Rz - 1307
1864

MLUVNICA JAZYKA UHERSKÉHO

PRE

SLOVENSKÚ MLADEŽ

SOSTAVENA PODLA METHODY OLLENDORFFA

SKRZE

JOSEFA RÉPÁSZKY,
tarára haniščanského

NAKLADOM SPISOVATELA.

T 21331

Vyřízeno z knižnice kraj. sídla v Košicích dne 5/6. 1935 Julius Cor...

MLUVŇICA JAZÝKA UHERSKÉHO

PRE

SLOVENSKÚ MLADEŽ

SOSTAVENA PODLA METHODY OLLENDORFFA

SKRZE

JOSEFA RÉPÁSZKY,
farára haniščanského.

NAKLADOM SPISOVATELA.

V KOŠICOCH,
U KARLA WERFERA AKAD. KŇIHTLAČARE.
1869.

Vyřazena z knižnice kraj. úřadu v Košicích dne 5/6. 1935 [illegible]

MLUVNICA JAZÝKA UHERSKÉHO

PRE

SLOVENSKÚ MLADEŽ

SOSTAVENA PODLA METHODY OLLENDORFFA

SKRZE

JOSEFA RÉPÁSZKY,
farára haniščanského.

MESTA KOŠIC KNIHOVNA

NAKLADOM SPISOVATELA.

V KOŠICOCH,
U KARLA WERFERA AKAD. KŇIHTLAČARE.
1869.

Rr G
809.451.1-5
jazyk. maď.
gramatika
tl. kš.

KRAJSKÁ KNIŽNICA - KOŠICE
Prír. č. 12239/965
Cena Kč 70.—
Sign. Rz-1307
Odb. zn.
494.511-5 70 884
937

K

Rev. 77

Predmluva.

Dva príčiny me ku vydaniu tejto knížečky pohnul
zakon ten krajiny našej, zajisťe velmi užitečny a spasit
tela, žeby v každej škole obecnej, krem jazyka materin
uherský sa vynaučoval. Po druhe: žádosť ludu na násej
vajícího, ktory vnitrne o tom predávečeny je: že znaňie
ského v každodennych jeho pracach a obchodoch, mu je
prospešne, ale i neomilne potrebne, a protož s radosťu,
svojo v uherskym jazyku čvičiť. Do teraz ale zajisťe ob
tetu krásnu reč naučiť, ponevač nebolo knížečky, na
sporadanej.

Ciel mojej knížky je ten: učiť sa žadajícího do
lihčejším spôsobom, skrze množstvi príkladov, vprovad
celym švete poznano jest: že jazyk, lem takym spôso
naučiť. Darebne sú všecke pravidla, kod oby skrze príkla
ňebudu vyčvetlene. Vedla tej methody ale, na ktorej
obmňovana je, už sa jeden rok radostny pokrok może s
Najprv žech sa naučia slova, ktore pred každ
stoja, potom čvičeňie uhorsko na blas sa čita, každa sa
ale sa obrací, ne slovenského z novu na uhorsko, a
zabudnute, może sa aj na pamäť naučiť. Za uherskym
a tam nasledaja slovenske sady, tete sa znaju pisemn
obrací. Všecke te čvičeňia sú s veklima literami tlačen
Pravidla sú s menšima literami, na kratko, sve
dobre zapamatuja. Když už školníci k žitu lepší privikl

KNIŽNICA - KOŠICE
2239/965
70 —
1307
K
Rev 77

Predmluva.

Dva pričiny me ku vyďaňiu tejto kňižečky pohnuli. Ponajprv: zákon ten krajiny nášej, zajisťe velmi užitečny a spasitelny, ktory žada, žeby v každej škole obecnej, krem jazyka maťerinského ešťe i uhersky sa vynaučoval. Po druhe: žádosť ludu na násej okolici bývajicého, ktory vňitrne o tom predšvečeny je: že znaňie jazyka uherského v každodennych jeho pracach a obchodoch, mu je ňe lem velmi prospešne, ale i ňeomilňe potrebne, a protož s radosťu, dava ditky svojo v uherskym jazyku čvičiť. Do teraz ale zajisťe obtižno bolo sa totu krásnu reč naučiť, ponevač nebolo kňižečky, na školu obecnu sporadanej.

Ciel mojej kňižky je ten: učiť sa žadajicého do uherskej reči lähčejšim spôsobom, skrze mnozstvi prikladov, vprovaďiť. To už na calym šveťe poznano jest: že jazyk, lem takym spôsobom može sa naučiť. Darebne sú všecke praviďla, ked oňy skrze priklady dostatečne ňebudu vyšvetlene. Vedla tej methody ale, na ktorej tota kňižečka sbudovana je, už za jeden rok radostny pokrok može sa učiňiť.

Najprv ňech sa naučia slova, ktore pred každym čvičeňim stoja, potom čvičeňie uherske na hlas sa čita, každa sada na slovenske sa obraci, zo slovenského z novu na uherske, a žeby ňebolo zabudnute, može sa aj na pamäť naučiť. Za uherskym čvičeňim sem a tam následuju slovenske sady, tote sa maju pisemňe na uherske obraciť. Všecke te čvičeňia sú s vekšima litermi tlačene.

Pravidla sú s menšima litermi, na kratko, svetle, zretedlňe dáne. Z tych prvširaz lem hlávne tvary (Formen, alakok) ňech sa dobre zapametaju. Když už školňici k ňim lepši privikli, lähko im

buďe cale pravidla dokonalejšej sa učiť. V samych tvarach tote premenky, na ktorych obvzlaštna vaha leži sú najviac s hrubšima litermi tlačene, žeby i stym lepšej pred očima stali.

Co sa slovensku reč kňižečky tejto dotiče: ponevač mi ohlád na to trebalo mať, žeby ňe lem na okolici našej, ale i v oddalenšich stolicach sa užívať mohla, žeby som tehda tu i tam rozumeny byť mohol, prinuteny som bol zvyk reči slovenskej stredny potrebovať.

Už teda oddavam, do ruk cteného obecenstvi kňižečku totu, pri ktorej ňijaky hmotny zysk ňehledam, lem jediňe to žadam, žeby tym, ktore ju užívať budu, prospešna bola.

Dáno v Haniske (pri Košicoch) dňa 20-ho Septembra 1869.

Josef Répászky,
farar haniščansky.

ÚVOD.

1. Uherský jazyk ma 39 hlasov (hang) aneb li
(betü), totižto: a, á, b, c, (cz) cs, d, ds, e, é, f, g, gy,
f, j, k, l, ly, m, n, ny, o, ó, ö, ő, p, r, s, sz, t, ty, u, ú, ü
v, z, zs.

2. Rozdíl medzi samohláskami.

1. kratke: a, e, i, o, ö, u, ü = rövidek.
2. dlube: á, é, í, ó, ő, ú, ű = hosszak, ékezett
3. hrube: a, á, o, ó, u, ú = vastagok, alhangú
4. ľenke: e, ö, ő, ü, ű, = věkunyák, magashang
5. ostre: é, i, í = élesek.

* Ten rozdíl dobre treba zapametať, ponevač na tym spo
hlavne zakłady zvuku (hangzat) reči uherskej. Totižto: k hrube
nemu slova lem hrube-hlasny pripon, a k ľenko-hlasnemu lem
hlasny pripon smďe se priložiť. Na priklad: atya, atyának, at
atyakat; szem, szemnek, szemet, szemtől szemek, szemek

3. Rozdíl medzi spoluhláskami, z ohledu písma.

1. Jednoduche (egyszerűek) b, d, f, g, h, j, k,
z, p, r, s, t, v, z.
2. Složene (összettek) cs, cz, ds, gy, ly, ny
ty, zs.

4. Rozdíl medzi spoluhláskami z ohledu vyslovy.

1. hrtlne (torokbetűk) = k, g, h.
2. podnebne (mennybetűk) = j.
3. jazikne (nyelvbetűk) = l, ly, n, ny, r, s,
4. zubne (fogbetűk) = c, cz, d, ds, gy, m, t,
z, zs.
5. vyskne (ajakbetűk) = p, b, v, m, f.

dokonalejšej sa učiť. V samych tvarach tote pre-
h obvzlaštna vaha leži sú najviac s hrubšima li-
i stym lepšej pred očima stali.
sku reč knižečky tejto dotiče: ponevač mi ohlád
žeby ňe lem na okolici našej, ale i v oddalenšich
mohla, žeby som tehda tu i tam rozumeny byť
m bol zvyk reči slovenskej stredny potrebovať.
avam, do ruk cteného obecenstvi knižečku totu,
notny zysk ňehledam, lem jediňe to žadam, žeby
ť budu, prospešna bola.

iske (pri Košicoch) dňa 20-ho Septembra 1869.

Josef Répászky,
farar haniščansky.

ÚVOD.

1. Uhersky jazyk ma 39 hlasov (hang) aneb litery (betü), totižto: a, á, b, c, (cz) cs, d, ds, e, é, f, g, gy, h, i, í, j, k, l, ly, m, n, ny, o, ó, ö, ő, p, r, s, sz, t, ty, u, ú, ü, ű, v, z, zs.

2. Rozdil medzi samohláskami.
   1. kratke: a, e, i, o. ö, u, ü = rövidek.
   2. dluhe: á, é, í, ó, ő, ú, ű = hosszak, ékezettek.
   3. hrube: a, á, o, ó, u, ú = vastagok, alhangúak.
   4. ťenke: e, ö, ő, ü, ű, = véknyak, magashangúak.
   5. ostre: é, i, í = élesek.

* Ten rozdil dobre treba zapametat, ponevač na ňym spočivaju hlávne základy zvuku (hangzat) reči uherskej. Totižto: k hrubo-hlásnemu slovu lem hrubo-hlásny prípon, a k ťenko-hlásnemu lem ťenko-hlásny prípon može sa priložit. Na priklad: atya, atyá**nak**, atyá**tól**, **atyákat**; szem, szem**nek**, szem**et**, szem**től**, szem**ek**, szem**eket.**

3. Rozdil medzi spoluhláskami, z ohledu pisma.
   1. Jednoduche (egyszerűek) b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, z.
   2. Složene (összetettek) cs, cz, ds, gy, ly, ny, sz, ty, zs.

4. Rozdil medzi spoluhláskami z ohledu vyslovy.
   1. hrdlne (torokbetük) = k, g, h.
   2. podňebne (mennybetük) = j.
   3. jazične (nyelvbetük) = l, ly, n, ny, r, s.
   4. zubne (fogbetük) = c, cs, d, ds, gy, sz, t, ty, z, zs.
   5. pyskne (ajakbetük) = p, b, v, m, f.

5. Vyslova samohlásek.

a, jak v slovenskym: blaho, strach, k. pr. alma, jablko; fa, strom.

á, jak predešle, ľem že dlúžši, k. pr. áldás, požehnaňie; szállás, byvaňie, hospoda.

e, jak slovenske, k. pr. kedv, võla; szeg, klinec.

é, ostro a dlúžši, k. pr. él, žije; kép, obraz.

i, jak slovenske, k. pr. ima, modlitba.

í, ostro a dlúžši, k. pr. kín, trapeňie.

o, jak slovenske, k. pr. ok, pričina.

ó, jak predešle, ľem že dlúžši, k. pr. ló, kôň.

ö, je v slovenskej reči celkom ňeznámy hlas, stoji medzi **e** a **o**, jak v tych ňemeckych slovoch, Örter, Wörter, k. pr. ördög, čert, diabol.

ö̃, je dlužše, jak v tych ňemeckych slovoch, Möhre, Röhre, k. pr. kő, kameň.

u, jak slovenské, k. pr. udvar, dvor.

ú, je dlužše, k. pr. úr, pan.

ü, jak ňemecke ü v Sünde, plündern, k. pr. fül, ucho, ül, šedi.

ü̃, je dlužše, jak ňemecke ü vo fühlen, k. pr. fü, trava; tü, ihla.

Časte čvičeňie vo vyslove samohlásek ö, ö̃, ü, ü̃, slovákom je preto velmy potrebne, ponevač oňi v jejich materinskej reči ňeprichádzaju. Časte opakovaňie nasledujicich slov služit bude k tomu:

öl (šaha), köböl (styry korce); öröm (radost); köröm (nohec); örül (raduje sa); örül (blázni sa); öröl (mele); ürül (vypráznuje sa); üröm (pelinek); üdvözöl (pozdravuje); üdvözül (spaseni byva); könyörög (oroduje); püspök (byskup); gyönyörü (krásny).

6. Vyslova spoluhlásek.

Vyslova spoluhlásek v uherskej reči je velmi lāhka, ponevač jak sa pišu, tak sa i vyslovujú. Jednoduche litery sa vlaštňe tak vyslovujú, jak slovenske. Složene aľe z dvoch literoch potrebujú malého vysvetleňia strany jejich vyslovy, a sice:

cs, jak slovenske č, k. pr. csal, klame; kulcs, kľuč.
cz, v novejšich časoch už i jednoduche **c** pisané, jak slovenske **c,** k. pr. aczél, ľebo; acél, oceľ; czomb-comb, stehno.
ds, jak slovenske dž, v tym slove: džindžava (vodna želina), k. pr. dsida, pika, kopia.
gy, jak slovenske ď, k. pr. gyermek, dieťe.
ly, jak ľ, k. pr. hely, mesto; folyó, potok.
ny, jak ň, k. pr. nyár, leto; nyelv, jazyk, reč.
s, jak š, k. pr. sas, orel; seb, rana.
sz, jak s, k. pr. szalma, slama.
ty, jak ť, k. pr. atya, otec.
zs, jak ž, k. pr. zsák, vrece, mech.

7. Častky reči:

1. Meno hlavne (főnév): k. prikl. Isten, András, ember, virág.
2. Meno prídavne (melléknév): jó, boldog, szép, nagy, piros.
3. Zámeno (névmás): ki, mely, valaki, az, ez, amaz; ku temu še pričituje aj član, aneb predslovko (névelő, articulus): a, az.
4. Čislovo, aneb početne meno (számnév): egy, kettő, egyszer, kétszer, első, második stb.
5. Čásoslovo (ige, verbum): adok, irtam, fogok tanulni, néz stb.
6. Prislovo (igehatárzó, adverbium): sebesen, szépen, magasan stb.

7. Záloška (névutó, postpositio): alatt, fölött, mellett, miatt stb.
8. Spojka (kötszó, conjunctio): és, is, meg, vagy, hogy stb.
9. Vykrikňik (fölkiáltó, interjectio): óh, ah, jaj, ejnye stb.
10. Pripojka, aneb prípon (rag, suffixum): atyá-**é**, anyá-**tól**, kert-**em**, ház-**ban**, jár-**ok**, olvas-**tam**, ad-**nék**, néz-**ni** stb.

* Všecke te deset častky reči na kelo možno muša byt aj ze slovenskeho skrze učitele škólnikom dobre vyšvetlene.

Čvičeňie. — Gyakorlat.

1.

Isten, az Isten,	Boh.	jó, dobry, dobra, dobre.
Az atya, apa,	otec.	nagy, veliky, a, e.
Az anya,	matka.	szép, pekny, krasny, a, e.
A szülő,	rodić.	rosz, ňedobry, zly, a, e.
A világ,	švet, švetlost.	és, aj, — egy, jeden.

Naznamka. 1. Predslovko, aneb član **a**, **az** stoji običajňe pred hlávnym, aneb prídavnym menom, a zastava vždy ňepremenitedlne. Pred menama, ktere so samohlasku počinaju, stoji **az**, k. pr. az anya, az atya. Pred menama, ktere so spoluhlásku počinaju, stoji **a**, k. pr. a szülő, a világ.

2. Član ma tu vlastnosť, že mena — pred ktoryma stoji z osobytnuje (meghatározza), k. pr. „az ember nem képes azt elviselni" = človek (isti človek) ňemože to znašať. V tejto ale sade: „ember nem képes azt elviselni" = človek, (kterykolvek) človek ňemože to znašať.

3. Član v uherskej reči ňeznači ňijake pokoleňie, ňebo hlávne a prídavne mena reči tej ňemaju žádneho pokoleňia.

A jó Isten. A jó atya. A jó anya. A szép világ. A rosz
világ. A jó szülő. A jó és nagy Isten. Az atya nagy. Az
anya szép. Az Isten jó. A világ nagy és szép. Jó az atya és
szép az anya. Egy atya, egy anya, egy az Isten.

2.

A ház	ňemu.	kis, maly, maličky, a, e.
A nővér	ňemu.	kicsiny, maly, maličky, a, e; kicsiny vždy lem za menom stoji.
A testvér	brať, aneb šestra.	kedves, milý, a, e.
A kert	zahrada.	édes, sladky; édes—kedves, prevmilý.
A ház	dom.	**csak**, lem; **igen**, barz, velmy, haj; **nem**, ňe; **is**, tiež.

A jó és kis fiúr. A jó és kis nővér. Az édes-kedves testvér. A ház kicsiny. A kert nagy és szép. A nagy Isten igen jó. A kis ház igen kedves. Csak a kis nővér kedves és jó. Az édes anya kedves. Az édes apa nagy. Édes-kedves kis fiúr. A kis kert nem rosz. Egy kis ház is jó. A nagy világ igen rosz. A nagy nővér is kedves. A jó nem rosz és a rosz nem jó. A nagy kert nem kicsiny és a kis ház nem nagy.

3.

A	chlapec,	pajkos, ukazatov, rozpustný, svá-volný,
gyermek	ňeňe.	betег, bolý, hemorný,
madár	ptáňik.	jámbor, ňedný, ňehodňý,
ember	človek.	fejér, ňeňer, ňiely,
fél	jedlo.	szegy, ňolry,
ma	máš.	szíll, ňeňsný,
szép	vapno.	fa, strom, drevo,
		szárny, ňedly,
		de, ale.

Csak a jó gyermek szép. Csak a jámbor ember jó és kedves. A pajkos fiú nem jó. Az édes anya betег. A kis madár. A madár kicsiny. A toll fehér, a mész is fehér; de a

Záloška (névutó, postpositio): alatt, fölött, mellett, miatt stb.
Spojka (kötszó, conjunctio): és, is, meg, vagy, hogy stb.
Vykrikňik (fölkiáltó, interjectio): óh, ah, jaj, ejnye stb.
Pripojka, aneb prípon (rag, suffixum): atyá-**é**, anyá-**tól**, kert-**em**, ház-**ban**, jár-**ok**, olvas-**tam**, ad-**nék**, néz-**ni** stb.

ke te deset častky reči na kelo možno muša byt aj se krze učitele škólnikom dobre vyšvetlene.

Čvičeňie. — Gyakorlat.

1.

en,	Boh.	jó, dobry, dobra, dobre.
,	otec.	nagy, veliky, a, e.
	matka.	szép, pekny, krasny, a, e.
	rodič.	rosz, ňedobry, zly, a, e.
	švet, švetlost.	és, aj, — egy, jeden.

namka. 1. Predslovko, aneb član **a**, **az** stoji običajne m, aneb prídavnym menom, a zastava vždy ňepremenitedine. na, ktere so samohlásku počinaju, stoji **az**, k. pr. az anya, red menama, ktere so spoluhlásku počinaju, stoji **a**, k. pr. világ.

Član ma tu vlastnosť, že mena — pred ktoryma stoji z oso- eghatározza), k. pr. „az ember nem képes azt elviselni" = člověk) ňemože to znašať. V tejto ale sade: „ember nem elviselni" = člověk, (kterykolvek) člověk ňemože to znašať.

Član v uherskej reči ňeznači ňijake pokoleňie, ňebo hlávne mena reči tej ňemaju žadneho pokoleňia.

A jó Isten. A jó atya. A jó anya. A szép világ. A rosz világ. A jó szülő. A jó és nagy Isten. Az atya nagy. Az anya szép. Az Isten jó. A világ nagy és szép. Jó az atya és szép az anya. Egy atya, egy anya, egy az Isten.

2.

A fivér,	brat.	kis, maly, maličky, a, e.
A nővér,	šestra.	kicsiny, maly, maličky, a, e; kicsiny vždy lem za menom stoji.
A testvér,	brat, aneb šestra.	kedves, mily, a, e.
A kert,	záhrada.	édes, sladky; édes—kedves, premily.
A ház,	dom.	**csak**, lem; **igen**, bars, velmy, hej; **nem**, ňe; **is**, tiež.

A jó és kis fivér. A jó és kis nővér. Az édes-kedves testvér. A ház kicsiny. A kert nagy és szép. A nagy Isten igen jó. A kis ház igen kedves. Csak a kis nővér kedves és jó. Az édes anya kedves. Az édes apa nagy. Édes-kedves kis fivér. A kis kert nem rosz. Egy kis ház is jó. A nagy világ igen rosz. A nagy nővér is kedves. A jó nem rosz és a rosz nem jó. A nagy kert nem kicsiny és a kis ház nem nagy.

3.

fiú,	chlapec,	pajkos, akaratos, rozpustly, svévolny.
gyermek,	dieťe.	beteg, hory, ňemocny.
madár,	ptaček.	jámbor, tichy, bohabojny.
ember,	človek.	fejér, fehér, biely.
toll,	pirko.	sárga, žolty.
méz,	mäd.	zöld, želeny.
mész,	vapno.	fa, strom, drevo.
		száraz, suchy.
		de, ale.

Csak a jó gyermek szép. Csak a jámbor ember jó és kedves. A pajkos fiú nem jó. Az édes anya beteg. A kis madár. A madár kicsiny. A toll fehér, a mész is fehér; de a

méz sárga. Jó az édes méz; de nem édes a fehér mész. Zöld fa. A beteg gyermek jámbor. A szép kis fivér igen akaratos. A pajkos fiú nem jó. Něha (ňekedi) a nagy ember is akaratos; de az akaratos ember nem jó és nem jámbor. A sárga kis madár is igen kedves. A szép kis ház igen fehér. A nagy fa zöld.

Boh dobry, svet zly. Zly človek ňe je mily, ale dobry a bohabojny chlapec je mily. Otec bars dobry, a matka velmy ňemocna. Lem dobre dieťe je mile. Velky brat a pekna šestra. Želeny maly strom. Suche drevo je ňe želene, ale žolte. Sladky mäd dobry, ale biele vapno je ňe sladke. Žolty a želeny ptaček je maličky, ale bars mily. Velka záhrada je bars želena a krásna. Bars svévolny chlapec je ňe mily. Ňemocny človek je bohabojny.

4.

könyv,	kňiha, kňižka.	télen,	v žime.
hasznos,	osožny, užitečny.	nyáron,	v leťe.
csúnya, rút,	britky, škaredy.	őszszel,	v ješeňi.
mindig,	vše, vždy.	tavaszszal,	na jar.
lehet,	može byt.	ha a könyv hasznos,	ked kňižka osožna.
ha,	ked, když.	az ember mindig lehet jámbor,	človek vždy može byt pobožny.
akkor,	vtedy.		

A kert nem mindig zöld télen-nyáron. A fa őszszel sárga, tavaszszal zöld. A beteg fiú nem mindig jámbor és jó. A jámbor nővér mindig kedves. Ha a könyv rosz, nem lehet hasznos. Csak a jó könyv szép és hasznos. Nyáron zöld a kert és télen fehér a világ. A rosz ember nem lehet kedves. Csak a jámbor gyermek mindig kedves. A rút könyv mindig rosz. Ha az ember nagy, nem lehet kicsiny. A testvér lehet mindig jámbor, de ha pajkos, nem lehet jó. Tavaszszal zöld a kert és a fa, de télen nem lehet a fa zöld. Az ember nem lehet mindig nagy és szép; de jámbor és jó

az édes méz; de nem édes a fehér mész. Zöld
ermek jámbor. A szép kis fivér igen akaratos.
em jó. Něha (ňekedi) a nagy ember is akara-
aratos ember nem jó és nem jámbor. A sárga
gen kedves. A szép kis ház igen fehér. A nagy

ory, svet zly. Zly človek ňe je mily, ale dobry
chlapec je mily. Otec bars dobry, a matka
na. Ľem dobre dieťe je mile. Velky brat a
Želeny maly strom. Suche drevo je ňe želena,
adky mäd dobry, ale biele vapno je ňe sladke.
y ptaček je maličky, ale bars mily. Velka zá-
s želena a krásna. Bars svévolny chlapec je ňe
cny človek je bohabojny.

4.

kňiha, kňižka.	télen, v žime.
osožny, užitečny.	nyaron, v lete.
britky, škaredy.	őszszel, v ješeňi.
vše, vždy.	tavaszszal, na jar.
može byt.	ha a könyv hasznos, ked kniža osožna.
ked, když.	az ember mindig lehet jámbor, človek vždy može byt pobožny.
vtedy.	

kert nem mindig zöld télen-nyáron. A fa őszszel
aszszal zöld. A beteg fiú nem mindig jámbor is
mbor nővér mindig kedves. Ha a könyv rosz, nem
znos. Csak a jó könyv szép és hasznos. Nyáron zöld
télen fehér a világ. A rosz ember nem lehet kes-
k a jámbor gyermek mindig kedves. A rút könyv
rosz. Ha az ember nagy, nem lehet kicsiny. A teg-
et mindig jámbor, de ha pajkos, nem lehet jó. Tél-
zöld a kert és a fa, de télen nem lehet a fa zöld.
er nem lehet mindig nagy és szép; de jámbor és jó

mindig lehet. Ha a zöld fa kicsiny is, de lehet hasznos. Ha nyáron sárga a kert nem lehet hasznos és kedves. Ha a gyermek igen pajkos, akkor nem lehet jó és kedves.

5.

kutya,	pes.	hideg,	žimny, stúdeny.
macska,	mačka.	hű	verny.
hal,	ryba.	ravasz,	lstivy, falešny.
eső,	dišť.	néma,	ňemy.
szorgalmas,	ušilovny.	eső esik,	dišť pada.
meleg,	teply.	hó esik,	šňeh pada.

Jó ember. Hű kutya. Ravasz macska. Jámbor gyermek. Akaratos fiú. A kis gyermek szorgalmas akar lenni. A kutya hű, de a macska ravasz. Csak a szorgalmas fiú lehet jó és kedves. A nagy kert tavaszszal zöld, őszszel sárga, és télen fehér. Nyáron a nagy ház is meleg. A kis gyermek nagy akar lenni, a nagy ember pedig kis gyermek akar lenni. A hű kutya igen hasznos lehet. Jó könyv mindig lehet szép és hasznos. Rosz ember nem lehet jámbor és kedves. A jó ember mindig jámbor is, de a ravasz ember sem (aňi) jó, sem (aňi) jámbor nem lehet. Nyáron meleg a nagy ház is, télen hideg a kis ház is. A hal néma. Jó tavaszszal a meleg eső. A néma hal vizben él (vo vođe žije). A kert akkor zöld nyáron, ha meleg eső esik. A hó fehér és hideg. Télen nem jó a meleg eső. Nyáron nem jó a hideg hó. Ha nyáron hó esik, az nem lehet jó.

Ryba v teplej a vžimnej vođe žije. Pes je velmi verny, ale mačka je vždy falešna. Dobra knižka je velmy osožna. Maličky ptaček je bars mily. Falešny človek ňemože dobry byt; ale ušilovne dieťe je dobre a mile. Velka záhrada je osožna. Strom je v ješeňi žolty, ale na jar želeny. Biely pes. Pekna kniha. Sladky mäd. Dobra matka vždy hce byt bohabojna. Ušilovna šestra. V žime je ňe osožny teply dišť, a

v leťe ňedobry žimny šňeh. Ňemy človek. Dobry je v žime maličky a teply dom. Velky dom v žime ňemože teply byt, ale dobra kňižka, dobra velka záhrada je vždy osožna.

6.

atya, otec.
atyám, az én atyám, moj otec.
anyám, moja matka.
kefe, kefa, sťetka.
kefém, moja sťetka.

halam, moja ryba.
gond, starost.
gondom, moja starost.
kertem, moja záhrada.
ezüst, striebro; ezüstöm, mojo striebro.

nem csak, ňe lem; — csaknem, takoj.

Naznamka. Moj, enyém; tvoj, tied; jeho, övé; su: zámena privlastnovajice, k. pr. moj otec, atyám; tvoja matka, anyád; jeho brat, fivére. Tote zámena v uherskej reči vyloža sa skrze prípony majetku na koncu mena.

Moj, moja, mojo, je zámeno privlastnovajice 1-ej osoby. Ono sa vyloži v uherskej reči na koncu mena skrze prípon: **m, am, om, em, öm**. A sice:

1. Mena, ktere na samohlásku vychadzaju, dostaňu **m**; a ked tota posledňa samohláska je kratke **a, e**, vtedy jak pred priponem majetku, tak aj pred každym príponem zostaňe dlúha. K. prikladu: atya, atyám, moj otec; kefe, kefém; gyűrű, prsteň; gyűrűm, moj prsteň a t. d.

2. Mena, ktere na spoluhlásku vychadzaju, dostaňu jeden z tych príponoch: **am, om, em, öm.** K. prikl. házam, gondom, kertem, ezüstöm.

Atyám jó és szorgalmas. Nővérem nem lehet ravasz. Kutyám nagy és hasznos. Kis testvérem nemcsak igen szorgalmas, de igen jámbor is. Kertem kicsiny, de csaknem mindig szép. Az én fám zöld, a tied sárga és száraz. Tollam jó és ezüstöm fehér. Mézem édes. Édesem. Kedves testvérem. Az én gondom igen nagy. Kis házam igen kedves. Télen az én nagy kertem is fehér. Kertem nem oly nagy, mint földem. Az én ezüst halam is vizben él.

žimny šňeh. Ňemy človek. Dobry je v žime
ly dom. Velky dom v žime ňemože teply byť,
žka, dobra velka záhrada je vždy osožna.

6.

atyám, moj otec.	halam, moja ryba.
matka.	gond, starost.
tka.	gondom, moja starost.
štetka.	kertem, moja záhrada.
	ezüst, striebro; ezüstöm, moj striebro.

nem csak, ňe lem; — csaknem, takoj.

amka. Moj, enyém; tvoj, tied; jeho, övé; su; zámen
ce, k. pr. moj otec, atyám; tvoja matka, anyád; jeho
Tote zámena v uherskej reči vyloža sa skrze prípony
koncu mena.
moja, mojo, je zámeno privlastnovajice 1-ej osoby. (ma
uherskej reči na koncu mena skrze prípon: m, am,
om. A sice:
ena, ktere na samohlásku vychadzaju, dostaňu m; a ked
ňa samohláska je kratke a, e, vtedy jak pred prípon
ák aj pred každym priponem zostaňe dlhá
: atya, atyám, moj otec; kefe, kefém; gyürü, prsteň,
noj prsteň a t. d.
Mena, ktere na spoluhlásku vychadzaju, dostaňu jeden z
noch: am, om, em, öm. K. prikl. házam, gondom
züstöm.

tyám jó és szorgalmas. Növérem nem lehet ravasz
nagy és hasznos. Kis testvérem nemcsak igen szor-
de igen jámbor is. Kertem kicsiny, de csaknem
szép. Az én fám zöld, a tied sárga és száraz. Tollam
üstöm fehér. Mézem édes. Édesem. Kedves testvé-
Az én gondom igen nagy. Kis házam igen kedves.
az én nagy kertem is fehér. Kertem nem oly nagy,
Öldem. Az én ezüst halam is vizben él.

7.

hasznos,	osožny.
hasznosabb,	osožňejši
leghasznosabb,	najosožňejši.
szép,	pekny.
szebb,	pekňejši.
legszebb,	najpekňejši.
jó,	dobry.
jobb,	lepši.
legjobb,	najlepši.
nagy,	velky.
nagyobb,	vekši, veťši.
legnagyobb,	najvekši, najveťši.
kis,	maličky.
kisebb,	meňši.
legkisebb,	najmeňši.
rest,	leňivy.
restebb, legrestebb, leňivši, najleňivši.	
szorgalmas, szorgalmasabb, legszorgalmasabb.	
fejér, fejérebb, legfejérebb.	
édes, édesebb, legédesebb.	
sok, mnoho, velo.	
sokkal, vicej.	
enyém, moj; tied, tvoj; én, ja; te, ty.	
mint, jako, nežli.	

Naznamka. Tvoj, tvoja, tvojo, je zámeno privlastnovajice druhej osoby. Ono sa vyloži v uherskej reči na koncu mena skrze prípon **d**, **ad**, **od**, **ed**, **öd**. A sice:

1. Mena, ktere na samohlásku vychadzaju, dostaňu **d**, k. pr. atya, aty**ád**, tvoj otec; kéve, snop, kév**éd**, tvoj snop; gyürü, gyü**rűd**, tvoj prsteň.

2. Mena, ktere na spoluhlásku vychadzaju, dostaňu jeden z tych príponoch: **ad**, **od**, **ed**, **öd**. K. pr. ház**ad**, gond**od**, kert**ed**, ezüst**öd**.

3. Atyám, atyád, aneb: az én atyám, a te atyád, moj otec, tvoj otec. **Az én**, **a te**, obyčajňe sa ňevykláda, lem ňekedy z ohledu vekšej zretedlnosti še priloži, ale je ňepotrebne.

4. Kde še ma **am**, **ad**; a kde **om**, **od** priložit? o tym ňižej bude nauka.

Az én gyermekem nagyobb, mint a tied. Kertem kisebb, mint a te kerted; de az én kertem zöldebb, mint a tied. Anyám kisebb, mint a te anyád. Mézem édesebb, mint a te mézed; de a te meszed sokkal fehérebb, mint az enyém. Kutyád sokkal nagyobb, mint az én macskám. Sárga és fehér kis macskád csunyább, mint az én fekete (čarny) nagy kutyám. Macskád hasznosabb, mint az én madaram. Kertem szebb és zöldebb, mint a tied; de a te házad sokkal fejérebb,

mint az enyém. Nővérem szorgalmasabb, mint én. Fivérem kicsiny, de a te nővéred sokkal kisebb. Könyved szép, de az én könyvem sokkal szebb és hasznosabb. Az én kis házam télen a legmelegebb ház és a te nagy kerted tavaszszal sokkal zöldebb, mint az én kis kertem. Ezüst gyűrűm. A te ezüst gyűrűd kicsiny. Házam nagyobb, mint a tied, de gondom is nagyobb mint a te gondod. A legnagyobb könyv nem mindig a leghasznosabb is. Kisebb könyved hasznosabb, mint az én legnagyobb könyvem.

Moja knižka je osožnejša, nežli tvoja. Moja záhrada je ňe ľem najpekňejša, aľe aj najvekša. Tvoja starost je menša, jak moja. Moj brat je ušilovňejši, jak tvoja šestra. Tvojo ďieťe je bohabojňejše, nežli moj svévoľny chlapec. Moja záhrada je v ľeťe žeľena, aľe ona je ľem (csak) malička. Tvoj pes je vekši, jak moja čarna mačka. Moja zem (roľa) je meňša, aľe želenša, jak tvoja. Tvoja šestra je veľo ušilovňejša, jak moj leňivy brat. Maly chlapec hce byt ušilovny. Tvoja šestra hce byt vekša, aľe ňemože byt vekša. Moj otec je velmy ňemocny, aľe tvojo ďieťe je ešťe ňemocňejše. Moj bieľy veľky pes je verny; aľe tvoja čarna a žolta mačka je veľmi faľešna. Tvoj strom je osožnejši, nežli moj; aľe moj mäd je sladši jak tvoj. Leňive ďieťe je škarede, a bohabojny chlapec je najmilejši. Moj mily brat je najušilovňejši chlapec.

8.

bátya, starši brat.
öcs, mladši brat.
atya, aneb: az ő atya, jeho, jej otec.
anyja, jeho, jej matka.
bátyja, jeho, jej brat starši,
öcscse, jeho, jej brat mladši.
tolla, jeho, jej pirko.
gyermeke, jeho, jej ďieťe.
gondja, jeho, jej starost.

kertje, jeho, jej záhrada.
atyámnak, mojeho otca, mojemu otcovi.
barát, priaťel.
barátomnak, mojeho priaťeľa.
ruha, rucho, šat.
öltöny, rucho, šat, oďiev.
ruhám, ruhád, ruhája, moj, tvoj, jeho rucho.

öltönyöm, öltönyöd, öltönye.
levél, list, listek.
levelem, leveled, levele, moj, tvoj, jeho list.
falevél, stromovi list; fámnak levele, mojeho stroma list.
még, ešte, aj.

N a z n a m k a. Jeho, jej, jeho (övé), je zámeno privlastnovajíce treťej osoby. Ono sa vyloži v uherskej reči na koncu mena skrze prípon **a**, **e**, **ja**, **je**. A sice:

1. Mena, ktere na samohlásku vychadzaju, dostaňu **ja**, **je**. K. pr. marha (hovádo) marhá**ja**; kocsi (voz) kocsí**ja**; elme (rozum) elmé**je**; kapu (vrata) kapu**ja**. Ľem fi (syn) fi**a**, jeho, jej syn; hi (prazny) hi**a**. Atya, anya, bátya, öcs tak maju jak viššej stoji.

2. Mena, ktere na spoluhlásku vychadzaju, dostaňu **a**, **e**, **ja**, **je**. K. pr. ház**a**, könyv**e**, gond**ja**, kert**je**.

Az én házam nagyobb, mint a te házad; de atyámnak háza még sokkal nagyobb és szebb. Barátomnak atyja igen szorgalmas és jó. Atyám kutyája igen szép, de barátom kutyája még szebb. Madaram igen kicsiny, de sokkal szebb mint öcsém madara. Testvérem igen hű (verny) és szorgalmas. Fivérem atyja az én atyám is. Édes anyám kisebb, mint én, de atyám nagyobb. Bátyád háza nagyobb, mint a te házad. Az én kertem sokkal kisebb, mint a tied. Az ő anyjának kertje nagyobb és hasznosabb, mint az én testvéremnek kisebb földje. Nővérem ruhája szebb, mint az én ruhám. Fámnak levele zöld. Őszszel sárga a falevél. Fádnak levele zöldebb, mint az ő fájának levele. Télen jó a meleg öltöny. Öltönyöm melegebb, mint az ő öltönye.

9.

szorgalom,	ušilovnosť.	alacsony,	ňizky.
hűség,	vernosť	végetlen,	nekonečny.
jóság,	dobrota.	véges,	konečny.
ravaszság,	falešnosť.	boldog,	blahoslaveny.
igazság,	pravda, spravedlivosť.	boldogtalan,	ňeblahoslaveny.
szegény,	hudobny.	oly, olyan,	taky, a, o.
gazdag,	bohaty.	gyakran,	často.
magas,	visoky.		

MESTA KOŠIC KNIHOVNA

Istennek jósága végetlen. Atyádnak szorgalma igen nagy. Kutyám igen hű. Barátom szorgalma és hűsége igen nagy. A kutya hivebb, mint a macska. Fám magasabb, mint házam. Az ember véges, az Isten végtelen. Barátom is igen szegény, de testvérem még szegényebb. A rest ember nem lehet gazdag. A szegény ember nem mindig boldogtalan. A szorgalmas atya nem lehet mindig gazdag, de ha jó és jámbor, ha szegény is, lehet boldog. Barátjának jósága oly nagy, mint hűsége. Fám magasabb, mint a tied; de az én fámnak levele zöldebb. Nővéred háza alacsonyabb, mint az enyém. A ravaszság rút. Ravasz ember nem lehet kedves és boldog.

Tvojeho brata ptaček je maličky. Leňivy človek je vždy hudobny. Tvojeho priaťeľa vernosť je velmy krásna. Falešnost zleho človeka je škareda. Boha dobrota je nekonečna. Ušilovny a bohabojny človek je vždy blahoslaveny, Aj najlepši človek može byt hudobny. Falešny človek je ňekedy bars bohaty, aľe blahosláveny byt ňemože. Tvoj menši brat je ňe taky bohaty, jak tvoj starši brat. Tvoja šestra je ušilovnejša, jak jej mladši brat. Moj priaťel je verňejši, jak tvoj. Jeho záhrada je vekša, jak tvoja; aľe moja malička záhrada je najžeľenša a najosožnejša.

10.

Atyámnak barátja, aneb: atyám barátja, mojeho otca priaťel.
elégedett, spokojny, kontetny.
a ki, ten, kto, ktery, (o osobach).
akkor, vtedy.
mert, mivel, ponevač, lebo, ňeb.

N a z n a m k a. Atyámnak barátja, mojeho otca priaťel. Tu je „Moj otec“ m a j i t e l; a „priaťel“ je mojeho otca, m a j e t e k. Ked dva mena tak še vjedno poťahuju j a k m a j i t e l a m a j e t e k, a sice: ked majiteľ pred majetkom stoji, vtedy pripon privlastňeňia: **nak**, **nek**, može sa vyhabit; tehda mesto teho: atyám**nak** barátja, može stat; atyám barátja; mesto teho: gyermekem**nek** ruhája, može stat: gyermekem ruhája.

Istennek jósága végetlen. Atyádnak szorgalma
agy. Kutyám igen hű. Barátom szorgalma és hűsége
agy. A kutya hivebb, mint a macska. Fám magasabb
ázam. Az ember véges, az Isten végtelen. Barátom
zegény, de testvérem még szegényebb. A rest ember
ehet gazdag. A szegény ember nem mindig boldog
A szorgalmas atya nem lehet mindig gazdag, de ha
jámbor, ha szegény is, lehet boldog. Barátjának jósága
nagy, mint hűsége. Fám magasabb, mint a tied; de
fámnak levele zöldebb. Nővéred háza alacsonyabb, mint
enyém. A ravaszság rút. Ravasz ember nem lehet
és boldog.

Tvojeho brata ptaček je maličky. Leňivy člo
vždy hudobny. Tvojeho priaťeľa vernosť je velmy
Falešnost zleho človeka je škareda. Boha dobrota je
nečna. Ušilovny a bohabojny človek je vždy blahoslá
Aj najlepši človek može byt hudobny. Falešny člo
ňekedy bars bohaty, aľe blahosláveny byt ňemože.
menši brat je ňe taky bohaty, jak tvoj starši brat.
šestra je ušilovnejša, jak jej mladši brat. Moj pria
verňejši, jak tvoj. Jeho záhrada je vekša, jak tvoj
moja malička záhrada je najželenša a najosožnejša.

10.

Atyámnak barátja, aneb: atyám barátja, mojeho otca priaťel.	a ki, ten, kto, ktory, (o ...
elégedett, spokojny, kontetny.	akkor, vtedy.
	mert, mivel, poneval, ...

Naznamka. Atyámnak barátja, mojeho otca priaťel. „Moj otec" majitel; a „priaťel" je mojeho otca, majetek dva mena tak še vjedno potahuju jak majitel a majetek sice: ked majitel pred majetkem stoji, vtedy pripon privlaz nak, nek, mode sa vyhabit; tehda mesto teho: atyámnak ... mode stat: atyám barátja; mesto teho: gyermekemnek ruhája stat: gyermekem ruhája.

Barátom atyja boldog, mert elégedett. A szegény ember is lehet boldog, ha elégedett. Testvérem könyve szebb és hasznosabb, mint fiad könyve. Atyád háza szebb és nagyobb, mint anyám háza. Kis kertem fája zöldebb, mint az ő nagy kertjének fája. Nővérem boldog, mert megelégedett. Az Isten jósága legnagyobb, mert végetlen. Az ember csak akkor lehet megelégedett, ha szorgalmas és jó. Öcsém ruhája melegebb, mint az enyém, de kis gyermekednek ruhája a legmelegebb.

11.

atyának,	otcovo, otcovi.	kalap,	klobuk.
atyámnak,	mojeho otca, mojemu otcovi.	sipka,	čapka.
		fej,	hlava.
atyát,	otca.	láb,	noha.
atyámat,	mojeho otca.	látni,	viďet.
kertnek,	záhrady, záhrade.	láttam,	viďel som.
kertemnek,	mojej záhrady, záhrade.	láthatlan,	ňeviditelny.
		adni,	dať.
kertet,	záhradu.	adtam,	dal som.
kertemet,	moju záhradu.	soha, sohasem,	nikdy.

Könyvemet testvéremnek adtam. Atyámat és anyámat meg barátom fivérét gyakran láttam, de Istent sohasem láttam, mert az Isten láthatatlan. Barátomnak adtam tollamat. Nővérem madarát édes öcsémnek adtam. Sohasem láttam oly ravasz embert, mint fivérem barátja. Barátom atyja a legjobb ember. Embernek feje. Atyádnak kalapja sokkal nagyobb, mint az enyém. Az én kalapom kicsiny, de öcsém kalapja még kisebb. Az ő könyve hasznosabb, mint az én könyvem. Kis kertem zöldebb, mint anyám testvérének kertje. A szegény ember gyakran boldogabb, mint a gazdag ember. A jó gyermek anyja boldog, mert megelégedett, de a rosz gyermek anyja sohasem lehet boldog.

Tvojej záhrady strom je bars visoky a pekny. Tvojeho otca dom je o veľo vekši a peknejši, jak tvojeho pria-

ťela dom. Tvoju záhradu som už viďel, ale moj visoky strom som eště ňeviďel. Moj klobuk som dal hudobnemu človeku. Jeho staršeho brata ušilovnost je velmy pekna. Tvojej šestre dal som mojeho brata ptačka. Moj priaťel je hudobňejši, jak tvoj priaťel, ale je blahoslaveňejši, jak tvoj, nebo on je pobožny a spokojny. Moja hlava je meňša, jak hlava mojeho staršeho brata. Rozum mojeho menšeho brata, je bars velky. Dobremu priaťelovi dal som sladkeho mādu.

12.

Atyák,	otcove.
atyáknak,	otcov, otcom.
atyákat,	otcuv.
könyveknek,	kňihov, kňihom.
könyveket,	kňižky.
az ég,	ňebesa.
találni,	najsť, naleznut.
találtam, našol som, naleznul som.	
szeretni,	milovat.
szeretek, rad mam, milujem nečo.	
szeretem, rad mam, milujem nečo isteho.	
szerettem, rad som mal, miloval som.	
kell, treba, muši byt; nekem kell, ja hcem, treba my.	
erényes, čnostlivy, a, e.	
szerencse, štastie; volt, byl, bol.	

A jó barátot szeretni kell. Jó barátokat nem lehet mindig találni. A gyermekeknek szép könyvet adtam. Rest embereket nem lehet szeretni, de az erényes és szorgalmas embereket szeretni kell. Szeretek szép kertet látni. Nagy kertemet igen szeretem. Az Istent szeretem. Testvéredet igen szeretem, de az ő barátját sohasem szerettem, mert rest és ravasz volt. Jó könyveket és jó embereket mindig szerettem. Az eget nem lehet mindig látni. Istent mindenek felett (nadevšecko) szeretni kell, mert az ő jósága végetlen. Hasznos könyveket, hű barátokat, elégedett embereket nem mindig lehet találni. Jó anyákat, szorgalmas atyákat, jámbor gyermekeket, kedves testvéreket mindig szeretni kell. Bátyámnak nagy szerencséje volt. Erényes embereket szeretek. Csak az erényes embert szeretem. Jó és szorgalmas gyermek szereti (miluje) az Istent és kedves szülőit (rodiče svojo).

Tvojeho otca som vždy miloval, neb on dobry a ušlachetny bol. Čnostlivy človek je vždy milý. Rad vidím (miluju) tvojho staršiho brata, bo on je ušlovny a pobožny. Ja rad vidím staršiho žiaka. Dobre a osožne kňižky dal som tvojmu staršemu bratovi. Dobrych lidi milovat treba. Tvojho priaťela som viďel. Verneho a pobožneho priaťela nalezneš, je vždy vēlčia. Falešne lide ňemožno jest (nem jedel) milovat. Bōh miluje svet a lidi.

13.

Skloňanie men (nevragozás, declinatio).

Tvrdohlásne (vastag hangúak): Tenkohlásne (vékony hangúak).

Jednotny počet (egyes szám).

1. atyа,	otca.
2. atyának,	otcov (jednej).
3. atyának,	otcu.
4. atyát,	otca.

1. kert,	záhrada.
2. kertnek,	záhrady (jednej).
3. kertnek,	záhrade.
4. kertet,	záhradu.

Množny počet (többes szám).

1. atyák,	otcovia.
2. atyáknak,	otcov.
3. atyáknak,	otcom.
4. atyákat,	otcov.

1. kertek,	záhrady (vrcej).
2. kerteknek,	záhrad.
3. kerteknek,	záhradom.
4. kerteket,	záhrady.

Jednotny počet.

1. fejő,	mačka.
2. fejőnek,	mačkin.
3. fejőnek,	mačkaj, mačke.
4. fejőt,	mačku.

1. falbő,	kmara.
2. falbőnek,	kmari.
3. falbőnek,	kmare.
4. falbőt,	kmaru.

...ela dom. Tvoju záhradu som už viďel, ale ...
strom som esťe ňeviďel. Moj klobuk som dal ...
človeku. Jeho staršeho brata ušilovnost je velmy ...
Tvojej šestre dal som mojeho brata ptačka. Moj ...
hudobňejši, jak tvoj priaťel, ale je blahoslaveňejši, ...
nebo on je pobožny a spokojny. Moja hlava je ...
hlava mojeho staršeho brata. Rozum mojeho ...
je bars velky. Dobremu priaťelovi dal som sladk...

12.

Atyák,	otcove.	szeretek,	rad mam, ...
atyáknak,	otcov, otcom.	szeretem,	rad mam, ... isteho.
atyákat,	otcuv.	szerettem,	rad som ... som.
könyveknek,	kňihov, kňihom.	kell,	treba, muši byt; ... ja hcem, treba my.
könyveket,	kňižky.	erényes,	čnostlivy, a, ...
az ég,	ňebesa.	szerencse,	štastie; ...
találni,	najsť, naleznut.		
találtam,	našol som, naleznul som.		
szeretni,	milovat.		

A jó barátot szeretni kell. Jó barátokat ... mindig találni. A gyermekeknek szép könyvet ... embereket nem lehet szeretni, de az erényes és ... embereket szeretni kell. Szeretek szép kertet látni ... kertemet igen szeretem. Az Istent szeretem. ... igen szeretem, de az ő barátját sohasem szerettem, ... és ravasz volt. Jó könyveket és jó embereket ... rettem. Az eget nem lehet mindig látni. Istent ... felett (nadevšecko) szeretni kell, mert az ő jósága ... Hasznos könyveket, hű barátokat, elégedett ... mindig lehet találni. Jó anyákat, szorgalmas atyákat ... bor gyermekeket, kedves testvéreket mindig ... Bátyámnak nagy szerencséje volt. Erényes ... tek. Csak az erényes embert szeretem. Jó és ... gyermek szereti (miluje) az Istent és kedves ... diće svojo).

Tvojeho otca som vždy miloval, neb on dobry a ušilovny bol. Čnostlivy človek je vždy mily. Rad vidim (milujem) tvojeho meňšeho brata, bo on je ušilovny a pobožny. Ňe rad vidim svévolne dieťe. Dobre a osožne kňižky dal som tvojemu staršemu bratovi. Dobrych lidi milovat treba. Verneho priaťela som nášol. Verneho a pobožneho priaťela naleznut, je veľke sťastie. Faľešne lide ňemožno jest (nem lehet) milovat. Boh miluje svet a lidi.

13.

Skloňeňie men (névragozás, declinatio).

Hrubohlásne (vastag hangúak).		Ťenkohlásne (vékony hangúak).	
Jednotny počet (egyes szám).			
1. anya,	matka.	1. kert,	záhrada.
2. anyá**nak**,	matky (jednej).	2. kert**nek**,	záhrady (jednej).
3. anyá**nak**,	matke.	3. kert**nek**,	záhrade.
4. anyá**t**,	matku.	4. kerte**t**,	záhradu.
Množny počet (többes szám).			
1. any**ák**,	matky (vecej).	1. kert**ek**,	záhrady (vecej).
2. any**áknak**,	matiek.	2. kert**eknek**,	záhrad.
3, any**áknak**,	matkom.	3. kert**eknek**,	záhradom.
4. any**ákat**,	matky.	4. kert**eket**,	záhrady.
Jednotny počet.			
1. polgár,	mesťan.	1. felhő,	hmara.
2. polgár**nak**,	mesťana.	2. felhő**nek**,	hmari.
3. polgár**nak**,	mesťanu, mesťanovi.	3. felhő**nek**,	hmare.
4. polgár**t**,	mesťana.	4. felhő**t**,	hmaru.

Množny počet.

1. **polgárok**,	mesťani.	1. **felhő**k,	hmari.
2. **polgároknak**,	mesťanov.	2. **felkő**knek,	hmarov.
3. **polgároknak**,	mesťanom.	3. **felhő**knek,	hmarom.
4. **polgárokat**,	mesťanov.	4. **felhő**ket,	hmari.

Hlávne základy skloňeňia men.

Hlávna vlastnosť uherskej reči je: že každe tvoreňie men a jňnych slovoch sa stáva skrze prípony na koncu men a slovoch.

Ponajprv na to sa treba rozpomenut: že každe meno, ktere na kratkú samohlásku **a**, **e** vychadza, ked jakykolvek pripon dostaňe, tu posledňu kratkú samohlásku prodlúži. K. prikl. atya, atyának, atyát, atyától, atyám a tak dalej.

Tvorna litera množneho počtu 1-ho padu (nevezó, nominativ) je **k**, a sice: čiste **k**, aneb **ak**, **ok**, **ek**, **ök**.

Čiste **k** dostaňu mena na samohlásku vychadzajice; **ak**, **ok**, **ek**, **ök**, dostaňu mena na spoluhlásku a ňektere na samohlasku vychadzajice. Teda:

1. Mena, ktere vychadzaju na **a**, **e**, k. prikl.

j. p.		mn. p.	
alma,	jáblko.	alm**ák**,	jáblka.
bánya,	baňa.	bány**ák**,	baňe.
csonka, béna,	sluty,	csonk**ák**, bén**ák**,	slute, šutave.
eke,	pluh.	ek**ék**,	pluhy.
mese,	pripoviedka	mes**ék**,	pripoviedky.
gyenge,	slaby.	gyeng**ék**,	slabe, ňemocne stb.

2. Z menoch na **i** vychadzajicich lem hlávne mena dostaňu čiste **k**, na prikl.

j. p.		mn. p.	
kocsi,	voz.	kocsi**k**,	vozi.
lakzi,	vešele.	lakzi**k**,	vešela, svadby.
gili,	hrdlička.	gili**k**,	hrdlicky stb.

Vybira sa **fi**, syn; tak, jak aj všecke hlavne mena, ktere z **fi** sú složene, jako: **atyafi**, rodina; **férfi**, muž, chlap; **urfi**, mlady pan; **baromfi**, dvorny ptak. Tote dostaňu v množnym počtu **ak**, **k**. prikl. fi**ak**, atyafi**ak**, urfi**ak**, férfi**ak**, baromfi**ak**.

Množny počet.

rok,	mestani.	1. felhő**k**,	hmari.
roknak,	mestanov.	2. felhő**knek**,	hmarov.
roknak,	mestanom.	3. felhő**knek**,	hmarom.
rokat,	mestanov.	4. felhő**ket**,	hmari.

Hlávne základy skloňeňia men.

Hlávna vlastnosť uherskej reči je: že každe tvoreňie men a slovoch sa stáva skrze pripony na koncu men a slovoch.

Ponajprv na to sa treba rozpomenut: že každe meno, ktere kratkú samohlásku **a**, **e** vychadza, ked jakykolvek pripon dostaňe, posledňu kratkú samohlásku prodlúži. K. prikl. **atya**, **atyának**, **at**, **atyától**, **atyám** a tak dalej.

Tvorna litera množneho počtu 1-ho padu (nevezö, nominativ) **k**, a sice: čiste **k**, aneb **ak**, **ok**, **ek**, **ök**.

Čiste **k** dostaňu mena na samohlásku vychadzajice: **ak**, **ok**, **k**, **ök**, dostaňu mena na spolohlásku a ňektere na samohlásku vychadzajice. Teda:

1. Mena, ktere vychadzaju na **a**, **e**, k. prikl.

j. p.		mn. p.	
alma,	jablko.	almák,	jablka.
bánya,	baňa.	bányák,	baňe.
csonka,		csonkák,	
béna,		bénák,	
eke,		ekék,	
mese,		mesék,	
gyenge,		gyengék,	

slutv, plúň, pripoviedka, slaby.

slute, ňutave, plúňy, pripoviedky, slabe, ňemoc atd.

2. Z menech na **i** vychadzajících lem hlávne mena dostaňu čiste **k**, na prikl.

j. p.		mn. p.	
kocsi,	voz.	kocsik,	vozi.
lakni,	veselo.	lakznik,	veselo.
gilik,	hrdlička.	gilik,	hrdličky atd.

Vybira se **ti**, syn; tak, jak aj všecke hlávne mena, ktere v ... **atyák**, rodina; **férfi**, muž, chlap, **ur** ... **barátok**, dvory ptak. Tote dostaňu v množnym počte ... **k** prikl. **fiak**, **atyák**, **urak**, **férfiak**, **barátok**.

Mena pridavne na **i** vychadzajice, dostaňu **ak**, ked predposledňa samohláska je hruba; ale **ek**, ked predposledňa samohláska je tenka, k. prikl.

	j. p.		mn. p.
	budai,	budinsky.	budaiak.
	nyári,	letušny.	nyáriak.
ale:	régi,	davny.	régiek.
	téli,	žimušny.	téliek.
	földi,	zemsky.	földiek stb.

3. Mena hlávne a pridavne na **ó** vychadzajice, dostaňu čiste **k**, k. prikl.

j. p.		mn. p.	
hajó,	lod (šif.)	hajók,	lody.
korsó,	džban.	korsók,	džbány.
orsó,	vreteno.	orsók,	vreteňa.
jó,	dobry.	jók,	dobre.

Vyberaju še nasledujice mena:

j. p.		mn. p.	
ló,	koň.	lovak,	koňe.
tó,	jezer, mláka.	tavak,	jezere.
hó,	šňeh.	havak,	šňehy.
só,	soľ.	savak,	soľe.
szó,	slovo.	szavak,	slova.

Tote mena preto tvoria 's literu **v** množny počet, ponevač **v** davnej reči uherskej jejich jednotny počet bol: lov, tav, hav, sav, szav.

Meno: **jó**, kdiž známena: jószág, majetnost, tvori množny počet: javak, majetnoste. — Biró, richtár, množny počet tvori: birák, rychtáre.

4. Mena hlávne na **ö** vychadzajice, dostaňu čiste **k**, k. prikl.

j. p.		mn. p.	
esö,	dišť.	esök,	dišťe.
középsö,	stredny.	középsök,	stredňe.

Vyberaju sa nasledujice mena:

j. p.		mn. p.	
csö,	rura.	csövek,	rury.
kö,	kameň.	kövek,	kameňe.
tö,	koreň.	tövek,	koreňe.
bö	bivny.	böVek,	bivne.

5. Ňektere mena hlávne a prídavne na **ú** vychadzajíce dvojnasobnym spôsobom tvôria množny počet, tote sú:

	j. p.	mn. p.
a) hlavne mena:	borjú, tele.	borjúk, aneb: borjak, telata.
	faggyú, loj.	faggyúk, „ faggyak, loje.
	fattyú, pankart.	fattyúk, „ fattyak, pankarti.
	gyapjú, vlna.	gyapjúk, „ gyapjak, vlny.
	sarjú, otava.	sarjúk, „ sarjak, otavy.
	varjú, vrana.	varjúk, „ varjak, vrany.
	ifjú, mládenec.	ifjúk, „ ifjak, mladenci.
	fiú, chlapec.	fiúk, „ fiak, chlapci, synove.

Slovo: fiúk=chlapci, k. pr. fiúk jertek ide, chlapci pridte sem.

	j. p.	mn. p.
b) hlavne mena:	darú, jarab.	darúk, aneb: darvak, jarabi.
	falú, dedina.	falúk, „ falvak, dediny.
	hamú, popel.	hamúk, „ hamvak, popeli.
	odú, dudla, diera.	odúk, „ odvak, dudly, diery.
	szarú, roh.	szarúk, „ szarvak, rohy.

c) Mena pridavne na **ú** vychadzajice tvôria sice **mn. p.** z čistym **k**, možu ale aj **ak** dostať, lem že vtedy **ú** strati dlužkû:

j. p.		mn. p.
szomorú,	smutny.	szomorúk, an.: szomoruak, smutne.
domború,	hrbaty.	domborúk, „ domboruak, hrbate.
iszonyú,	strašlivy.	iszonyúk, „ iszonyuak, strašlive.
nyomorú,	núžny.	nyomorúk, „ nyomoruak, nužne.

hosszú, dluhy, ma: hosszúk, hosszak, hosszuak, dluhe.

Ked ale dva prídavne mena vjedno sú spojene, aneb vjedno stoja, vtedy **mn. p.** lem na **ak** tvôria, k. pr. nagylábú, velkonohy, mn. p. nagylábuak; hosszú hajú, dluhovlasity, mn. p. hosszú hajúak.

6. Ňektere mena hlávne a prídavne na **ű** vychadzajice dvojakym spôsobem tvôria mn. p. tote sú:

	j. p.	mn. p.
a) mena hlavne:	fű, tráva.	füvek, travy, biliny.
	mű, dielo, práce.	művek, diela, práce
	nyű, červík.	nyűvek, červíky.
	szű, srdce.	szűvek, srdca.
	bű, čara.	űvek, čarodlnictva.

Tote mena v množnym počtu možu szűek, nyűek a t. d. stat, ale obyčajnejši lem tak tvôria mn. p. jak viššej stoji.

j. p.		mn. p.
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

c) Mena pridavne na **ú** vychadzajice tvôria mn. p. na **k**, aneb na d. k. príl.

j. d.		mn. p.
gömbölyű,	okrúhly.	gömbölyűk, aneb: gömbölyűak, okrúhle.
gyönyörű,	krásny.	gyönyörűk, aneb: gyönyörűek, krásne.
keserű,	horký.	keserűk, aneb: keserűek, horke.

Ked ale dva mena prídavne vjedno sú spojene, aneb vjedno stoja, vtedy mn. p. lem na **ek** sa tvorí, k. pr. kis kerek, maloruký, kis kerek; jó eszű, dobrého rozumu, jó eszűek; szép szinű, peknej farby, szép szinűek a t. d.

B) Mena hlávne a prídavne na spohlaski vychadzajice v množnym počtu dostanu **ak**, **ok**, **ek**, **ök**, veľa toho, jak si hrubo- aneb tenkohlásne.

Pripomenú dostaniu:

1. Mena Ha-tatios, ktere na **alom** vychadzaju, kdež vyn- jú dva vyllaby majú, k. príl.

j. p.		mn. p.
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

Výbern ze zámenalom, ktoré ma: zámenalok. — K tym pri- dávaju toto hlásrodne mena:

j. p.		mn. p.
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]

K tym pridada aj: halom, ily, mn. p. halomak.

5. Ňektere mena hlávne a prídavne na **ű** vychadzajíce tv[illegible] obnym spôsobom tvória množny počet, tote sú:

j. p.		mn. p.
hlavne mena: borjű, tele.		borjűk, aneb: borjak, telata.
faggyű,	loj.	faggyűk, „ faggyak, loje.
fattyű,	pankart.	fattyűk, „ fattyak, pankrti.
gyapjű,	vlna.	gyapjűk, „ gyapjak, vlny.
sarjű,	otava.	sarjűk, „ sarjak, otavy.
varjű,	vrana.	varjűk, „ varjak, vrany.
ifjű,	mládenec.	ifjűk, „ ifjak, mládenci.
fiű,	chlapec.	fiűk, „ fiűk, chlapci, synovi.

Slovo: fiűk=chlapci, k. pr. fiűk jertek ide, chlapci príďte sem.

j. p.		mn. p.
b) hlavne mena: darű, jarab.		darűk, aneb: darűk, jarabi.
falű,	dedina.	falűk, „ falűk, dediny.
hamű,	popel.	haműk, „ haműk, popeli.
odű,	dudla, diera.	odűk, „ odűk, dudly, diery.
szarű,	roh.	szarűk, „ szarűk, róhy.

c) Mena prídavne na **ű** vychadzajíce tvória nie mn. p. z listyu k [illegible] môžu ale aj **ak** dostať, lem že vtedy **ű** stratí ďiďitis:

j. p.		mn. p.
szomorű,	smutny.	szomorűk, an.: szomorűk, smutni.
domborű,	hrbaty.	domborűk, „ domborűk, hrbati.
iszonyű,	strašliry.	iszonyűk, „ iszonyűk, strašliri.
nyomorű,	núiny.	nyomorűk, „ nyomorűk, núiní.

hosszű, dlhy, ma: hosszűk, hosszak, hosszűk, dlhi.

Ked ale dva prídavne mena vjedno sú spojene, aneb vjedno stoja, vtedy **mn. p.** lem na **ak** tvória, k. pr. nagylibű, vel[illegible] mn. p. nagylábűak; hosszű hajű, dlhovlasiry, mn. p. hosszű hajűak.

6. Ňektere mena hlávne a prídavne na **ű** vychadzajíce [illegible] kym spôsobom tvória mn. p. tote sú:

j. p.		mn. p.
a) mena hlavne: fű,	tráva.	fűvek,	trávy, bliny.
mű,	dielo, práce.	művek,	diela, práce.
nyű,	červík.	nyűvek,	červiky.
erű,	erdce.	erűvek,	erdce.
ér,	žara.	hűvek,	žary, [illegible]
hű,	[illegible]		

Tote mena v množnym počtu môžu szűek, nyűek a [illegible] ale vchadzajú lem tak tvória mn. p. jak vlásej ďalej.

j. p.		mn. p.
b) mena hlávne: enyű, klij.		enyűk, aneb: enyvek, klije.
fenyű,	jedla.	fenyűk, „ fenyvek, jedly.
tetű,	voš.	tetűk, „ tetvek, vši.
ölyű,	jastrab.	ölyűk, „ ölyvek, jastrabi.

c) Mena prídavne na **ű** vychadzajíce tvória mn. p. na **k**, aneb na **ek**, k. prikl.

j. d.		mn. p.
gömbölyű,	okruhly.	gömbölyűk, aneb: gömbölyűek, okruhle.
gyönyörű,	krásny.	gyönyörűk, aneb: gyönyörűek, krásne.
keserű,	horky.	keserűk, aneb: keserűek, horke.

Ked ale dva mena prídavne vjedno sú spojene, aneb vjedno stoja, vtedy mn. p. lem na **ek** sa tvori, k. pr. kis kezű, maloruky, kis kezűek; jó eszű, dobreho rozumu, jó eszűek; szép szinű, peknej barvy, szép szinűek a t. d.

B) Mena hlávne a prídavne na spoluhlásků vychadzajíce v množnym počtu dostaňu **ak**, **ok**, **ek**, **ök**, vedla teho, jak sú hrubo- aneb tenkohlásne.

Prípon **ak** dostaňu:

1. Mena hlás-tratice, ktere na **alom** vychadzaju, kdiž vecej jak dva syllaby maju, k. prikl.

j. p.		mn. p.
alkalom,	prilečitosť.	alkalmak.
hatalom,	mocnosť.	hatalmak.
szorgalom,	ušilovnosť.	szorgalmak.
rágalom,	pomluvaňie.	rágalmak.

Vybira sa czimbalom, ktere ma: czimbalmok. — K tym prislúhaju ešte tote hlástratice mena:

j. p.		mn. p.
ajak,	usta, pysk.	ajkak.
sator,	stan, šáter.	sátrak.
kazal,	kopa, stoch.	kazlak.
vászon,	platno.	vásznak.
bátor,	šmely.	bátrak.
gyakor,	velmy častny.	gyakrak.

K tym prislúha aj: három, try, mn. p. hármak.

2. Hrubo- a ostrohlásne dlúžku-tratice mena, ktere tu následuju:

j. p.		mn. p.
agár,	agar.	agarak.
bogár,	hrobak.	bogarak.
gunár,	gunar.	gunarak.
kosár,	koš.	kosarak.
madár,	ptak.	madarak.
mozsár,	mažar.	mozsarak.
pohár,	pohar.	poharak.
szamár,	osel.	szamarak.
sudár,	vrholec.	sudarak.
sugár,	paperšlek.	sugarak.
csalán,	pokriva.	csalanak.
kanál,	loška.	kanalak.
nyár,	leto.	nyarak.
sár,	blato.	sarak.
kút,	studnica.	kutak.
lúd,	huš.	ludak.
nyúl,	zajac.	nyulak.
rúd,	druk, zrd.	rudak.
úr,	pán.	urak.
út,	draha, cesta.	utak.
híd,	most.	hidak.
nyíl,	strelka.	nyilak.
ín,	žila, šlacha.	inak.
hig,	tekucy.	higak.
vig,	vešely.	vigak.

3. Stupnovane mena prídavne, k. prikl.: jobb, lepši, jobb**ak**, lepše; vastagabb, hrubši, vastagabb**ak**, hrubše.

Jobb, kdiž sa za hlávne meno bere, ma mn. p. jobb**ok**, prave ruky.

4. Hrubo-hlásne z predešlych časoslovoch tvôrene mena, k. pr. adott, dány, adott**ak**, dáne; áldott, požehnány, áldott**ak**, požehnáne a t. d.

5. Na **as**, **ás**, **os**, **ós**, **us** vychadzajice prídavne mena, k. prikl. szárnyas, kridlaty, szárnyas**ak**, kridlate; álmos, zaspany, álmos**ak**, zaspane; fájós, bolestny; fájós**ak**, bolestne; dús, bohaty, dús**ak**, bohate a t. d.

6. Na **ny** vychadzajice prídavne mena, k. pr. fázakony, mazy, fázakony**ak**, mazak; hajlékony, ohybliv, hajlékony**ak**, ohyb-
ny a t. d.

7. Nadelejce hlavne z prídavne mena:

ác, lemur, netvor.	oly, taky.
agy, mozgy, mozog.	rosz, zly.
agy, gyomor, žludok.	rút, škaredy.
alj, spodok, hlbočo.	szak, pôta, stežaj.
alj, hrdlo.	sok, mnoho.
az, ona, onto, pojdzva.	szál, brevno, svor, niť.
ency, ženy.	száj, usta, papula.
fog, zub.	szár, stebło, porisko.
hon, jurve, bernik.	szárny, krillo.
ifi, mur, ženo.	tag, široky, bivny.
fürt, chrust.	táj, kraj, okolice.
fog, rub.	talp, podstavek, pôta.
gyly, netelesť.	tár, sklad, otvoreny.
gyors, rychly, chytry.	tárgy, predmet.
lud, rojsko, rojta.	társ, tovariš, spoločník.
láj, vlna.	toll, piro, sloh.
láj, sadlo.	uj, novy.
hal, ryba.	ujj, prst.
has, lipa.	vad, divy, plachy.
has, bruch.	vagy, židlosť, mižba.
hát, chrbat.	vaj, maslo.
ház, dom.	vall, pleco.
hibás, mašic, utro mac.	var, zamok, hrad.
hód, bober.	vár, chrasta.
hős, pozvica.	vas, železo.
hud, kožica.	vas, kostlivec.
hüv, nohe frak.	zár, zamok, zavor.
hegy, novy, letny.	agyar, vypovy zub.
has, kamina, horuška.	alacsony, nizky.
irak, čiara.	finom, tenučky, fajny.
ing, pozv, pošenka.	fonal, niť, cvorna.
nád, trstina.	gomaj, hnoj.
nyj, ohnio.	gonosz, zly, hrešny.
nyak, krk.	halavany, hlody.
nyál, slina.	hamis, falešny, dopovy.
nyár, rideť.	harmag, hlamy, zvonky.
ól, chlev.	hitvány, podly, chatrny.

2. Hrubo- a ostrohlásne dlúžku-tratiace mena, ktoré sa nasledujú:

j. p.		mn. p.
agár,	agar.	agarak.
bogár,	hrobak.	bogarak.
gunár,	gunar.	gunarak.
kosár,	koš.	kosarak.
madár,	ptak.	madarak.
mozsár,	mažar.	mozsarak.
pohár,	pohar.	poharak.
szamár,	osel.	szamarak.
sudár,	vrholec.	sudárak.
sugár,	paperšlek.	sugarak.
csalán,	pokriva.	csalanak.
kanál,	loška.	kanalak.
nyár,	leto.	nyarak.
sár,	blato.	sarak.
kút,	studnica.	kutak.
lúd,	huš.	lúdak.
nyúl,	zajac.	nyulak.
rúd,	druk, zrd.	rudak.
úr,	pán.	urak.
út,	draha, cesta.	utak.
híd,	most.	hidak.
nyíl,	strelka.	nyilak.
ín,	žila, šlacha.	inak.
víg,	tekucy.	vigak.
víg,	veselý.	vigak.

3. Stupňované mena prídavné, k. príkl.: jobb, lepší, jobbak, lepšie; vastagabb, hrubší, vastagabbak, hrubšie.

Jobb, kdiž sa za hlávne meno berie, ma mn. p. jobbak, napr. jobbak ruky.

4. Hrubo-hlásne z predošlých časoborov tvárené mena, k. príkl. adott, dáno; adottak, dáne; addott, poškrnený, addottak, poškrnené a t. d.

5. Na **ak, ek, ok, ök, ak** vychádzajúce prídavné mena, k. príkl. szárnyas, krídlatý, szárnyak, krídlate; ízes, ízesek, zrnitý, ízesek, zrnité; fajos, bolestný, fajosak, bolestné a t. d.

6. Na **ékony** vychádzajúce prídavné mena, k. pr. fázékony, zmrzlý, fázékonyak, zmrzlé; hajlékony, shyblivý, hajlékonyak, shyblivé a t. d.

7. Nasledujúce hlávne a prídavné mena:

ág, konár, ratolesť.
agy, mozgy, naboj.
ágy, postel, hrada.
alj, spodek, hňezdo.
áll, brada.
ár, cena, šídlo, priplava.
árny, tien.
bog, uzol.
borz, jazvec, borsuk.
fal, múr, stena.
fark chvost.
fog, zub.
galy, ratolesť.
gyors, rychly, chytrý.
had, vojsko, vojna.
haj, vlas.
háj, sadlo.
hal, ryba.
hárs, lipa.
has, bruch.
hát, chrbat.
ház, dom.
hold, mesic, utro zeme.
hód, bober.
hón, pazucha.
kád, kadica.
láb, noha šuch.
lágy meky, letný.
láz, zimnica, horučka,
lyuk, diera.
máj, jatra, pečenka.
nád, tŕstina.
nyáj, stado.
nyak, krk.
nyal, šlina.
nyárs, rožeň.
ól, chlievy.
oly, taky.
rosz, zly.
rút, škaredý.
sark, päta, stežaj.
sok, mnoho.
szál, brevno, svor, ňiť.
száj, usta, papula.
szár, stebło, porisko.
szárny, kridlo.
tág, široky, bivný.
táj, kraj, okolice.
talp, podstavek, päta.
tár, sklad, otvorený.
tárgy, predmet.
társ, tovariš, společník.
toll, píro, sloh.
uj, nový.
ujj, prst.
vad, divy, plachý.
vágy, žádost, tužba.
vaj, maslo.
váll, pleco.
vár, zámek, hrad.
var, chrasta.
vas, železo.
váz, kostlivec.
zár, zámek, závor.
agyar, veprový zub.
alacsony, ňizký.
finom, tenučký, fajný.
fonál, ňiť, cverna.
ganaj, hnoj.
gonosz, zly, hriešny.
halaványy, bledý.
hamis, falešny, ňepravý.
harsány, hlasný, zvučný.
hitvány, podlý, chatrný.

igaz, spravedlivy.
oldal, bok.
silány, podly, chatrny.
sovány, chudy, ňeurodny.
sovár, chtivy, tužobny.

szakáll, brada.
száraz, suchy.
szikár, chudy.
szilárd, staly, pevny, tvrdy.

Všecke te mena tvŏria mn. p. na **ak**, k. pr. ág**ak**, agy**ak**, ágy**ak**, a t. d.

Arany, kdiž znamena dukat, ma mn. p. aran**yak**; kdiž znamena zlato, ma mn. p. aran**yok**. Ale vedla predpisu ma mat vždy aran**yok**. Tak aj olaj, olej ma mat olaj**ok**.

C) Prípon **ok** dostaňu hrubo-hlasne jakokolvek vychadzajice mena, ktere ku predešlym **ak** žadajicim neprislúchaju, k. prikl. domb, kopec, domb**ok**; gond, gond**ok**; juh, ovca, juh**ok**; kulcs, kluč, kulcs**ok** a t. d. Osobytňe:

1. Hlávne na **as**, **ás**, **os**, **ós**, **us** vychadzajice mena. Ano aj pridavne mena, kdiž sa jak hlávne mena beru, k. prikl. orvos, doktor, lekar, orvos**ok**; órás, hodiňar, órás**ok**; koldus, žebrak, koldus**ok**; havas, sňežny, havas**ok**, sňežne hory a t. d.

2. Take miešano-hlasne mena v kterych ostra samohláska s hrubu sa zejde, k. pr.: hasadék, škara, rozpuklina, hasadék**ok**; csillag, hvezda, csillag**ok**; atyafiság, pokrevnost, atyafiság**ok** a t. d.

3. Hlás-tratice mena, ktere tu nasleduju:

akol, ovčarňa.
bagoly, sova.
bugoly, lať z prosa.
fogoly, vezeň, jarabka.
szugoly, kut, uhel.

alom, steliva, slama.
álom, sen.
balom, balon.
barom, hovādo.
czirom, špina, nečistota.
gyalom, šiet rybarska.
halom, vršek, hromada.
izom, žila.
járom, jarmo.
korom, sadza.
majom, nalpa, opica.
malom, mlyn.

ólom, olovo.
orom, štit.
sólyom, sokol, ptak.
sulyom, vodny orech.
szirom, kvetovy lupen.

árok, prikopa.
ászok, klad, granty.
átok, kliadba.
buczok, piestiny kopec.
burok, mechur, obvinka.
czirok, klasovka.
gyilok, tulich, nož.
szitok, kliatba, prezyvka.
szulok, pupeňec, koži list.
szurok, smola.
tajok, hlemeyzd korytňačky.
titok, tajemstvo.

[illegible]

Všecke te mena tvŏria mn. p. na **ok**, k. prikl.: aklok, bagolyok, fogolyok a t. d.

4. Nasledujce ostro-hlásne mena:

[illegible]

Všecke te mena tvŏria mn. p. na **ok**, k. prikl.: [illegible] **ok** a t. d.

D) Prípon **ek** dostaňu:

1. Na **stem** vychadzajice a hlas-tratice hlávne mena, ktere [illegible] **ek**, k. prikl.: [illegible]

K tym približujce sňe tote hlas-tratice mena:

torok,	hrdlo, diera.	szatyor,	kapsa, trhovka.
tulok,	byk, biček.	szobor,	zdoba, podoba, slup.
vaczok,	bŕloch, ležisko.		
		dolog,	praca, vec, zaležitosť.
bodor,	kandraty, kanderavy.	horog,	hak.
bokor,	krak, kytka, mašla.		
csokor,	klučka. mašla.	hurok,	uzel, klučka.
csupor,	hrnik.	locsok,	mlaka, člapkaňina.
czubor,	motovidlo.	marok,	päst, hrst.
czukor,	cuker.	mocsok,	škvrna, ňečistota.
fodor,	kandraty, kaderavy.	murok,	mrkva, mrha.
gyomor,	žaludek.	nyirok,	vlhkosť, krvovoda.
kaczor,	viňičný nož.	piszok,	špina, ňečistota.
kapor,	koper.	puczok,	ohňistko.
kotyor,	chmatavy.	sulyok,	piesť, ubijak.
lator,	latr, šibenec.	haszon,	užitek, zisk.
lobor,	slup, pyramida.	horany,	vrub, zárez.
odor,	jaskiňa.	szirony,	švik.
puczor,	žaludek.	torony,	tureň.
sodor,	drot, krutek.	kapocs,	zápinka.
		koboz,	lyra.

Všecke te mena tvŏria mn. p. na **ok**, k. prikl.: aklok, baglyok, foglyok a t. d.

4. Nasledujice ostro-hlásne mena:

csik,	čik, pružik.	sik,	pozladko.
czél,	ciel.	sík,	rovňina, hladkosť.
gyik,	jaster.	síp,	pišťala.
kín,	muka, sužeňie.	sír,	hrob.
nyit,	otvor, kluč.	nyakszirt,	šija, tylo.
pir,	červenosť, zápal.	zsib,	starina, har.
		zsir,	masť, sadlo.

Všecke te mena tvŏria mn. p. na **ok**, k. prikl.: csik**ok**, gyi**kok** a t. d.

D) Prípon **ek** dostaňu:

1. Na **elem** vychadzajice a hlas-tratice hlávne mena, ktere viššej dvoch syllaboch maju, k. prikl.: győzelém, viťazstvo, győzel**mek**; kérelem, prosba, kérelm**ek**.

K tym prisluchaju ešte tote hlas-tratice mena:

éber,	bdivy, ktery ňespi.	csegely,	klin, cvik.
meder,	jarek, ričisko.	csepely,	hustina, kračina.
féreg,	červ.	kebel,	luno, srdce.
kéreg,	skora, k. prikl. dreva.	lepel,	pokriv, zavij.
méreg,	jed.	tegez,	tulec.
nyereg,	šedlo, kobylka.	terem,	hyžba, sala.
étek,	jedlo.	verem,	dolek.
fészek,	chňezdo.	kehely,	kalich.
vétek,	chrych.	teher,	trh, čežoba.
telek,	pozemek, orek žeme.	vehem,	žrebec.

Všecke te mena tvŏria mn. p. na **ek**, k. prikl.: ébr**ek**, med**rek**, férg**ek** a t. d.

2. Dlužku-tratice mena, ktere tu nasleduju:

bél,	črevo, jadro, knot.	hév,	horučost, horlivost.
cséL,	fraška, podvod.	lév,	polivka.
dél,	poludňe.	név,	meno.
fél,	polovica.	kéz,	ruka.
nyél,	ručka.	réz,	častka.
szél,	vŕetr, poražeňie.	légy,	múcha.
tél,	zima.	szén,	uhel.
dér,	mraz.	téj,	mleko.
ér,	žila, žriedlo.	szűz,	čisty, pannensky, panna.
ég,	ňebesa.	tűz,	oheň.
víz,	voda.	egyéb,	jine.
cserép,	črep.	geréb,	rafač, hräblo.
kerép,	rapkač, hrkač.	veréb,	vrabec.
közép,	stredek, stredňy.	elég,	dost.
egér,	myš.	fedél,	zakryvka, strecha.
fenyér,	plučnik.	kötél,	porvaz.
gyökér,	koreň.	levél,	list.
kenyér,	chlieb.	fenék,	spodek, dno.
szekér,	voz.	kerék,	koleso.
tenyér,	dlaň.	nehéz,	ťažky.
jég,	ľad, hrad, kameňec.	kevés,	maličko.
ész,	rozum.	szemét,	smeťe.
mész,	vapno.	tehén,	krava.
hét,	sedem, tyžden.	fövény,	piesek.

Všecke te mena tvŏria mn. p. na **ek**, k. prikl,: bel**ek**, cse**lek**, del**ek**, szel**ek** a t. d.

3. Tenko-ostrohlásne, aneb z ňych zmiešane stupovane pri-

bdivy, ktery ňespi.
jarek, ričisko.
červ.
kéreg, skora, k. prikl. dreva.
méreg, jed.
nyereg, šedlo, kobylka.
étek, jedlo.
fészek, chňezdo.
vétek, chrych.
telek, pozemek, orek žeme.

csegely, klin, crik.
csepely, bustina, bruňa.
kebel, luno, sulo.
lepel, pokriv, zuij.
tegez, tulec.
terem, hvĭlka, sala.
verem, dolek.
kehely, kalich.
teher, trh, ožiha.
vehem, žrebec.

Všecke te mena tvôria mn. p. na **ek**, k. prikl.: ötvek, **rek**, férgek a t. d.

2. Dlužku-tratice mena, ktere tu nasleduju:

bél, črevo, jadro, knot.
csél, fraška, podvod.
dél, poludňe.
fél, polovica.
nyél, ručka.
szél, vĭetr, poražetňie.
tél, zima.
dér, mraz.
ér, žila, žriedlo.
ég, ňebesa.
víz, voda.
cserép, črep.
kerép, rapkaź, brkaź.
közép, stredek, stredáy.
egér, myš.
fenyér, plučník.
gyökér, koreň.
kenyér, chlieb.
szekér, voz.
tenyér, dlaň.
jég, lad, hrad, kamenec.
ész, rozum.
gőz, vapor.
nász, svatba, tykňon.
lét, sedma, tyždeň.

hév, horukost, kerbina.
lév, polivka.
név, meno.
kéz, ruka.
rész, častka.
légy, muocha.
szén, uhel.
tej, mleko.
szűz, čisty, panenský.
tűz, oheň.
egyéb, jine.
gereb, radź, krilo.
veréb, vrabec.
elég, dost.
föld, zakrytka, strech.
kötel, provaz.
levél, list.
fenék, spodek, dno.
kerek, kolesa.
nehéz, tiažky.
kevés, malo.
szemét, smetie.
tehén, krava.
fövény, piesok.

Všecke te mena tvôria mn. p. na **ek**, k. prikl. ötvek, **rek**, dolek, szalek a t. d.

3. Tenko-ostrohlásne, aneb z ňych zmiešane predešle časoslovne

davne mena, k. prikl.: szebb, pekňejši, szebbek; erősebb, mocňejši, erősebbek; kövérebb, tlustši, kövérebbek a t. d.

4. Tenko-ostrohlásne, aneb z ňych zmiešane predešle časoslovne mena, k. pr.: égett, spaleny, égettek; dölt, spadnuty, döltek; üzött, nahaňany, üzöttek a t. d.

5. Na **es**, **és**, **ös**, **ős**, **üs** vychadzajice hlávne a pridavne mena, k. pr.: kedves, kedvesek; elmés, vtipny, elmések; erős, silny, erősek; énekes, spevak, énekesek a t. d.

6. Na **ékeny** vychadzajice pridavne mena, k. pr.: dölékeny, upadlivy, dölékenyek; termékeny, urodny, termékenyek a t. d.

7. Ňektere na **v** vychadzajice mena, jako sú: könyv, könyvek; ölyv, jastrab, ölyvek; öv, opas, övek; sziv, srdce, szivek; év, rok, évek a t. d.

8. Nasledujice mena:

eset, podvod, lesť.
eb, pes.
eny, prijemnosť.
fegy, poradek.
fej, hlava.
geny, otok, hnoj.
gerj, kyt, pohnutie.
hegy, vrch, hora.
hely, mesto.
jegy, znak, cedulka, ženictvo.
jel, znak.
kecs, krása, povab.
kegy, milosť.
meggy, višňa, španolska čerešen.
mell, prs.
mely, ktory.
meny, ňevesta.
menny, ňebesa.
mez, šat, rucho.
nyers, sirovy, ňeuzrely.
nesz, šust, chyr.
szenny, špina, makula.
szeg, kliňec.
telj, uplnosť.
vegy, miešaňina.
bölcs, mudry.
csüd, pätna kosť.

föld, zem, rola, krajina.
fül, ucho, ručka.
fürj, prepilka, prepelica.
füz, vŕba.
hölgy, páňi, žena.
könny, slza.
körny, okolica.
öl, šaha, luno.
ősz, šivy, ješen.
őz, srna.
röst, leňivy.
rügy, pupeňec, bradovica.
rüh, škrab, parša.
szörny, potvôra.
szügy, hrud, predprs.
szük, usky, núžny.
tögy, vemä.
tölgy, dub.
törzs, klat, pokoleňie.
ügy, vec, zaležitosť.
ür, praznota.
völgy, dolina.
zöld, želeny.
csekély, chatrny, maly.
kevély, nadhrdny, pišny.
fehér, biely.
kövér, tlusty, masny.

egész,	cały.	keskeny,	usky.
merész,	šmely, odvažlivy.	kövecs,	piesek.
elem,	prvek, element.	öröm,	radost.
kellem,	prijemnost, spaňilost.	könyök,	loket.
tetem,	telo, mrtve telo.	ürügy,	zámyšel.
siker,	zdar, učinek.	rövid,	kratky.

Všecke te mena tvoria mn. p. na **ek**, k. prikl.: **cselek**, **ebek**, **enyhek**, **fejek** a t. d.

9. Nasledujice ostro-hlásne jednej syllaby mena:

éh,	hlad.	czikk,	článek.
éj,	noc.	czim,	nápis, název.
ék,	dlúžka, klin, ozdoba.	disz,	skvost, ozdoba, paráda.
ép,	cely, zdravy, neporušeny.	éd,	sladkost.
férj,	manžel.	ércz,	kov, ruda.
fris,	chytry, rychly.	ét,	jedlo.
ily,	taky.	fék,	uzda.
iz,	článko, šmak.	fém,	kov.
kéj,	rádosť, rozkoš, chlipnost.	fény,	blesk, svetlo.
kék,	belavy, modry.	fitty,	frěka.
kép,	obraz, tvar.	frigy,	sviazek, spojenost.
kész,	hotovy, dokonány.	gém,	volávka, vaha (pri studňy).
lép,	lep.	gép,	stroj, mašina.
méh,	materňik, život.	him,	samec, mužsky.
mély,	hlboky.	hír,	chyr, povest.
méz,	mád.	hit,	viera, nabožensťvo, prišaba.
mily,	jaky.	ing,	košela.
nép,	národ, lud	iny,	podňebe.
rész,	časť, častka.	ír,	mast.
rét,	luka.	kém,	špehun.
szél,	kraj.	kén,	švabel.
szép,	krasny.	kés,	nož.
térd,	koleno.	kincs,	poklad, klenod.
vég,	koňec, kus (platna).	kis,	maly.
vén,	stary, starec.	lécz,	lata.
bér,	mzda, plat, žold.	lég,	povetre, vzduch.
bércz,	hora.	lék,	okeňica, diera.
birs,	gdula, bišalma.	lény,	bytnosť.
csécs,	osypka.	liszt,	muka.
csép,	cep, bijak.	mécs,	kahaňec, lampa.
csín,	čistota, kludnost.	mén,	vajčak.
csír,	čižik.	nyír,	breza.

[illegible]	[illegible]	[illegible]	skála, kámen.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], novinka.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], skutek, [illegible].
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], skutek.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], [illegible], dostojník, povinnosť.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], okrasa, hradba.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], krv.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], nebožpečenstvo, sbírka.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], zvada.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], sutoka (dvotarov).
[illegible]	[illegible]		

Všecke te mena tvoria mn. p. na **ek**, k. prikl.: **ebek**, **ejek**, **ojek** a t. d.

10. Ten-hlasného mena:

[illegible]	[illegible]	[illegible]	jahoda.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	dvojhačko.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	skovranki, záchod.
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], čarlica, [illegible].

Tvoria mn. p. na **ek**, k. pr.: **berkek**, **retkek**, **selymek** a t. d.

11. Ostro-hlásne mena, ktoré dva, aneb viacej syllabach majúc, k. prikl.: **kilencz**, **tizenöt**, **billenczek**, **ördöngös**, **szabadság**, **erdőmező** a t. d.

12. Prepon **ek** berú v mnohosyn. pádoch ostro- a mäkkoslabičné mena, ktoré v podstatnom obsahu samohlásku **é** aneb **ö** majú, ked [illegible] k. prikl.: **hely**, **pad**, **bejárat**, **nádor**, **kútfő**, **erdőmező** a t. d. — (Dobrsky.)

I. Na **ek**, **ok**, **ök** vychodujúce tvary, od ktorých prídavné mena, ktoré sa tiež na podstatné k. prikl.: **gulás**, **pandok**, **gyülevész**; **begyfájás**, **bodák**, **bogyófák** a t. d.

2. Ten-hlasného mena:

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible], [illegible], [illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

cały.
šmely, odvažlivy.
prvek, element.
příjemnost, spaňilost.
telo, mřtve telo.
zdar, učinek.

keskeny, usky.
kövecs, piesek.
öröm, radost.
könyök, loket.
ürügy, zámysel.
rövid, kratky.

šecke te mena tvōria mn. p. na **ek**, k. prikl.: cséld **ek**, éjek a t. d.

Nasledujice ostro-hlásne jednej syllaby mena:

hlad.
noc.
llúžka, klín, ozdoba.
cely, zdravy, ňeporušeny.
manžel.
chytry, rychly.
taky.
článko, šmak.
radosť, rozkoš, chlipnost.
belavy, modry.
obraz, tvar.
hotovy, dokonány.
lep.
materňik, život.
hlboky.
mäd.
jaky.
národ, ľud
část, častka.
luka.
kraj.
krasny.
koleno.
koňec, kus (plátna).
stary, staroc.
mzda, plat, žołd.
hora.
gdula, bilalma.
cvypka.
cep, bijak.
čistota, kladnost.
čiňa.

czikk, článek.
czim, nápis, název.
dísz, skvost, ozdoba, pyšnosť.
éd, sladkost.
ércz, kov, ruda.
ét, jedlo.
fék, uzda.
fém, kov.
fény, blesk, svetlo.
fitty, frčka.
frigy, sviazek, spojenost.
gém, volávka, vaha (při vahách).
gép, stroj, mašina.
hím, samec, mužky.
hír, chyr, povesť.
hit, viera, nabožensťvo, pobožnosť.
ing, košela.
iny, podňebe.
ír, masť.
kém, špehun.
kén, švabel.
kés, nož.
kincs, poklad, klenod.
kis, malý.
lécz, lata.
lég, povetre, vzduch.
lék, okenica, dieru.
lény, bytnosť.
liszt, muka.
mécs, kahanec, lampa.
mén, vajčak.
nyír, breza.

pénz, peňaž.
pint, dvojhalva.
pinty, pinka.
pip, piskot, (hlas ptačkov).
pip, pypec.
réf, ryf.
rém, matoha, strašidlo.
rés, škára, strbina.
rím, rym (vo veršoch).
szék, stolek, stolica.
szín, barva, vybor.

szirt, skála, kámeň.
tér, mesto, rovinka.
tét, čin, skutek, sada.
tény, čin, skutek.
tiszt, úradňik, dostojňik, povinnost.
véd, ohrana, hradba.
vér, krv.
vész, nebezpečenstvo, skáza.
zsémb, zvada.
zsík, sutuha (drotarov).

Všecke te mena tvoria mn. p. na **ek**, k. prikl.: éhek, éjek, épek a t. d.

10. Tote hlas-tratice mena:

berek, háj, húština.
retek, retkev.
viczek, norok, poptapka (vodny ptak).
selyem, hadbav.

eper, jahoda.
iker, dvojňatko.
pityer, škovranka, záchod.
szeder, čarňica, moruša.

Tvōria mn. p. na **ek**, k. pr.: berkek, retkek, selymek a t. d. **Lélek**, duša, duch, na množny počet: **lelkek**.

11. Ostro-hlásne mena, ktere dva, aneb vecej syllabach maju, k. prikl.: kilincs, klučka, kilincs**ek**; érdem, zásluha, érdem**ek** a t. d.

E) Pripon **ök** beru v množnym počtu ňenko- a miešano-hlásne mena, ktere v poslednym slabiku samohlásku **ö** aneb **ü** maju, ked jinakši k tym ménam, ktere množny počet na **ek** tvōria ňeprislúchaju, k. prikl.: böjt, pöst, böjt**ök**; szücs, kušňier, szücs**ök** a t. d. — Osobytňe:

1. Na **ös**, **ös**, **üs** vychadzajice hlávne, tak aj pridavne mena, ked za hlávne sa počituju, k. prikl.: gőzös, parolod, gőzös**ök**; hegedűs, hudák, hegedűs**ök** a t. d.

2. Tote hlás-tratice mena:

bütyök, členko, klub.
csülök, pätni, klub.
csürök, kolek.
gyürök, obruč.
pöcsök, klinec, třň.
rücsök, škvrna, haňba.
tücsök, čvrček, kobylka.

tülök, roh.
üszök, hlaveň, šneť.
csöbör, čeber.
gödör, jama.
ökör, vol.
tükör, zrcadlo.
vödör, vedro.

köböl,	gbol, štyry korce.	köröm,	nohec.
öböl,	luno, zátok morsky.	üröm,	pelunek.
ökül,	päst.	pöhöly,	pelh. — mn. p. bürkök, bütykök a t. d.

F) Kdo zna množny počet tvôrit, lahko tvôri aj 4-ti pad jednotného počtu (accusativus, sing. tárgyeset), totižto: mesto litery **k**, množného počtu položi sa v 4-tim pade jednotného počtu litera **t**, k. pr.: gond, gondo**k**, gondo**t**; félelem, félelme**k**, félelme**t** a t. d.

Vyberaju sa ňektere mena, ktere v 4-tim pade lem čiste **t** dostaňu, take sú:

1. Na **i**, **í**, **ü** vychadzajice pridavne mena, k. prikl.: pesti-**t**; hosszú-**t**; keserű-**t**; lem **fi**, syn, ma fi-**at**.

2. Na j, l, ly, n, ny, r, s, sz, z, zs vychadzajice mena, ked lem na jednu spoluhlásku vychadzaju a množny počet ňe na **ak** tvôria k. prikladu:

baj, bieda, — baj-t.	vezér, vúdce, — vezér-t.
ital, nápoj, — ital-t.	hús, mäso, — hús-t.
személy, osoba, — személy-t.	fürész, pila, — fürész-t.
ösztön, pud, — ösztön-t.	vitéz, vitäz, — vitéz-t.
remény, nádej, — remény-t.	paizs, štít, — paizs-t.

pénz, ma 4-ti pad pénz-t; mena **ár**, cena; **szár**, stopka; tár, sklad; zár, zamek; aćprave mn. p. na **ak** tvôria, predca maju 4-ti pad: ár-t, szár-t, tár-t, zár-t.

3. Nasledujice mena:

fej,	hlava.	ezer,	tiśic.
fül,	ucho.	iz,	šmak.
öl,	šaha.	tíz,	desať.
hely,	mesto.	méz,	mäd.
mély,	hlboky.	öz,	sŕna.
vén,	stary.	fűz,	vrba.
meny,	ňevesta.	szűz,	panna.
könny,	slza.	tűz,	oheň.
		rosz,	zly;

maju: fej-et, fül-et, öl-et, hely-et a t. d.

4. Ňektere mena dvojakym spôsobom tvôria jednotny 4-ti pad, totižto: lebo z čistym **t**, lebo ešte s jednu predchadzajicu samohlásku, take sú:

a) Na a vychadzajice pridavne mena, k. prikl.: betegen, betegen-t, lebo betegen-et a t. d.

b) Dôležite a hlas-tatice mena, ked su na j, l, ly, n, ny, r, s, sz, z, zs končic, k. pr.: szűz, szűz-t, szűz-at; levél, levél-t, levél-et; ökül, ökül-t, ökl-et, gyűr, gyűr-t, gyűr-et a t. d.

c) V množnym počte 4-ti pad vždy lem na **at**, lebo **et** na vetel, vetlek-ket, jak mena ei kraho- ueb ňenko-hlásne, k. prikl.: szűz-et, ökül-et a t. d.

14.

ázsia, pridal, ďnesel.		vett,	on kupil.
mely, a mely, ta, to, to ktere (o vecach).		ma,	dneš.
tanít, nadel, nakmul.		holnap,	majtra.
vesz, kupil.		tegnap,	včera.
vettem, ja kupil.		erény,	čnost
vettél, ty kupil.		előtt,	pred.

Az én atyám jegyet vett. A szép kerteket igen szeretem. Ő csak jó könyveket szeretek. Az erényt szeretni kell. Az erényes ember Isten és ember előtt kedves. A ki jó és erényes barátot talált, boldogabb mint az, a ki kincseket talált. Jobb a szegény barát, ha erényes, mint a gazdag, ha rossz. Tegnap találtam egy szép könyvet. Az emberek nem mindig jók, és azért (preto) nem mindig boldogok. Édes anyám vett hasznos könyveket. Húgomnak vettem ma kalapot, könyvet és az ollat. A nagy ló erősebb, mint a kicsiny. A szegény ember gyakran jobb, mint a gazdag. A jó polgár szereti az Istent. Nem szerettem a fiúkat. Ondim barátja kerteket és házakat vett. Arany gyűrűt vettem. Nem szerettem a rossz gyermeket, de az engedelmes és szorgalmas fiút nem csak atyja és anyja szeretik, hanem az Isten is. A szegények gyakran elégedettek és boldogok. Jó a kincs, de jobb az egészség (zdravie).

a) Na **s** vychadzajice pridavne mena, k. prikl.: beteges, chorlavy, beteges-t, lebo beteges-et a t. d.

b) Dlúžku- a hlás-tratice mena, ked sa na j, l, ly, n, ny, r, s, sz, z, zs koňča, k. pr.: agár, agár-t, agar-at; levél, levél-t, level-et; akol, akol-t, akl-ot, gödör, gödör-t, gödr-öt a t. d.

G) V množnym počte 4-ti pad vždy lem na **at**, lebo **et** sa tvori, vedla teho jak mena sú hrubo- aneb tenko-hlásne, k. prikl.: atyák-at, elmék-et a t. d.

14.

kincs, poklad, klenod.	vett, on kupil.
mely, a mely, ten, ta, to ktere (o vecach).	ma, dneš.
talált, našol, náleznul.	holnap, zajtrá.
venni, kupiť.	tegnap, včera.
vettem, ja kupil.	erény, čnost
vettél, ty kupil.	előtt, pred.

Az én atyám igen jó könyveket vett. A szép kerteket igen szeretem. Én csak jó könyveket szeretek. Az erényt szeretni kell. Az erényes ember Isten és ember előtt kedves. A ki jó és erényes barátot talált, boldogabb mint az, a ki kincseket talált. Jobb a szegény barát, ha erényes, mint a gazdag, ha ravasz. Tegnap találtam egy szép könyvet. Az emberek nem mindig jók, és azért (preto) nem mindig boldogok. Édes anyám vett hasznos könyveket. Húgomnak vettem ma kalapot, könyvet és tíz tollat. A nagy ló erősebb, mint a kicsiny. A szegény ember gyakran jobb, mint a gazdag. A jó polgár szereti az Istent. Nem szeretem a férgeket. Öcsém barátja kerteket és házakat vett. Arany gyűrűt vettem. Nem szeretem a rest gyermeket, de az engedelmes és szorgalmas fiút nem csak atyja és anyja szereti, hanem az Isten is. A szegények gyakran elégedettek és boldogok. Jó a kincs, de jobb az egészség (zdráve).

15.

utca, ulica.

falu, dedina.

falusi, dedinsky, polny.

város, mesto.

városi, mesticky.

kerti, záhradny.

élet, život.

kellemes, príjemny.

vannak, sú, nachadzaju sa.

voltam, bol som.

megyek, iďem.

ment, išol, a, o.

hol? kde? — hová? kde? kam?

ba, be, do (na otazku: hová) (prípon vkladaci).

ban, ben, v (na otazku: hol) (prípon vmestnujúci).

városba, **iskolába**, do mesta, do školi.

városban, **iskolában**, v meste, vo škole.

kertekbe, **szobákba**, do záhradoch, do hížach.

falukban, **könyvekben**, v dedinach, v kňihach.

egy, kettő, három, négy, öt, jeden, dva, tri, štyry, pät.

két, dva, (két sa lem pred menami uživa).

hat, hét, nyolcz, kilencz, tiz; šesť, seďem, osem, deväť, desat.

sok, mnoho, veľo; sokszor, mnohokrat, veloraz.

Naznamka: Hlávne meno, s početnyma a pridavnyma menami, ktere množstvo znamenaju, vždy lem v jednotnym počte stoji, k. prikl.: tiz könyv, (desät kňihy); száz forint, (sto zlaty); sok gyümölcs, (mnoho ovoci); nehány ház, (nekolko domôv) a t. d.

Az utca igen széles és hosszú. Fiam az iskolába ment. Tegnap az iskolában sok gyermeket láttam. Én még nem voltam nagy városban. Legszebb város az, a melyben széles és tiszta utcák és magas házak vannak. Nagy városban is vannak gazdag és szegény emberek. Több szegény van a világon (na svete) mint gazdag. En a kertbe megyek. Kertemben szép madarat láttam. A falusi élet tavaszszal és nyáron igen kellemes, de őszszel, ha sok eső esik, és télen ha nagy hó van, nem kellemes. Ma fivérednek kertjében voltam, hol sok zöld fát, több jó gyümölcsöt, és legtöbb fehér-vörös virágot láttam. Anyám élete kellemes, mert engedelmes és szorgalmas gyermekei vannak. Hol volt barát-

[illegible]

16.

[illegible]

tod? Hova ment édes atyád? Nagy városokban nagy házak vannak. Én csak a falusi életet szeretem. Az utcán (na ulici) két aranyat és hét krajczárt találtam. Koldúsnak adok öt garast. Csak a jámbor ember élete lehet kellemes és boldog. Öcsém házában még nem voltam. Templomba megyek. Szép falut láttam. Néha a falvak is szépek. Sok ember van az utcán. Testvérem a templomban volt, én az iskolában voltam; atyám pedig a kertbe ment.

Kde je záhrada tvojeho otca? Včera som v mesťe bol, kde som mnoho lidi viďel. Dňeš do záhrady idem. Moj priaťel išol do domu tvojeho brata. Ľeňivy človek ňemože byť spokojny a štáslivy. Dedinsky život je mnohoráz velmi prijemny. Jeho ôtec krásne a užitečné kňihy kúpil. Sto zlaty som nášol na úľici. Kto je dobry človek? Ten, (az) ktery miluje Boha. Dňes som viďel v kosťele mojeho mladšeho brata priaťela. Zajtrá idem do školi. Krásny dišť pada. Kôňe sú pekné stvôry (állatok). Tvoj otec ma pekného kôňa. V zime rad mam teplu hižu. Viďel som tvoju záhradu, aľe mojej šestry záhrada je želenša, jak tvoja. Tvoj kvetek je červenši, jak moj. Devät krajcare som našol.

16.

örōm,	radosť.	nekem van, ja mám.
hegy,	hōra.	neked van, ty máš.
erdő,	les.	neki van, on má.
rét,	luka.	atyámnak van, moj ôtec má.
virágos,	kvetny.	tanítódnak van, tvoj učitel má.
szomorú,	smutny.	szomszédjának van, jeho súsed má.
nélkül,	bez, čez, prez.	szomszéd, súsed.
nekem,	mňe.	nincs, ňet, ňeňi.
neked,	tebe.	nekem nincs, ja ňemám.
neki,	jemu.	neked nincs, ty ňemáš.
		neki nincs, on ňemá.

Ravasz embernek kevés (malo) örōme van. Nekem nincs pénzem. Barátodnak nincs kōnyve. Szomszédomnak

szép kertje van. Atyám testvérének sok szép lova van. A királynak nagy hatalma van. Tegnap magas hegyeket láttam. Nekem nincs sok barátom. Szegény embernek nincs oly sok barátja, mint a gazdagnak. Neked is van házad és kerted. A faluban, melyet ma láttam, csinos (pekny) kis házak vannak. Az erdőben sok fát láttam. Nyáron a rét virágos. Igen kellemesek a virágos rétek. Atyád háza igen drága volt. A nagy házak sokkal drágábbak, mint a kis házak. Öcsém lova kisebb, mint az enyim. A szép lovakat szeretem. Holnap megyek az erdőbe. A te kertedben kevés fa és sok kő van. Barátom kertjében pedig sok fa, sok gyümölcs és legtöbb szép virág van. Az embernek akkor van sok öröme, ha szorgalmas és elégedett. Nekem nincs sok dolgom (robota), de anyám testvérének igen sok dolga van. Magas hegyekben sok kincs van. Rosz embernek nem lehet sok jó barátja. Télen szeretem a jó meleg szobát, tavaszszal a virágos rétet, nyáron az árnyékos (tonavy, stinny) erdőket, és mindig a jó és szép könyveket.

17.

ön, oňi, vy (potrebuje sa k osloveňiu chlapov).

kegyed, oňi, ich milosť (potrebuje sa k osloveňiu paňach).

önnek van, oňi maju, vy maťe.

kegyednek van, oňi maju, vaša (jich) milost ma.

en, on, ön, n, (ten pripon značí **na** dačom byt, a protož sa nadstúpnym naziva).

asztal**on**, na stole.

hegy**en**, na hore.

föld**ön**, na zemi.

fá**n**, na strome.

mind, všecke, všecko.

ez, e, ten, ta, to, (pred samohlásku **ez**; pred spoluhlásku **e**; ale mesto ez, e, sa uživa aj **ezen**.

Ön mindig igen szorgalmas. Kegyed boldog, mert jó és engedelmes fia van. Ha az ember beteg, nem lehet vig (vesely). Ha az élet szomorú, akkor nem kellemes. Önnek

tje van. Atyám testvérének sok szép lova van. A
k nagy hatalma van. Tegnap magas hegyeket lát-
ekem nincs sok barátom. Szegény embernek nincs
barátja, mint a gazdagnak. Neked is van házad és
A faluban, melyet ma láttam, csinos (pekný) ház
annak. Az erdőben sok fát láttam. Nyáron a rét
Igen kellemesek a virágos rétek. Atyád háza igen
olt. A nagy házak sokkal drágábbak, mint a ki-
Öcsem lova kisebb, mint az enyim. A szép lovakat
. Holnap megyek az erdőbe. A te kertedben
és sok kő van. Barátom kertjében pedig sok fa,
nőlcs és legtöbb szép virág van. Az embernek akkor
örőme, ha szorgalmas és elégedett. Nekem nincs
om (robota), de anyám testvérének igen sok dolga
agas hegyekben sok kincs van. Rosz'embernek nem
k jó barátja. Télen szeretem a jó meleg szobát,
al a virágos rétet, nyáron az árnyékos (tonarý)
rdőket, és mindig a jó és szép könyveket.

17.

y (potrebuje sa k oslo-
chlapov).
ňí, ich milosť (potrebuje
osloveniu pañach).
n, oňi majú, vy maťe.
k van, oňi majú, vaša
milosť ma.

es, on, ňa, a, (ten pripoj. zmo
na dačom byt, a prekl. a
nadstúpnym naziva).
asztalon, na stole.
hegyen, na hôre.
földön, na zemi.
fán, na strome.
mind, všecko, všecko.
ez, e, ten, ta, to, (pred samo
hlásku ez; pred spoluhlásk
e; ale mesto es, e, sa sklo
aj ezen.

a mindig igen szorgalmas. Kegyed boldog, mert jó
lelmes fia van. Ha az ember beteg, nem lehet vi
. Ha az élet szomorú, akkor nem kellemes. Ögyel

szebb lova van, mint (jak) bátyámnak. Az én könyvem mind hasznos; az én rétem mind virágos; az én gyümölcsöm mind édes. Neked sok szép madarad van. Ez a te házad? Ez a ház az enyém — ľebo — Ezen ház az enyém. Ez az ember igen szorgalmas — ľebo — Ezen ember igen szorgalmas. Ezen könyv nem oly szép, mint az övé. Bátyám szobájában két ablak és három asztal van. Az asztalon nyolcz toll és négy könyv van. A hegyen sok fa és kő, de kevés virág van. A földön sok ezer ember él. A fán nemcsak virág, de gyümölcs is van. Önnek sok pénze, de sok gondja is van, nekem kevés pénzem, kevés gondom van. Kegyednek igen kedves két gyermeke van. A földön nincs boldogság. Az egész világon nincs oly szegény, mint én. E könyvet az utcán találtam. Kövön nem lehet füvet találni. A beteg ember élete szomorú. Nekem még nincs lovam, de bátyámnak már van. Hegyen völgyön (v doline) lakadalom (hodovaňi). Anyámnak nincs a városban kertje, de igen szép nagy háza van. Én már nem megyek az iskolába, mert nagy vagyok (som). Atyám a kertbe, anyám a városba, öcsém a hegyekbe ment, én pedig a templomba megyek. Hugom volt (bola) már a templomban.

Ja iďem do ľesa. Moja matka išla do záhrady. Na mojej luke mnoho kvetky sú. Včera som bol (voltam) v meste, kde som mnoho ľuďi viďel. Kde je dom tvojeho priateľa? Kde sú mojo peňázy? Tvoj brat kupil jedneho kôňa. Na visokych horach veľky šňeh jest. Bohaty človek ňe je vždy spokojny, ňe je vždy šťastlivy. Dňeš som desät pirka nášol. Včera som veľkeho orľa viďel. Na mojej zemi som veľkeho ptaka nášol, ktorého pira krásne sú. Mojeho otca kôň je vekši, jak tvoj. Pokoj je najvekši poklad. Tota hora je velmi visoka. Moja hiža je veľka a krásna, ale tvoja je ešťe vekša a pekňejša. Tvoj otec jednu veľku záhradu kupil. Oňi ňe sú šťastlive, ponevač veloraz sú ňemocne a ňespo-

kojne. Ty ňemáš prijemny život. Na tej visokej hore sú (vannak) krásne stromy. Ja lem ovocne stromy milujem. V tvojim dome sú velo hiže, ale to je bars drahy dom. Tvoj priaťel už ma kôňa, ja ešte ňemám kôňa, ale zájtra kupi mi (vesz) moj otec.

18.

Stupňovaňie pridavnych men (melléknevek fokozása, comparatio).

1.	2.	3.
1. sárga, žolty.	gyors, chytry.	szük, uzky.
2. sárgá-**bb**, žoltši.	gyors-**abb**, chytrejši.	szük-**ebb**, užši.
3. **leg**-sárgá-**bb**, najžoltši.	**leg**-gyors-**abb**, najchytrejši.	**leg**-szük-**ebb**, najužši.

Naznamka. Pridavne mena v uherskej reči lahko sa stupňuju, a sice:

1. Ktore na **a**, **e**, vychadzaju berú v druhym stupňu prípon **bb** a kratku samohlásku zdlužia, k. pr.: tarka, strakavy, tarká-**bb**; feketo, čarny, feketé-**bb**.

2. Ktore na **i** vychadzaju dvojakym spôsobom sa stupňuju, totižto: lebo **bb** vezňiu, lebo vedla množného počtu **abb**, **ebb**, k. pr.: régi, (davny), régi-**bb**, régi-**ebb**; úri (pansky), uri-**bb**, úri-**abb**,

Na jine samohlásky vychadzajice pridavne mena ale calkom množneho počtu základy následuju, k. pr.: olcsó (lacny), olcsó-**bb**; bő, (bivny), bőv-**ebb**; hosszú, (dluhy), hosszú-**bb**, hossz-**abb**, hosszú-**abb**.

3. Na spoluhlásku vychadzajice pridavne mena, ked množny počet tvôria na **ak**, **ok**, vežňiu **abb**, k. pr.: gyors, gyors-**abb**; gazdag, gazdag-**abb**. Ked ale množny počet na **ek**, **ök** tvôria, vežňiu prípon **ebb**, k. pr.: jeles, (známenity), jeles-**ebb**; gödrös (jamnisty), gödrös-**ebb**.

Vyberaju sa:

jó dobry, druhy stupeň jo-**bb**.	sok, mnoho, druhy stupeň **több**.
nagy, velky „ „ nagy-**obb**.	szép, pekny „ „ **szebb**.
	kis kicsiny, maly, „ kis-**ebb**.

[illegible]

19.

[illegible]

vagyunk, my sme.
vagytok, vy ste.
vannak, oni sú.
nál, nél, (ten prípon značí = **pri**, dakom byť, prebú sa pristupným nativu).
asztalnál, pri stole.
kertnél, pri záhrade.
falunál, pri dedine.

Ta szorgalmas vagyok, de hógod még szorgalmasabb, az ő hazaje pedig a legszorgalmasabb (je). Te nem vagy egészséges kertünk beteg, de az ő testvére még betegebb. Ő boldog, mert jó atya van, de az ő atyám még jobb. Mi boldogok vagyunk. Ti szorgalmasak vagytok. Ők engedelmesek (az) ő szavai; je, sú (van, vannak) vychadja sa, ked sa za prídavne mena pokladaje; ňu az engedelmes fiút szere-tem. Szomszédom boldogabb, mint ő, mert ő szorgalmas is dolgozott. Mi dolgozottabbak vagyunk, mint ti. Ti szorgalmasabbak vagytok, mint a vaši; pedig ő betegebb. Barátom, a ki szorgalmas van, a legboldogabb ember: mert ő szerelmes vagy de szegényebb. Atyám legszebb, mint a tied. De az ő nagyatja (dada) legszegényebb ember a faluban. A te anyád szép van, de az ő lova még szebb. Míg ifjú vagy, addig az ősszeg (pénz) szerezdjem. Nyolcszor fiatalabb, mint a te hógyod. Most öregebb. — Jobb — magyob a nap (slunce), azonál (ázsú) az ősszeg (pénz) — azonal; ősz — tyúm, azonál az ősszeg szerezdjem. Háromszál volt (bol) a szegény ember. A legszebb jobb vagy, azonál inkább szeretet az Istent.

4. Na **s**, **sz**, **z** vychadzajíce pridavne mena možu v druhym stupňu aj ľem jedno **b** prijať, k. pr.: okos (mudry), okos-**abb**, ľebo: okos-**b**; édes, (sladky), édes-**ebb**, ľebo: édes-**b**; merész, (odvažlivy), merész-**ebb**, ľebo: merész-**b**; vitéz, (viťažny), vitéz-**ebb**, ľebo: vitéz-**b**.

5. Trety a najvišši stupeň pridavnych men sa tvôri, ked pred druhy stupeň slovičko **leg** sa položi, k. pr.: **leg**-sárgább, **leg**-gyorsabb, **leg**-szükebb.

19.

Öreg, stary, öregebb.	én, ja.	vagyunk, my sme.
vén, stary, vénebb.	te, ty.	vagytok, vy ste.
ifjú, mlady, ifjabb.	ő, on, ona.	vannak, oňi sú.
fiatal, mlady, fiatalabb.	mi, my.	**nál**, **nél**, (ten prípon znači = **pri**, dačom byt, protož sa pristupnym náziva).
vagyok, ja som.	ti, vy.	asztal**nál**, pri stole.
vagy, ty si.	ők, oňi.	kert**nél**, pri záhrade.
van, on je, ona, ono.		falu**nál**, pri dediňe.

Én szorgalmas vagyok, de húgod még szorgalmasabb, az ő öcscse pedig a legszorgalmasabb (je). Te nem vagy egészséges. Anyám beteg, de az ő testvére még betegebb. Ő boldog, mert jó atyja van, de az én atyám még jobb. Mi boldogok vagyunk. Ti szorgalmasak vagytok. Ők engedelmesek (sú) te slova: je, sú (van, vannak) vychabja sa, ked sa na pridavne meno poťahuju). Én az engedelmes fiút szeretem. Szomszédom boldogabb, mint én, mert ő szorgalmas és elégedett. Mi elégedettebbek vagyunk, mint ti. Ti szomoruabbak vagytok, mint a tanitó; pedig ő betegebb. Barátom, a ki szobámban van, a legboldogabb ember: mert ő mindig vig és megelégedett. Atyám öregebb, mint a tied, de az ő nagyatyja (dzedo) legöregebb ember a faluban. A te lovad már vén, de öcsém lova még vénebb. Mig ifjú vagy, légy (buď) szorgalmas. Nővérem fiatalabb, mint a te húgod. Minél magasabb, — ľebo — magasb a nap (slunce), annál kisebb az árnyéka (minél — annal: čim — tym). Kertemnél láttam anyádat. Házadnál volt (bol) a szegény ember. Mennél jobb vagy, annál inkább szeret az Isten.

Naznamka. Prípon **nál**, **nél**, služí aj k srovnaňiu dvoch osobach, aneb vecach, a telo značí jak: **mint**=jak. K. pr.: Öcsém fiatalabb atyádnál, (moj brat je mladši, jak tvoj otec). Házam magasabb a tiednél, (moj dom je višši, jak tvoj). A jó lelkiismeret drágabb minden kincsnél, (dobre svédomo je dražše, jak všecke poklady). Egy ma többet ér (stoji) két holnapnál, (jedno dňeš vecej stoji, jak dva zajtra).

Naznamka. Meno pridavne, ked pred hlávnym stoji, zostava vždy ňepremenitedlne, k. pr.: a jó gyermek, a jó gyermeket, a jó gyermekek. Ked ale za hlávnym menom stoji, vtedy s ňym byva skloňene, k. pr.: a gyermek**ek** jó**k**, a kertek nagy**ok**.

20.

mező, pole.
évszak, častka roku.
egész, caly.
sietni, ponahlať sa.
hozni, priňiesť.

sietek, ponahlam sa.
sietsz, ponahlaš sa.
siet, ponahla sa.
hozok, priňiešem.
hozasz, priňiešeš.
hoz, priňieše.

A tavasz és az ősz, legszebb évszakok. A nyár is szép évszak, hanem (ale) melegebb a tavasznál. Növérem a kertbe ment, én pedig az iskolába megyek. Az én kertemben nagyobb fákat és szebb virágokat láttam, mint hugom kertjében. A rétek zöldek, de a mezők zöldebbek. Atyád a legjobb barátod. A szülők akkor legboldogabbak, ha gyermekeik jók és szorgalmasak. Mennél rosszabbak az emberek, annál ravaszabbak. A tanító szomorú, ha rest tanitványa (učedelnik) van. Én a templomba sietek. Te a faluba sietsz. Ő szobájába siet. Én virágot hozok, ő pedig gyümölcsöt hoz. Az én gyümölcsöm édesebb a méznél. Szobámba asztalt, könyvet és tollat kell hozni. Egész télen nem ment az iskolába, mert beteg volt. Az én házam legtisztább az egész városban.

Moj otec je starši, jak moja matka, ale tvojeho súseda brat je najstarši. Jeho šestry dom je vždy čisty, ale mojeho priatela dom je ešte čistejši. Čistota (tisztaság) je ňe lem

[illegible] ale aj [illegible]. Ti si [illegible], jak tvoj priateľ, ale mo- [illegible] je veľmi [illegible]. Tvojeho syna hiža je [illegible] (ülöge), ale mojej dievky hiža je naj- [illegible]. Moj kňiž je najtrši. Tvoj strom je najvišší, a tvo- [illegible] je najslanka. Zajtrá tebe dar priňiešem. [illegible] a [illegible]. Ponahlam sa do mesta, aj moj brat [illegible]. Tieto sem vysoké hory a hlboke doliny. V [illegible] v Helvetii (Švajczban). V uherskym [illegible] hory od Tátre (Karpátok). V záhrade mojej [illegible] veľo ovoci. Na jňe najvecej jest kvetkoch. Ja ňe- [illegible] ovoci, vecej stromov a ovoci má moja matka, [illegible]. V kňe rozkvetňe (virágosak) sú luky a polia.

21.

Kié? kiket? kijét? kijet? kijet? Kié ez a könyv? Tanitóé. (Kija je ta kniha? Učitelova.

Naznamka. Ktorý prípon privlastňujúci ňejaký majetok je [illegible] k, pr.: Péteré (Petrov), atyád [illegible] Na ňe prípon é najviac lem vtedy sa uživa, [illegible] vyloňene. — Ked tak [illegible] majetok [illegible] vždy meno majitela po- [illegible] prípon **a, e, ja, je,** [illegible] **a** [illegible] könyv-e (učitelova kniha).

22.

Prípon majetku (birtokos ragok), jejich jednotný a množný počet.

[illegible] **enyém**, moj; **tied**, [illegible] **d, ad, od, ed, ad**, [illegible] **a, an, on, en, ön**. — **d, ad, od, ed, ad**, [illegible] **a, e, ja, je**, [illegible] **mienk**, [illegible]; **tiétek**, [illegible]

pekna, aľe aj zdráva. Ti si zdrávši, jak tvoj priaťel, aľe mojeho učitela otec je veloraz ňemocny. Tvojeho syna hiža je velmy čista a švetla (világos), aľe mojej dievky hiža je najčistejša. Moj kôň je najdražši. Tvoj strom je najvišši, a tvojej matky záhrada je najželenša. Zajtrá tebe dar priňiešem. Pät kňihy a devät pira. Ponahľam sa do mesta, aj moj brat išol do mesta. Viďel som vysoké hory a hlboke doľiny. V Europe najvišše hory sú v Helvetii (Svajczban). V uherskym kráju najvišše hory sú Tátre (Kárpátok). V záhrade mojej šestry ňeňi veľo ovoci. Na jár najvecej jest kvetkoch. Ja ňemám mnoho ovoci, vecej stromov a ovoci má moja matka, jak ja. V leťe rozkvetyle (virágosak) sú luky a poľia.

21.

Ki-**é**? keho? čij? čija? čijo?
Kié ez a ház? János-**é**.
(Čij je ten dom? Janov).

Kié ez a könyv? A tanitóé.
(Čija je ta kňiha? Učitelova.

Naznamka. Hlávny prípon privlastnujici ňejaky majetek je **é**, kteri sa ku menu majitela priloži, k. pr.: Péteré (Petrov), atyáé (otcov), városé (mesta). Ten aľe prípon **é** najviac ľem vtedy sa uživa, ked meno majetek znamenajice zjavne ňeňi vyložene. — Ked tak majetek, jak aj majitel zjavne sú vyložene, vtedy meno majitela zostava ňepremeňene, a ku menu majetku pridava sa prípon **a, e, ja, je,** k. pr.: az atya ház-**a** (otcov dom). A tanitó könyv-**e** (učiteľova kňiha).

22.

Prípon majetku (birtokos ragok), jejich jednotny a množny počet.

Známe už, že privlastnovajice zámena **enyém**, moj; **tiéd**, tvoj; **övé**, jeho, sa jak prípony majetku védla prvšej, druhej, tretej osoby, skrze **m, am, om, em, öm**; — **d, ad, od, ed, öd**; — **a, e, ja, je**, ku koncu mena prikladajú. Ponevač aľe toto zámeno i množny počet ma, totižto: **miénk**, náš, náše; **tiétek**, vaš, vaše;

övék, jejich — teda muša byť i také prípony majetku, ktore ten množny počet privlastnujicych zámen vyznáčia; protož uherska reč krem množného počtu na **k** vychadzajicého ma ešte jiny, tak nazvany množny počeť majetku.

Ten množny počet majetku tvôri sa vkládaňim **i** do prípona majetku, k. pr.: ház-**am**, (moj dom), ház-**aim**, (mojo domy); ház-**ad**, (tvoj dom), ház-**aid**, (tvojo domy); ház-**a**, (jeho dom), ház-**ai**, (jeho domy). — Enyém (moja vlastna vec), enyé-**im**, (mojo vlastne veci); tied, (tvoja vlastna vec), tie-**id**, (tvojo vlastne veci); övé, (jeho vlastna vec), övé-**i**, (jeho vlastne veci, aneb osoby).

Tu nam treba pozorovať na následujice štyry padi, že jest:

a) jeden majitel a jeden majetek;
b) jeden majitel a vecej majetkov;
c) vecej majitelov a jeden majetek;
d) vecej majitelov a vecej majetkov.

Vedľa teho sú tvary (alakok, Formen) majetku nasledujice:

1-ša osoba:	2-ha osoba:	3-ta osoba:
ház-**am**, moj dom.	ház-**ad**, tvoj dom.	ház-**a**, jeho dom.
ház-**aim**, mojo domy.	ház-**aid**, tvojo domy.	ház-**ai**, jeho domy.
ház-**unk**, naš dom.	ház-**atok**, vaš dom.	ház-**ok**, ich dom.
ház-**aink**, našo domy.	ház-**aitok**, vašo domy.	ház-**aik**, ich domy.

Pravidelné prípony majetku sú teda:

A.	B.
I. Jeden majitel a jeden majetek:	III. Vecej majitelov a jeden majetek:
1. osoba: m, am, om, em, öm.	1. osoba: nk, unk, ünk.
2. „ d, ad, od, ed, öd,	2. „ tok, tek, tök.
3. „ a, e, ja, je.	3. „ ok, jok, jök, ök, aneb ük.
II. Jeden majitel a vecej majetkov:	IV. Vecej majitelov a vecej majetkov.
1. osoba: aim, jaim, eim, jeim.	1. osoba: aink, jaink, eink, jeink.
2. „ aid, jaid, eid, jeid.	2. „ aitok, jaitok, eitek, jeitek.
3. „ ai, jai, ei, jei.	3. „ aik, jaik, eik, jeik.

Vedľa teho teda sa lähko pripoja ku jakémukoľvek menu prípony majetku, ľem treba pozorovať na te základy, ktore ku tvôřeňiu množného počtu na **k** sú dáne.

Aby obvzlaštna ta vec calkom švetle pred očima stala, dávame tu nasledujice tvary, aneb obrazy:

I.

Hodga, sluha, snolga-k.

[illegible]	moj sluha.
[illegible]	tvoj sluha.
[illegible]	jeho, jej sluha.
[illegible]	mojo sluhove.
[illegible]	tvojo sluhove.
[illegible]	jeho, jej sluhove.
[illegible]	naš sluha.
[illegible]	vaš sluha.
[illegible]	ich sluha.
[illegible]	naše sluhove.
[illegible]	vaše sluhove.
[illegible]	ich sluhove.

II.

Kéve, snop, kévé-k.

kévé-m,	moj snop.
kévé-d,	tvoj snop.
kévé-je,	jeho, jej snop.
kévé-im,	mojo snopy.
kévé-id,	tvojo snopy.
kévé-i,	jeho, jej snopy.
kévé-nk,	naš snop.
kévé-tek,	vaš snop.
kévé-jök,	ich snop.
kévé-ink,	naše snopy.
kévé-itek,	vaše snopy.
kévé-ik,	ich snopy.

III.

Hal, ryba, hal-ok.

[illegible]	moja ryba.
[illegible]	tvoja ryba.
[illegible]	jeho, jej ryba.
[illegible]	moje ryby.
[illegible]	tvoje ryby.
[illegible]	jeho, jej ryby.
[illegible]	naša ryba.
[illegible]	vaša ryba.
[illegible]	ich ryba.
[illegible]	naše ryby.
[illegible]	vaše ryby.
[illegible]	ich ryby.

IV.

Dal, pešeň, dal-ok.

dal-om,	moja pešeň.
dal-od,	tvoja pešeň.
dal-a,	jeho, jej pešeň.
dal-a-im,	mojo pešňe.
dal-a-id,	tvojo, pešňe.
dal-a-i,	jeho, jej pešňe.
dal-unk,	naša pešeň.
dal-o-tok,	vaša pešeň.
dal-uk,	ich pešeň.
dal-a-ink,	naše pešňe.
dal-a-itok,	vaše pešňe.
dal-a-ik,	ich pešňe.

I.

Szolga, sluha, szolgá-k.

szolgá-m,	moj sluha.
szolgá-d,	tvoj sluha.
szolgá-ja,	jeho, jej sluha.
szolgá-im,	mojo sluhove.
szolgá-id,	tvojo sluhove.
szolgá-i,	jebo, jej sluhove.
szolgá-nk,	naš sluha.
szolgá-tok,	vaš sluha.
szolgá-jok,	ich sluha.
szolgá-ink,	naše sluhove.
szolgá-itok,	vaše sluhove.
szolgá-ik,	ich sluhove.

II.

Kéve, snop, kévé-k.

kévé-m,	moj snop.
kévé-d,	tvoj snop.
kévé-je,	jeho, jej snop.
kévé-im,	mojo snopy.
kévé-id,	tvojo snopy.
kévé-i,	jeho, jej snopy.
kévé-nk,	naš snop.
kévé-tek,	vaš snop.
kévé-jök,	ich snop.
kévé-ink,	naše snopy.
kévé-itek,	vaše snopy.
kévé-ik,	ich snopy.

III.

Hal, ryba, hal-ak.

hal-am,	moja ryba.
hal-ad,	tvoja ryba.
hal-a,	jeho, jej ryba.
hal-a-im,	mojo ryby.
hal-a-id,	tvojo ryby.
hal-a-i,	jeho, jej ryby.
hal-unk,	naša ryba.
hal-a-tok,	vaša ryba.
hal-ok,	ich ryba.
hal-a-ink,	naše ryby.
hal-a-itok,	vaše ryby.
hal-a-ik,	ich ryby.

IV.

Dal, pešeň, dal-ok.

dal-om,	moja pešeň.
dal-od,	tvoja pešeň.
dal-a,	jeho, jej pešeň.
dal-a-im,	mojo pešňe.
dal-a-id,	tvojo, pešňe.
dal-a-i,	jeho, jej pešňe.
dal-unk,	naša pešeň.
dal-o-tok,	vaša pešeň.
dal-uk,	ich pešeň.
dal-a-ink,	naše pešňe.
dal-a-itok,	vaše pešňe.
dal-a-ik,	ich pešňe.

V.

Nap, deň, slunce, nap-ok.

nap-om,	moj deň.
nap-od,	tvoj deň.
nap-ja,	jeho, jej deň.
nap-ja-im,	mojo dňi.
nap-ja-id,	tvojo dňi.
nap-j-ai,	jeho, jej dňi.
nap-unk,	naš den.
nap-o-tok,	vaš deň.
nap-jok,	ich deň.
nap-ja-ink,	naše dňi.
nap-ja-itok,	vaše dňi.
nap-ja-ik,	ich dňi.

VI.

Kosár, koš, kosar-ak.

kosar-am,	moj koš.
kosar-ad,	tvoj koš.
kosar-a,	jeho, jej koš.
kosar-a-im,	mojo koše.
kosar-a-id,	tvojo koše.
kosar-a-i,	jeho, jej koše.
kosar-unk,	naš koš.
kosar-a-tok,	vaš koš.
kosar-ok,	ich koš.
kosar-a-ink,	naše koše.
kosar-a-itok,	vaše koše.
kosar-a-ik,	ich koše.

VII.

Kert, záhrada, kert-ek.

kert-em,	moja záhrada.
kert-ed,	tvoja záhrada.
kert-je,	jeho, jej záhrada.
kert-je-im,	mojo záhrady.
kert-je-id,	tvojo záhrady.
kert-je-i,	jeho, jej zahrady.
kert-ünk,	naša záhrada.
kert-e-tek,	vaša záhrada.
kert-jök,	ich, záhrada.
kert-je-ink,	naše záhrady.
kert-je-itek,	vaše záhrady.
kert-je-ik,	ich záhrady.

VIII.

Kép, obraz, kép-ek.

kép-em,	moj obraz.
kép-ed,	tvoj obraz.
kép-e,	jeho, jej obraz.
kép-e-im,	mojo obrazy.
kép-e-id,	tvojo obrazy.
kép-e-i,	jeho, jej obrazy.
kép-ünk,	naš obraz.
kép-e-tek,	vaš obraz.
kép-ök,	ich obraz.
kép-e-ink,	naše obrazy.
kép-e-itek,	vaše obrazy.
kép-e-ik,	ich obrazy.

IX.

Gyönyör, rozkoš, gyönyör-ök.

gyönyör-öm,	moj rozkoš.
gyönyör-öd,	tvoj rozkoš.
gyönyör-e,	jeho, jej rozkoš.
gyönyör-e-im,	mojo rozkoše.
gyönyör-e-id,	tvoje rozkoše.
gyönyör-e-i,	jeho, jej rozkoše.
gyönyör-ünk,	naš rozkoš.
gyönyör-ö-tök,	vaš rozkoš.
gyönyör-ük,	ich rozkoš.
gyönyör-e-ink,	naše rozkoše.
gyönyör-e-itek,	vaše rozkoše.
gyönyör-e-ik,	ich rozkoše.

XI.

Álom, sen, álm-ok.

álm-om,	moj sen.
álm-od,	tvoj sen.
álm-a,	jeho, jej sen.
álm-a-im,	mojo sni.
álm-a-id,	tvojo sni.
álm-a-i,	jeho, jej sni.
álm-unk,	naš sen.
álm-o-tok,	vaš sen.
álm-uk,	ich sen.
álm-a-ink,	naše sni.
álm-a-itok,	vaše sni.
álm-a-ik,	ich sni.

I. Naznamka. Z predložených tych
dime, že:

IX.

Gyönyör, rozkoš, gyönyör-ök.

gyönyör-öm,	moj rozkoš.
gyönyör-öd,	tvoj rozkoš.
gyönyör-e,	jeho, jej rozkoš.
gyönyör-e-im,	mojo rozkoše.
gyönyör-e-id,	tvoje rozkoše.
gyönyör-e-i,	jeho, jej rozkoše.
gyönyör-ünk,	naš rozkoš.
gyönyör-ö-tök,	vaš rozkoš.
gyönyör-ük,	ich rozkoš.
gyönyör-e-ink,	naše rozkoše.
gyönyör-e-itek,	vaše rozkoše.
gyönyör-e-ik,	ich rozkoše.

X.

Lélek, duša, lelk-ek.

lelk-em,	moja duša.
lelk-ed,	tvoja duša.
lelk-e,	jeho, jej duša.
lelk-e-im,	mojo duše.
lelk-e-id,	tvojo duše.
lelk-e-i,	jeho, jej duše.
lelk-ünk,	naša duša.
lelk-e-tek,	vaša duša.
lelk-ök,	ich duša.
lelk-e-ink,	naše duše.
lelk-e-itek,	vaše duše.
lelk-e-ik,	ich duše.

XI.

Álom, sen, álm-ok.

álm-om,	moj sen.
álm-od,	tvoj sen.
álm-a,	jeho, jej sen.
álm-a-im,	mojo sni.
álm-a-id,	tvojo sni.
álm-a-i,	jeho, jej sni.
álm-unk,	naš sen.
álm-o-tok,	vaš sen.
álm-uk,	ich sen.
álm-a-ink,	naše sni.
álm-a-itok,	vaše sni.
álm-a-ik,	ich sni.

XII.

Ló, kôň, lo-v-ak.

lov-am,	moj kôň.
lov-ad,	tvoj kôň.
lov-a,	jeho, jej kôň.
lov-a-im,	mojo koňe.
lov-a-id,	tvojo koňe.
lov-a-i,	jeho, jej koňe.
lov-unk,	naš kôň.
lov-a-tok,	vaš kôň.
lov-uk,	ich kôň.
lov-a-ink,	naše koňe.
lov-a-itok,	vaše koňe.
lov-a-ik,	ich koňe.

I. Naznamka. Z predložených tych dvanact tvarach vidíme, že:

1. Prvša a druha osoba jedneho majitela a jedneho majetka v jednotnym počte sa tvori, ked na mesto tvornej litery množného počtu **k**, sa **m**, **d**, položi, tak že mena, ktore množny počet maju na **ak**, **ok**, a t. d. i tu maju **am**, **om**, **ad**, **od**, a t. d.; take i mena, ktore tam hlás, lebo dlúžku tratia, i tu jich tratia, k. príkl.: álom, álm-ok, álm-om, álm-od; levél, level-ek, level-em, level-ed; ló, lov-ak, lov-am, lov-ad a t. d.

2. Množneho počtu majetkoveho tvorna litera je **i**, ale ona čista lem k menam na samohlásku vychadzajicim sa priloži, k. pr.: almá-**im**, almá-**id**, almá-**i**, almá-**ink**, almá-**itok**, almá-**ik** (moje, tvoje, jeho, naše, vaše, ich jablka). K menam ale na spoluhlásku vychadzajicim toto **i** običajňe z jednu pomocnu samohlásku sa priloži, a ta pomocna samohláska vždy zostaňe kratka, k. pr.: ház-**ai**-m, könyv-**ei**-m, ňemože byť: ház-im, könyv-im a t. d.

3. Ňektore na **i** vychadzajice mena tiež vežňiu pomocnu samohlásku, k. pr.: fi, fi-a-im, fi-a-id, fi-a-ink; földi, földi-eink a t. d.

4. Nachadzaju sa aj ňektore na spoluhlásku vychadzajice mena, ktore množneho počtu tvorne **i** bez pomocnej samohlásky možu prijat; te sú totižto take mena, ktore: a) hodźlem z dvoch syllaboch sú složene; b) prípon majetku tretej osoby jednotneho počtu bez **j** berú, k. pr.: gondolat, (myšlienka), gondolat-im, gondolat-id, gondolat-ink a t. d. lebo: gondolataim, gondolataid, gondolataink a t. d.

II. Naznamka. Prípon majetku množneho počtu tretej osoby: **ok**, **ök**, **jok**, **jök**, obrati sa na **uk**, **ük**, **juk**, **jük**.

1. Vtedy, ked aj množny počet dajakeho mena vychádza na **ok**, **ök**, k. pr.: dolog (vec, robota), množny počet: dolg-o k (vece, roboty), treťa osoba majetku teda ňebude dolg-o k, ale dolg-u k (ich vec, robota); gyönyör, ňebude gyönyör-ö k, ale: gyönyör-ük (ich rozkoš). A to sice preto sa tak tvori, žebi rozdíl bol medzi množnym počtom a príponom majetku.

2. Pre pekňejši zvuk mena vtedy, ked v dajakym meňe všecke samohlásky sú lem **o**, aneb **ö**, k. pr.: öröm (radosť), mesto: öröm-ö k, bude: öröm-ü k (ich radosť); kolomp (zvön), mesto: kolomp-j o k, bude: kolomp-j u k (ich zvön) a t. d.

III. Naznamka. V tretej osobe jedneho majetku berú prípon (**a**, **e**, **ok**, **ök**), ňektore mena bez litery **j**; jine zaš z literu **j**; a ešte jine dvojakym spôsobom, totižto: i z **j**, i bez **j**. Na nasledujice pravidlá teda dobre treba pozorovať.

1. Bez **j** berú ten prípon:

a) Dlúžku a hlás-tratice mena, k. príkl.: malom (m
malm-**a**, malm-**uk** (jeho, ich mlin); félelem (strach), félelm-**e**,
félelm-**ök** (jeho, ich strach); levél (list), level-**e**, level-**ök** (jeho
list) a t. d.

b) Na **a**, **e**, **ly**, **l**, **j**, **l**, **ly**, **m**, **n**, **ny**, **r**, **s**, **sz**, **ty**, **v**,
vychadzajice mena, k. pr.: kincs (poklad), kincs-**e**, kincs-**ök** (
ich poklady); leány (dievče), leány-**a**, leány-**uk** (jeho, ich di
a t. d. — Lem te sa po mnohi tych vyberaju: gúny (posmech), s
(pýcha), nagy (velky), ól (diel), acél (ocel), lom (bstožina), rom
(ruina), borz (drienka), bán (ban), csín (vykrut), kín (trapeňie)
(čist), ár vinar (pevce, priplava), csír (kěl), gör (vyhúknuty),
(strana), kar (ramene), ír (abojňik), pár (dvojať), sír (hrob), zsír (
magyar (ther), fukar (skúpy), fuvar (fúra, vozba), pandur (pan
szur (nebeské modro, blankyt), mazúr (mazur), kandúr (kocúr);
gúnya, szurje, nagya a t. d.

c) Na **b**, **f**, **g**, **p** vychadzajice ťenkohlásne mena, k
eb (pes), eb-**e**, eb-**ök** (jeho, ich pes); nép (lud), nép-**e**, nép-**ök**
ich lud) a t. d. — Vybíraju sa: gömb (kula), közömb (lahosto
szomb (zruda), gőg (pycha), rüpök (mamlas), pép (cesto, pasta),
(splav), csöpp (kvapka); tu prislúchaju i všecke stupnovane pr
mena. Tote maju: gömb-**je**, gömb-j ö k, gőg-**je**, gőg-jö k, vast
vastagabb-**ja**, vastagabb-j o k a t. d.

d) Na **ság**, **ség**, **szág** vychadzajice mena, k. pr.:
(dobrota), jóság-**a**, jóság-**uk** (jeho, ich dobrota); ország (k
ország-**a**, ország-**uk** (jeho, ich krajina) a t. d.

e) Na **ék**, **ok** vychadzajice hlavne mena, k. pr.: a
(dar), ajándék-**a**, ajándék-**uk** (jeho, ich dar); birtok (majetok
tok-**a**, birtok-**uk** (jeho, ich majetok) a t. d. — Vyberaju s
(pečera, skrýša), homok (piesok), konok (zatvrdily), te maju:
homok-**ja**, konok-**ja**.

f) Z číselkoch pochadzajice mena na **ad**, **ed** k. pr.
nad (treťina), harmad-**a** (jeho treťina), negyed (štvrtina), neg
(jeho štvrtina).

g) Z inosloveoch pochadzajice mena na **et**, k. pr.:
(život), élet-**e**, élet-**ök** (jeho, ich život); szünet (prestávka, od
szünet-**e**, szünet-**ök** (jeho, ich oddych) a t. d.

1. Prvša a druha osoba jedneho majitela a jedného [illegible]
[illegible]notnym počte sa tvori, ked na mesto tvornej litery [illegible]
[illegible]u **k**, sa **m**, **d**, položi, tak že mena, ktore množny počet [illegible]
[illegible] **ak**, **ok**, a t. d. i tu maju **am**, **om**, **ad**, **od**, a t. d.; [illegible]
mena, ktore tam hlás, lebo dlúžku tratia, i tu jich tratia, i [illegible]
álom, álm-ok, álm-om, álm-od; levél, level-ek, level-em, levél-[illegible]
lov-ak, lov-am, lov-ad a t. d.

2. Množneho počtu majetkoveho tvorna litera je **i**, ale [illegible]
čista lem k menam na samohlásku vychadzajicim sa prilóži, [illegible]
almá-**im**, almá-**id**, almá-**i**, almá-**ink**, almá-**itok**, almá-**ik** (moj, [illegible]
jeho, naše, vaše, ich jablka). K menam ale na spoluhlásku vych[illegible]
jicim toto **i** običajňe z jednu pomocnu samohlásku sa prilóži, a [illegible]
mocna samohláska vždy zostaňe kratka, k. pr.: ház-**ai**-m, könyv-[illegible]
ňemože byť: ház-im, könyv-im a t. d.

3. Ňektore na **i** vychadzajice mena tiež veňiu pomocnu [illegible]
hlásku, k. pr.: fi, fi-a-im, fi-a-id, fi-a-ink; földi, földi-eink a t. [illegible]

4. Nachadzaju sa aj ňektore na spoluhlásku vychadzajice [illegible]
ktore množneho počtu tvorne **i** bez pomocnej samohlásky [illegible]
te sú totiito take mena, ktore: a) hoňelem z dvoch sylabov [illegible]
ňene; b) prípon majetku tretej osoby jednotneho počtu bez [illegible]
k. pr.: gondolat, (myšlienka), gondolat-im, gondolat-id, gond[illegible]
a t. d. lebo: gondolataim, gondolataid, gondolataink a t. d.

II. Naznamka. Prípon majetku množneho počtu [illegible]
osoby: **ok**, **ök**, **jok**, **jök**, obrati sa na **nk**, **ök**, **juk**, **jük**.

1. Vtedy, ked aj množny počet dajakeho mena vych[illegible]
ok, **ök**, k. pr.: dolog (vec, robota), množny počet: dolg-o-k, [illegible]
roboty), treta osoba majetku teda ňebude dolg-o-k, ale dolg-[illegible]
vec, robota); gyönyör, ňebude gyönyör-ö-k, ale: gyönyör-ü-k [illegible]
koš). A to sice preto sa tak tvori, ňeli rozdíl bol medzi [illegible]
počtom a priponom majetku.

2. Pre pekňejši zvuk mena vtedy, ked v dajakym [illegible]
samohlásky sú lem **o**, aneb **ö**, k. pr.: öröm (radosť), mesto: [illegible]
bude: öröm-ö-k (ich radosť); kolotyp (zvon), mesto: [illegible]
bude: kolotyp-j-u-k (ich zvon) a t. d.

III. Naznamka. V tretej osobe jednoho majetku bez [illegible]
pon **a**, **e**, **ok**, **ök**, ňektore mena bez litery **j**; jine sú s [illegible]
a ešte jine dvojakym spôsobom, totiito: i s **j**, i bez **j**. Ne [illegible]
jine pravidla toto dobre treba pamatovať.

1. Bez **j** berú ten prípon:

a) Dlúžku- a hlás-tratice mena, k. prikl.: malom (mlín), malm-**a**, malm-**uk** (jeho, ich mlín); félelem (strach), félelm-**e**, félelm-**ök** (jeho, ich strach); levél (list), level-**e**, level-**ök** (jeho, ich list) a t. d.

b) Na cs, c, gy, h, j, l, ly, m, n, ny, r, s, sz, ty, v, z, zs vychadzajice mena, k. pr.: kincs poklad), kincs-**e**, kincs-**ök** (jeho, ich poklady); leány (dievče), leány-**a**, leány-**uk** (jeho, ich dievče) a t. d. — Łem že sa po medzi tych vyberaju: gúny (posmech), szeny (špina), nagy (velky), cél (ciel), acél (ocel), lom (batožina), rom (sburaňina, som (drienka), bán (ban), csin (vykrut), kín (trapeňie), ón (cin), ár vizár (povoc, príplava), csir (kel), gór (vyhúknuty), hűr (struna), kar (rameno), or (sbojňik), pár (dvojat), sír (hrob), zsir (masť), magyar (uher), fukar (skúpy), fuvar (fúra, vozba), pandur (pandur), azur (nebeské modro, blankyt), mazúr (mazur), kandúr (kocúr); maju: gúny**ja**, szeny**je**, nagy**ja** a t. d.

c) Na **b**, **f**, **g**, **p** vychadzajice ňenkohlásne mena, k. pr.: eb (pes), eb-**e**, eb-**ök** (jeho, ich pes); nép (ľud), nép-**e**, nép-**ök** (jeho, ich ľud) a t. d. — Vybiraju sa: gömb (kula), közömb (ľahostojnost), zsémb (zvada), gőg (pycha), rüpök (mamlas), pép (cesto, pasta), zsilip (splav), csöpp (kvapka); tu prisluchaju i všecke stupnovane pridavne mena. Tote maju: gömb-j e, gömb-j ö k, gőg-j e, gőg-j ö k, vastagabb, vastagabb-j a, vastagabb-j o k a t. d.

d) Na **ság**, **ség**, **szág** vychadzajice mena, k. pr.: jóság (dobrota), jóság-**a**, jóság-**uk** (jeho, ich dobrota); ország (krajina), ország-**a**, ország-**uk** (jeho, ich krajina) a t. d.

e) Na **ék**, **ok** vychadzajice hlávne mena, k. pr.: ajándék (dar), ajándék-**a**, ajándék-**uk** (jeho, ich dar); birtok (majetek), birtok-**a**, birtok-**uk** (jeho, ich majetek) a t. d. — Vyberaju sa: tok (pošva, skryška), homok (piesek), konok (zatvrdily), te maju: tok-**ja**, homok-**ja**, konok-**ja**.

f) Z číselkoch pochadzajice mena na **ad**, **ed**, k. pr.: harmad (tretyna), harmad-**a** (jeho tretina), negyed (štvrtyna), negyed-**e** (jeho štvrtyna).

g) Z časoslovoch pochadzajice mena na **et**, k. pr.: élet (život), élet-**e**, élet-**ök** (jeho, ich život); szünet (prestaňie, oddych), szünet-**e**, szünet-**ök** (jeho, ich oddych) a t. d.

2. S **j** berú ten prípon:

a) Na samohlásku vychadzajice mena, k. pr.: kocsi, kocsi-j a, kocsi-j o k, kapu, kapú-j a, kapú-j o k, élme, elmé-j e, elmé-j ö k a t. d. Łem fi, ma: fi-**a**; hi, hi-**a**.

b) Na **b**, **f**, **g**, **p** vychadzajice hrubohlásne mena, k. pr.: nap, nap-j a, nap-j o k; tag, (ud), tag-j a, tag-j o k, (jeho, ich ud) a t. d. — Vybiraju sa: láb, (noha), ág, (konár), bog (uzel), fog (zub), húg (mladša šestra), jog (pravo), rag (prípon), szag (puch, voň), zúg (kut), vastag (hruby), zálog (záloch), talp (podešva), oszlop (slup); te maju: láb-**a**, láb-**uk**, ág-**a**, ág-**uk** a t. d.

c) Na **d**, **k**, **t** vychadzajice najviac hrubohlásne mena, k. pr.: kard (šabla), kard-j a, kard-j o k (jeho, ich šabla), zsák (vrece), zsák-j a, zsák-j o k (jeho, ich vrece) a t. d. — Vyberaju sa: had (vojstvo, vojna), lak (byvaňie), nyak (krk), sark (päta, štežaj), abrak (obrok), ajak (pysky), ablak (oblok), csónak (loďička), hát (hrbat), hit (viera), lét (bytnosť), öt (pät), test (telo), tét (položeňie), tett (učinek), vét (kupeňie); te maju: lak-**a**, lak-**uk**, nyak-**a**, nyak-**uk** a t. t.

3. Dvojakým spôsobom, to jest i z **j**, i bez **j** možu brat ten prípon:

a) Na **d** vychadzajice tenko- a ostrohlásne mena, k. pr.: föld (zem), föld-**je**, föld-**jök**, aneb föld-**e**, föld-**ök** (jeho, ich zem); beszéd (reč), beszéd-**je**, beszéd-**jök**, aneb beszé-**de**, beszéd-**ök** (jeho, ich reč) a t. d.

b) Na **lag**, **lyag**, **lyog**, **rag**, **rág** vychadzajice mena, k. pr.: csillag (hvezda); csillag-j a, csillag-**a**; csillag-j o k, csillag-u k; hólyag (mehir), hólyag-j a, hólyag-**a**; hólyag-j o k, hólyag-u k; virág (kvet); virág-j a, virág-**a**; virág-j o k, virág-u k a t. d. — Łem: harag, (hňev) ma harag-j a, harag-j o k, a ňe: harag-a, harag-uk.

c) Z časoslovoch tvôrene na **at** vychadzajice mena, tak aj na **zat** vychadzajice mena, aćprave sú z časoslovoch ňe tvorene, k. pr.: ajánlat (obecunek); ajánlat-**a**, ajánlat-j a; ábrázat (tvar); ábrázat-**a**, ábrázat-ja a t. d.

d) Na **et**, **ét** vychadzajice mena, ktore sú ňe z časoslovoch tvorene, k. pr.: ecet (ocet); ecet-**e**, ecet-j e; pecsét (pečiatka), pecsét-**e**, pecsét-j e a t. d.

IV. Naznamka. Atya, anya, apa, bátya, néne, öcs, maju: aty-j a, aty-j o k, (jeho, ich otec), ap-j a, ap-j o k (jeho, ich otec);

anyá, anyj-a, anyj-ok (jeho, ich matka); bátyj-a, bátyj-ok (jeho, ich brat); nénej-ok (jeho, ich strýc bratra); öcs-e, öcs-e-ök (jeho, ich mladší brat).

V. Naznamka. Sklonu na **ó**, **ő** vychadzajice mena v jednom majetku svojej osobe, a v mnohym majetku vo všeckych osobach mu ubrati na **s**: — **ó** sa mu **e**. Te su: ajtó (dvere), akó (okno), abló (stôl), ager (drobny), belső (vnutrny), bimbó (pupec), bokor (krak), csiga (hrubec, hrôrc), csipő (slub), csipő (crevíki), diszmó (ozdoba), eső (prehoc), erő (prvy), erő (les), erő (sila), esztendő (rok), fő (vodca), ezüstfő (hetman), fiatló (koč), hordó (bečka, sud), idő (čas), kerék (kolesa, ráta), kő (pozdny), kettő (dva), kezkenő (ručník), kopoltyú (ostrno trhlo), kore (dzban), külső (zevnytrny), mező (pole), nő (žena), orsó (vreteno), posztó (postav), szőlő (mešk, drôlle), szőlő (krajty), szőlő (vinňica), tető (vrh), tő (pň), tülő (jalnica), tüdő (placa), velő (motg), vessző (prut, rutbeť), vő (lec, nezbó (mešťok), zsidó (žid). — Všecke te mena tak maju, jak tiež nasledujice dva tvary nam vyobrazuju.

Jeden majetek.

ajtó-m,	erő-m,
ajtó-d,	erő-d,
ajtó-ja, lebo: ajtó-je,	erő-je, lebo: erő-je,
ajtó-nk,	erő-nk,
ajtó-tok,	erő-tök,
ajtó-jok, lebo: ajtó-jök.	erő-jök, lebo: erő-jök.

Vecej majetkov.

ajtó-im, lebo: ajtó-im,	erő-im, lebo: erő-im,
ajtó-id, » ajtó-id,	erő-id, » erő-id,
ajtó-i, » ajtó-i,	erő-i, » erő-i,
ajtó-ink, » ajtó-ink,	erő-ink, » erő-ink,
ajtó-itok, » ajtó-itok,	erő-itek, » erő-itek,
ajtó-ik, » ajtó-ik.	erő-ik, » erő-ik.

VI. Naznamka. Bíró (rychtár), mu: bír-**dam**, bír-**dad**, bír-**ja** a t. d. — V mnoh: atyák (rodina), hamú (kanjon, [illegible]), bertag (ňeh mena) užívajú na prípony majetku [illegible] [illegible] a ako:

2. S **j** berú ten prípon:

a) Na samohlásku vychadzajíce mena, k. pr.: kosi, kosi-j o k, kapu, kapú-j a, kapú-j o k, élme, elmé-j e, elmé-j ö k a t. d. m fi, ma: fi-**a**; hi, hi-**a**.

b) Na **b**, **f**, **g**, **p** vychadzajíce hrubohlásne mena, k. pr.: nap, nap-j a, nap-j o k; tag, (ud), tag-j a, tag-j o k, (jeho, ich) t. d. — Vybirajú sa: láb, (noha), ág, (konár), bog (uzel), dog (pes), g (mladša šestra), jog (pravo), rag (prípon), szag (pach, voň), ut), vastag (hruby), zalog (záloch), talp (podešva), oszlop (stĺp) aju: láb-**a**, láb-**uk**, ág-**a**, ág-**uk** a t. d.

c) Na **d**, **k**, **t** vychadzajíce najviac hrubohlásne mena, k. pr.: kard (šabla), kard-j a, kard-j o k (jeho, ich šabla), zsák (vrec) zsák-j a, zsák-j o k (jeho, ich vrece) a t. d. — Vybirajú sa: vojstvo, vojna), lak (bývanie), nyak (krk), sark (päta, štrieň) obrok), ajak (pysky), ablak (oblok), csónak (loďička), hat (tŕnie) viera), lét (bytnosť), öt (päť), test (telo), tét (polovetie), tém vét (kupeňie); te majú: lak-**a**, lak-**uk**, nyak-**a**, nyak-**uk** a t. d.

3. Dvojakým spôsobom, to jest i z **j**, i bez **j** môžu brať prípon:

a) Na **d** vychadzajíce tenko- a ostrohlásne mena, k. pr.: föld (zem), föld-**je**, föld-**jök**, aneb föld-**e**, föld-**ök** (jeho, ich zem); beszéd (reč), beszéd-**je**, beszéd-**jök**, aneb beszé-**de**, beszé-**dök** (jeho, ich reč) a t. d.

b) Na **lag**, **lyag**, **lyog**, **rag**, **rág** vychadzajíce mena, k. pr.: csillag (hviezda); csillag-j a, csillag-**a**; csillag-j o k, csillag-j ö k; hólyag (mehúr), hólyag-j a, hólyag-**a**; hólyag-j o k, hólyag-j ö k; virág (kvet); virág-j a, virág-**a**; virág-j o k, virág-u k a t. d. — Iné sú (hňev) ma harag-j a, harag-j o k, a že: harag-**a**, harag-**uk**.

c) Z časoslovoch tvorene na **at** vychadzajíce mena, a na **zat** vychadzajíce mena, ácprave sú z časoslovoch tie tvorené, k. pr.: ajánlat (obecnosť); ajánlat-**a**, ajánlat-j a; ábrázat (rozj ábrázat-**a**, ábrázat-ja a t. d.

d) Na **et**, **öt** vychadzajíce mena, ktoré sú ňa t. časoslovoch tvorené, k. pr.: ecet (ocet); ecet-**e**, ecet-j e; pecsét (pečiatka) pecsét-**e**, pecsét-j e a t. d.

IV. Naznamka. Atya, anya, apa, bátya, néne, ős, any, atyá-j a, atyá-j o k (jeho, ich otec), anyá-j a, anyá-j o k (jeho, ich matka), báty-j a, báty-j o k (jeho, ich brat), nén-j e, nén-j ö k (jeho, ich stárša šestra), öcs-c s e, öcs-c s ö k (jeho, ich mladši brat).

V. Naznamka. Ňektoré na **ó**, **ő** vychadzajíce mena v jednotného majetku tretej osobe, a v množnym majetku vo všeckých osobach **ó** možu obratit na **a**; — **ő** ale na **e**. Te sú: ajtó (dvere), akó (okov), alsó (ňižny), apró (drobny), belső (vnytrny), bimbó (pupec), borsó (hrach), csikó (žrebec, hačur), csipő (klub), czipő (črevika), disznó (sviňa), elő (predek), első (prvy), erdő (les), erő (sila), esztendő (rok), fölső (višňy), gunyhó (kolíba), hintó (koč), hordó (bečka, sud), idő (čas), kendő (hustka, šatka), késő (pozdny), kettő (dva), kezkenő (ručnik), koporsó (smrtna truhla), korsó (dzbán), külső (zevnytrny), mellső (predny), mező (pole), nő (žena), orsó (vreteno), posztó (postav), seprő (metla, droždie), szélső (krajňy), szőlő (vinňica), tető (vrh), tinó (byk), tokló (jahnica), tüdő (pluca), velő (mozg), vessző (prut, ratolesť), vő (žec), zacskó (miešček), zsidó (žid). — Všecke te mena tak majú, jak ňižej nasledujíce dva tvary nam vyobrazuju.

Jeden majetek.

jeden majitel	ajtó-m, ajtó-d, ajtó-ja, lebo: ajta-ja.	erdő-m, erdő-d, erdő-je, lebo: erde-je.
viac majitel	ajtó-nk, ajtó-tok, ajtó-jok, lebo: ajta-jok.	erdő-nk, erdő-tök, erdő-jök, lebo: erde-jök.

Vecej majetkov.

jeden majitel	ajtó-im,	lebo:	ajta-im,	erdő-im,	lebo: erde-im,
	ajtó-id,	„	ajta-id,	erdő-id,	„ erde-id,
	ajtó-i,	„	ajta-i,	erdő-i,	„ erde-i.
viac majitel	ajtó-ink,	„	ajta-ink,	erdő-ink,	„ erde-ink,
	ajtó-itok,	„	ajta-itok,	erdő-itek	„ erde-itek,
	ajtó-ik,	„	ajta-ik.	erdő-ik,	„ erde-ik.

VI. Naznamka. Biró (rychtár), ma: bir-**ám**, bir-**ád**, biró-**ja** a t. d. — V menach: atyafi (rodina), hazafi (krajan, vlastenec), névnap (deň mena) užívajú sa prípony majetku zvlastnym spôsobom; a sice:

atyafi ma:	atyámfia (moja),	atyádfia (tvoja),	atyjafia (jeho rodina).
	atyámfiai (mojo),	atyádfiai (tvoje),	atyjafiai (jeho rodini).
	atyánkfia (naša),	atyátokfia (vaša),	atyjokfia (ich rodina).
	atyánkfiai (našo),	atyátokfiai (vašo),	atyjokfiai (ich rodini).
hazafi ma:	hazámfia,	hazádfia,	hazafia.
	hazámfiai,	hazádfiai,	hazafiai.
	hazánkfia,	hazafiatok,	hazafiok.
	hazánkfiai,	hazafiaitok,	hazafiaik.
névnap ma:	nevemnapja,	nevednapja,	nevenapja.
	nevemnapjai,	nevednapjai,	nevenapjai.
	névnapunk,	névnapotok,	névnapjok.
	névnapjaink,	névnapjaitok,	névnapjaik.

23.

nekünk van, my máme.
nektek van, vy máte.
nekik van, oňi majú.
nekem jó tanitóm van, ja dobrého učitela mám.
neked szép könyved van, ty peknu kňihu máš.
neki gyönyörü kertje van, on rozkošnu záhradu ma.
nekünk két lovunk van, my dva koňe máme.
nektek négy ökrötök van, vy štyry vóli máte.
nekik sok földjök van, oňi maju velo zeme.
nekünk nagy városaink és csinos falvaink vannak, my velke mesta a krásne dediny máme.
nektek gyors lovaitok és erös ökreitek vannak, vy máte chytre koňe a mocne vóli.
nekik széles tavaik és mély folyóik vannak, oňi široke jezere a hlboke potoky maju.

A jó és erényes emberek boldogok, mert (ponevač) nekik legszebb örömeik vannak. A kertben szép madarak vannak. Nekünk is vannak szép könyveink. Bátyámnak szép lova van. Szomszédunknak drága lovai vannak. Neked több pénzed van, mint öcsém barátjának. A legjobb embernek is lehet sok ellensége. A királynak is vannak örömei és fájdalmai, (bolesťe), mert neki is vannak kedves gyermekei és jó barátjai; de lehetnek (možu byť, može mať) nehéz (ťažky) gondjai és ravasz ellenségei is. Az elégedett ember a leg-

boldogabb. Neked sokkal tőbb barátod van, mint nekem. A becsületes (poctivy) embernek legtőbb barátja van. Fiamnak mindig sok kőnyve van. Testvéreimnek drága házaik vannak. Neked kellemes életed van. Anyámnak két szobája van. Tanitónk az iskolában van. Én kertedben voltam, de legszebb virágaidat nem láttam. Van nektek kertetek? Nekik a városban vannak házaik. Nekem kellemes életem van, mert jó szülőim és testvéreim vannak. Neked szomorú életed van, mert nehéz gondjaid vannak. Húgodnak van a legszomorúbb élete, mert szegényke (ňeboha) mindig beteg. Nekünk tőbb lovunk van, mint szomszédunk atyjának. Nektek nincs kertetek, de vannak jó termékeny (urodny) földjeitek. Nektek szép madaraitok, legerősebb lovaitok, legcsinosabb szobáitok és legkedvesebb gyermekeitek vannak.

Moj otec ma pekného kôňa. Naš súsed ma drahe kôňe. Tvojo záhrady sú najvekše a tvojo kôňe sú najkrajše. Dobry král ma mnoho priaťelov. Tvojo priaťele maju veľky a krásny dom v meste. Naša záhrada je v dedíňe. My viac stromov máme, jak tvoj brat. Vo vašej záhrade máťe krásnych ptákov.

24.

Menni, isť.	keresni, hledať.
megyek, iďem.	keresek, hledám.
mentem, išol som.	kerestem, hledal som.
mentünk, išli sme.	kerestünk, hledali sme.
fogunk menni, pojdeme.	fogunk keresni, buďeme hledať.

Anyád szobája igen szép, de az én anyámnak szobája a legszebb. Nekünk sok szobánk van. Testvéredet szobájában kerestem, de nem találtam. Én a szép szobákat igen szeretem. Holnap a kertbe fogok menni szép virágot keresni. Ma reggel az iskolába mentem, testvéredet kerestem, de nem találtam. Nekünk a városban szép könyveink vannak. Vannak nektek is szép könyveitek? Én az atyám szobájába megyek. Öcsém az erdőbe, anyám pedig a városba ment. Ne-

künk sok szobánk van. Magyarországnak kevés nagy városa, de annál több csinos faluja van.

Ja najradši mám moju malu hižu. Visoke hiže sú najlepše, ponevač sú najzdravše. Zajtrá do mesta pojdem, a tam budem robotu hledať. Včera som v záhrade bol ovoc hledať, ale som ňenášol. Naš súsed ma ňemocne dieťe. Jeho chlapec je najušilovňejši. Lem spokojny život može byt blahoslaveny. Naš král ma trojo dieťata. Naša krajina ma visoké hory a štyry velke potoky, totižto: Dunaj, Tisu, Savu, Dravu. Ja i moj brat pojdeme v zime do mesta.

25.

Tól, től, od (pripon odvodny).	kapni, dostať.
szomszéd**tól**, od súseda.	kaptam, dostal som.
étel**től**, od pokrmu.	ajándék, dár.
atyám**tól**, od mojeho otca.	állat, živiera.
kertünk**től**, od našej záhrady.	vidám, vesely.

Én igen vig vagyok, mert atyámtól szép ajándékot kaptam. Én elégedett és boldog vagyok, mert jó és szorgalmas voltam. Én nem vagyok gazdag, de vidám mindig voltam. Szomszédunk házát, lovait és kertjét láttam. Iskolánk a templomtól nem igen messze (dáleko) van. Barátainknak jó testvéreik vannak. Az egészséges ember vidámabb, mint a beteg ember. Nagy városokban az utcákon mindig sok ember van. Miért vagytok mindig szomorúak. Rosz embertől nem lehet jót várni. Istentől jó (prichádza) minden áldás (požehnaňie). Ételtől és italtól (napoj) megromlott (zakázil sa mu) a gyomra (žaludek). Kertünkben nem igen növekszik (rošňie) a fa, mert rosz földje van.

26.

Val, vel, s, so, (pripon spojenosti a inštrumenta).	ember**rel**, mesto: (ember-**vel**), s človekom.
atyá**val**, s otcom.	állat**tal**, mesto: (állat-**val**), so živiérom. — élni, žiť.
kő**vel**, s kameňom.	

k sok szobánk van. Magyarországnak kevés nagy vá-
a, de annál több csinos faluja van.

Ja najradši mám moju malu hižu. Visoke hiže sú
lepše, ponevač sú najzdravše. Zajtrá do mesta pojdem, a
n budem robotu hledať. Včera som v záhrade bol ovoc
edať, ale som ňenášol. Naš súsed ma ňemocne dieťe. Jeho
lapec je najušilovňejši. Ľem spokojny život može byt bla-
oslaveny. Naš král ma trojo dieťata. Naša krajina ma
isoké hory a štyry velke potoky, totižto: Dunaj, Tisu, Savu,
Dravu. Ja i moj brat pojdeme v zime do mesta.

25.

ról, tól, od (pripon odvodny).
szomszéd**tól**, od súseda.
étel**től**, od pokrmu.
atyám**tól**, od mojeho otca.
kertünk**től**, od našej záhrady.

kapni, dostať.
kaptam, dostal som.
ajándék, dár.
állat, šviera.
vidám, veselý.

Én igen vig vagyok, mert atyámtól szép ajándékot
kaptam. Én elégedett és boldog vagyok, mert jó és szor-
galmas voltam. Én nem vagyok gazdag, de vidám mindig
voltam. Szomszédunk házát, lovait és kertjét láttam. Ká-
lánk a templomtól nem igen messze (dáleko) van. Ro-
tainknak jó testvéreik vannak. Az egészséges ember vi-
mabb, mint a beteg ember. Nagy városokban az utcák
mindig sok ember van. Miért vagytok mindig szomorak?
Rosz embertől nem lehet jót várni. Istentől jó (pricház)
minden áldás (požehnaňie). Ételtől és italtól (napoj) me-
romlott (zakázil sa mu) a gyomra (žaludek). Kertünkben
nem igen növekszik (rošňie) a fa, mert rosz földje van.

26.

Val, vel, s, so, (pripon spojenu-
ctí s inštrumentál).
szivval, s srdcom.
kézzel, s rukami.

emberrel, mesto: (mal-vel)
človekom.
állattal, mesto: (állat-val) s
šviercom. — dal, atd.

Naznamka. **Val, vel,** sa uživa so slovom na samohlásku vychadzajicim; ked ale sa ma k menu na spoluhlásku končiacemu priložiť, v tedy **v** sa obrati na tu spoluhlásku, ktora jemu predchadza. k. pr: szorgalom, szorgalom-**mal**; kard, kard-**dal**.

Atyámmal a kertben voltam. Városba megyek a szomszéddal. Az iskolába megyek tanitóm könyveivel. Jó és istenfélő (bohabojny) emberekkel élni igen kellemes. Öcsémmel az udvaron voltam. Ökreinkkel a mezőre mentem. Lovaitokkal a réten voltam. Atyám testvérével a városban voltam, hol sok ajándékot kaptam. Te nem vagy barátoddal elégedett. Jó emberrel szeretek egy házban lenni. Szorgalommal lehet kincseket és erénynyel boldogságot szerezni.

Predešleho roku (mult évben) som bol v Pešťe (Pesten). S tvoju šestru som bol v záhrade. Včera veľky dišť bol. V leťe s dobrym teplym dišťom prichadza požehnaňie. S kameňom urazil (megütötte) moju hlavú. Moj brat sa zabavja (mulat) so svojima ptačkami. Ja rad idem do školi s dobryma dieťkami. Od veľo čitania (olvasás) bolia (fájnak) me oči. Zo záhrady idem do hiži, ponevač v záhrade je ešťe zimno, ale v hiži je veľo teplejši.

27.

Nál, nél, pri (pripon pristojny).
ablak**nál**, pri oblaku.
könyv**nél**, pri knihe.

ból, ből, z, **zo** (pripon vyvodzujicy.
templom b ó l, z kostela.
kert b ő l, zo záhrady.
jövök, idem, prijdem.
jöttem, prišol som.

ról, ről, z, zo, (pripon zkladny z vrhnej častky ňejakého predmetu).
asztal r ó l, zo stola (z vrhu), tiež: o stolovi.
kéz r ő l, z ruky — tiež: o ruke.

ra, re, na (pripon vyvyšny).
fal r a, na mur, na stenu.
szem r e, na oko.
tenni, položiť.
tettem, položil som

Anyámnál voltam. A tanitónál sok gyermeket láttam. Kezednél van a toll. A kertnél sok ember áll. Istennél min-

den lehetséges (možno je). Házamnál nehány vendég (hosť) volt. Kertemből tegnap a mezőre mentem, hol sok virágot találtam. Rosz gyermekből ritkán lesz (bude) jó és becsületes ember. Szobámból igen szép kertre látok. Faluból jövök és a rétre megyek. Pajkos fiam leesett (zpadnul) a fáról. Magas hegyről sok falut lehet látni. Én tegnap vásárról jöttem, öcsém pedig holnap megyen vásárra. Lóra ült (šednul). Mezőre ment. Könyveimet az asztalra tettem és nem a székre (stolek). A hegyre nem jó sebesen menni. Fejemre teszem kalapomat. Az ács házfedélről leesett a földre. A macska magas helyről is mindég talpára esik. Nem mondok (poviem) roszat barátomról. Mindig jobbra nézek.

28.

Ért, pre, po, za (prípon pričinny, tiež: ceny).	**hoz, hez,** k, ku, (prípon približny).
ülni, sedeť.	tehén, krava.
ültem, sedel som.	bűn, hriech, vina.
esni, padať.	büntetés, trest.
estem, zpadnul som.	járni, chodiť.
venni, vžať, kupiť.	jár, chodí.
vettem, vžal, kupil som.	jártam, chodiel som.

Vettem házat 1000 (ezer) forintért. Vizért megyek. Lovamat egy tehenért adtam. A tehén ugyan nem oly szép állat, mint a ló, de sokkal hasznosabb. Falusi jószágomat egy városi házért adtam. Szemet szemért, fogat (zub) fogért. Jót jóért ne várj (čákaj). Bűnnel jár a büntetés. A halál a bűn büntetése. Bűnért bünteti Isten a világot. Atyámhoz megyek. Szomszédom egy lovat és egy pár ökrőt vett száz forintért. Barátom kertjében az asztalon álltam, és mikor (ked, jak) ő jött, az asztalról leugortam (skočiel som). Lovaimért megyek a lucernás kertbe. Kertünkből hoztam különféle (všelijaku) gyümölcsöt. Tegnap öcsém lovára ültem és csaknem leestem (spadnol som).

Ki, mely, který.	tanítvány, učedelník.
kinek, melynek, kterému, kteremu.	tehetség, možnosť.
kinek jó fia van, kto dobrého syna má.	lelki tehetség, schopnosť.

Megjegyzés. **Ki,** ten k osobám prislucha; **mely** a

Boldog az atya, kinek jó gyermekei vannak. Szer
erős a tanitó, kinek szorgalmas tanitványai vannak; de a
nitványok is csak akkor szerencsések, ha jó tanitójok van
mi tanitónk igen kedves fiatal ember. Némely gyermek
szép lelki tehetségei vannak. Ön még nem látta atyár
A ki szülőit szereti, azt az Isten is szereti. Öntől szép aj
dékot kaptam. Kegyelet már régen nem láttam. Éjj
világért sem megyek ki (von) a házból. Két madár ült
zunk fedélére.

30.

Por-vá válhatatlott, za prachu bol rozdrvený.	budeš ráď, môže byť z
hamu-vá lett, vojdúm zostal.	slavný muž.
le jő fogva tartani, zajty ombe-vé válhatos, kod sa dobre	a gazdag is lehet szegény-r aj bohatý môže zostať dobrým.

Megjegyzés. **Vá, vé,** je prípon tvorný; **va, ve,** sa p
Ta mení na samohlásku vychadzajúcu, — kod ale ku spoluhlásku
se přidává, když v na obrátí tiež na taku spoluhlásku, jaku
prodlužuje, k. př.: atyam hiró-vá lett. Az ember por-vá
ma-vá lett. (Obrátí na prach a popel sa obrátí). A szokás ma
hamu-vá válik. (Zvyk sa obrátí na druhu přirodzenosť).

31.

Bottal sylistomt-ól vettem, přijal som to za prislušné vyjadrenie.	rut-ól viselto magát, škarv sptavoral.
szabó-ól adtam, dal som to na jaunitok.	ember-ól védte hanájtó, po sky (smutile) hanájtó vlasť.

Megjegyzés. **Ól, ál** je prípon udavací, a sma
ako: jakovať hajlako predmete.

lehetséges (možno je). Házamnál nehány vendég (hosť)
t. Kertemből tegnap a mezőre mentem, hol sok virágot
áltam. Rosz gyermekből ritkán lesz (bude) jó és becsüle-
ember. Szobámból igen szép kertre látok. Faluból jövök
a rétre megyek. Pajkos fiam leesett (zpadnul) a fáról.
agas hegyről sok falut lehet látni. Én tegnap vásárról
ttem, öcsém pedig holnap megyen vásárra. Lóra ült (sadnul)
lezőre ment. Könyveimet az asztalra tettem és nem a székre
stolek). A hegyre nem jó sebesen menni. Fejemre tesszem
alapomat. Az ács házfedélről leesett a földre. A macska
nagas helyről is mindég talpára esik. Nem mondok (povieram)
oszat barátomról. Mindig jobbra nézek.

28.

Ért, pre, po, za (prípon príčinny, tiež: ceny).
ülni, sedieť.
ültem, sedel som.
esni, padať.
estem, zpadnul som.
venni, vziať, kupiť.
vettem, vzal, kupil som.

hoz, hez, k, ku, (prípon pr. bližny).
tehén, krava.
bűn, hriech, vina.
büntetés, trest.
járni, chodiť.
jár, chodí.
jártam, chodil som.

Vetiem házat 1000 (ezer) forintért. Vizért megy
Lovamat egy tehenért adtam. A tehén ugyan nem olyan
állat, mint a ló, de sokkal hasznosabb. Falusi jószágom
egy városi házért adtam. Szemet szemért, fogat (zub) fogat
Jót jóért ne várj (čakaj). Bűnnel jár a büntetés. A bűn
lőn bűntetése. Bűnért bünteti Isten a világot. Atyám
megyek. Szomszédom egy lovat és egy pár ökrot vett
forintért. Barátom kertjében az asztalon álltam, és m
(kod, jak) ő jött, az asztalról lengortam (skočiť som)
valamért megyek a lucernás kerthe. Kertünkből hozta
illatős (veľijaks) gyümölcsöt. Tegnap öcsém lovára ül
és onnan leestem (spadnul som).

29.

Ki, mely, ktory.
kinek, melynek, ktoremu, ktorého.
kinek jó fia van, kto dobreho syna ma.
tanitvány, učedelník.
tehetség, možnosť.
lelki tehetség, schopnosť.

Naznamka. **Ki**, lem k osobom prislucha; **mely** ale ku zvieratom aneb vecam.

Boldog az atya, kinek jó gyermekei vannak. Szerencsés a tanitó, kinek szorgalmas tanitványai vannak; de a tanitványok is csak akkor szerencsések, ha jó tanitójok van. A mi tanitónk igen kedves fiatal ember. Némely gyermeknek szép lelki tehetségei vannak. Ön még nem látta atyámat. A ki szülőit szereti, azt az Isten is szereti. Öntől szép ajándékot kaptam. Kegyedet már régen nem láttam. Éjjel a világért sem megyek ki (von) a házból. Két madár ült házunk fedelére.

30.

Biró-**vá** választatott, **za** rychtára bol vyvolený.
katona-**vá** lett, vojákom zostal.
ha jól fogsz tanulni, nagy ember-**ré** válhatsz, ked sa dobre budeš učiť, môže byť z tebe slavny muž.
a gazdag is lehet szegény-**nyé**, aj bohaty može zostať chudobnym.

Naznamka. **Vá, vé**, je prípon tvorny; **va, ve**, sa priloži ku menu na samohlásku vychadzajúcimu, — ked ale ku spoluhláske sa priklada, vtedy **v** sa obrati tiež na taku spoluhlásku, jaka mu predchadza, k. pr.; atyám biró-**vá** lett. Az ember por-**rá** és hamú-**vá** lesz. (Človek na prach a popel sa obrati). A szokás második természet-**té** válik. (Zvyk sa obrati na druhu prirodzenost).

31.

Baráti nyilatkozat-**úl** vettem, prijál som to **za** priateľské vyjadreňie.
emlék-**úl** adtam, dal som to **na** pamätek.
rút-**úl** viselte magát, škarede sa spravoval.
ember-**úl** védte hazáját, po chlapsky (smužile) brániť svoju vlasť.

Naznamka. **Úl, ül** je prípon udavaci, a znaci okolnosť, aneb: jakovosť ňejakeho predmetu.

32.

Pécs-**ett** voltam, bol som v Pätkosteloch.
Temesvár-**ott** lakik, byva v Temešvaru.

itt, tu, **ott**, tam.
Isten minden-**ütt** van jelen, Bob je všade pritomny.
más-**utt** kell keresni, inđej treba hledať.

Naznamka: **tt**, je prípon mestny.

33.

Testes-**tűl**, lelkes-**tűl**, s telom i s dušu.
házas-**tűl** mindenes-**tűl** átköltözött, prešol s všeckym činom i s domom.

ajtos-túl kapus-túl a házba rohant, s dvermy i s vrátamy do domu napádnul.
lovas-túl szekerestűl elveszett, s koňmy i s vozom sa stratil.

Naznamka. **Astűl, estűl,** je prípon spojovajici, ale ňeuživa sa vždy, mesto ňeho potrebnje sa často inši spôsob vysloveňia, k. pr.: mesto: barátostúl (aj s priateľom), može stat: baratjával együtt.

34.

Semmi-**kép**, semmi-**képen**, ňijak, na žaden spôsob.
Állat-**ként** él, žije na spôsob živiera.

jós-**ként** szól, hovori jak prorok.
gyermek-**ként** engedelmeskedik, posluha jak dieťe.
király-**ként** parancsol, rozkazuje na spôsob krala.

Naznamka, **Kép, képen, ként** sú prípony srovnavajice.

35.

Ak-**kor**, vtedy.
minden-**kor**, vždy.

ősz-**kor**, v ješeňy.
tavasz-**kor**, na jar.

Naznamka, **Kor** je pripon času, k. pr.: három órakor jövök, (o tretej prijdem), négykor kelek, (o štvrtej stavam). Medzitym ale ten prípon ňeuživa sa pri každych čas znamenajicich slovoch; ňepovieme, k. pr.: nyárkor (v leťe), ale nyáron.

36.

Két órá-**ig** várakoztam, za dva hodiny som čákal.
Kárpátoktól Adria-**ig**, od Tatrach až k moru Adria.

Uj év-**ig** itt maradok, až do nového roku tu zostaňem.
Üdvözitőnk születése-**ig**, až do narođeňia Spasitela.

Naznamka. Ig je prípon hraničí, aneb rozšiahlosti ňejakého predmetu vo čase, aneb mestu, k. pr.: egy egész holnapig tart, az időben: to celý tvoriac trvalo vyjednavaňia). Kassától Ungvárig kocsi a vonat (od Košiach do Prešova robi sa zelezňica).

37.

Egy-**ekét** ponuk po jednom bolo.
száz-**anként** hullottak el a harcban (po sto padali vo vojňe).

Jegyzet. **Anként, enként,** je prípon rozňelajici.

38.

Ház, sok. | szok, stolek.
kanál, kalács. | víz, voda.
villa, villány. | bor, víno.
sör, sör. | sor, pivo.
tej, tejet. | tej, mleko.

Ülöltet az asztalra tettem. Hól van az én kanalam? Keresem minden keresem, de nem találtam. Kis gyermek hadže vaz tell ahi kést és villát. Tányérod az én borowben van. Kihoztad az asztalra tetted? (položil si?). Tálad vagy az asztalon, vagy a széken lesz (bude). Kalapom téli sulog (puňiňa, stuika) van. Virágot tett az ablára. Fiatal legények szerelmek kalapjaikon virágbokréta (prev) hordni (nosit). Kertünkben tegnap óta minden gyönyörűek vagynk. Vetéseinkre (sáia) egész télen rosz idő jőt (padol). Szülőm sok fűt eladnak erdejükből. Ő egy szerszám a vaz és a tejet. Tehenünk kevés tejet ad. Szőlőmmel a legyekre megjek. Tegnap előtt (predvčera) mosatott a ruhám mentem. Munku és szorgalom tesz gazdagot. Rosivom felességül vette (väl) húgomat. Isten kalapjain (perczám) lelkemet. Jó szülőmet az egész világ kincsert meg nem szomoritandm (ňe zarmutil by sem). Szegény urjunk gyermekéből is lehet ugy ember. Tavaszban és virágyuk, télen pedig csak melegh házikban vagynk. Hogyd három órakor látsam levaňiat (ňeri mesto az ombre).

32.

Pécs-**ett** voltam, bol som v Pätkosteloch.
Temesvár-**ott** lakik, býva v Temešvaru.

itt, tu, **ott**, tam.
Isten minden-**ütt** van, Boh je všade prítomný.
más-**utt** kell keresni, niekde inde hľadať.

Naznamka: **tt**, je prípon mestny.

33.

Testes-**tül**, lelkes-**tül**, s telom i s dušu.
házas-**tül** mindenes-**tül** átköltözött, prešol s všeckým činom i s domom.

ajtos-tül kapus-tül s bránou i s dvermi i s vratami
napidnul.
lovas-tül szekeres-tül s koňmi i s vozom sa vrhol.

Naznamka. **Astúl, estúl**, je prípon spojovací, obyčajne užíva sa vždy, mesto ňeho potrebuje sa často inší spôsob výrazu, k. pr.: mesto: barátostúl (aj s priateľom), meče stať: barátjával.

34.

Semmi-**kép**, semmi-**képen**, ničijak, na žaden spôsob.
Állat-**ként** él, žije na spôsob živiera.

jós-**ként** szól, hovorí jak prorok.
gyermek-**ként** engedelmes, poslušný jak žiak.
király-**ként** parancsol, rozkazuje na spôsob kráľa.

Naznamka, **Kép, képen, ként** sú prípony [illegible]

35.

Ak-**kor**, vtedy.
minden-**kor**, vždy.

ősz-**kor**, v jeseni.
tavasz-**kor**, na jar.

Naznamka, **Kor** je prípon času, k. pr.: bárom órakor, (o tretej prijdem), negykor kelek, (o štvrtej stávam), ale ten prípon ňeužíva sa pri každých čas znamenajúcich slovách, k. pr.: nyárkor (v lete), ale nyáron.

36.

Két órá-**ig** vártam, za dva hodiny som čakal.
Karpatokból Adria-**ig**, od Tatrach až k moru Adria.

Uj év-**ig** itt marad, až do nového roku tu zostane.
Üdvözöljük szülőin-**ig**, [illegible] narodeniu Spoľah.

Naznamka. **Ig**, je prípon hraňici, aneb rozšiahlosti ňejakého predmetu vedla času, aneb mesta, k. pr.: egy egész holnap**ig** tartott az alkudozás (za celý mesiac trvalo vyjednavaňie). Kassatól Eperjes**ig** készül a vasut (od Košicach do Prešova robí sa železnica).

37.

Egy-**enként** járnak, po jednom hodia.
száz-**anként** hullottak el a harcban (po sto padali vo vojňe).

Naznamka. **Anként, enként**, je prípon rozdielajúci.

38.

Kés, nož.
kanál, loška.
villa, vidličky.
tál, misa.
tányér, taňer.
szék, stolek.
víz, voda.
bor, víno.
sör, pivo.
tej, mleko.

Késedet az asztalra tettem. Hol van az én kanalam? Késemet mindenütt kerestem, de nem találtam. Kis gyermek kezébe nem kell adni kést és villát. Tányérod az én kezemben van. Kalapomat az asztalra tetted? (položil si?). Tollad vagy az asztalon, vagy a széken lesz (buďe). Kalapomon kék szalag (pantlika, stužka) van. Virágot tett az ablakra. Fiatal legények szeretnek kalapjaikon virágbokrétát (piro) hordani (nosiť). Kertünkben tegnap óta minden gyümölcsfa virágzik. Vetéseinkre (šaťia) egész télen rosz idő járt (hoďiel). Szüleim sok fát eladnak erdejökből. Én igen szeretem a vizet és a tejet. Tehenünk kevés tejet ad. Barátaimmal a hegyekre megyek. Tegnap előtt (predvčera) mezőnkről a városba mentem. Munka és szorgalom tesz gazdaggá. Barátom feleségül vette (vžal) húgomat. Isten kezeibe ajánlom (poručiam) lelkemet. Jó szülőimet az egész világ kincseiért meg nem szomoritanám (ňe zarmutil by som). Szegény anyának gyermekéből is lehet nagy ember. Tavaszszal minden fa virágzik, télen pedig csak meleg házakban van virág. Reggel három órakor láttam lovaidat fáért menni az erdőbe.

Kde sú mojo kôňe? Na luke sú tvojo kôňe, a na poli sú mojo voly. Za pāt hodiny som hledal v ľeše mojich priateloch, ale som ich ňenaleznul. Jeho kňihy na tvoj stol som položil. Tvoj syn vo vojňe po chlapsky sa spravoval. Každa luka na jar kvitňe. So synom tvojej šestry idem do Peštu. Žiak (deak) s kňihami a vojak so šablu (kard). To je vôla (akarat) tvojej matky, žeby (hogy) po jednom sme išli (menjūnk). Z dolini na hory ideme. Na luke som bol po šeno (széna). Čnost učíňi človeka dobrym a ušilovnosť bohatym. Na žaden spôsob ňeidem dneš do mesta, ponevač doma (itthon) mnoho roboty mám.

Naznamka. Ňektore z tych viššej predložených príponoch berú k sebe ešte aj prípony majetku. Tote sú: **nek, nál, rá, ról, től, ért, vel.** A sice:

I.	II.	III.
nek-em, mňe.	nál-am, u mňe.	rá-m (reám), na mňe.
nek-ed, tebe.	nál-ad, u tebe.	rá-d (reád), na tebe.
nek-i, jemu, jej.	nál-a, u ňeho.	rá, (reá) lebo rája, na ňeho.
nek-ünk, nám.	nál-unk, u nás.	rá-nk (reánk), na nás.
nek-tek, vám.	nál-atok, u vás.	rá-tok (reátok), na vás.
nek-ik, im.	nál-ok, u ňich.	rá-jok (reájok), na ňich.

IV.	V.	VI.
ról-am, zo mňe.	től-em, odo mňe.	ért-em, za, po, pre mňe
ról-ad, z tebe.	től-ed, od tebe.	ért-ed, za, po, pre tebe.
ról-a, z ňeho.	tőle, od ňeho.	ért-e, za, po, pre ňeho.
ról-unk, z nás.	től-ünk, od nás.	ért-ünk, za, po, pre nás.
ról-atok, z vás.	től-etek, od vás.	ért-etek, za, po, pre vás
ról-ok, z ňich.	től-ök, od ňich.	ért-ök, za, po, pre ňich.

VII.
vel-em, so mnu.
vel-ed, s tebu.
vel-e, s ňim.
vel-ünk, s námi.
vel-etek, s vami.
vel-ök, s ňima.

Prípon: **ben** obrati sa na benn
be „ „ „ bel
ből „ „ „ belől
hoz „ „ „ hozz
on, en, ön „ rajt, a tote posledňe berú k sebe prípony majetku. A sice:

VIII.
[illegible]

IX.
[illegible]

X.
[illegible]

XI.
[illegible]

XII.
[illegible]

39.

[illegible]

Nekem bokap a vámsha kell mennem (isé). Könyvemet neki adtam. Nekünk tanulg több gyümölcsünk volt. [illegible] az ház vas. Nektek is van kertetek? Nekik nincs [illegible] Bertiom' haragszol rám? Nem haragszom [illegible] Ha rossnak vagyunk (ense) az Istun is haragszik rám. [illegible] Vedd le ruhám a Könyvt. Levettem ruhad a terbet. A fia [illegible] jött. Küldök érte valakit (dakoho). Az Istenhez [illegible] vedett és megbalit értünk. Könyörögj érettem. Ondém [illegible] szag bunám jöt, bokap polig ża megyek vele kocsid. Mo- [illegible] szik kapap ma (nál) lebeg, az ő hágyom hozzá mont. Elo- [illegible] szik sok ember jö, de horcátok igen kevés mogy. Bunám [illegible] kapap (Debrecenben volnak (dolly), bokap polig Bunám [illegible] (Vadak) mennek (pojba). Tanítónk barátjok mont (Ma).

Kde sú mojo kôňe? Na luke sú tvojo kôňe, a na p
ojo voly. Za pāt hodiny som hľedal v ľeše mojich p
ch, aľe som ich ňenaleznul. Jeho kňihy na tvoj stol
položil. Tvoj syn vo vojňe po chlapsky sa spravoval. K
luka na jar kvitňe. So synom tvojej šestry idem do Pe
Žiak (deak) s kňihami a vojak so šabľu (kard). To je v
(akarat) tvojej matky, žeby (hogy) po jednom sme išli (m
jūnk). Z dolini na hory ideme. Na luke som bol po
(széna). Čnost učiňi človeka dobrym a ušilovnosť boha
Na žaden spôsob ňeidem dneš do mesta, ponevač d
(itthon) mnoho roboty mám.

Naznamka. Ňektore z tych viššej predložených prip
berú k sebe ešťe aj pripony majetku. Tote sú: **nek, nál, rá,**
től, ért, vel. A sice:

I.	II.	III.
nek-em, mňe.	nál-am, u mňe.	rá-m (reám), na mňe.
nek-ed, tebe.	nál-ad, u tebe.	rá-d (reád), na tebe.
nek-i, jemu, jej.	nál-a, u ňeho.	rá, (reá) ľeho rája, na
nek-ünk, nám.	nál-unk, u nás.	rá-nk (reánk), na nás.
nek-tek, vám.	nál-atok, u vás.	rá-tok (reátok), na vás.
nek-ik, im.	nál-ok, u ňich.	rá-jok (reájok), na ňich.

IV.	V.	VI.
ról-am, zo mňe.	től-em, odo mňe.	ért-em, za, po, pr
ról-ad, z tebe.	től-ed, od tebe.	ért-ed, za, po, pr
ról-a, z ňeho.	tőle, od ňeho.	ért-e, za, po, pr
ról-unk, z nás.	től-ünk, od nás.	ért-ünk, za, po, pr
ról-atok, z vás.	től-etek, od vás.	ért-etek, za, po, pr
ról-ok, z ňich.	től-ök, od ňich.	ért-ök, za, po, pr

VII.	
vel-em, so mnu.	Pripon: **ben** obrati sa na benn
vel-ed, s tebu.	**be** " " " bel
vel-e, s ňim.	**ből** " " " belől
vel-ünk, s námi.	**hoz** " " " hozz
vel-etek, s vámi.	**on, en, ön** " rajt, a tete
vel-ök, s ňima.	berú k sebe pripony majetku. A sice

VIII.	IX.	X.
benn-em, vo mňe.	bel-ém, do mňe.	belől-em, zo mňe.
benn-ed, v tebe.	bel-éd, do tebe.	belől-ed, z tebe.
benn-e, v ňim.	bel-é, do ňeho.	belől-e, z ňeho.
benn-ünk, v nás.	bel-énk, do nás.	belől-ünk, z nás.
benn-etek, vo vás.	bel-étek, do vás.	belől-etek, z vás.
benn-ök, v ňich.	bel-éjök, do ňich.	belől-ök, z ňich

XI.	XII.
hozz-ám, ku mňe.	rajt-am, na mňe.
hozz-ád, ku tebe.	rajt-ad, na tebe.
hozz-á, ku ňemu.	rajt-a, na ňim.
hozz-ánk, ku nám.	rajt-unk, na nás.
hozz-átok, ku vám.	rajt-atok, na vás.
hozz-ájok, ku ňim.	rajt-ok, na ňich.

39.

Tavaly, predešleho roku.	haragszom, hňevám sa.
ez idén, teho roku.	haragszol, hňeváš sa.
teher, trh.	haragszik, hňeva sa.
valaki, volakto, ňekto.	vedd le, zejmi dolu.
küldök, pošilam.	levettem, zňial som.
szenvedett, trpel.	meghalt, zomrel.
jött, prišol.	könyörögj, oroduj.

Nekem holnap a városba kell mennem (isť). Könyvemet neki adtam. Nekünk tavaly több gyümölcsünk volt, mint ez idén van. Nektek is van kertetek? Nekik nincs meleg szobájok. Barátom! haragszol rám? Nem haragszom reád. Ha rosszak vagyunk (sme) az Isten is haragszik ránk. Vedd le rólam a köpenyt. Levettem rólad a terhet. A fiu értem jött. Küldök érte valakit (dakeho). Az Istenfia szenvedett és meghalt értünk. Könyörögj érettem. Öcsém tegnap hozzám jött, holnap pedig én megyek vele hozzád. Nénénk tegnap óta (od) beteg, az én húgom hozzá ment. Hozzánk sok ember jő, de hozzátok igen kevés megy. Barátaink tegnap Debrecenben voltak (boli), holnap pedig Bécsbe (Viedeň) mennek (pojdu). Tanitónk hozzájok ment (išol).

Barátod ma nálam volt, de már elment (pošol) tőlem. Reggel négy órakor voltam veletek, öt órakor pedig már atyám jött hozzám. A jó ember nem mond roszat senkiről (o ňikim). Bennem van a hiba. Benned kevés (maličko) reményem (nádej) van, mert a munkát nem szereted. A te barátod ravasz ember, sok roszat mondott nálam te rólad és nálad én rólam. Nálunk voltak a gyermekek. Én ez iden még nem voltam nálatok. Tavaly voltam nálok, ez idén pedig megyek hozzátok.

40.

Záložky (névutók, pospositiones).

To jest: samostatne slova, ktore za menama stoja, ale s ňyma ňebyvaju vjedno spojene. Tote sú:

Na otazku: kam? hova?	Na otazku: kde? — hol?	Na otazku: z kadiaľ? odkaľ? — honnan?
alá, pod.	alatt, pod.	alól, ňižše (po pod).
elé, pred.	előtt, pred.	elől, pred.
fölé, nad.	fölött, nad.	fölől, z vrchu, od
köré, v okolo.	körött, v kolo.	körül, z okola.
közé, medzi.	között, medzi.	közül, z po medzi.
mellé, k (dačemu).	mellett, pri.	mellől, od (dačeho).
mögé, za.	mögött, za.	mögől, po za (dačeho).
felé, proti.	felől, višše.	
hegyé, na (vrch).	hegyett, na (vrchu).	
együvé, spolu (vjedno).		

által, skrz.	közepett, medzi (v stredku).	óta, olta, od času.
ellen, proti.	miatt, pre.	szerint, podľa.
gyanánt, na spôsob.	múlva, po (čase).	után, za.
helyett, na mesto.	nélkül, bez.	végett, pre.
iránt, straňiva.		

Naznamka. Tote záložky kladu sa za čiste koreňne mena a ňežadaju potažne pripony, k. pr.:

Ágy alá. Szék alatt. Kert alól. Biró elé. Ház előtt. Ellenség (ňepriaľel) elől. Mások fölé (nad druhe). Mindenek fölött. Onnan fölől (z tamadz, odťiaľ z hory). Ég felé. Kert felől. Hegyek mögől kel (vychadza) a nap. Szorgalom által

[illegible] (postal) gazdagg. Ár (priplava) ellen úszni (plivať) nem [illegible]. Egyiptomban fekete bikát tisztelték (uctili) isten gya[illegible]nánt. Könyv helyett tollat vett. Fia iránt beszéltem vele. Ne menj (ide) rosz társak (tovariš) közé. Duna mellett sok nagy város van. Ajtó mögött áll a seprő (metla). Restség (lenivosť) miatt nem tud semmit (ňič ňezna). Két év mulva kutum lesek (budem). Vásár óta beteg vagyok. Munka után étes a nyugalom. Gond nélkül élni nem lehet. A kiraly kir szerint hozzánk jö. Tapasztalás (skušenosť) végett külföldre (cudzy kraj) ment. Jobb a föld alatt békével (s pokojom) aludni (spať) mint becsület (poctivosť) nélkül a földön élni. A nemes (šlehetna) lélek még ellenségei iránt is igazságos. Nyáron sok ember fürdöt (kupeľ), használ tisztaság végett. Rosz társak között a jó is elromlik (zahubi sa). Barátaim körül csak egyet láttam. Két év óta nem volt nálunk. Három nap mulva megyek a fürdőbe.

41.

Alól, ňižej.	át, által, cez, prez.
fölül, višej.	keresztül, cez, prez.
kívül, z vonku.	innen, z tej strany.
belül, z dvoku (vnutra).	túl, z druhej strany.

Naznamka. 1. Tote záložky žadaju ku menu, za ktorym stoja, pripon **a, on, en, ön,** k. pr.: hazon alól (ňižej domu); hazaa fölül (vonku domu); Dunan innen (z tej strany Dunaja); hegyen túl (z druhej strany hory) a t. d.

2. Kepest (podľa); közel (blizko), žadaju pripon: **hoz, hez, höz,** k. pr.: gyengeségemhez kepest (podľa mojej maličkej mocy), hatalomhoz közel (blizko mojeho kraľstva) a t. d.

3. Fogva, fogvást (podľa, nasledkom) keď dajaky nástroj, ako prstom, nožom, sada pripon **nál, nél,** k. pr.: hajamnál fogva kuszolta le a fejünk (za vlasy ho vlačil po zemi); állításomnál fogva (podľa jeho výpovedania); ennél fogva (nasledkom toho); — kad ale dis, ako odinakosť znači vždy žada pripon **tól, től,** k. pr.: napjaimtól fogva (od jednako mesca); Pesttől fogva Vácig (od Pešťu až po Vácov) a t. d.

lett (zostal) gazdaggá. Ár (priplava) ellen úszni (plivať) nem lehet. Egyiptomban fekete bikát tiszteltek (uctili) isten gyanánt. Könyv helyett tollat vett. Fia iránt beszéltem vele. Ne menj (idz) rosz társak (tovariš) közzé. Duna mellett sok nagy város van. Ajtó mögött áll a seprő (metla). Restség (leňivosť) miatt nem tud semmit (ňič ňezna). Két év mulva katona leszek (budem). Vásár óta beteg vagyok. Munka után édes a nyugalom. Gond nélkül élni nem lehet. A király hir szerint hozzánk jő. Tapasztalás (skušenosť) végett külföldre (cudzy kraj) ment. Jobb a föld alatt békével (s pokojom) aludni (spať) mint becsület (poctivosť) nélkül a földön élni. A nemes (šlehetna) lélek még ellenségei iránt is igazságos. Nyáron sok ember fürdőt (kupeľ), használ tisztaság végett. Rosz társak között a jó is elromlik (zahubi sa). Barátaim közül csak egyet láttam. Két év óta nem volt nálunk. Három nap mulva megyek a fürdőbe.

41.

Alúl, ňižej.	át, által, cez, prez.
fölül, viššej;	keresztül, cez, prez.
kivűl, z vonka.	innen, z tej strany.
belűl, z dnuka (znutra).	túl, z druhej strany.

Naznamka. 1. Tote záložky žadaju ku menu, za ktorym stoja, pripon **n, on, en, ön,** k. pr.: házon alúl (ňižej domu); házon kivűl (zvonku domu); Dunan innen (z tej strany Dunaja); hegyen túl (z druhej strany hory) a t. d.

2. Képest (podla); közel (blizko), žadaju pripon: **hoz, hez, höz,** k. pr.: gyenge erőmhöz képest (podla mojej maličkej moci); lakasomhoz közel (blizko mojeho bivaňia) a t. d.

3. Fogva, fogvást (podla, následkom) ked dajaky nástroj, aneb pričinu značí, zada pripon **nál, nél,** k. pr.: hajánál fogva hurcolta őt a földön (za vlasy ho vlačil po zemi); állításánál fogva (podla jeho ujistovaňia); ennél fogva (následkom toho); — ked ale čas, aneb oddalnosť značí vtedy žada pripon **tól, től,** k. pr.: egy hónaptól fogva (od jedneho mesaca); Pesttől fogva Vácig (od Peštu až po Vacov) a t. d.

4. Nézve, nézvést (ohladom na) žada prípon **ra, re,** k. pr.: Nagyságára, szinére nézve (ohladom na jeho veľkosť, na jeho barvu) a t. d.

5. Távol, tova (daleko) žada prípon **tól, től,** k. pr.: szülőitől távol van (od rodičoch svojich daleko je).

6. Együtt (vjedno, spolu) žada pripon **val, vel,** k. pr.: barátjával együtt elment (so svojim priatelom v jedno odešol).

Kertünkön alúl van egy kis ház. Házán fölül van még erdeje is. Városokon kivül terjednek (rozširuju sa) a mezők. A Dunán át ment. A réten keresztül szaladt (prebehnul). Siron innen (z tej strany hrobu), nincs boldogság. Tiszán innen és Tiszán túl magyarok laknak. Erejéhez képest vitézül harczolt. Igéretéhez képest (podľa jeho obecaňia) adott nekem száz forintot. Sok oknál fogva itthon maradtam (doma som zostal). Termetére (zrost) nézve alacsony (ňizky). Testvéreim- és rokonaimtól távol élek, ezért mély bánat (ľutosť) epeszti (súžuje) szivemet. Tegnap az iskolában együtt voltunk.

42.

Záložky s priponami majetku.

alá-m, pod mňe.	alatt-am, pod mnu.	alól-am, po pod mňe.
alá-d, pod tebe.	alatt-ad, pod tebu.	alól-ad, po pod tebe.
alá-ja, pod ňeho.	alatt-a, pod ňím.	alól-a, po pod ňeho.
alá-nk, pod nás.	alatt-unk, pod námi.	alól-unk, po pod nás.
alá-tok, pod vás.	alatt-atok, pod vámi.	alól-atok, po pod vas.
alá-jok, pod ňich.	alatt-ok, pod ňima.	alól-ok, po pod ňich.
elé-m, pred mňe.	előtt-em, predomnu.	elől-em, po pred mňe.
elé-d, pred tebe.	előtt-ed, pred tebu.	elől-ed, po pred tebe.
elé-je, pred ňeho.	előtt-e, pred ňím.	elől-e, po pred ňeho.
elé-nk, pred nás.	előtt-ünk, pred námi.	elől-ünk, po pred nás.
elé-tek, pred vás.	előtt-etek, pred vámi.	elől-etek, po pred vas.
elé-jök, pred ňich.	előtt-ök, pred ňima.	elől-ök, po pred ňich.

fölé-m, nado mňe.	fölött-em, nado mnu.	fölül-em, z nado mňe.
fölé-d, nad tebe.	fölött-ed, nad tebu.	fölül-ed, z nad tebe.
fölé-je, nad ňeho.	fölött-e, nad ňím.	fölül-e, z nad ňeho.
fölé-nk, nad nás.	fölött-ünk, nad námi.	fölül-ünk, z nad nás.
fölé-tek, nad vás.	fölött-etek, nad vámi.	fölül-etek, z nad vas.
fölé-jök, nad ňich.	fölött-ök, nad ňima.	fölül-ök, z nad ňich.
körö-m, v okolo mňe.	körött-em, kolo mňe.	körül-em, z okolo mňe
körö-d, „ tebe.	körött-ed, „ tebe.	körül-ed, „ tebe.
körö-je, „ ňeho.	körött-e, „ ňeho.	körül-e, „ ňeho.
körö-nk, „ nás.	körött-ünk, „ nás.	körül-ünk, „ nás.
körö-tek, „ vás.	körött-etek, „ vás.	körül-etek, „ vas.
körö-jök, „ ňich.	körött-ök, „ ňich.	körül-ök, „ ňich.
— —	között-em, medzi mnu	— —
— —	között-ed, „ tebu.	— —
közi, medzi daňo.	közötte, „ ňím.	közül, z po medzi.
köze-ink, medzi nás.	között-ünk, „ námi.	közül-ünk, „ nás.
köze-tek, „ vás.	között-etek, „ vámi.	közül-etek, „ vas.
köze-jök, „ ňich.	között-ök, „ ňima.	közül-ök, „ ňich.

mesto: közöttem a t. d. sa uživa aj: körtem a t. d.

melle-m, ku, vedľa mňe	mellett-em, pri mňe.	mellől-em, odo mňe.
melle-d, „ tebe.	mellett-ed, „ tebe.	mellől-ed, „ tebe.
melle-je, „ ňemu.	mellett-e, „ ňím.	mellől-e, „ ňeho.
melle-nk, „ nám.	mellett-ünk, „ nás.	mellől-ünk, „ nás.
melle-tek, „ vám.	mellett-etek, „ vas.	mellől-etek, „ vas.
melle-jök, „ ňím.	mellett-ök, „ ňich.	mellől-ök, „ ňich.
mögö-m, za mňe.	mögött-em, za mnu.	mögül-em, po za mňe
mögö-d, „ tebe.	mögött-ed, „ tebu.	mögül-ed, „ tebe.
mögö-je, „ ňeho.	mögött-e, „ ňím.	mögül-e, „ ňeho.
mögö-nk, „ nás.	mögött-ünk, „ námi.	mögül-ünk, „ nás.
mögö-tek, „ vás.	mögött-etek, „ vámi.	mögül-etek, „ vas.
mögö-jök, „ ňich.	mögött-ök, „ ňima.	mögül-ök, „ ňich.
fölö-m, pri mňe.	— —	
fölö-d, „ tebe.	— —	
fölö-je, „ ňeho.	— —	
fölö-nk, „ nás.	— —	
fölö-tek, „ vas.	— —	
fölö-jök, „ ňich.	— —	
	— —	fölül-em, z mňe.
	— —	fölül-ed, „ tebe.
	— —	fölül-e, „ ňeho.
	— —	fölül-ünk, „ nás.
	— —	fölül-etek, „ vas.
	— —	fölül-ök, „ ňich.

4. Nézve, nérvést (ohladom na) žada pripon **ra, re**, t. j. Nagyságára, szinére nézve (ohladom na jeho veľkosť, na farbu) a t. d.

5. Távol, tova (daleko) žada pripon **tól, től**, t. j. [illegible] távol van (od rodičoch svojich ďaleko je).

6. Együtt (vjedno, spolu) žada pripon **val, vel**, t. j. [illegible] ratjával együtt elment (so svojim priateľom v jeho [illegible]).

Kertünkön alúl van egy kis ház. Hátán felül [illegible] erdeje is. Városokon kivül terjednek (rozšíria sa) a [illegible] A Dunán át ment. A réten keresztül szaladt (poba[illegible]). Siron innen (z tej strany hrobu), nincs boldogság [illegible] innen és Tiszán túl magyarok laknak. Erejéhez képest [illegible] tézül harczolt. Igéretéhez képest (podľa jeho obeca[illegible]) nekem száz forintot. Sok oknál fogva átthoz [illegible] (doma som zostal). Termetére (zrost) nézve [illegible] Testvéreim- és rokonaimtól távol élek, ezért [illegible] (lutosť) epeszti (súžuje) szivemet. Legyen az [illegible] együtt voltunk.

42.

Záložky s priponami majetku.

alá-m, pod mňe.	alatt-am, pod mnu.	alól-am, po [illegible]
alá-d, pod tebe.	alatt-ad, pod tebu.	alól-ad, po [illegible]
alá-ja, pod ňeho.	alatt-a, pod ňim.	alól-a, po [illegible]
alá-nk, pod nás.	alatt-unk, pod námi.	alól-unk, po [illegible]
alá-tek, pod vás.	alatt-atok, pod vámi.	alól-tek, po [illegible]
alá-jok, pod ňich.	alatt-ok, pod ňima.	alól-ok, po [illegible]
elé-m, pred mňe.	elött-em, pred mnou.	elől-em, po [illegible]
elé-d, pred tebe.	elött-ed, pred tebou.	elől-ed, po [illegible]
elé-je, pred ňeho.	elött-e, pred ňim.	elől-e, po [illegible]
elé-nk, pred nás.	elött-ünk, pred námi.	elől-ünk, po [illegible]
elé-tek, pred vás.	elött-etek, pred vámi.	elől-etek, po [illegible]
elé-jök, pred ňich.	elött-ök, pred ňima.	elől-ök, po [illegible]

fölé-m, nado mňe.	fölött-em, nado mnu.	fölöl-em, z nado mňe.
fölé-d, nad tebe.	fölött-ed, nad tebu.	fölöl-ed, z nad tebe.
fölé-je, nad ňeho.	fölött-e, nad ňim.	fölöl-e, z nad ňeho.
fölé-nk, nad nás.	fölött-ünk, nad námi.	fölöl-ünk, z nad nás.
fölé-tek, nad vás.	fölött-etek, nad vámi.	fölöl-etek, z nad vás.
fölé-jök, nad ňich.	fölött-ök, nad ňima.	fölöl-ök, z nad ňich.
köré-m, v okolo mňe.	körött-em, kolo mňe.	köröl-em, z okolo mňe
köré-d, „ tebe.	körött-ed, „ tebe.	köröl-ed, „ tebe.
köré-je, „ ňeho.	körött-e, „ ňeho.	köröl-e, „ ňeho.
köré-nk, „ nás.	körött-ünk, „ nás.	köröl-ünk, „ nás.
köré-tek, „ vás.	körött-etek, „ vás.	köröl-etek, „ vás.
köré-jök, „ ňich.	körött-ök, „ ňich.	köröl-ök, „ ňich.
— —	között-em, medzi mnu	— —
— —	között-ed, „ tebu.	— —
közé, medzi dačo.	közötte, „ ňim.	közöl, z po medzi.
közé-nk, medzi nás.	között-ünk, „ námi.	közöl-ünk, „ nás.
közé-tek, „ vás.	között-etek, „ vámi.	közöl-etek, „ vás.
közé-jök, „ ňich.	között-ök, „ ňima.	közöl-ök, „ ňich.

mesto: közöttem a t. d. sa uživa aj: köztem a t. d.

mellé-m, ku, vedľa mňe	mellett-em, pri mňe.	mellől-em, odo mňe.
mellé-d, „ tebe.	mellett-ed, „ tebe.	mellől-ed, „ tebe.
mellé-jé, „ ňemu.	mellett-e, „ ňim.	mellől-e, „ ňeho.
mellé-nk, „ nám.	mellett-ünk, „ nás.	mellől-ünk, „ nás.
mellé-tek, „ vám.	mellett-etek, „ vás.	mellől-etek, „ vás.
mellé-jök, „ ňim.	mellett-ök, „ ňich.	mellől-ök, „ ňich.
mögé-m, za mňe.	mögött-em, za mnu.	mögöl-em, po za mňe
mögé-d, „ tebe.	mögött-ed, „ tebu.	mögöl-ed, „ tebe.
mögé, „ ňeho.	mögött-e, „ ňim.	mögöl-e, „ ňeho.
mögé-nk, „ nás.	mögött-ünk „ námi.	mögöl-ünk, „ nás.
mögé-tek, „ vás.	mögött-etek „ vámi.	mögöl-etek, „ vás.
mögé-jök, „ ňich.	mögött-ük, „ ňima.	mögöl-ök, „ ňich.
felé-m, proti mňe.	— —	felöl-em, o mňe.
felé-d, „ tebe.	— —	felöl-ed, „ tebe.
felé-je, „ ňeho.	— —	felöl-e, „ ňeho.
felé-nk, „ nás.	— —	felöl-ünk, „ nás.
felé-tek, „ vás.	— —	felöl-etek, „ vás.
felé-jök, „ ňich.	— —	felöl-ök, „ ňich.

Által-am,	által-ad,	által-a,	által-unk,	által-atok,	által-ok.
skrz mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
ellen-em,	ellen-ed,	ellen-e,	ellen-ünk,	ellen-etek,	ellen-ök.
proti mňe,	„ tebe,	„ ňemu,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
helyett-em	helyett-ed,	helyett-e,	helyett-ünk,	helyett-etek,	helyett-ök.
mesto mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
iránt-am,	iránt-ad,	iránt-a,	iránt-unk,	iránt-atok,	iránt-ok,
na proti mňe,	„ tebe,	„ ňemu,	„ nám,	„ vám,	„ ňima.
miatt-am,	miatt-ad,	miatt-a,	miatt-unk,	miatt-atok,	miatt-ok.
pre mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
nélkül-em,	nélkül-ed,	nélkül-e,	nélkül-ünk,	nélkül-etek,	nélkül-ök.
bez mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
szerint-em,	szerint-ed,	szerint-e,	szerint-ünk,	szerint-etek,	szerint-ök.
vedľa mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
után-am,	után-ad,	után-a,	után-unk,	után-atok,	után-ok.
za mnu,	„ tebu,	„ ňim,	„ námi,	„ vámi,	„ ňima.
végett-em,	végett-ed,	végett-e,	végett-ünk,	végett-etek,	végett-ök.
pre mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.
kivül-em,	kivül-ed,	kivül-e,	kivül-ünk,	kivül-etek,	kivül-ök.
okrem mňe,	„ tebe,	„ ňeho,	„ nás,	„ vás,	„ ňich.

Naznamka. 1. Záložky: alá, elé, fölé, közé, mellé, hegyé, mögé v tretej osobe jednotného počtu dvojakým spôsobom možu sa užívat, jakožto: alá, abo: alá-ja; elé, abo: elé-je a t. d. Ale s **ja, je** len vtedy sa užívaju, ked meno — za ktorym stoja — ma pripon **nak, nek.** K. pr.: A sokaság pálma és olajfa ágakkal jött Jézus elé, abó: Jézus nak eléje. (Množstvi s palmovyma a s olejovyma ratolestmi išlo pred Ježiša).

2. Ňekedy k vekšej važnosti záložkom sa predloži osobňe zámeno **én, te, ő** k. pr.: én mellettem, te melletted, ő mellette; tak jako: én nekem, te neked, ő neki a t. d.

43.

Zámena (névmások, pronomina).

(Osobne zámena (személyes névmások).

Tóby osobných zámen (személyes névmások esetei).

Jednotný počet.

1. osoba: 1. ja, je. 2. mojeho, mojí. 3. mojemu, mojí. 4. mojeho, mojí.	2. osoba: 1. ty. 2. tvojho, tvojí. 3. tebe, tebe. 4. tvojho, tvojí.	3. osoba: 1. ő, on. 2. jeho, jehoho. 3. neki, jemu. 4. őt, ňoho. őket, ňich.

Množný počet.

1. mi, mink, my. 2. nálok, nás. 3. nekünk, nám. 4. minket, bennünket, nás.	2. ti, tik, Ty. 1. tőlek, vás. 3. nektek, vám. 4. titeket, bennetteket, vás.	ők, oňi. 2. őrek, jejich. 3. nekik, im. 4. őket, ňich.

Én nem szerettem a rosz társakat. Ez a könyv az enyém. Isten adott nekem egészséget. Szülőim szerettek engemet. Mi elmegyünk holnap az iskolába. Ez a kert a miénk. Atyák hozta nekünk a jó hírt. Bennünket minden szép szívesen (vlastňe) fogadtak (prijali). Tied az a ruha? Neked is adok borjat és tejet. A tanító az ember (hlavu) tőled, szülőitek szeretni fogunk (milovat budeme), titeket (budete), szülőitek szeretni fogunk (milovat budeme), titeket. O mnoho ist. Ez a kés az övé. Neki is hoztak valamit (niečo) a vizsoból. Tegnap a réten láttam őt. Ő is eljött hozzátok (prišli) hozzátok. Ez a kút az övék. Vásznat (plátno) hozott nekik. Begyen (dávno) nem láttam őket.

Pobož (hodi) na stol moju knižku. So mnou prišol tvoji (tvoji) k nám bol (volal) jeho otec. Nám o rysu (záznil) [illegible]

43.

Zámena (névmások, pronomina).

Osobne zámena (személyes névmások).

Pády osobnych zámen (személyes névmások esetei).

Jednotny počet.

1-a osoba:	2-a osoba:	3-a osoba:
1. ěn, ja.	te, ty.	ō, on.
2. enyém, moj.	tiěd, tvoj.	övé, jeho.
3. nekem, mňe.	neked, tebe.	neki, jemu.
4. { engem, engemet, } mňa.	{ téged, tégedet, } teba.	{ őt, őtet, } ho.

Množny počet.

1. { mi, mink, } my.	{ ti, tik, } vy.	ők, oňi.
2. miénk, náš.	tietek, váš.	övék, jejich.
3. nekünk, nám.	nektek, vám.	nekik, im.
4. { minket, bennünket, } nás.	{ titeket, benneteket, } vás.	őket, ich.

Én nem szeretem a rosz társakat. Ez a könyv az enyém. Isten adott nekem egészséget. Szülőim szeretnek engemet. Mi elmegyünk holnap az iskolába. Ez a kert a miénk. Atyád hozta nekünk a jó hirt. Bennünket mindenütt szivesen (vdečňe) fogadtak (prijali). Tied ez a ruha? Neked is adok kenyeret és tejet. A tanitó ur keres (hľeda) tégedet. Ti nem jártok (choďite) a templomba. Ha jók lesztek (buďeťe), szülőitek szeretni fognak (milovat budu), titeket. Ő nincs itt. Ez a kés az övé. Neki is hozok valamit (nečo) a városból. Tegnap a réten láttam őt. Ők is eljönnek (prijdu) hozzánk. Ez a ház az övék. Vásznat (platno) hozott nekik. Régen (davno) nem láttam őket.

Polož (tedd) na stol moju kňižku. So mnu prišol tvoj učitel. U nás bol (volt) jeho otec. Nám o tym (arról) ňikto

ňehovoril (szólt). Všecku moju ufnosť (remény) v tebe základam (helyezem). Po mňa poslal (küldött) tvoj brat. Boh budiž (legyen) s vámi. Od nás pital (kért) chlieba a vody. O mňa a o teba velo zlého hovoril. Prišol ku ňej a pozdravil (üdvözölte) ju.

44.

Nekem volt, ja mal.
neked volt, ty mal.
neki volt, on mal.
nekünk volt, my sme mali.
nektek volt, vy ste mali.
nekik volt, oňi mali.
nekem nincs, ja ňemám.
nekünk nincs, my ňemáme.
se — sem, aňi — aňi.
nekem van lovam, ja mám kôňa.
neked volt könyved, ty mal kňižku.
neki nincs háza, on ňema dôm.
nekünk nincs kertünk, my ňemáme záhradu.
nekem vannak barátaim, ja mám priaťele.
nektek voltak gyermekeitek, vy mali ďitky.
nekik nincsenek ökreik, oňi ňemáju vôly.
vendég, hosť.

Naznamka. Pri **van, nincs** stoji hlávne meno vždy s príponami majetku, k. pr.: van ház**am** (mám dôm); van kés**ed** (máš nož); van lov**a** (ma koňa); nincs jó barát**om** (ňemám dobrého priaťela); nincs dolg**od** (ňemáš roboty); nincs toll**a** (ňema pirko); nekünk volt lov**unk** (my sme mali koňa); nekik voltak ház**aik** (oňi mali domy); nekem nincsenek könyv**eim** (ja ňemám kňižky); nekünk nincsenek vendég**eink** (my ňemáme hoste) a t. d.

Neked nincs sem házad, sem kerted. Nekünk szép lovaink vannak. Atyámnak tavaly több pénze volt, mint ez idén (teho roku). Nekem mult vásárkor szép szerencsém volt. Neked tegnap kedves vendéged volt. Nekünk nincsenek sem szántóföldjeink (rôľe) sem rétjeink, de jó barátaink mindig voltak: mert jók és erényesek voltunk (sme boli). Nekünk a falun szép házaink vannak, de nektek a városban még szebb házaitok vannak. Nekünk nincsenek jó lovaink. Nektek ma nincsenek vendégeitek. Nekünk sincsenek (aňi my ňemáme). Kertünkben tavaly sok gyümölcsünk volt, ez idén kevesebb van.

ňehovoril (szólt). Všecku moju ufnosť (remény) v ... kladam (helyezem). Po mňa poslal (küldött) tvoj ... buďiž (legyen) s vámi. Od nás pital (kért) chlieba ... O mňa a o teba velo zlého hovoril. Prišol ku ňej a ... (üdvözölte) ju.

44.

Nekem volt, ja mal.
neked volt, ty mal.
neki volt, on mal.
nekünk volt, my sme mali.
nektek volt, vy ste mali.
nekik volt, oňi mali.
nekem nincs, ja ňemám.
nekünk nincs, my ňemáme.
se — sem, aňi — aňi.
nekem van lovam, ja mám kôňa.
neked volt könyved, ty mal kňižku.
neki nincs ház, on ňem...
nekünk nincs kertünk, my ... záhradu.
nekem vannak barátám, ... priatele.
nektek voltak gyerme... mali ďitky.
nekik nincsenek ökreik, ... máju vôly.
vendég, host.

Naznamka. Pri **van, nincs** stojí hlávne ... ponami majetku, k. pr.: van ház**am** (mám dôm); van ... nož); van lov**a** (ma koňa); nincs jó barát**om** (ňemám ... ťela); nincs dolg**od** (ňemaš roboty); nincs tol**la** (ňema ... volt lov**unk** (my sme mali koňa); nekik voltak ... domy); nekem nincsenek könyv**eim** (ja ňemám ... nincsenek vendég**eink** (my ňemáme hoste) a t. d.

Neked nincs sem házad, sem kertad. Nekünk ... vaink vannak. Atyámnak tavaly több pénze volt ... idén (teho roku). Nekem mult vásárkor szép ... Neked tegnap kedves vendéged volt. Nekünk ... szántóföldjeink (rôle) sem rétjeink, de jó barátaink ... voltak: mert jók és erényesek voltunk (sme boli). ... a falun szép házaink vannak, de nektek a városban ... házaitok vannak. Nekünk nincsenek jó lovaink. ... nincsenek vendégeitek. Nekünk nincsenek (aňi my ... Kertünkben tavaly sok gyümölcsünk volt, ... sebb van.

45.

Árpa, járec, ječmen.
búza, pšeňica.
rozs, žito.
gabona, žito, zbožie.
zab, oves.
kukoricza, tengeri, kukurica.
burgonya, grula, komper.
borsó, hrach.
vetés, šaťie.
vetni, šať.
vetettem, šal som.
vetett, on šal.
terem, roďi sa.
termett, úroďilo sa.
termékeny, úrodny.

Nekünk ez idén több árpánk volt, mint tavaly. Szomszédunknak több búzája van, mint tinektek. Nálatok nehány embernek van gabonája, nehánynak nincs. Nektek soha sem lesz pénzetek, mert restek vagytok. A szegény ember házában gyakran több boldogság van, mint a gazdagéban. Hol lakik (byva) barátod? Barátom a pesti utczában egy szép házban lakik. Jó ember szívében öröm és megelégedés lakik. Harmadéve rosz termésünk (úroda) volt, mert búzánk és rozsunk nem termett, árpánk és zabunk pedig igen kevés termett. Nektek is termett borsótok? Borsónk nem termett, mert atyám nem is vetett borsót; hanem sok kukuriczánk és burgonyánk termett. A ló szereti a zabot. Őszszel vetettem hat köböl búzát, négy köböl rozsot, tavaszszal pedig kilencz köböl árpát. A tavalyi (tamteho ročny) burgonya nem volt olyan nagy, mint a harmadévi. Itt a vetés ideje. Ez év, hála Istennek (ďekudz Bohu) igen termékeny. Öcsém földjei igen termékenyek; de az én rétem a legtermékenyebb. Nektek ez idén sem árpátok, sem zabotok nem volt, de burgonyátok szépen termett.

46.

Zvratne zámeno (visszatérő névmás).

Magam, enmagam, ja sám.
magad, tenmagad, ty sám.
maga, önmaga, on sám.
magunk, minmagunk, my sami.
magatok, tinmagatok, vy sami.
maguk, önmaguk, oňi sami.

Naznamka. 1. Tote zámena krem prípona množného počtu **k**, a krem príponu stupnoveho **bb**, všecke jine prípony men možu prijať, k. pr.: magam-**é** (mojo vlastne); magam-**nak** (mňe samemu); magam-**tól** (odo mňe sameho); magam-**ért** (pre mňe sameho) a t. d.

2. Kdiž za tym zámenom majetek nasleduje, ten vždy v treťej osobe majetkovej stoji, k. pr.: magam könyv**e** (moja vlastna kňižka); magunk könyv**ei** (našo vlastne kňižky) a t. d.

Magam voltam a szobában, midőn a fiu hozzám jött. Reggel hideg vizzel megmostam magamat. (úmil som sa). Tanitónk sok szépet mondott rólad, ő maga mondta (hovoril), hogy te vagy (si) a legszorgalmasabb tanitványa. Magunk voltunk az erdőben fáért. Magatok is látjátok (viďiťe), hogy (že) nehéz élni a világon. Magamról nem szólok (hovorim). Magamhoz vettem (vžal som) a szegény árvát (širotu). Tenmagadnak ártasz (škoďiš) ha ifjuságodban (mlady vek) nem tanulsz (ňeučiš sa).

47.

Ukazovacie zámena (mutató névmások).

Az, ten, ta, to.	amaz, ama, ten tam, tá tam, to tam.
azon, ten, ta, to.	ugyanaz, ten isty, tá istá, to isté.
ez, tento, táto, toto.	emez, eme, ten tu, tá tu, to tu.
ezen, tento, táto, toto.	ugyanez, tento isty, táto ista, toto isté.

Naznamka. Ukazovajice zámena take isté prípony berú ku sebe, jak aj mena; lem že litera **z** sa na taku spoluhlásku obraťi, jaka za ňu nasleduje, ale pred **t** zostaňe. Teda:

azé, teho.	ezé, teho tu.
annak, temu.	ennek, temu tu.
azt, teho, tu, ten.	ezt, teho tu.
azok, te.	ezek, tote tu.
azoknak, tych, tym.	ezeknek, tymto tu, tychto tu.
azokat, tych, te.	ezeket, tychto tu.
abban, v tym.	ebben, v tym tu.
attól, od teho.	ettől, od teho tu.
avval, ezzel, s tym.	evvel, ezzel, s tymto tu.
azon, na tym.	ezen, na tymto tu.

erre, na to.	erre, na to tu.
akkor, vtedy.	ekkor, vtedy.
akként, takto.	ekként, takto.
ahhoz, k temu.	ehhez, k temu tu.
annál, pri tym.	ennél, pri tym tu.
erről, z teho, o tym.	erről, z teho, o tym tu.
addig, (mesto: az-ig) do tál.	eddig, do tál tu.

Naznamka. Ponevač i član v uherskym je tiež: **a, az, e**
ez, potrebno rozdíl mať medzi ňym a medzi ukazovacim zamenom
Rozdíl je ten:

1. Član pred spoluhlásku vždy traťi **z**, k. pr.: a föld, a ház; –
ukazovacie zameno ale i pred spoluhlásku zadrža svojo **z**, k. pr.: Ne
az boldog, a ki sokkal bír; de **az**, a ki kevéssel megelégszik (
ten blahoslaveny, ktory mnoho ma; ale **ten**, ktory s malym
spokojny).

2. Član vždy zostava ňepremeňitedlny; ale ukazovacie záme
vždy bere tote isté prípony, ktore meno — na ktore sa poťahuje
ma, k. pr.: az-**ok** a napok (tote dňi); ah-**hoz** a naphoz (k te
dňu); at-**tól** a naptól (od teho dňa) a t. d.

3. **Azon, ezen** zostava vždy ňepremeňitedlne; ňekedy
mesto ňeho uživa sa: **az az; ez az; az a; ez a;** k. pr.: e
könyvet már többször olvastam — abo: ezt a könyvet már többs
olvastam (totu kňižku som už vjac ráz čítal) a t. d.

Ez igen jó ember. Ez a fa magas. Ezek a házak sz
pek. Ezt a lovat szomszédunktól vettem. Ennek a fiún
sok pénze van. Ezen hegy magasabb, mint amaz. Ezen
asztalon sok toll van. Arra az asztalra tettem könyveid
nem erre. Ebben a szobában lakik atyám, abban pedig
Ebből a rest gyermekből nem lesz okos (mudry) ember. A
a virágot jobban szeretem, mint ezt. Ezen a fán több lev
több ág (konár) de több gyümölcs is van, mint azon. Az
a fink (azon fink) jól tanulnak (učia sa). Elmegyek (pojďem
azokért az emberekért. Ennél a könyvnél nincs hasznosab
könyv a világon. Eddig és nem tovább (dalej). Addig j
(chodi) a korsó a vizbe, míg (dokäl) eltörik (sa rozbije).

arra, na to.	erre, na to tu.
akkor, vtedy.	ekkor, vtedy.
akként, takto.	ekként, takto.
ahhoz, k temu.	ehhez, k temu tu.
annál, pri tym.	ennél, pri tym tu.
arról, z teho, o tym.	erről, z teho, o tym tu.
addig, (mesto; az-ig) do täľ.	eddig, do täľ tu.

Naznamka. Ponevač i član v uherskym je tiež: **a, az, e, ez,** potrebno rozďil znať medzi ňym a medzi ukazovacim zámenom. Rozďil je ten:

1. Član pred spoluhlásku vždy traťi **z,** k. pr.: a föld, a ház; — ukazovacie zámeno ale i pred spoluhlásku zadrža svojo **z,** k. pr.: Nem **az** boldog, a ki sokkal bir; de **az,** a ki kevéssel megelégszik (Ňe **ten** blahosláveny, ktory mnoho ma; ale **ten,** ktory s málym je spokojny).

2. Član vždy zostava ňepremeňitedlny; ale ukazovacie zámeno vždy bere tote isté pripony, ktore meno — na ktore sa poťahuje — ma k. pr.; az-**ok** a napok (tote dňi); ah-**hoz** a naphoz (k temu dňu); at-**tól** a naptól (od teho dňa) a t. d.

3. **Azon, ezen** zostava vždy ňepremeňitedlne; ňekedy ale mesto ňeho uživa sa: **az az; ez az; az a; ez a;** k. pr.: ezen könyvet már többször olvastam — abo: ezt a könyvet már többször olvastam (totu kňižku som už vjac raz čital) a t. d.

Ez igen jó ember. Ez a fa magas. Ezek a házak szépek. Ezt a lovat szomszédunktól vettem. Ennek a fiúnak sok pénze van. Ezen hegy magasabb, mint amaz. Ezen az asztalon sok toll van. Arra az asztalra tettem könyveidet, nem erre. Ebben a szobában lakik atyám, abban pedig én. Ebből a rest gyermekből nem lesz okos (mudry) ember. Azt a virágot jobban szeretem, mint ezt. Ezen a fán több levél, több ág (konár) de több gyümölcs is van, mint azon. Azok a fiuk (azon fiuk) jól tanulnak (učia sa). Elmegyek (pojďem), azokért az emberekért. Ennél a könyvnél nincs hasznosabb könyv a világon. Eddig és nem tovább (daľej). Addig jár (choďi) a korsó a vizbe, mig (dokäľ) eltörik (sa rozbije).

48.

Určovacie zámena (határozó névmások).

Oly, olyan, amolyan, taky.	annyi (tolko); ennyi (tolkoto).
ily, ilyen, imilyen, takyto.	ugyanannyi, ugyanennyi, tolko tiež.
akkora, ekkora, teli, tolky.	

Naznamka. Tote zámena tak byvaju skloňene, jak hlávne mena, k. pr.: olyan-nak, olyan-t, olyan-ok, olyan-ban, olyan-tól, a t. d. — Łem annyi, ennyi, maju množny počet: annyi**an**, ennyi**en**.

Régen nem láttam oly nagy hegyet. Kést adok neked, olyat, mint az enyém. Az én tollaim nem olyanok, mint a tieid. Ilyenről nem is beszélek. Olyanokhoz nem értek (ňe rozúmim). Annyi katona volt ott. Ez az étel kevés annyinak. Öcsém kertjében csaknem annyi fa van, mint atyád udvarában.

49.

Poťázne zámena (viszonyos, visszahozó névmások).

Ki, ktory, ktora (o osobach).
mely, ktory, ktora, ktore (o vecach zjevňe vyloženych).
mi, ktore, co (o vecach zjevňe ňevyloženych).

Naznamka. Tiež byvaju tak skloňene, jak hlávne mena. Łem: **mi**, bere ešte aj pripony majetku: mi-**m**, mi-**d**, mi-**je**, mi-**nk**, mi-**tek**, mi-**jök**. — Mely, ked stoji pred zjevňe vyloženym predmetom, može sa aj na osobu poťahovať, k. pr.: a **mely** vitéz annyit tűrt a háborúban, megérdemelte a jutalmat (ktory vitäz tolko trpel vo vojňe, zaslužil odplatu), mesto toho: a vitéz, **ki** annyit tűrt a t. d.

Magát tiszteli (ucti), ki mást tisztel. (druheho ucti). Boldog az anya, kinek jó gyermekei vannak. Ha igazak a hirek, melyeket rólad hallottam (počuval som), akkor nem lehetsz (ňemožeš byt) boldog ember. Öt testvérem van, kik közűl kettő városban lakik. Nem láttam még az uj házat, melyet vettél. A ki ifju korában nem tanul, az vénségében

(vdovuł) nem lehet boldog. Mindenemet, a mim volt, neki adtam. A mid van, Istentől kaptad (dostal si). Mi van ott? A ki mindenét elveszítette (ztratil) annak semmije sincs (žiť žiadnú).

50

Opytovacie zámena (kérdő névmások).

Ki? kinek? kiket?	minő? minemű? jaký, a, e?
mi? minek? mit?	hány? mennyi? koľko? koľa?
mely? melyik? ktory, a, e?	hányszor? mennyiszer? koľkorás?
mily? milyen? miľoľ? jaký, a, e?	mekkora? jak velký?

Naznamka. Tote zámena berú k sebe pádove a poťaźne pripony, k. pr.: kit vett el nőül? (koho sebe vźal za ženu?). Kinek adtad könyvemet? (komu si dal moju knižku?). Kitől vetted ezeket a lovakat? (od koho si kupil tote kóňe?). Kik ezek az urak? (čo sú to za pánovi?) a t. d. — Hány? mennyi? maju množny počet: hányan? mennyien? — Hányszor? mennyiszer? už sami v sebe sú množny počet.

Kit kerestél tegnap a vásárban? Nekem nincs annyi időm, mint neked. Kivel mentél (išol si) ma délután három órakor a kertbe? Magam mentem. Mi van a kezedben? Ki volt az utcán? (na ulici). Szomszédunk fia volt az utcán. Kik a te legjobb és leghivebb barátaid? Szülőim legjobb és leghivebb barátaim. Mikor (keďi) voltal a réten? Mit tartottál a mezőn? Semmit. Milyen szinű a te lovad? Az én lovam fekete. Miféle könyv ez? Hány embert láttál ott? Hányszor voltál a pataknál? Láttál már ma valakit? (dakeho). Hány éves van most? Mekkora a te kerted?

51.

Neurčite zámena (határozatlan névmások).

Kiež, jedon kiždy.	valamely, valahonnan.
akarki, ktokoľvek.	némely, nektory.
valaki, niekto.	valami, niečo, niečo.
akármely, ktory koľvek.	valamelyik, valahonnan.

48.

Určovacie zámena (határozó névmá

ly, olyan, amolyan, taky.
J, ilyen, imilyen, takyto.
kkora, ekkora, teli, tolky.

annyi (tolko); ennyi
ugyanannyi, ugyan
tiéd.

Naznamka. Tote zámena tak bývaju sklońovani, ja
nena, k. pr.: olyan-nak, olyan-t, olyan-ok, olyan-ban
s t. d. — Lem annyi, ennyi, maju množny počet: annyian

Régen nem láttam oly nagy hegyet. Kést adtá
olyat, mint az enyém. Az én tollaim nem olyanok
tieid. Ilyenről nem is beszélek. Olyanokhoz nem
(ňe rozúmim). Annyi katona volt ott. Ez az ős
annyinak. Öcsém kertjében csaknem annyi fa va
atyád udvarában.

49.

Poťázne zámena (viszonyos, visszá
névmások).

Ki, ktory, ktora (o osobach).
mely, ktory, ktora, ktore (o vecnch zjevbe rykánych).
mi, ktore, co (o vecnch zjevbe ňerykloňenych).

Naznamka. Tiež bývaju tak sklońovani, ja
Lem: **mi**, bero eňe aj pripony majetku: mi-**m**, mi-**d**,
mi-**tek**, mi-**jok**. — Mely, kad stojí pred zjevbe
metom, może sa aj na osobu poťahovat, k. pr.: a **mely**
nyit túrt a báborúban, megérdemelte a jutalmat (ktory
trpel vo vojňe, zaslúžil odplatu), mesto toho: a vitéz
túrt a t. d.

Magát tiszteli (ucti), ki mást tisztel. (Ktoko
Boldog az anya, kinek jó gyermekei vannak. Ha
kirek, melyeket rólad hallottam (počuval som). Ki
lehetsz (čemoješ byt) boldog ember. (Ot testvérem
kűzál kettő városban lakik. Nem láttam meg az
melyet vettél. A ki tíju korában nem tanul, az

(stárosť) nem lehet boldog. Mindenemet, a mim volt, neki adtam. A mid van, Istentől kaptad (dostal ši). Mi van ott? A ki mindenét elvesztette (ztratil) annak semmije sincs (ňič ňemá).

50

Opytovacie zámena (kérdő névmások).

Ki? kicsoda? kto?	minő? minemű? jaky, a, e?
mi? micsoda? co?	hány? mennyi? kolko? kelo?
mely? melyik? ktory, a, e?	hányszor? mennyiszer? kolkoráz?
mily? milyen? miféle? jaky, a, e?	mekkora? jak velky?

Naznamka. Tote zámena berú k sebe pádove a poťažne pripony, k. pr.: kit vett el nőül? (keho sebe vžal za ženu?). Kinek adtad könyvemet? (kemu ši dal moju kňižku?). Kitől vetted ezeket a lovakat? (od keho ši kupil tote kôňe?). Kik ezek az urak? (co sú to za panove?) a t. d. — Hány? mennyi? maju množny počet: hány**an**? mennyi**en**? — Hányszor? mennyiszer? už sami v sebe sú množny počet.

Kit kerestél tegnap a vásárban? Nekem nincs annyi időm, mint neked. Kivel mentél (išol ši) ma délután három órakor a kertbe? Magam mentem. Mi van a kezedben? Ki volt az utcán? (na ulici). Szomszédunk fia volt az utcán. Kik a te legjobb és leghivebb barátaid? Szülőim legjobb és leghivebb barátaim. Mikor (kedi) voltal a réten? Mit találtál a mezőn? Semmit. Milyen színű a te lovad? Az én lovam fekete. Miféle kőnyv ez? Hány embert láttál ott? Hányszor voltál a pataknál? Láttál már ma valakit? (dakeho). Hány óra van most? Mekkora a te kerted?

51.

Ňeurčite zámena (határozatlan névmások).

Kiki, jeden každy.	valamely, volaktory.
akárki, ktokolvek.	némely, nektory.
valaki, nekto.	valami, nečo, daco.
akármely, ktory kolvek.	valamelyik, volaktory.

bármelyik, ktory kolvek.	mindenki, každý.
nehány, egynehány, ňektore.	mindegyik, jeden každý.
egyik, jeden.	senki, ňikto.
másik, druhy.	semmi, ňič.
mindnyájan, všecke.	holmi, nečo, dačo, dajake.

Naznamka. 1. Tote zámena berú k sebe pádove a potažne prípony, k. pr.: akárkit, akárkinek, akárkié, akárkitől, akárkivel a t. d.

2. Na **ik**, a ňektore na **ki, an, ány,** vychadzajice berú ešte aj prípony majetkovo, k. pr.: valamelyikünk, egyiktek, másiktok, mindnyájunk, semmim, senkije, holmid a t. d.

3. **Kiki** sa na dva rozďeli, a tak bere prípony, k. pr.: kit-kit, kinek-kinek a t. d.

Valaki a kertben van. Kinek adtad késedet? Valakinek adtam, de már nem tudom (znám) kinek. Nehány gyermeknek van könyve, nehánynak pedig nincs. Isten előtt mindnyájan egyenlők (rovné) vagyunk (sme). Bátyámnak két fia van, az egyiknek János, a másiknak Imre a neve. Ott az asztalon van még egynehány krajczárom. Szegény atyánk mindegyikünknek jó tanácsot adott. Szegény árva vagyok (som) Istenem kivül nincs senkim e földön. Ha jót cselekszel (činiš) ne félj (ňe boj sa) senkitől. Kinek utolsó reménye is elveszett, annak nincs már semmije. Holmim ott van a széken. Egyik szobából a másikba mentem. Valamelyik napon hozzád megyek. Hozzál (priňeš) nekem valamit a városból. Add ide (daj sem) akármelyik ruhámat. Mindenki óhajt (žada) boldog lenni. Senkiről nem kell roszat szólni. Isten semmiből teremtette (stvóril) a világot. Egyikünk hoz (priňeše) kenyeret, másikunk pedig vizet. Az erdőben egy terebélyes (rozšireny, konaristy) fa alá ülve (šeduci) mindnyájan szépen énekeltünk (špivali sme).

Na mojim bielym klobuku jest červena pantlika a belave (modre) piro. S tvojima rodičami som bol včera na horach. Jeho kňižku som na stol položil. Stary človek ňemá taky vesély život, jak mlady človek, ponevač stare ľuďe sú

najviac ňemocne, a mlade sú najviac zdrave. Tvoj brat dá
dosti tiňo (czoc) zlaty za tvoj dóm. V zime pätraz (ötször
som bol v škole. Každý štvrty (negyedik) deň idem do mesta
Při nižej zábrade stoja try kóňe, sedem voly a devät ovc
Sebe je belave a na oblohe ňebeskej (ég bolton) sú veľo tis
hvezdy. Nektory mesac má tricat (harmincz), ňektory jed
i trojd (harmincz egy) dňi, ľem Februar má dvacat os
(huszon nyolcz). Každý štvrty rok je prestupny. Ješen
dňi vesnat sú bars ňeprijemne. Teho kóňa som od tvoj
zlaseda kupil. Z toho ľeňiveho chlapca ňebuďe (nem l
šťastlivy človek. V tym vysokym dome jest jeden ňemo
vojak.

52.

Ajtó, dvere; kapu, vrata.	konyha, kuchyňa; tűz, oheň
küszöb, prach; ajtófél, dverej.	fazék, hrnik; serpenyő, š
zár, zámek; sarkvas, opätovňik.	paňvica.
kulcs, kľúč; kilincs, kľučka.	lépcső, schody; létra, rebrik
kályha, ňižny pec; kemencze, pekarny pec.	bina.
hárfedél, strecha; — zsindelyfedél, šindľofedel, bádogfedél, rézfedél.	pad, lavka; padlás, pojd, po
	pincze, pivňica; kamara, k
	fatartó, drevňik; magtár, s
gerenda, króda; fedélfa, krokva.	sűt, peče; főz, vari.
	ég, horí; kialudt, vyhasne

Minden háznak van egy, vagy több kapuja és egy
több ajtaja. A mi kapunk zöld, a ti kaputok vörös. A
kapúi magasak és szélesek. Az ajtók nem oly szélesek
a kapúk. A mi házunkban van 9 ajtó, és pedig valam
fehér. Az ajtókat rendesen (obyčajňe) puha (mäkky
készitik (hotovia). Ajtóink sarkvasakon függnek (viš
zárakat kulcsosal fölnyitják (otvoria) és kulcsosal be
(zátvorna). Télen néha nagy hideg van, s akkor kell
meleg kályha. Kályháink vagy vasból, vagy agyagból (z
vannak. A vaskályhák hamar (skoro) megmeleg
(nohrivaju sa) és hamar meghűlnek (vyhladňu); ellen
agyag kályhák lassan melegszenek és lassan hűlnek

najviac ňemocne, a mlade sú najviac zdrave. Tvoj brat dál desät tišic (ezer) zlaty za tvoj dōm. V zime pāťraz (ōtszōr) som bol v škole. Každy štvrty (negyedik) deň iďem do mesta. Pri nášej záhrade stoja try kōňe, sedem voly a devät ovce. Ňebe je belave a na oblohe ňebeskej (ég bolton) sú veľo tisic hvezdy. Ňektory mesac má tricat (harmincz), ňektory jeden i tricat (harmincz egy) dňi, ľem Februar má dvacat osem (huszon nyolcz). Každy štvrty rok je prestupny. Ješenské dňi veľoraz sú bars ňeprijemne. Teho kōňa som od tvojeho sūseda kupil. Z teho ľeňiveho chlapca ňebuďe (nem lesz) štästlivy človek. V tym vysokym dome jest jeden ňemocny vojak.

52.

Ajtó, dvere; kapu, vrata.
küszöb, prach; ajtófél, dveraj.
zár, zámek; sarkvas, opätovňik.
kulcs, kluč; kilincs, klučka.
kályha, hižny pec; kemencze, pekarny pec.
házfedél, strecha; — zsindelyfedél, cserépfedél, bádogfedél, rézfedél.
gerenda, hrāda; fedélfa, krokva.
konyha, kuchyňa; tűz, oheň.
fazék, hrnik; serpenyő, šerpeň, paňvica.
lépcső, schody; létra, rebrik, drabina.
pad, lavka; padlás, pojd, poval.
pincze, pivňica; kamara, komora.
fatartó, drevňik; magtár, sipanec.
süt, peče; főz, vari.
ég, hori; kialudt, vyhasnul.

Minden háznak van egy, vagy tōbb kapuja és egy vagy tōbb ajtaja. A mi kapunk zōld, a ti kaputok vōrős. A házak kapúi magasak és szélesek. Az ajtók nem oly szélesek mint a kapúk. A mi házunkban van 9 ajtó, és pedig valamennyi fehér. Az ajtókat rendesen (obyčajňe) puha (mäkky) fából készitik (hotovia). Ajtóink sarkvasakon függnek (višia) és a zárakat kulcscsal fölnyitják (otvoria) és kulcscsal bezárják (zátvoria). Télen néha nagy hideg van, s akkor kellemes a meleg kályha. Kályháink vagy vasból, vagy agyagból (z hliny) vannak. A vaskályhák hamar (skoro) megmelegszenek (zohrivaju sa) és hamar meghűlnek (vyhladňu); ellenben az agyag kályhák lassan melegszenek és lassan hűlnek: ezért

jobbak és egészségesebbek az agyagkályhák. Nővérem egyszerre 10 kenyeret süt uj kemenczéjében. Szomszédom neje az én konyhámban főz ebédet (obed) férjének és gyermekeinek.

Na nášej streche veľo ptačkov jest. Mojeho domu strecha je višša, jak tvoja. Náše hrády sú mocňejše, ponevač náše sú z tvrdého (kemény) dreva, a váše ľem z mākkeho. Tvoj brat má tvrde srdce, bo on ňikdy ňedá chudobnému chlieba. V tejto hižbe može už ťeplo byť, bo už od dvoch hodinach hori v pecu. Polož tam ten vekši hlineny hrnik ku ohňu. Paňvice sú ľebo zo zeleza, ľebo z hliny. Na schodoch z chadzame (lejárunk) do pivňici, a na rebriku vychadzame na poval. V tvojim pecu vyhasnul oheň. V mojim od rána do večera vždy hori, a precaj (mégis) zimna je moja hiža. V našim drevňiku už ňeňi dreva, ale v sipancu našeho otca máme pšeňici, žita, jarcu a ovsa.

53.

Törvény, zákon.
vaj, maslo.
nekem lesz házam, buďem dom mať.
ha nekem könyvem volna, keby som mal kňižku.
nekem nem lesznek juhaim, ja ňebuďem mať ovce.
ha neki gyümölcsfai volnának, keby on mal stromi.
meggyőződtem, predsvečil zom sa.
engedelmeskedik, poslušny je, poslucha.
érett, zrely, éretlen, ňezrely.
örülnék, radoval by som sa.

A madarak különfélék (všelijake), némelyeknek fehérfekete, másoknak vörös-sárga tollaik vannak. Ezeket a fazekakat mindenütt kerestem. Mit kerestél az utcán? Csak az a szabad ember, a ki kevéssel megelégszik (kontetny je) és a törvénynek engedelmeskedik. Mikor lesz az aratás? Az én búzám már régen érett, de gabonám még éretlen. Éretlen gyümölcs nem egészséges. Miért nem mentél a szobába? Senki sem volt otthon. Én e hetén mindennap itthon leszek (buďem). A város kapuja vasból van, ezért igen nehéz. Szo-

[illegible] kalapot elvesztettem. Hány éves a te öcséd? Este már [illegible] órakor lefekszem. Nyáron még négy óra előtt fölkelek. Régen meggyőződtem róla, hogy a rosz ember sem szabad, sem boldog nem lehet. Nekem ez idén kevesebb búzám lesz, mint tavaly volt. Nekünk is lesz cserépfedelünk. Hálunk kérem levnek ajtaink. Ha nekünk a városban házunk volna, igen örülnék. Mennyiért adtad el lovadat? Ha kalácsunk volnának, tejük és vajok is volna. Ha az embernek kalácsunk sok ételme lenne, ha szorgalmas fia volna.

54.

Číslova (číselky, számnevek).

Základne číselky, tőszámnevek).

Na otázku: hány? mennyi? kolko? kelo?

Egy		tíz	10	húsz	20	hetven	70
kettő	2	tizenegy	11	huszonegy	21	hetvenegy	71
két		„ kettő	12	harminczegy	30	nyolczvanegy	80
három	3	„ három	13	harminczegy	31	nyolczvanegy	81
négy	4	„ négy	14	negyven	40	kilenczven	90
öt	5	„ öt	15	negyvenegy	41	kilenczvenegy	91
hat	6	„ hat	16	ötven	50	száz	100
hét	7	„ hét	17	ötvenegy	51	ezer	1000
nyolczan	8	„ nyolczan	18	hatvan	60	százezer	100,000
kilenczen	9	„ kilenczen	19	hatvanegy	61	millió	1,000,000

Narozanka 1. Tote kurvne číselky tak bývaju sklonene, jak aj mena, kem že mnohy počet, okrem **egy** že tvoria. K. pr.: kettő, kettőt, kettőnek, kettőt. **Egy** uživa sa i v množnym počte, k. pr.: egyek vagyunk (mi sme sa vyednali).

2. Číselli **száz, ezer, millió,** tiež stoja v množnym počte, k. pr.: mennyi pénze van, hogy nem csak **százakat,** de **ezreket** is adhat (kolko peňazi má, že ňe len sto, ale i tisíce môže dať).

3. Na otázku: hányan? mennyien? (kolko, kelo) aj ku číslovkom priklada sa prípon **an, en;** k. pr.: nyolczan jöttek (mesto ňich prišli); negyven ott maradtak (štvero ich tam zostalo). — Lem **egy** nekere ku sebe prípon **en,** ale mesto: **ugyan,** uživa sa: **egyedül** (sam jeden).

bám kulcsát elvesztettem. Hány éves a te öcséd? Este már kilencz órakor lefekszem. Nyáron még négy óra előtt fölkelek. Régen meggyőződtem róla, hogy a rosz ember sem kedves, sem boldog nem lehet. Nekem ez idén kevesebb búzám lesz, mint tavaly volt. Nekünk is lesz cserépfedelünk. Holnap készen lesznek ajtaink. Ha nekünk a városban házunk volna, igen örülnék. Mennyiért adtad el lovadat? Ha teheneik volnának, tejök és vajok is volna. Ha az embernek halhatatlan lelke nem volna, igen szomorú lenne élete. Barátodnak sok öröme lenne, ha szorgalmas fia volna.

54.

Čislova (čiselky, számnevek).

Základne čiselky, tőszámnevek).

Na otazku: hány? mennyi? kolko? kelo?

Egy		tiz	10	husz	20	hetven	70
kettő	2	tizenegy	11	huszonegy	21	hetvenegy	71
két		„ kettő	12	harmincz	30	nyolczvan	80
három	3	„ három	13	harminczegy	31	nyolczvanegy	81
négy	4	„ négy	14	negyven	40	kilenczven	90
öt	5	„ öt	15	negyvenegy	41	kilenczvenegy	91
hat	6	„ hat	16	ötven	50	száz	100
hét	7	„ hét	17	ötvenegy	51	ezer	1000
nyolcz	8	„ nyolcz	18	hatvan	60	százezer	100,000
kilencz	9	„ kilencz	19	hatvanegy	61	millio	1,000,000

Naznamka. 1. Tote korenne čiselky tak byvaju skloňene, jak aj mena, lem že množny počet, okrem **egy** ňe tvória. K. pr.: kettő, kettőé, kettőnek, kettőt. **Egy** uživa sa i v množnym počte, k. pr.: egyek vagyunk (mi sme sa ujednotili).

2. Ňekedi **száz, ezer, millio,** tiež stoja v množnym počte, k. pr.: annyi pénze van, hogy nem csak szá**zakat**, de ezer**eket** is adhat (telo peňeži má, že ňe lem sto, ale i tisice može dať).

3. Na otazku: hányan? mennyien? (kolko, kelo) aj ku čislovkom priklada sa pripon **an, en**; k. pr.: nyolcz**an** jöttek (osem ich prišlo); négyen ott maradtak (štvero ich tam zostalo). — Lem **egy** ňebere ku sebe pripon **en**, ale mesto: egyen, uživa sa: egyedül (sam jeden)

Egy fecske (lastovka) nem teszen (urobi) nyarat. Egy meg egy, az kettő. Két csizma, egy pár. Száz tizenhat forint. Két urnak nem lehet egyszerre szolgálni (služit). Tiz forintban van ezer krajczár. Szomszédunktól ötven köböl búzát (pšeňica) vettem. Embernek két, lónak négy lába van. Egy esztendő háromszáz hatvan öt napból, öt órából és negyvennyolcz perczből (minuta) áll. Barátomnak öt könyve van. Nekem egy gyűrűm sincs (ňemám). Negyvennyolcz óra óta a városban vagyok Régi házunk huszonhét év óta áll. Ha egynek adok gyümölcsöt, másnak is kell adnom (dať).

55.

Radovo čiselky (sorszámnevek).

Na otazku: hányadik? kolky?

Első, prvy.	huszadik, dvacaty.
második, druhy.	huszonegyedik, jeden i dvacaty.
harmadik, treťy.	harminczadik, trycaty.
negyedik, štvrty.	negyvenedik, štyrycaty.
ötödik, piaty.	ötvenedik, pätdesaty.
hatodik, šesty.	hatvanadik, šestdesaty.
hetedik, sedmy.	hetvenedik, sedemdesaty.
nyolczadik, osmy.	nyolczvanadik, osemdesaty.
kilenczedik, devaty.	kilenczvenedik, devätdesaty.
tizedik, desaty.	századik, stocaty.
tizenegyedik, jedenacty.	ezeredik, tisicaty.
tizenkettedik, dvanacty.	

Naznamka. 1. Egy, ma: **első** kdiž samo stoji; tak tiež i kettő, ma: **második** kdiž samo stoji. Ked sú ale s druhyma spojene, maju: egyedik, kettedik, k. pr.: tizenegyedik, tizenkettedik a t. d.

2. Ňekedy sa posledne **ik** vyňecha, a sice najviac ked čiselka s menom jest spojena, k. pr.: harmadnap (treťy deň); negyedrész (štvrta častka) a t. d.

3. Kilenczed, tized, század, ezred sa uživáju bez **ik**, ale vtedy sa ku hlávnym menom počituju, a značia: devatu, desatu častku, sto, tišic leta.

[illegible] ember pár nem volt engedel-
[illegible] Második Lajos magyar király, egy szeren-
[illegible] Mohácsnál elveszett (zahinul).
[illegible] (tatare) elpusztitották
[illegible] (prvy). Az ezerkilenczszáz hatvankettedik évben
[illegible] (narodil sem sa). Az én nevem János; Május tizenötödikén tizenegyedik (ynáctim) nevemnapját. Csak kevés ember éri el (dožije) a nyolczvanadik évet.

56.

Rozdelujace čiselky (osztó számnevek).

Na otazky: hány-hány? kanyan-hányan? kolko-kolko? [illegible] kanyankent? po kolko-kolko? [illegible] kolkonásobny? — hányfelé? na kolko strany? — hanyszor? kolkoraz?

Hány-hány forintot kap (dostaňe) ezen ember naponként? (na deň). Ezen ember kap két-két forintot naponként, de azonban kapnak tíz-tíz forintot hetenkint (na tiždeň). Öt-öt garast kap minden fiu egy-egy nagra. Ketten-ketten mennek a gyermekek az iskolából. Száz-százan mennek a katonák egy-egy sorban. Nekem háromféle ruhám van, de csak meg csak kétféle ruhája van. Hányfélék az ál-(hlina) teremtett az Isten. A világon mindenféle emberek vannak. Ez idén még csak másodszor megyek az erdőbe. Te már negyedszer voltál ott. Mióta haza jöttem még csak éjszaka voltam a réten.

57.

Rozmnožujace čiselky (sokszorozó számnevek).

[illegible]

Egy fecske (lastovka) nem teszen (urobí) nyarat. Egy
egy, az kettő. Két csizma, egy pár. Száz tizenhat
Két urnak nem lehet egyszerre szolgálni (služiť).
tban van ezer krajczár. Szomszédunktól ötven
t (pšeňica) vettem. Embernek két, lónak négy lába
esztendő háromszáz hatvan öt napból, öt órából
nyolcz perczből (minuta) áll. Barátomnak öt kiny
kem egy gyűrűm sincs (ňemám). Negyvennyolc
a városban vagyok Régi házunk huszonhét
egynek adok gyümölcsöt, másnak is kell adnom (dať)

55.

Radovo čiselky (sorszámnevek).

Na otazku: hányadik? kolky?

első, prvý.	huszadik, dvacatý.
második, druhý.	huszonegyedik, jeden i dvacatý.
harmadik, treťý.	harminczadik, tryzatý.
negyedik, štvrťý.	negyvenedik, štyryzatý.
ötödik, piatý.	ötvenedik, pätdesatý.
hatodik, šestý.	hatvanadik, šestdesatý.
hetedik, sedmý.	hetvenedik, sedmdesatý.
nyolczadik, osmý.	nyolczvanadik, osmdesatý.
kilenczedik, devatý.	kilenczvanadik, devätdesatý.
tizedik, desatý.	századik, stotý.
tizenegyedik, jedenacty.	ezredik, tisíctý.
tizenkettedik, dvanacty.	

Naznamka. 1. Egy, ma: **első** kdiž samo stojí, ale kettő, ma: **második** kdiž samo stojí. Ked sa ale v druhom, maja: egyedik, kettedik, k. pr.: tizenegyedik, tizenkettedik.

2. Nekdy sa paladne **ik** vyhodia, a len rajtas kel ... a most spojena, k. pr.: harmadnap (treťý deň), negyedévben (štvrťrok) a t. d.

3. Kilenczed, tized, század, ezred sa užívajú len ak ... az egy hárnyja szamon pultaja, a százis: devatý, desatý, stotý, tisíctý.

Szent irás szerint az első ember pár nem volt engedelmes az Istennek. Második Lajos magyar király, egy szerencsétlen csata (bitka) után, Mohácsnál elveszett (zahinul). Negyedik Béla király alatt tatárok (tatare) elpusztitották (zpustošili) országunkat. Atyám ötvennegyedik számú házban lakik (byva). Én ezernyolczszáz hatvankettedik évben születtem (narodil som sa). Az én nevem János; Május tizenhatodikán ünneplem (svätim) nevemnapját. Csak kevés ember éri el (dožije) a nyolczvanadik évet.

56.

Rozdelujuce čiselky (osztó számnevek).

Na otázky: hány-hány? hányan-hányan? kolko-kolko? hányával? hányanként? po kolko-kolko? hányféle? kelojaky? kolkonásobny? — hányfelé? na kolko strany? — hányadszor? kolkorázy?

Hány-hány forintot kap (dostaňe) ezen ember naponként? (na deň). Ezen ember kap két-két forintot naponként, de amazok kapnak tiz-tiz forintot hetenkint (na tideň). Öt-öt garast kap minden fiu egy-egy napra. Ketten-ketten mennek a gyermekek az iskolából. Százan-százan mennek a katonák egy-egy sorban. Nekem háromféle ruhám van, de öcsémnek még csak kétféle ruhája van. Hányfélék az állatok? Az állatok sokfélék. Sok ezerféle állatot és növényt (bilina) teremtett az Isten. A világon mindenféle emberek vannak. Ez idén még csak másodszor megyek az erdőbe. Te már negyedszer voltál ott. Mióta haza jöttem még csak először voltam a réten.

57.

Rozmnožujuce čiselky (sokszorozó számnevek).

Na otázky: hányszor, kolkoráz? — hányszerű? hányszoros? kolkonásobny? — hányrétű? kolko vrstevny? — hányas? kolkonásobny?

Egyszer, jedenraz.	egyszeres, jednonásobny.
kétszer, dvaraz.	kétszeres, dvojnásobny.
háromszor, tryraz.	háromszoros, trojnásobny.
tizszer, desätraz.	ötszörös, pätnásobny.
tizenegyszer, jedenactraz.	tizszeres, desätnásobny.
húszszor, dvacatraz.	százszoros, stonásobny.
százszor, storaz a t. d.	—
—	egyes, jednotny.
egyszerű, jednonásobny.	kettős, dvojny.
többszerű, viacnásobny.	hármas, trojny.
sokszerű, mnohonásobny.	négyes, štvrny.
	ötös, pätny, pätak.
	hatos, šestak.

tizes, desätňik.	egyrétű, o jednym polu.
százas, stovka.	kétrétű, o dva pola.
ezeres, tišicatka a t. d.	többrétű, viac vrstevny.
	sokrétű, velo vrstevny.

Kétszer kettő, négy. Ötször hat, harmincz. Tizszer tiz, száz. Megyek barátomhoz minden héten kétszer háromszor. Egy évben háromszáz hatvanötször kel (stáva, vychádza) és ugyan annyiszor nyugszik (zachádza) a nap. Százszor könnyebben (lähši) elveszti (strati) a boldog örömét, mint a szerencsétlen fájdalmát. Ez a dolog igen egyszerű. E földön sokszerű az öröm; de még többszerű a bánat és a fájdalom. Kétszeres örömük van azon szülőknek, kiknek gyermekeik nem csak engedelmesek, de szorgalmasak is. Ha szántóföldedet jól megműveled (ked tvoju rolu dobré obrobiš) jó és egészséges maggal (šeme) beveted (zašeješ) és ha az Isten áldását (požehnaňie) adja reája, százszoros hasznod lehet belőle. Négy hatost kaptam ajándékúl. Számokat (ćisla) ugy kell irni (pisať), hogy első helyen álljanak (žebi stali) az egyesek, másodikon a tizesek, harmadikon a százasok, negyediken az ezresek s a többi. Az én lepedőm (plachta) egyrétű, a tied pedig kétrétű (o dva pola).

[illegible]	kar, ramen.
[illegible]	lép, ruka.
[illegible]	vnll, pleca.
[illegible]	mall, prsi.
[illegible]	szív, srdce.
[illegible]	has, vlas.
[illegible]	térd, koleno.
[illegible]	láb, noha.
[illegible]	ujj, palec.
[illegible]	körömi, nehec.

Hány éra lehet most? Már öt óra lesz (bude). Az [illegible] sok kellemes, de sok kelemetlen óránk is van. Tegnap hat órakor jött hozzám a fiu. Az embernek két karja, két keze, két szeme, két füle, két lába, minden kézen és lábon 10-10 ujja, mindegyik újjon egy-egy körme, de csak egy [illegible], egy homloka, egy orra és egy szája van. Nekem ugyan csak egy nyelvem van, de mégis több nyelven tudok beszélni. Az én hajam fekete, a fiuk pedig szőke (belaste). Szent István volt az első magyar király. Második Lajos királynak igen rövid, Zágrabnak ellenben (nagyobb ale) igen hosszu élete volt. Minden negyedik és nyolcadik év (prestupny rok). Ma van [illegible] hetednapjára. Karácsony ünnepe (body, kračun) minden December hónap 25-dikére esik. Isten áldása (vuľe) nélkül egy tagom sincs (jeden vlas) sem esik le. Egy hajszálon függ (viší). Az 1851-iki összeírás szerint honunkban (v našej krajide) a lovak száma 1,165,996. A vidékiek sőt [illegible] (selsku ludu) 600 ember dolgunk (robi) naponként, [illegible] egy-egy év alatt több mint 600,000 mázsa (cent) sót [illegible] ki (vykopajú). 1712-ről fogva 1838-ig Pesten 13 árvíz volt. Ennek kivétel legnagyobb 1712-ben, 1775-ben, és 1838-ban. Borzasztó (strašna) volt az 1838-iki árvíz. Pestvármegyében, összeírás szerint, 3877 ház dőlt [illegible] (sborilz su).

Kolko hodin? Čili už jest pol dvech? (Tajiu vas-

58.

Óra, hodina.	kar, rameno.
percz, minuta.	kéz, ruka.
fej, hlava.	váll, pleco.
homlok, čolo.	mell, prš.
arcz, tvar.	sziv, srdce.
szem, oko.	haj, vlas.
orr, nos.	térd, koleno.
fül, ucho.	láb, noha.
száj, usta.	újj, palec.
fog, zub.	köröm, nohec.

Hány óra lehet most? Már öt óra lesz (buďe). Az életben sok kellemes, de sok kelemetlen óránk is van. Tegnap hat órakor jött hozzám a fiu. Az embernek két karja, két keze, két szeme, két füle, két lába, minden kézen és lábon öt-öt ujja, mindegyik újjon egy-egy körme, de csak egy feje, egy homloka, egy orra és egy szája van. Nekem ugyan csak egy nyelvem van, de mégis több nyelven tudok beszélni. Az én hajam fekete, a tied pedig szőke (belaste). Szent István volt az első magyar király. Második Lajos királynak igen rövid, Zsigmondnak ellenben (naproti ale) igen hosszu élete volt. Minden negyedik év szökő év (prestupny rok). Ma van Julius huszonkettedike. Karácson ünnepe (hody, kračun) mindég December huszonötödikére esik. Isten akarata (vuľe) nélkül egy hajam szála (jeden vlas) sem esik le. Egy hajszálon függ (viši). Az 1851-iki összeirás szerint honunkban (v nášej krajiňe) a lovak száma 1,105,996. A vielicskai sóbányában (solna baňa) 600 ember dolgozik (robi) naponként, kik egy-egy év alatt több mint 600,000 mázsa (cent) sót ásnak ki (vykopaju). 1712-től fogva 1838-ig Pesten 13 árviz volt. Ezek között legnagyobb 1712-ben, 1775-ben, és 1838-ban. Borzasztó (strášna) volt az 1838-iki árviz. Pestvármegyében, összeirás szerint, 3977 ház dölt össze (zburili sa).

Kolko hodin? Čili už jest pol dvoch? (Valjon van-e

már fél kettőre?) Ňe, ešte ňeňi pol dvoch. O kelej (kolkej) prijdu (jönnek) robotňici (munkások) z pola na obed? O dvanactej. Mojo šestry prijdu z Peštu domu (haza) na zeleznici o try štvrti (negyed) na treťu. Kolko ste boli na luke? Boli sme tricat sedem. Kolko dňov ma jeden rok? Jeden rok ma 365 dňov. Dňeš som o pol dvoch stanul (keltem fel). Za šesť hodiny iďem pešo (gyalog) do mesta. Za kelo roky hoďiel ši do školy? Za 12 roky. Kelo ši platiel (fizettél) za toto platno? Za platno som platiel (fizettem) šesť i dvacat zlati, za košele (ing) osem zlati, za kôňe sto pädesať try zlati a za voz štyracať dva zlati devätnact grajcare.

59.

Vagyok, som.	volnék, bol, a, o, bych som.
vagy, si.	volnál, bol, a, o, bych si.
van, je, jest.	volna, bol, a, o, by.
vagyunk, sme.	volnánk, boli by sme.
vagytok, ste.	volnátok, boli by ste.
vannak, sú.	volnának, boli by.
—	—
voltam, bol, a, o, som.	leszek, buďem.
voltál, bol, a, o, si.	leszesz, buďeš.
volt, bol, a, o.	lesz, buďe.
voltunk, boli sme.	leszünk, buďeme.
voltatok, boli ste.	lesztek, buďete.
voltak, boli.	lesznek, budu.

Mivel (ponevač) jó és szorgalmas vagyok, tanitóm és szüleim szeretnek engemet. Te az idén szerencsés voltál, mert jó termésed volt, sok búzád, rozsod, árpád, zabod és szénád termett (uroďilo sa). Húgom a mult héten beteg volt, de most már egészséges. Csak akkor vagyunk Isten és emberek előtt kedvesek, ha mindennemü kötelességeinket (povinnosť) szivesen teljesitjük (vyplnujeme). Ti nem vagytok boldogok, mert ifjukorotokban (mlady vek) nem voltatok istenfélők (bohabojny) és szorgalmasak. Kevés ember van, aki mindig egészséges volna. Én külföldön még nem

voltam, de ha pénzem lesz, elmegyek. Te sohasem voltál meg boldogok korában. De igen, tavaly ott voltam nevelő-nagyban. Uj évkor mesint minden polgárnak kötelessége hivem és ő benni (být) kötelesnek, te is az leszesz.

Za ešte tikšy ňebol v trojjim deďinskym dome. Pan doktor bol viera ráno u nas, bo moj maly brat je hory. Zajtra aj otrube kuňe prijdu do nas, bo deň mena mojej matky buďe. Dňeš v čas ráno sme boli na horach, kde sme dvoch vlčich (farkas) a jednu srnu (őz) videli (láttunk). Učitel po vas poslal (küldött), ale ste ňeboli doma. Pred dvoma tiždňami kelo vojakoch bolo u vas. Žňivo teho roku ňebuďe take dobre, jak pred dvoma rokami bolo. Dňeš po poludňu v mestě buďeme, asnád (talán) i vy tam buďete. Mojo priateľe nakupu na jarmarku. Moj brat ňebuďe vojakom, bo slabo (gyenge) prši mu.

60.

Egy, bol.	leszek, buďem.
vagyok, bolok, bolok je.	leszesz, buďeš.
vagyunk, buďme.	lesz, buďe.
vagytok, buďte.	leszünk, buďeme.
vannak, bolok, bolok vol.	lesztek, buďete.
—	leszek, budu.
	—
leszek, buďem.	leszünk, buďeme.
leszesz, buďeš.	lesztek, buďete.
lesz, buďe.	leszek, budu.
	mosni fogok, pojďem.
	tanulni fogok, učit sa buďem.
	igyekszem fogok, usilovať sa buďem.
	kertbe fogok, obejďem.
	dolgozni fogok, robiť buďem.

Egy évnek van 12 holnapja, 365 napja, vagy 52 hete. Egy hónap van 30 vagy 31 nap, csak februárhónak van 28 vagy 29 napja. Egy hétnek van 7 napja, ugyanúgy (to jest): vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat. Nová (ovčara) héten szorgalmasan fogok dolgozni. Kerülni fogok minden rossat, mert azt az Isten nem szereti. Légy szorgalmas gyermekkorodban, hogy később (poslednje) elégedett és boldog légy. Legyünk erényesek, mert csak erény által leszünk valóban (opravdive) emberek. Afjunk az alacsony

voltam, de ha pénzem lesz, elmegyek. Te sohasem voltál még öcsémnek kertjében. De igen, tavaly ott voltam nevednapján. Uj törvény szerint minden polgárnak kötelessége három évig lenni (byť) katonának, te is az leszesz.

Ja ešte ňikdy ňebol v tvojim ďeďinskym dome. Pan doktor bol včera ráno u nas, bo moj maly brat je hory. Zajtrá aj druhe hosťe prijdu do nas, bo deň mena mojej matky buďe. Dňeš v čas ráno sme boli na horach, kde sme dvoch vlkoch (farkas) a jednu srnu (őz) viďeli (láttunk). Učitel po vas poslal (küldött), aľe ste ňeboli doma. Pred dvoma tižnámi veľo vojakoch bolo u vas. Žňivo teho roku ňebuďe take dobre, jak pred dvoma rokami bolo. Dňeš po poludňu v mesťe buďeme, asnád (talán) i vy tam buďete. Mojo priaťele nebudu na jarmarku. Moj brat ňebuďe vojakom, bo slabe (gyenge) prši ma.

60.

Légy, buď.
legyen, ňech buďe, ňech je.
legyünk, buďme.
legyetek, buďte.
legyenek, nech budu, ňech sú.

—

lenni fogok, buďem.
lenni fogsz, buďeš.
lenni fog, buďe.
lenni fogunk, buďeme.
lenni fogtok, buďeťe.
lenni fognak, budu.
menni fogok, pojďem.
tanulni fogok, učiť sa buďem.
igyekezni fogok, usilovať sa buďem
kerülni fogok, obejďem.
dolgozni fogok, robiť buďem.

Egy évnek van 12 holnapja, 365 napja, vagy 52 hete. Egy hóban van 30 vagy 31 nap, csak februárhónak van 28 vagy 29 napja. Egy hétnek van 7 napja, ugymint (to jest): vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csötörtök, péntek, szombat. Jövő (buduci) héten szorgalmasan fogok dolgozni. Kerülni fogok minden roszat, mert azt az Isten nem szereti. Légy szorgalmas gyermekkorodban, hogy később (pozdnejši) elégedett és boldog légy. Legyünk erényesek, mert csak erény által leszünk valóban (opravdive) emberek. Atyánk azt akarja

(hce), hogy otthon legyetek, mert délután az uj (novotny) tanitóval hozzátok jő. A gyermekek azért is legyenek szorgalmasak, mert később munka által kell keresniök (musa hľedať) kenyeröket. Ha jól fogtok tanulni ifjuságtokban, egész életetekben boldogok lesztek.

61.

Len, len.	répa, repa.
kender, konope.	retek, retkev.
köles, proso.	tök, tikvica.
repcze, repica.	dinnye, diňa.
pohánka, tatarka.	hagyma, cibula.
bükköny, ledňik.	foghagyma, cesnik.
mohar, mušec.	petrezselyem, petruška.
mák, mak.	káposzta, kapusta.

A mi szántóföldjeinken sok len és kender terem (rodi sa). Lenből és kenderből fonalat fonnak (predu) az asszonyok, fonalból pedig vásznat szőnek (tkaju). Az idén megint rosz termés lesz. Nálunk tavaly kevés bükköny és mohar termett (zrodilo sa), mert nem volt elég eső. Egész télen nem volt zöld takarmányom (potrava), a szegény marha csak szalmán telelt (zimovalo sa). A répa és retek szereti az esőt. A máknak kevesebb eső kell, mint a káposztának. Hagyma, sárgarépa (mrkva) és petrezselyem levesbe is jó. Némely ember nem szereti a petrezselymet. Egyik szereti a retket, másik a tökkáposztát, én pedig ha éhes vagyok minden ételt szeretek. Mire való (na co je) a repcze? A repcze olajra való, mely ha bőven terem, a gazdának sok hasznot hoz: szalmája nem szolgál takarmányul, hanem csak tűzre való.

62.

Lóhere, trebikoňina.	baraczk, breskiňa.
szőlő, hrozno.	eper, jahoda.
makk, žaluď, žir.	gesztenye, kastaň.
szilva, šliva.	tölgyfa, dub.
körtve, hruška.	bükkfa, buk.

diófa, orech.
hársfa, lipa.
jegenye, topoľ.
záporeső, prival.
konkoly, kukoľ.
üszög, sneť.

Öcséd igen szereti a sárga dinnyét én pedig inkább szeretem a vizi dinnyét. Heves vármegyében terem a legjobb dinnye. Némely helyütt tökkel hizlalják (tućia) a sertést (šviňe). A réten sok szénát kaszáltunk (košiľi sme) holnap pedig lóherét fogunk kaszálni. Éretlen ugorkától és dinnyétől beteg lesz az ember. A te buzád tele van (plna je) konkolylyal. Konkolyos buzának soha sincs fehér lisztje. Atyám buzája ugyan (sice) nem konkolyos, hanem üszögös volt. A mi éveink már jó ideje (od davna) igen szárazak (suchy). 1863-ban Magyarországban nagy szárazság (suchota) volt. A szőllő már érett. Nálunk nem sokára szüret (vinobraňe) lesz. A szőlőhegyek szépek. Egész nyáron nem esett esőnk, ez okból rosz termésünk volt. Tegnapelőtt minálunk nagy jégeső volt, az egész határt elverte volna (hotar bol by zbil), de szerencsére záporesővel jött. Tölgy- és bükkfán terem a makk. Makkon igen meghízik (vytije) a sertés.

Po vinobraňu zaš (megint) pojdem do mesta. V minulej zime mnoho šňechu padalo, na štyry šuchy (lábnyira) ľežel šňeh na horach, na jar z horach veľo vody zešlo na poľia, ešťe aj teraz pod vodu stoja (állnak) náše roľe. Teho roku viac šena sme košili, jak minulého. Zaluď sa na dube a na buku roďi. Dubova deska je bars mocna. Každe tvrde (kemény) drevo je mocne. Najlepši oheň jest z bukového dreva. Šľivky a hrušky sú veľmi zdrave ovoce. V nášich vinňicoch teho roku maličko sa zroďi. Náše vinňice zbil kameňec (hrad). Topoľ je bars krechky (puha, lágy) strom. Pan Boh ňech nás hraňi (óvjon meg) od ňejakého zlého privalu. Už zima buďe, bo prvši šňeh pada.

63.

Kelet, vychod.
nyugat, západ.
észak, polnoc.
dél, poludňe.

Napsugár, paperšlek.	jég, lad.
ború, chmara.	szivárvány, ducha.
derű, jasnosť.	nap süt, slunce švici, hreje.
szél, vietr.	kár, škoda.
harmat, rosa.	árt, škodí.
dér, mráz.	ártott, škodil.
fagy, mráz.	ártalmas, škodlivy.
köd, mlha.	káros, škodlivy.

A jégeső sok kárt tett (zrobil) nálunk. A fagy télen nem ártalmas, de nyáron igen ártalmas. Estve napnyugta után leesik a harmat. Korán reggel legszebbek a növények (byliny) mikor harmattal vannak tele. A fagy akkor árt leginkább, midőn a növények virágjukban vannak. Ez idén igen nagy kárt tett a fagy szőlőinkben és gabonáinkban. Tavaszszal és őszszel gyakran vannak ködök. Oly sűrű (husty) a köd, hogy 10 lépésre sem lehet látni. Keleten kel a nap és nyugaton lenyugszik. Mennél tovább megyünk észak felé, annál nagyobb hideget tapasztalunk (skusime). Déli Európában melegebb van, mint nálunk. Melegebb országokban igen finom gyümölcs terem, ugymint: narancs, czitrom, füge s a többi. Borura derű. Harmatos virágnak szebb illata van. Oh! mint szeretem én a napsugarat! oly kedves, oly mosolygó (ušmievajici) az, hogy ha látom (ho viďim) ujra vidámabb vagyok magam is. Az északi szelek, télen nagyon hidegek. Mellbeteg embernek igen ártalmas a hideg szél. Mikor lehet látni szivárványt? Szivárványt akkor lehet látni, midőn egy felől eső esik, más felől pedig a nap süt; tehát nap és szivárvány mindig más-más oldalon vannak. A természetben legkedvesebb látvány (videňie) a szivárványos ég.

64.

Odev a ňektore domašne veci.

Ruha és némely házi szerek.

Ing, košula.	mellény, prsňik.
gatya, gaťe.	nadrág, nohavice.
nyakkendő, hustka na hrdlo.	harisnya, štrumpla.

[illegible]	edény, nádoba.
[illegible]	panlag, kanapej.
[illegible]	vederyő, disľnik.
[illegible]	gyertyatartó, svieťnik.
[illegible]	szamoly, podnožka.
[illegible]	tekő, kuryto.
[illegible]	guszaly, kuľel.
[illegible]	növőszek, krosná.
[illegible]	lent, muka.
[illegible]	szőr, omastra.
[illegible]	tüző, tvaroch.
[illegible]	sajt, syr.

Ňektore remesla a jejich nastroje.

Némely kézművek és szerszámaik.

Kézműves, tanítványa, } remeslník.	mészkalácsos, mädovničar.
ács, tesár.	őrlő, hodinár.
[illegible]	serfőző, pivovarník.
[illegible]	szabó, krajčír.
[illegible]	szőgyártó, remeňár.
[illegible]	szabós, krachár.
[illegible]	takács, tkáč.
[illegible]	tímár, garbár.
[illegible]	üveges, sklenár.
[illegible]	vadász, jager.
[illegible]	—
[illegible]	ár, židlo.
[illegible]	asó, ryl.
[illegible]	hűtő, tepor (sekera).
[illegible]	ösmet, stetka.
[illegible]	fejsze, sekera.
[illegible]	fűrő, švider.
[illegible]	fűrész, pila.
[illegible]	fűvő, duchadlo.
[illegible]	gyalu, hoblík.
[illegible]	gép, masina.
[illegible]	háló, šiť, sak.
[illegible]	harapófogó, kliešte.
[illegible]	kalapács, mládok.
[illegible]	kapa, motyka.

[illegible]ar, paperšlek.
[illegible]chmara.
[illegible], jasnosť.
[illegible], vietr.
[illegible]armat, rosa.
[illegible]dér, mráz.
[illegible]agy, mráz.
[illegible]köd, mlha.

jég, ľad.
szivárvány, duha.
nap süt, slunce svítí.
kár, škoda.
árt, škodí.
ártott, škodil.
ártalmas, škodlivý.
káros, škodlivý.

A jégeső sok kárt tett (zrobil) nálunk. A fagy nem ártalmas, de nyáron igen ártalmas. Estve [illegible] után leesik a harmat. Korán reggel legszebbek a [illegible] (byliny) mikor harmattal vannak tele. A fagy [illegible] leginkább, midőn a növények virágjukban vannak. [illegible] igen nagy kárt tett a fagy szőlőinkben és gyümölcsökben. Tavaszszal és őszszel gyakran vannak ködök. Oly sűrű [illegible] a köd, hogy 10 lépésre sem lehet látni. Keleten kel a [illegible] és nyugaton lenyugszik. Mennél tovább megyünk [illegible] annál nagyobb hideget tapasztalunk (skusíme). Dél [illegible]pában melegebb van, mint nálunk. Melegebb [illegible] igen finom gyümölcs terem, ugymint: narancs, citrom [illegible] s a többi. Borura derű. Harmatos virágnak [illegible] van. Oh! mint szeretem én a napsugarat! oly [illegible] mosolygó (usmievajúci) az, hogy ha látom (ho vidám) [illegible] vidámabb vagyok magam is. Az északi szelek [illegible] hidegek. Mellbeteg embernek igen ártalmas a [illegible] Mikor lehet látni szivárványt? Szivárvány akkor [illegible] midőn egy felől eső esik, más felől pedig a nap [illegible] nap és szivárvány mindig más-más oldalon vannak. [illegible] mészetben legkedvesebb látvány (videňuv) a szivárvány.

64.

Odev a ňektore domáce veci.
Ruha és némely házi szerek.

ing, kosala.
[illegible], [illegible].
[illegible], hosťa na hrdle.

mellény, prsník.
nadrág, kalhoty.
harisnya, punčoka.

Czizma, čižma.
czipő, čerevika.
szoknya, sukeň.
köntös, šata.
ködmön, kožuch.
bunda, bunda.
köpeny, kepeň.
ágy, postel.
vánkos, podhlavek.
takaró, zakrivka.
szekrény, skriňa, kasňa.
tükör, zrcadlo.
kép, obraz.

edény, nádoba.
pamlag, kanapej.
esernyő, dišďnik.
gyertyatartó, świečňik.
zsámoly, podnožka.
teknő, koryto.
guzsaly, kuďel.
szövőszék, krosná.
liszt, muka.
zsír, omaszta.
túró, tvaroch.
sajt, syr.

Ňektore remesla a jejich nastroje.
Némely kézmüvek és szerszámaik.

Kézmüves, mesterember, } remešelňik.
ács, tesár.
aranymüves, zlatňik.
asztalos, stolar.
bognár, bednár.
csizmadia, čižmar.
czipész, šušter.
czukrász, cukrár.
esztergályos, tokár.
ezüstmüves, striebrňik.
fazekas, hrčar, halász, rybár.
kalapos, klobučňik.
kőmüves, murár.
kőfaragó, kameňár.
kereskedő, kupec.
kertész, záhradňik.
kéményseprő, komiňár.
könyvkötő, kňihár.
könyvnyomtató, kňihtlačar.
kötélgyártó, porvazňik.
kovács, koval.
lakatos, zámečňik.
mészáros, mäsár.
molnár, mlynár.
mézeskalácsos, mädovňičar.
órás, hoďinár.
serfőző, pivovarňik.
szabó, krajčier.
szijgyártó, remeňár.
szakács, kuchár.
takács, tkač.
timár, garbár.
üveges, skleňár.
vadász, jáger.

—

ár, šidlo.
ásó, ryl.
bárd, topor (sekera).
ecset, štetka.
fejsze, sekera.
furó, švider.
fürész, pila.
fúvó, duchadlo.
gyalu, hoblik.
gép, mašina.
háló, šiet, sak.
harapófogó, klieště.
kalapács, mlatek.
kapa, motika.

kasza, koss.	rőf, ryf.
kerék, koleso.	sarló, srp.
lábszij, lapšik.	tű, ihla.
mérleg, vaška.	véső, dlatko.
olló, nožnice.	üllő, kovadlo.
ráspoly, pilňik.	zsinór, šnôra.

65.

Časoslovo (ige, verbum).

I.

Predznamosť.

A) Časoslovo značí činňeňie, pohyb, trpeňie, aneb trvajici stav ňejakej osoby abo reči, k. pr.: a tanitó **tanit** (učiteľ učí); János **ir** (János piše); a madár **repül** (ptak ľeta): a virág **illatozik** (kvet pachňe, voňi); a fiú **taníttatik** (chlapec byva učeni). Časoslova sú teda:

1. Činné (cselekvő ige), k. pr.; levelet **irok** (list pišem); **tanítok** (učim).

2. Trpné (szenvedő ige), k. pr.: a gonosz **üldöztetik** (zly byva prenásledovány).

3. Stredňé, aneb stavné (közép ige, állapot ige), k. pr.: **alszom** (špim); a virág **illatozik** (kvet pachňe).

B) Ponevač ale činnosť može sa vsťahovať ľebo na podmet (alany, subjectivum) sady; ľebo na predmet (tárgy, objectivum): preto činne časoslovo je dvojake, totižto:

1. Podmetné, abo ňeprechodné (dnuka zostavajica činnosť, beható ige, alanyi ige), k. pr.: ülök (šedim); szaladok (bežim).

2. Predmetné, abo prechodné (von vychadzajica činnosť, átható ige, tárgyi ige), k. pr.: irok levelet (pišem list); eszem kenyeret (jem chlieba); olvasok könyvet (čitam kňihu).

Poznamka. 1. V sherbij mali činne časoslovo je vhartňo
ňa prachodné, pomocú čaprehodné sa ku vzrušitemu počítaju.

2. Trpné časoslova su len tu, ktore s príveskami aneb pri-
pomi: at, et, tat, tet sa tvórcia, k. pr.: ülöztetik (prenasledovany
je; kivetik (vulmy je).

3. Okrem tych vňiňej znamenych si ešte jine časoslova, ktore
s vňijskymi príveskami sa tvórcia, take su: adrobnujice časo-
slova, k. pr.: faragyal (strugaj); irkál, firkál (čarbe); — častot-
ljive, k. pr.: olvasgat (počitava); ivogat (popisuje); — zdrobnu-
jiceartotlive, k. pr.: csipdes (postipkuje); üldogál (postarka);
mednt, k. pr.: állhat (może stat); írhat (może pisati); — pričinné,
k. pr.: vágatok (dam rubat); iratok (dam pisat) a t. d. a t. d. —
Ale všecko te časoslova ľebo ku činnym, ľebo ku trpnym, ľebo ku
szmišnym priňichaju.

C) Z jineho obledu časoslova sú ľebo osobné (személyes ige); ľebo neosobné (személytelen igék).

Osobné sú tote, ktore v troch osobach sa užívaju, k. pr.: én adok (ja dám), te adsz (ty dáš) ő ad (on dá), — mi adunk (my dáme), ti adtok (vy dáte), ők adnak (oňi dáju).

Neosobné sú tote, ktore len v tretej osobe jednotňej počtu sa užívaju, k. pr.: hajnalodik (svita), villámlik (blisku sa). — Nektore z tych ňeosobnych možu sa aj na všecke try osoby tak jednotňeňe, jak množňeňe počtu potrebňi, ale ješ tym všeckym vždy len v tretej osobe jednotňeňe počtu stoja. Take sú:

szégyen	šij, holi.
szédül	ňiňik, svedňi.
reszket	zraňuli, drhodno, ja šmišam.
rettegek	ľebet ja mudam.
sötétül	ňeli, tmia.

D) Naposledi oň ešte tak zvúmé pomocné časoslova, ktore su ku jinym časoslovom šikoňi potrebňi, take sú: van (jeň), fog (bude), k. pr.: adtam volt (ja sem dal), olvasni fogok (čitat budem) a t. d.

kasza, kosa.
kerék, koleso.
lábszij, lapšik.
mérleg, vaška.
olló, nožňice.
ráspoly, pilňik.

rôf, ryf.
sarló, srp.
tű, ihla.
véső, dlatko.
üllő, kovadlo.
zsinór, šnôra.

65.

Časoslovo (ige, verbum).

I.

Predznamosť.

A) Časoslovo značí čiňeňie, pohyb, trpeňie, aneb ... jici stav ňejakej osoby abo reči, k. pr.: a tanító **tanít** ... teľ uči); János **ir** (János piše); a madár **repül** (pial ... a virág **illatozik** (kvet pachňe, voňi); a fiú **tanít** ... (chlapec byva učeni). Časoslova sú teda:

1. Činné (cselekvő ige), k. pr.; levelet **irok** (... šem); **tanítok** (učim).

2. Trpné (szenvedő ige), k. pr.: a gonosz **üldöz** ... (zly byva prenásledovány).

3. Stredňé, aneb stavné (közép ige, állapot ige), ... **alszom** (špim); a virág **illatozik** (kvet pachňe).

B) Ponevač ale činnosť može sa vsťahovať ľebo ... podmet (alany, subjectivum) sady; ľebo na predmet ... objectivum): preto činne časoslovo je dvojake, totiž:

1. Podmetné, abo ňeprechodné (dnuka zostavajúca ... nosť, beható ige, alanyi ige), k. pr.: ülök (šedim); ... dok (bežim).

2. Predmetné, abo prechodné (von vychadzajúca ... nosť, átható ige, tárgyi ige), k. pr.: irok levelet (pišem ... ostem kenyeret (jem chlieba); olvasok könyvet (čitam ...

Naznamka. 1. V uherskej reči činne časoslovo je vlastňe ľem prechodné, ponevač ňeprechodné sa ku stredňemu počituje.

2. Trpné časoslova sú ľem te, ktore s priveškami aneb priponmi **at, et, tat, tet** sa tvôria, k. pr.: üldöztetik (prenásledovány je); hivatik (volany je).

3. Okrem tych viššej značenych sú ešťe jine časoslova, ktore s všelijakyma priveškami sa tvôria, take sú: zdrobnujice časoslova, k. pr.: faragcsál (stružka); irkál, firkál (čarbe); — častotlive, k. pr.: olvasgat (počitava); irogat (popisuje); — zdrobnujice-častotlive, k. pr.: csipdes (pošťipkuje); áldogál (postavka); možné, k. pr.: állhat (može stať); irhat (može pisať); — pričinné, k. pr.: vágatok (dam rubať); iratok (dam pisať) a t. d. a t. d. — Ale všecke te časoslova ľebo ku činnym, ľebo ku trpnym, ľebo ku strednym prisluchaju.

C) Z jineho ohľedu časoslova sú ľebo osobné (személyes igék); ľebo ňeosobné (személytelen igék).

Osobné sú tote, ktore v troch osobach sa uživaju, k. pr.; én adok (ja dám), te adsz (ty dáš) ő ad (on da), — mi adunk (my dáme), ti adtok (vy dáťe), ők adnak (oňi dáju).

Ňeosobné sú tote, ktore ľem v treťej osobe jednotného počtu sa uživáju, k. pr.: hajnalodik (švita), villámlik (bliska sa). — Ňektore z tych ňeosobnych možu sa aj na všecke try osoby tak jednotného, jak množného počtu poťahovať, ale pri tym všeckym vždy ľem v treťej osobe jednotného počtu stoja. Take sú:

nekem	fáj, boli.
neked	illik, švedči.
neki	szabad, šlebodno, ja šmiem.
nekünk	lehet, ja možem.
nektek	kell, treba.
nekik	

D) Naposledi sú ešťe tak rečené pomocné časoslova, ktore sa ku jinym časoslovom ňekedi prikladaju, take sú: van (je), fog (buďe), k. pr.: adtam volt (bol som dal), olvasni fogok (čitat buďem) a t. d.

E) Podľa zevnitrnej tvary ňektore časoslova vychadzaju na **ik**, k. pr.; alsz**ik** (špi); jine aľe ňemaju **ik** pri koreňu svojim, k. pr.; ad (da), vár (čāka), ir (piše).

II.

Skloňeňie časoslov (igeragozás) sa stava skrze privešky, aneb pripony. Pri tym aľe pozorovať treba: *a)* na osobu, *b)* na počet, *c)* na čas, *d)* na spôsob, *e)* na tvar časoslova.

a) Osoby a počet:

Každe osobné časoslovo (személyes ige) može sa uživať vo všeckych troch osobach jednotného a množného počtu, k. pr.: adok (dám), adsz (dáš), ad (da), — adunk (dáme) adtok (dáťe), adnak (dáju).

Osobné prípony sú trojaké:

1. Ktore ľem činnosť podmetu (alany cselekvést; Thätigkeit des Subjectes, activitatem subjecti) značia, tote sa nazivaju ňeurčite (határozatlan), k. pr.: vár**ok**, vár**sz**, vár, vár**unk**, vár**tok**, vár**nak** (čākám, čākáš, čāka, čākáme, čākáťe, čākaju) kehokoľvek abo cokoľvek.

2. Ktore ňe ľem činnosť podmetu, aľe aj poťah tej činnosťi na isty predmet (vonatkozást bizonyos meghatározott tárgyra, Beziehung auf ein bestimmtes Objekt, relationem ad certum objectum) značia, tote sa nazivaju určite (határozott), k. pr.; vár**om**, vár**od**, vár**ja**, vár**juk**, vár**játok**, vár**ják** (atyámat), (čākám, čākáš, čāka, čākáme, čākáťe, čākáju mojeho otca).

3. Ktore sa privešuju ku časoslovom zvratnym, trpnym a na **ik** vychadzajicim, a tote sa nazivaju zvratné, k. pr.: játsz**om**, játsz**ol**, játsz**ik** (ja sa bávim, báviš, bávi).

b) Čas:

Čas je: pritomny, minuly (predešly) a budúci.

Ponevač ale minulého času činnosť, trpeňie aneb stav ešte trva, abo sa už dokončiel, preto aj ten poťah s vlastnyma priveškami sa može vyložiť, a tak teda máme pät časi, totižto:

1. Čas pritomny (jelen idő), k. pr.: adok (dám), élek (žijem).

2. Čas ňeukončeny minuly, aneb polminuly (aligmúlt, félmúlt idő), k. pr.: adék (dal som), irék (pisal som — ešte lem teraz). Ten čas sa aj dejepisnym (tőrténeti múlt) naziva, ponevač obyčajňe v dejepisoch sa uživa. Jiny polminuly čas sa tak uživa, že ku pritomnému času sa slovičko **vala** položi, k. pr.: adok vala (dal som), irok vala (pisal som).

3. Čas dokonale minuly (múlt idő), k. pr.: adtam (dal som), irtam (pisal som — ale už ňepišem).

4. Čas davno minuly (régmult idő), je složeny z minulého a zo slovička **volt** aneb **vala**, k. pr.: adtam volt, adtam vala (dal som bol — už predtym davňejši).

5. Čas budúci je obyčajňe složeny z ňeurčitého spôsoba časoslova (határtalan igemód, infinitivus) a z pomocného fogok (budem). fogsz (budeš), fog (bude), fogunk (budeme), fogtok (budeťe), fognak (budu), k. pr.: adni fogok (dam — dať budem), irni fogok (pisať budem). — Mnohoraz ale mesto teho buducného času sa uživa pritomny čas, ktorému sa slovička **el, fel, le, meg, majd,** a t. d. predložia, k. pr.: elmegyek, (pojdem), leirom (spišem), megtudom (doznám sa), majd veszek (hňed kupim) a t. d.

c) Spôsoby časov:

Uherska reč má štyry spôsoby časov: ukazovaci, rozkazovaci, spojovaci a žadaci spôsob.

1. Ukazovaci spôsob (jelentő mód) ten znači skutečnosť, bytnosť činnosťi trpeňia aneb stavu podmetu, k. pr.: irok, irtam, irni fogok. — Alszom (spim), aludtam (spal som), aludni fogok (spať budem).

2. Rozkazovací spôsob (parancsoló mód) ten značí prišiľenosť činnosťi a t. d. podmetu, k. pr.: adj (daj), adjon (on ňech da); olvass (čitaj), olvassanak (ňech oňi čitaju) a t. d.

3. Spojovací spôsob (kötmód), ten značí spojenosť činnosťi a t. d. s ňejaku pričinu aneb podmienku (föltétel) k. pr.: akarod hogy irjak (hceš žeby som pisal) a t. d.

4. Žadací spôsob (óhajtó mód) ten značí tužobnosť činnosťi a t. d. podmetu, k. pr: adnék (dal by som), olvasnék (čital by som) a t. d. ku tym sa ešťe pričituje:

5. Ňeurčiti spôsob (határtalan mód, infinitiv) adni, (dať), irni (pisať).

F) Tvar časoslova (ige alak) je: určita (határozott), aneb ňeurčita (határozatlan) co tote dva tvary znamenáju, to už bolo viššej, pri osobnych príponoch predloženo.

1. Určitu tvar ľem činné, aneb činnosť znamenajice stredňe časoslova maju, aľe ľem vtedy, ked predmet — na ktory činnosť podmetu prechodzi, — je určity.

2. Ňeurčitu tvar ma každe časoslovo. Ponevač aľe vedľa zevnitrnej tvary časoslovo abo vychadza na **ik**, abo ňevichadza: zato dvojaka tvar jest ňeurčita, totizto: jedna časoslôv bez **ik**; — a druha časoslôv na **ik**.

III.

Koreň (peň) časoslova (ige gyök).

Koreň časoslova je vždy 3-ta osoba jednotného počtu, pritomného času ukazovacého spôsobu. Ten koreň sa najde, ked ňeurčitého spôsobu sľabika **ni** sa odreže, k. pr: ad-ni, vár-ni, lát-ni, a t. d. Odrež **ni**, máš koreň: ad, vár, lát, a t. d.

Ňekedi pred sľabiku **ni** jest ešťe jedna samohláska, i tota sa odreže, k. pr.: ront-ani (hubiť), fest-eni (maľovať), koreň je: ront, fest, a t. d.

Pri časoslovoch na **ik** vychadzajicich koreň sa najde, ked sa z treťej osoby jednotného počtu, pritomného času, ukazovacého spôsodu **ik** odreže, k. pr.: es-ik (padá), koreň: es hajl-ik (hibe sa) koreň: hajl a t. d.

Nachadzaju sa ešte ňektore časoslova, ktore, ňe calkom podla viššej predloženych pravidloch byvaju skloňene, tote sa nazivaju ňepravidelné (rendhagyó igék).

66.

Skloňeňie časoslôv (igeragozás).

Ukazovaci spôsob (jelentő mód).

Pritomny čas (jelen idő).

Ňeurčita tvar (határozatlan alak).

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-**ok**, čákám.	kér-**ek**, prosim.
vár-**lak**, čákám tá.	kér-**lek**, prosim tá.
vár-**sz**, čákáš.	kér-**sz**, prosiš.
vár- „ čáká.	kér- „ prosi.
vár-**unk**, čákáme.	kér-**ünk**, prosime.
vár-**tok**, čákáte.	kér-**tek**, prosite.
vár-**nak**, čákáju.	kér-**nek**, prosia.

Určita tvar (határozott alak).

vár-**om**, čákám	(ho, ju, ich).	kér-**em**, prosim	(ho, ju, ich).
vár-**od**, čákáš	„ „ „	kér-**ed**, prosiš	„ „ „
vár-**ja**, čáká	„ „ „	kér-**i**, prosi	„ „ „
vár-**juk**, čákáme	„ „ „	kér-**jük**, prosime	„ „ „
vár-**játok**, čákáte	„ „ „	kér-**itek**, prosite	„ „ „
vár-**ják**, čákáju	„ „ „	kér-**ik**, prosia	„ „ „

1. Naznamka. Pritomny čas ňemá vlastnu tvornu literu, protož osobné prípony ku čistemu koreňu sa prikladaju, k. pr.: vár-**ok**, vár-**sz** a t. d.

2. Na **s, sz, z** vychadzajice časoslova, tak aj tote, ktore na dva spoluhlásky vychadzaju, berú v druhej osobe jednotného počtu pred osobny prípon ešte jednu samohlásku, k. pr.: ás (kope), 2-ha

osoba: ás-asz (kopeš); hisz (veri), 2-a osoba: hisz-esz (veriš); néz (hlädi, patri), 2-a osoba: néz-esz (hlädiš, patriš). — Toto isté sa stava aj styma časoslovmi, ktorych koreň na dva spoluhlásky vychadza, k. pr.: ront (kaži, hubi), 2-a osoba: ront-asz (kažiš, hubiš); tekint (pohlädňe), 2-a osoba: tekint-esz (pohlädňeš). — Tiež aj v 2-ej a 3-tej osobe množného počtu, žeby try spoluhlásky sa ňezešli, k. pr.: ront-otok (kažiťe), ront-anak (kažia); tekint-etek (hlädiťe), tekint-enek (hlädia) a t. d.

3. Na **s, sz, z** vychadzajice hrubohlásne časoslova v treťej osobe jednotného počtu u r č i t e j tvary ňeberú prípon **ja,** ale, **sa, sza, za,** k. pr.: ás (kope), 3-ta osoba: ňe ás-ja, ale: ás-**sa**; — vadász (poluje), 3-ta osoba ňe vadász-ja, ale: vadász-**sza**; ruház (odieva), 3-ta osoba ňe ruház-ja, ale: ruház-**za** a t. d. — Toto isté sa stava aj s teňkohlásnima časoslovami v 1-ej osobe množného počtu, k. pr.: keres (hleda), 1-ša osoba ňe keres-jük, ale: keres-**sük**; fürkész (zkuma), 1-a osoba ňe fürkész-jük, ale: fürkész-**szük**; érez (citi), 1-a osoba ňe érez-jük, ale: érez-**zük** a t. d.

II. Naznamka. Tvar časoslôv určita sa uživa:

1. Ked ten 4-ti pad mena, na ktore časoslovo sa poťahuje ma pred sebu určiti član, k. pr.: **Az** atyát vár**om**, — A fiút lát**om**. — Naproti ale bez členu: Fiút várok, — könyvet kérek a t. d.

Vyberaju sa **a ki, mely, mi** zámena, poneváč tote či máju član, či ňemaju kdiž v 4-tim pade stoja, časoslovo vždy lem ňeurčite žadaju, k. pr.: kit a szerencse üldöz (keho štäste prenásleduje) ňe: üldözi. — A hirek, melyeket beszélnek (chyre, ktore rozpovedáju) ňe: beszélik.

2. Pri v l a s t n y c h, m a j i t e l n y c h menoch a pri v l a s t n u j i c i c h z á m e n o c h, k. pr.: Pétert vár**om**; Pestet lát**od**? könyvemet keres**em** (hlädam). Az enyimet elvesztettem (stratiel som), a tiedet megtalál**om** (najdem). — Take aj pri zvratnych magam, magad, maga zámenoch, k. pr.: restség által megront**ja** magát (zakáži sa). — Magát becsüli, ki mást becsül (seba ucti, ktori druhého ucti).

Vlastne meno, ked určitost strati, nežada určite časoslovo, k. pr.: egy bizonyos Józsefet keresek (jedneho Jozefa hledám), ňe: keresem.

[illegible] Ő, őket, őt, őket (jeho, ich, ich milost) osobné zámena žadaju určite časoslovo, k. pr. őt minden ember kedveli (jeho každý človek miluje). — Őket nem, látom (ich nevidím).

4. Ukazovne zámena az, ez, amaz, emez, žadaju určite časoslovo, k. pr: azt mondod (to povedaš); ezt nem akarod (to nechceš); amazt választod (tamto vyvoliš) emezt akarod (toto zahčiš); mit a szerencse nem adott, azt el nem veheti (čo štäste ňe dalo, to ňe može odobrať).

Ked ale ukazovne zámeno na ňeurčite meno ukazuje, vtedy i časoslovo žeraňje ňeda, k. pr: könyvet veszesz? én is azt veszek (chceš kupiť? i ja to kupim) ňe: veszem. — Tollkés kell? azt adok (potrebuješ ti nožik? to ti dám), ňe: adom.

5. Na **ik** vychadzajice pridavne mena a zámena, jako: jobbik, szebbik, melyik, egyik, másik, mindenik, akármelyik a t. d. — potym: egymás (jedendruhý) valamennyi, mindnyája, mindnyájok (každe, všecke) ked v 4-tim pade stoja, žadaju určite časoslovo, k. pr: melyiket választod, (ktore vyvoliš); egymást szeretik (miluju sa).

Časoslovo **beér**, ked telo mámena jak: spokojny je na dačom, dost mu. — vždy určite sa uživa, k. pr.: a takarékos kevéssel is beér, a pazarlónak sok is kevés (gazdavlivý i na malym je spokojny, marnotratnikovi i mnoho je málo).

Kit várn? Reggel óta várok valakit, de senki sem jö[illegible] Már régen várunk erőt, mert nagy szárazság van. A kerth[illegible] megyek és ott várlak. Ma vendéget várunk. Ti is várt[illegible] valakit? Kérem őt, adja nekem ezt a szép könyvet. Mi cs[illegible] a magunkét kérjük, idegen dolgot nem akarunk. Atyá[illegible] beteg, az orvost várja; te is beteg vagy (si), talán (azért) szá[illegible] te is várod orvosodat? A sült (pečeny) galambot hi[illegible] (na darmo) várjuk, az nem repül szájba (do ust). E fá[illegible] fába keresünk a teljes (dokonalý) boldogságot. Minden[illegible] tett (skutok) megnyeri (obšiahňe) jutalmát. Bátyám hajó[illegible] várja vendégeit. Én nem adom oda ruhámat. Ők nem [illegible]

3. Ot, őket, őnt, őnőket (jeho, ich, ich milosť) osobné zámena žadaju určite časoslovo, k. pr. őt minden ember kedveli (jeho každy človek miluje). — Őket nem, látom (ich ňevidim).

4. Ukazováce zámena az, ez, amaz, emez, žadaju určite časoslovo, k. pr: azt mondod (to povedaš); ezt nem akarod (to ňehceš); amazt választod (tamto vyvoľiš) emezt elrontod (toto zahúbiš); mit a szerencse nem adott, azt el nem veheti (co stäšte ňe dalo, to ňe može odobrať).

Ked ale ukazovace zámeno na ňeurčite meno ukazuje, vtedy i časoslovo ňeurčite žada, k. pr: könyvet veszesz? én is azt veszek (kňihu kupiš? i ja to kupim) ňe: veszem. — Tollkés kell? azt adok (penalík ťi treba? to ťi dám), ňe: adom.

5. Na **ik** vychadzajice pridavne mena a zámena, jako: jobbik, szebbik, melyik, egyik, másik, mindenik, akármelyik a t. d. — potym: egymás (jedendruhy) valamennyi, mindnyája, mindnyájok (každe, všecke) ked v 4-tim pade stoja, žadaju určite časoslovo, k. pr: melyiket választod, (ktore vyvoľiš); egymást szeretik (miluju sa).

Časoslovo **beér,** ked telo známena jak: spokojny je na dačom, dosť mu, — vždy určite sa uživa, k. pr.: a takarékos kevéssel is beéri, a pazarlónak sok is kevés (gazdovlivy i na malym je spokojny, marnotratníkovi i mnoho je malo).

Kit vársz? Reggel óta várok valakit, de senki sem jő. Már régen várunk esőt, mert nagy szárazság van. A kertbe megyek és ott várlak. Ma vendéget várunk. Ti is vártok valakit? Kérem önt, adja nekem ezt a szép könyvet. Mi csak a magunkét kérjük, idegen dolgot nem akarunk. Atyám beteg, az orvost várja; te is beteg vagy (si), talán (ozdaj, snád) te is várod orvosodat? A sült (pečeny) galambot hiába (na darmo) várjuk, az nem repül szánkba (do ust). E földön hiába keressük a teljes (dokonaly) boldogságot. Minden jó tett (skutek) megnyeri (obšiahňe) jutalmát. Bátyám holnapra várja vendégeit. Én nem adom oda ruhámat. Ők nem ké-

rik vissza (na zad) könyvüket. Kérjünk anyánktól pénzt tollra és papirra. Istentől kérjük és várjuk az áldást. Menynyiért adod el nekem lovaidat? Lovaimat el nem adom neked, mert magamnak is van szükségem reájok. Házunkat eladjuk. Mit látsz a hegyen? A hegyen látok sok fát és követ. Atyánk boldog, mert látja hogy jó gyermekei vannak. Most szeretlek, mert látom, hogy jó és szorgalmas vagy. Rosz gyermeket nem lehet szeretni. Nem szeretem a pajkos fiút. A szülők szeretik engedelmes gyermekeiket. Ők szeretnek minket, mi is szeretjük őket.

67.

Küldeni, pošilať.	tanulni, učiť sa.
tudni, znať.	csinálni, robiť, činiť.
mondani, povedeť.	szolgálni, služiť.
nyugodni, odpočivať.	izlelni, koštovať.
vágni, rezať.	nyitni, otvirať.
rakni, klasť.	építeni, budovať.
vasalni, kovať, biglovať.	szántani, orať.
kapálni, kopať.	vetni, siať.
hallani, počuvať.	hasítni, stepať.
használni, užívať, osožiť.	önteni, liať.
olvasni, čítať.	készíteni, chystať, pripravovať.
gondolni, mišlieť.	bántani, uražiť, obražiť.
számolni, rátať.	rontani, hubiť, kaziť.
énekelni, spivať.	nyerni, vyhrať.
gyakorolni, čvičiť, činiť.	varrni, šiť.
beszélni, hovoriť.	fúrni, vertať.
irni, pisať.	szúrni, klať, pichať.

Virágot küldök. Könyvemet küldöm. Mit küldesz nekem? Atyám küld nektek gyümölcsöt. Ezt a vásznat hugom küldi. Embert küldünk értetek. Jánost küldjük értetek. Ők mindennap küldenek hozzánk valakit megtudni, hogy nem vagyunk-e betegek. Levéllel hozzánk küldik gyermeköket. Én erről a dologról semmit sem tudok. Hát te tudsz róla valamit? Ők nem tudják tulajdon (vlastny) házuk számát. Mit mondasz? Csak igazat kell mondani.

Mi mind atyád mindenekhez? Azt mondja, hogy a rest
gyermeket nem szereti. Akármit mondjunk neki ő nem hall-
gat (počuva) reánk. Ti azt mondjátok, hogy én rosszúl irok,
a tanitó ur pedig azt mondja, hogy én jól irok. Ti jól irtok
nagyon és szépen énekeltek, de rosszúl tanultok. Az én nap-
számomon (počtu) fát vág. A fát, mely gyümölcsöt nem
termem kivágjuk (vyrubeme) és a tüzre vetjük (hadzáme).
Szántalom, (žúlem), a ki maga alatt vágja a fát. Mit csi-
nálltok? Ollót vágunk pénzért az uraság (panstvo) számára.
Én őt még nem látom, de már messziről hallom, annyira
(tak) kiabál (kričí). A kovács lovaimat vasalja. Hordóka
vasalunk. Mindig szomorkodunk (zarmutime) valahányszo
halljuk, hogy valamely rest gyermek ifjusága éveit, jó
hasznos dolgok megtanulására (ku naučeňiu) nem használ
Hogy vagy (jak sa máš) barátom! már régen nem vol
nálunk? Köszönöm (dekujem), hála (chvála) Istennek
vagyok. Mit csináltok egész nap oda haza? (doma). Mi
énjünk (že unujeme) magunkat, egész nap találunk dolg
atyám ir, öcsém számol, húgom énekel, én leczkéimet t
lom, anyám pedig a szentirást olvassa. A hálátlan f
(upomina) a jótéleményt (dobrodeňie) és a jóért ros
fizet (platí). Minél jobban fogadunk szót Istennek (čím
prijmáme slovo bože) annál (tým) több áldást ny
(obdržíme) tőle. Sebesen repülnek (rychle uiekáju) a
napjai és a nem használt (užitu) órát semmi bána
(ani lutosty) nem hozza vissza. Isten szemei minden b
látják a jókat és gonoszakat. Sokan kincsben gon
találni a boldogságot; én azon embert tartom legboldo
nak, ki mások javára él és itt a földön mennyei cseleke
ket (skutky) gyakorol.

Chlapec pije, otec čita, matka šije, ja sa učím, ó
prinesa dreva a loza. Dievče vari (fóz). Žebrák v mes
prosí almužnu. Mi sme tebe písali list. Veselý chlapec
deň spieva. Koho čakáš? Mojo milé priateľe čakám.

Mit mond atyád mindezekhez? Azt mondja, hogy a rest gyermeket nem szereti. Akármit mondjunk neki ő nem hallgat (slucha) reánk. Ti azt mondjátok, hogy én roszúl irok, a tanitó ur pedig azt mondja, hogy én jól irok. Ti jól irtok ugyan és szépen énekeltek, de roszúl tanultok. Az én napszámosom (nadeňňik) fát vág. A fát, mely gyümölcsöt nem terem kivágjuk (vyrubeme) és a tűzre vetjük (hadzáme). Esztelen, (šialeny), a ki maga alatt vágja a fát. Mít csináltok? Ölfát vágunk pénzért az uraság (panstvo) számára. Én őt még nem látom, de már messziről hallom, annyira (tak) kiabál (kriči). A kovács lovaimat vasalja. Hordókat vasalunk. Mindig szomorkodunk (zarmuťime) valahányszor halljuk, hogy valamely rest gyermek ifjusága éveit, jó és hasznos dolgok megtanulására (ku naučeňiu) nem használja. Hogy vagy (jak sa máš) barátom! már régen nem voltál nálunk? Köszönöm (ďekujem), hála (chvála) Istennek jól vagyok. Mit csináltok egész nap oda haza? (doma). Mi nem únjuk (ňe unujeme) magunkat, egész nap találunk dolgot: atyám ir, öcsém számol, húgom énekel, én leczkéimet tanulom, anyám pedig a szentirást olvassa. A hálátlan feledi (zapomina) a jótéteményt (dobrodeňie) és a jóért roszszal fizet (platí). Minél jobban fogadunk szót Istennek (čim viac prijimáme slovo bože) annál (tym) több áldást nyerünk (obdržime) tőle. Sebesen repülnek (rychle uťekáju) az élet napjai és a nem használt (užitu) órát semmi bánatköny (slza ľutosty) nem hozza vissza. Isten szemei minden helyen látják a jókat és gonoszakat. Sokan kincsben gondolják találni a boldogságot; én azon embert tartom legboldogabbnak, ki mások javára él és itt a földön mennyei cselekedeteket (skutky) gyakorol.

Chlapec piše, otec čita, matka šije, ja sa učim, človek prinása dreva z lesa. Ďievče vari (főz). Žebrak v meňe Boha prosi almužnu. Mi sme tebe pisali list. Vesely chlapec caly deň spiva. Keho čakaš? Mojo mile priateľe čakajte. Tvoj

brat mnoho hovori a malo robi. Na darmo očekávame blahoslavenstvo, ked ňepracujeme (dolgozunk); ľem s pracu a pilnosťu buďeme sťäslive. Od Boha prosme a čäkajme všecko dobre. Moj sluha na dvoch koňoch ore, a my šejeme pšenicu a žito. U nás sa jačmen (jarec) dobre rodi. Preco ňeotvoriťe dvere vásej záhrady? Ňemáme kluc. Ja teba viďim. Ti verne služiš Panu Bohu. On dobre ore svoju zem. Krajčier odev, čizmar čižmy šije. Stolar stoli a stolice chysta. Ja koštujem tvoj chlieb, a ty koštuješ mojo vino. Ked v mladym veku sa ňeučiš v calym zivoťe tvojim ňebuďeš sťäslivy. Rodiče to povedaľi svojim synom: mile ďieťi, buďte čnosťlive a ušilovne, tak buďete spokojne a blahoslavene, bo Pan Boh, ktory na ňebesach prebyva (lakik) požehnáva čnosť a miluje dobrych. Kto na sen buduje, ten za ťieňom beži. Ľem čnosť pošľechťi (nemesiti), ľem hriech potupi (meggyalázza) človeka. Ked kremeň (kovát) s oceľom bijeme (verjünk) ohňa da. Ňeposlušne ďieťe najviae ľem sebe samemu škoďi, straťi lasku rodičov a učiťelov svojich a skoro ňebezpečnym (veszedelmes) človekom zostaňe (válik). Ked ruky tvoje vždy ľem v luňe tvojim (öledben) držiš (tartod) každodenny (mindennapi) chlieb tvoj ňezahledaš. My hledáme ponajprv kraľovstvi bože a jeho spravedlnosť, a všecke jine veci od Boha čäkáme.

68.

Polminnly čas (félmúlt idő).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne;	Ťenkohlásne:
vár-**ék**, čäkal som.	kér-**ék**, prosil som.
vár-**álak**, čäkal som ťä.	kér-**élek**, prosil som ťä.
vár-**ál**, čäkal si.	kér-**él**, prosil si.
vár-**a**, čäkal.	kér-**e**, prosil.
vár-**ánk**, čäkali sme.	kér-**énk**, prosili sme.
vár-**átok**, čäkali sťe.	kér-**étek**, prosili sťe.
vár-**ának**, čäkali.	kér-**ének**, prosili.

Určita tvar.

vár-**ám**, čäkal som (ho, ju, ich).	kér-**ém**, prosil som (ho, ju, ich).
vár-**ád**, čäkal si „ „ „	kér-**éd**, prosil si „ „ „
vár-**á**, čäkal „ „ „	kér-**é**, prosil „ „ „
vár-**ék**, čäkali sme „ „ „	kér-**ők**, prosili sme „ „ „
vár-**átok**, čäkali sťe „ „ „	kér-**étek**, prosili sťe „ „ „
vár-**ák**, čäkali „ „ „	kér-**ék**, prosili „ „ „

Naznamka. Ten polminuly čas sa naziva dejopisny (történeti, historisch), ponevač najviac ľem v dejopisu sa uživa. — Jiny polminuly čas sa tak tvôri, ked ku pritomnemu času sa slovo „**vala**“ priloži, k. pr.: várok vala (čäkal som), várez vala (čäkal si), vár vala (čäkal) a t. d.

Na dejopisny polminuly čas máme krásne prikladi v svatym pišme, k. pr: **I**-a kňiha Mojžišova sa tak začina:

1. Kezdetben teremt**é** Isten a mennyet és földet.

2. A föld pedig puszta és üres **vala** és sötétség **vala** a mélység szinén és az Isten lelke lebeg**é** a vizek fölött.

3. És mond**á** Isten: Legyen világosság. És **lőn** vi-
lágosság.

4. És lát**á** Isten a világosságot, hogy jó, és elválaszt
a világosságot a sötétségtől.

5. És nevez**é** a világosságot napnak, és a sötétség
éjnek; és **lőn** este és reggel, egy nap.

6. Mond**á** még az Isten: Legyen erősség a vizek k
zött, és válaszsza el a vizeket, a vizektől.

7. És erősséget alkot**a** Isten, és elválaszt**á** a vizek
melyek az erősség alatt **valának**, azoktól, melyek az er
ség fölött **valának**. És ugy **lőn**.

8. És nevez**é** Isten az erősséget égnek; és **lőn** est
reggel, második nap a t. d. — To jest:

„1. Na počatku stvoril Boh nebe a zem.

2. Zem pak byla pusta a prazna a tma byla nad tvaru
kosty a duch boži vznášal sa nad vodami.

Určita tvar.

vár-ám, čákal som (ho, ju, ich).			**kér-ém**, prosil som (ho, ju, ich).		
vár-ád, čákal si	„ „	„	kér-**éd**, prosil si	„ „	„
vár-á, čákal	„ „	„	kér-**é**, prosil	„ „	„
vár-ók, čákali sme	„ „	„	kér-**ők**, prosili sme	„ „	„
vár-átok, čákali ste	„ „	„	kér-**étek**, prosili ste	„ „	„
vár-ák, čákali	„ „	„	kér-**ék**, prosili	„ „	„

Naznamka. Ten polminuly čas sa naziva dejopisny (történeti, historisch), ponevač najviac lem v dejopisu sa uživa. — Jiny polminuly čas sa tak tvori, ked ku pritomnému času sa slovo „**vala**" priloži, k. pr.: várok vala (čákal som), vársz vala (čákal si), vár vala (čákal) a t. d.

Na dejopisny polminuly čas máme krásne prikladi v svatym pišme, k. pr: **I**-a kňiha Mojžišova sa tak začina:

1. Kezdetben teremté Isten a mennyet és földet.

2. A föld pedig puszta és üres **vala** és sötétség **vala** a mélység szinén és az Isten lelke lebegé a vizek fölött.

3. És mondá Isten: Legyen világosság. És **lőn** világosság.

4. És látá Isten a világosságot, hogy jó, és elválasztá a világosságot a sötétségtől.

5. És nevezé a világosságot napnak, és a sötétséget éjnek; és **lőn** este és reggel, egy nap.

6. Mondá még az Isten: Legyen erősség a vizek között, és válaszsza el a vizeket, a vizektől.

7. És erősséget alkota Isten, és elválasztá a vizeket, melyek az erősség alatt **valának**, azoktól, melyek az erősség fölött **valának**. És ugy **lőn**.

8. És nevezé Isten az erősséget égnek; és **lőn** este és reggel, második nap a t. d. — To jest:

„1. Na počatku stvoril Boh nebe a zem.

2 Zem pak byla pusta a prazna a tma byla nad tvaru hlbokosty a duch boži vznášal sa nad vodami.

3. A rekl Boh: buď svetlo. A učineno jest švetlo.

4. A viděl Boh švetlo, že je dobre: a oddělil švetlo od temnosti.

5. A nazval švetlo dňem a tmu noc: a bol večer a ráno, jeden deň.

6. Rekl take Boh: buď obloha u prostred vod a ona ňech odděli vody od vod.

7. I učiňil Boh oblohu a oddělil vody, ktore byly pod oblohu od tych, ktore byly nad oblohu. I stalo sa tak.

I nazval Boh oblohu ňebem; i stal sa večer a ráno deň druhy a t. d.

69.

Minuly čas (múlt idő).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-**t**-am, čäkal som.	kér-**t**-em, prosil som.
vár-**t**-alak, čäkal som ťä.	kér-**t**-clek, prosil som ťä.
vár-**t**-äl, čäkal si.	kér-**t**-él, prosil si.
vár-**t**, čäkal.	kér-**t**, prosil.
vár-**t**-unk, čäkali sme.	kér-**t**-ünk, prosili sme.
vár-**t**-atok, čäkali ste.	kér-**t**-etek, prosili ste.
vár-**t**-ak, čäkali.	kér-**t**-ek, prosili.

Určita tvar.

vár-**t**-am, čäkal som (ho, ju, ich).	kér-**t**-em, prosil som (ho, ju, ich).
vár-**t**-ad, čäkal si „ „ „	kér-**t**-ed, prosil si „ „ „
vár-**t**-a, čäkal „ „ „	kér-**t**-e, prosil „ „ „
vár-**t**-uk, čäkali sme „ „ „	kér-**t**-ük, prosili sme „ „ „
vár-**t**-átok, čäkali ste „ „ „	kér-**t**-étek, prosili ste „ „ „
vár-**t**-ák, čäkali „ „ „	kér-**t**-ék, prosili „ „ „

I. Naznamka. Minuly čas ma svoju vlastnu tvornu literu **t**, ponajprv tota sa položi ku koreňu časoslova, a tak prichadzaju ku ňej osobne pripony, k. pr.: vár-**t**-am, kér-**t**-em, a sice:

1. Časoslova, ktore na **j, l, ly, n, ny, r** vychadzaju, ked pred posledňu totu spoluhlásku jednu samohlásku maju, vtedy ku koreňu čiste **t** beru v každej osobe, k. pr.: nyer (vyhra), nyer-t-em, nyer-t-él, nyer-t, nyer-t-ünk, nyer-t-etek, nyer-t-ek, a t. d.

2. Ked ale na dva spoluhlásky, abo na: **lt, ört** vychadzaju, vtedy ku koreňu beru **ott, ett, ött** v každej osobe, k. pr.: ront (dáli), ront-ott-am, ront-ott-él, ront-ott, ront-ott-unk, ront-ott-atok, ront-ott-ak a t. d. — segít (pomáha), segít-ett-em, segít-ett-él a t. d. fűz (tupí), fűz-ött-em, fűz-ött-él a t. d.

II. Naznamka. 1. Časoslova, ktore na **b, d, f, g, gy, k, m, p, s, sz, t, z** vychadzaju, dostaňu v tretej osobe jednotného počtu ďurstnéj tvary **ott, ett, ött,** v druhych ale osobach vždy čiste **t**, k. pr.: szab (vyšívam, prispôsobuje), szab-t-am, szab-t-ál, szab-ott, szab-t-unk, szab-t-atok, szab-t-ak. — Szab-t-am, szab-t-ad, szab-t-a, szab-t-ál, szab-t-ak, szab-t-ak.

Vyberaje sa:

hemzi, (pemzi).	nyit, (otvára).
fut, (beží).	süt, (peče).
hat, (mocie, mňankuje).	tör, (roztvorí).
jut, (prijde, dostaňe sa ma).	üt, (bije).
köt, (viaže, pletie).	vet, (šeje).
lát, (beží).	vét, (chrieši, previňi).

Tieto majú v každej osobe **ott, ett, ött,** k. pr.: fut-ott-am, fut-ott-ál, fut-ott a t. d. — vet-ett-em, vet-ett-él, vet-ett a t. d. — köt-ött-em, köt-ött-él, köt-ött a t. d.

2. Dvojsyllabne na **ad, ed** vychadzajíce časoslova moňu lem čiste **t** vziať, k. pr.: meghasad-t (rozstepilo sa), elreped-t (roz-parilo sa) a t. d.

3. Na **gg** vychadzajíce časoslova, k. pr.: agg (stari sa), függ (viší), gurg (kupa), zdržňa sie **ott, ett, ött** v tretej osobe jednného počtu ďurstnéj tvary, ale vo všeckych jinych osobach moňu čiste **t**, jak aj **ott, ett, ött** vziať, k. pr.: függ-tem, abo: függ-ött-em, függ-t-él, abo: függ-ött-él, függ-ött a t. d.

4. Na **ll, rr** vychadzajíce časoslova, jak: áll (stojí), hall (počuje), forr (vre), moňu v každej osobe čiste **t**, abo: **ott, ett, ött** vziať. Na **ll** vychadzajíce obyčajňejší lem **ott, ett, ött** beru, k. pr.: áll-ott-em, hall-ott-él a t. d. — Varr (šije) lem čiste **t** beru, k. pr.: varr-t-am, varr-t-ál a t. d.

5. Na **ang, eng, ong, öng** vychadzajíce časoslova v tretej osobe beru **ott, ett, ött,** v jinych osobach vždy majú čiste **t**, k. pr.: lappang (ukriva sa), lappang-t-am, lappang-t-ál, lappang-t-a a t. d.

2. Ked ale na dva spoluhlásky, abo na: **ft, üt** vychadzaju, vtedy ku koreňu beru **ott, ett, ött** v každej osobe, k. pr.: ront (káži), ront-ott-am, ront-ott-ál, ront-ott, ront-ott-unk, ront-ott-atok, ront-ott-ak a t. d. — segit (pomaha), segit-ett-em, segit-ett-él a t. d. fűt (topi), fűt-ött-em, fűt-ött-él a t. d.

II. Naznamka. 1. Časoslova, ktore na **b, d, f, g, gy, k, m, p, s, sz, t, z** vychadzaju, dostaňu v tretej osobe jednotného počtu ňeurčitej tvary **ott, ett, ött,** v druhych ale osobach vždy čiste **t,** k. pr.: szab (prikrava, predpisuje), szab-t-am, szab-t-ál, szab-ott, szab-t-unk, szab-t-atok, szab-t-ak. — Szab-t-am, szab-t-ad, szab-t-a, szab-t-uk, szab-t-átok, szab-t-ák.

Vyberaju sa:

bocsát, (pusti).	nyit, (otvira).
fut, (beži).	sűt, (peče).
hat, (može, učinkuje).	tát, (roztvori).
jut, (prijde, dostaňe sa mu).	üt, (bije).
köt, (viaže, pletie).	vet, (šeje).
lót, (beži).	vét, (chrieši, previňi).

Tote maju v každej osobe **ott, ett, ött,** k. pr.: fut-ott-am, fut-ott-ál, fut-ott a t. d. — vet-ett-em, vet-ett-él, vet-ett a t. d. — köt-ött-em, köt-ött-él, köt-ött a t. d.

2. Dvojsyllabne na **ad, ed** vychadzajice časoslova možu aj lem čiste **t** vzať, k. pr.: meghasad-t (rozstepilo sa), elreped-t (rozparalo sa) a t. d.

3. Na **gg** vychadzajice časoslova, k. pr.: agg (stari sa), függ (viši), gugg (čupi), zadržia sice **ott, ett, ött** v tretej osobe jednotného počtu ňeurčitej tvary, ale vo všeckych jinych osobach možu tak čiste **t,** jak aj **ott, ett, ött** vzať, k. pr.: függ-tem, abo: függ-ött-em; függ-t-él, abo: függ-ött-él, függ-ött a t. d.

4. Na **ll, rr** vychadzajice časoslova, jak: áll (stoji), hall (čuje), forr (vre), možu v každej osobe čiste **t,** abo: **ott, ett, ött** vzať; ale na **ll** vychadzajice obyčajňejši lem **ott, ett, ött** beru, k. pr.: hall-ott-am, hall-ott-ál a t. d. — Varr (šije) lem čiste **t** bere, jak varr-t-am, varr-t-ál a t. d.

5. Na **ang, eng, ong, öng** vychadzajice časoslova lem v tretej osobe beru **ott, ett, ött,** v jinych osobach vždy maju čiste **t,** k. pr.: lappang (ukriva sa), lappang-t-am, lappang-t-ál, lappang-ott a t. d.

70.

Davnominuly čas (régmult idő).

Davnominuly čas je složeny s minulého času ku ktorému sa pridava slovičko **volt**, abo **vala**, k. pr.: vártam volt, vártam vala (čákal som bol), vártál volt (vala) (čákal si bol), vártad volt (vala) (čákal si bol — ho, ju, ich) a t. d.

Tegnap vendéget vártam. Mi is vártunk vendégeket, de nem jöttek. Ti holnap a városba mentek, hol szép dolgokat láthattok (mozěte videť). Öcsém sokáig várt reám a kertben, de én csak este mentem oda, mert sok dolgom volt. Örömmel vártad volna tanitódat, ha tudtad volna, hogy eljő. Ha nem mondtad volna nekem, hogy barátom már elment, még most is vártam volna. Hol voltál tegnap? Tegnap a réten voltam. Mit csináltál ott? Én szénát kaszáltam, öcsém pedig száritotta. Gabonád már érett, mikor aratod le? A szabó megvarrta már a ruhát. Mennyit kell érte fizetni (plaťiť)? Három forintot. Ki hozta el könyvemet? Mi hoztuk el, ott találtuk a pataknál. Látta ön már az uj házat? Még nem láttam, mert csak most jöttem a faluról. Mi eladjuk búzánkat, ti nem adjátok el a tiéteket? Atyám még most nem akarja eladni. Ki énekelt ma oly szépen? Hárman énekeltek. Kis hugom énekli legszebb dalát. Ti nem éneklitek ezt a dalt.? Ma nem éneklünk, mert torkunk fáj. Irtál már levelet? Én nem irtam, mert nem volt időm reá, de anyám már megirta a magáét. Ha jól tanulsz, fiam és jól viseled (spravuješ) magadat, ember lesz belőled. Addig kértük őtet, mig (dokaľ) végre reá állott (na to pristal). Olyan rosz volt a papiros, hogy öcsém alig tudott reá irni. A kőmüvesek nyáron épitenek. Testvéreim ujra épitik házukat. Tűzvész (ňebezpečenstvo ohňa) után ujra fölépitették a házat. Ruhámat vizzel leöntötted. A Duna a fekete tengerbe önti habjait (vlny, vodu). Kiöntöttük a vizet. Nagy gond miatt az álom is elhagyta (zohabil) szemeinket. Midőn

minden elhagyott és a földi segélynek (pomoc) minden re-
mége elenyészett (zmizla) szemeimet és szivemet ég felé
fordítottam (obratil som) s Istentől kértem segélyt.

Ňeviďeli oči moju matku? Ňe, ešťe sme ju ňeviďeli.
Či ste robili caly tyďeň? Ja sa učil, moj otec oral a šal,
moja matka košeľu šila, moj brat v záhrade pracoval (dolgozott)
a naše sluhove na hore drevo rubali. Kde ste viďeli naše
koňe? Tam, na ňižnym (alsó) polu sme ich viďeli. Neboľi
že na višňej (felső) luke? Teho roku sme ešťe tam ňeboľi.
Učitel mne pochvaliel (megdicsért) že som sa dobre učil.
Tvoj otec mojeho brata pochvaliel. Predal si vcera mnoho
ovoci? Ktory dom predal tvoj otec? Mi ňepredali náš dom,
ale oči predali svoju veľku záhradu. Kto ma (u keho je)
moj nož? Tvoj súsed ho ma (u tvojeho súseda je). Kemu
si dal moje nožnice? (ollómat). Ja ich ňikemu ňedal, ale
ty ich dal súsedovemu synovi. Ty ňeznál že ja prijďem. Mi
znali že nam priňešete z mesta postavu a platna. Ďitky
pracovali caly deň na poľu. Slunce jásňe (fényesen) sveťilo
(világitott, sütött). Dňes sme sveťili (ünnepeltük) deň na-
rodenia našej matky. Pčoly ľetali z kvetka na kvetek a
hľadali sladku stavu (ňedvet) k svojej praci. Tvoju šestru
sme hľadali, ale sme ju ňenašli. Ty si ňepoznal (ismerted)
teho človeka, ktory včera s mojim bratom sa dohvaral. Ot-
voril som dvere, bo veľky dym (füst) bol v hiži. To je zly
človek, ktory i tam zňie, kde ňe šal. Kde si bol, keď som
tá hľadal (kerestelek)? Prave (épen) vtedy som mojeho pria-
ťela naštivoval (látogattam). Ešťe slunce ňevychodzilo, keď
sme stavali. Matka prichystala večeru, a my domu sa nav-
ratili jak už na ňebi mesac a hvezdy sa objavili (föltüntek).
Po večeri smo sa všecke pomodlili (imádkoztunk) a išli spať.
Ráno sme stanuli a zaše ku každodennej našej praci sme sa
lapili (fogtunk).

mindenki elhagyott és a földi segélynek (pomoc) minden reménye elenyészett (zmizla) szemeimet és szivemet ég felé forditottam (obratil som) s Istentől kértem segélyt.

Ňeviďeli oňi moju matku? Ňe, ešťe sme ju ňeviďeli. Čo ste robili caly tyďeň? Ja sa učil, moj otec oral a šal, moja matka košelu šila, moj brat v záhraďe pracoval (dolgozott) a naše sluhove na hore drevo rubali. Kde sťe viďeli naše koňe? Tam, na ňížnym (alsó) polu sme ich viďeli. Neboli sťe na višňej (felső) luke? Teho roku sme ešťe tam ňeboli. Učitel mne pochvaliel (megdicsért) že som sa dobre učil. Tvoj otec mojeho brata pochvaliel. Predal si vcera mnoho ovoci? Ktory dom predal tvoj otec? Mi ňepredali náš dom, ale oňi predali svoju velku záhradu. Kto ma (u keho je) moj nož? Tvoj súsed ho ma (u tvojeho súseda je). Kemu si dal moje nožnice? (ollómat). Ja ich ňikemu ňedal, ale ty ich dal súsedovemu synovi. Ty ňeznál že ja prijďem. Mi znali že nam priňešeťe z mesta postavu a platna. Ďitky pracovali caly deň na polu. Slunce jásňe (fényesen) sveťilo (világitott, sütött). Dňes sme sveťili (ünnepeltük) deň naroďenia nášej matky. Pčoly letali z kvetka na kvetek a hledali sladku sťavu (nedvet) k svojej praci. Tvoju šestru sme hľedali, ale sme ju ňenašli. Ty si ňepoznal (ismerted) teho cloveka, ktory včera s mojim bratom sa dohvaral. Otvoril som dvere, bo velky dym (füst) bol v hiži. To je zly člověk, ktory i tam zňie, kde ňe šal. Kde si bol, ked som tą hledal (kerestelek)? Prave (épen) vtedy som mojeho priatela naštivoval (látogattam). Ešťe slunce ňevychodzilo, ked sme stavali. Matka prichystala večeru, a my domu sa navrátili jak už na ňebi mesac a hvezdy sa objavili (föltüntek). Po večeri sme sa všecke pomodlili (imádkoztunk) a išli spať. Ráno sme stanuli a zaše ku každodennej nášej praci sme sa lapili (fogtunk).

71.

Budúci čas (jövő idő).

Budúci čas vyloží sa — jak už známe — skrze prítomný čas. Obyčajne ale složí sa s ňeurčitého (infinitivus) na **ni** vychadzajiového spôsobu a s pomocného časoslova: fogok (budem), fogsz (buďeš), fog (buďe), fogunk (buďeme), fogtok (buďete), fognak (budu). — A v určitej tvary: fogom, fogod, fogja, fogjuk, fogjatok, fogják.

Kérni fogok az Istentől erőt és egészséget. Jer ide (hodz sem) olvasni foglak tanitani. Reménylem (ufam), nem fogsz reám haragudni. Holnap mi is fogunk szántani és vetni. Ne féljetek (ňebojte sa) nálam nem fogtok szükséget szenvedni (trpeť, znašať). Késön jöttek a mezőről, csak most fognak ebédelni. Iskolába fogom küldeni fiamat. Azt fogod neki mondani. Ő nem fogja szüleit megszomorítani. Ott maradunk (zostaňeme) ha látni fogjuk, hogy valamit keresheţünk (zahľedať možeme). Elvesztett (ztraťene) egészséget nem fogjátok oly hamar visszanyerni. Ők nem fogják tőlem könyveiket visszakérni. Majd megmondom neked máskor. Később én is elmegyek oda. Ha valamit fog akarni tőled, majd megirja neked.

72.

Rozkazovaci spôsob (parancsoló mód).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne.	Ťenkohlásne.
2-a vár-**j**, čäkaj.	kér-**j**, proš.
3-a vár-**j**-on, ňech čäka.	kér-**j**-en, ňech prosí.
3-a vár-**j**-atok, čäkajte.	kér-**j**-etek, proste.
3-a vár-**j**-anak, ňech čäkaju.	kér-**j**-enek, ňech prosia.

Určita tvar.

2. vár-**d**, vár-**j**-ad, čäkaj (ho, ju, ich)	kér-**d**, kér-**j**-ed, proš (ho, ju, ich).
3. vár-**j**-a, ňech čäka „ „ „	kér-**j**-e, ňech prosí „ „ „
2. vár-**j**-atok, čäkajte „ „ „	kér-**j**-étek, proste „ „ „
3. vár-**j**-ák, ňech čäkaju „ „ „	kér-**j**-ék, ňech prosia „ „ „

I. Poznámka. Tvorna litera rozkazovacího spôsobu je **j**; nejpr. sa prilepí ku kořeňu, a tak za ňu následujú osobné prípony.

II. Poznámka. Pri časoslovech na **t**, **s**, **sz**, **z** vychadzajících tvorna litera **j** obráti sa na ňuňšu, a sice:

1. Časoslova na **t**:

a) Keď pred **t** hrubá samohláska stojí, **t** a **j** obrátí sa na **s**, k. pr.: ít (ďeď): **íss** (ňeď); üt (bije), **üss** (ňij); arat (ňiňie), **arass** (ňiňij); nevet (zmije sa), **nevess** (ňmij sa).

b) Keď pred **t** tvrdá samohláska, ako krem **s**, **sz** jakakoľvek iná spoluhláska stojí, vtedy len **j** sa obráti na **s**, k. pr.: fűt (hreje), fűt-**s** (hrej); hűt (chládí), hűt-**s** (ochlaďuj); tanít (učí), tanít-**s** (uč); sepít (vysmeje), sepít-**s** (posmahuj); szánt (ore), szánt-**s** (oraj); szárít, szárít (obráť), szárít-**s** (obraďuj); szant (ore), szant-**s** (oraj); zárít, zárít (obráť), zárít-**s** (obraďuj); ront (zhubí, zkazí), ront-**s** (zhubuj).

Ta sa len tyj časoslova vyberu: lát (vidí), lát (beha), bocsát (vypúšťí, odpúšťí), tűz (maľuje): **liss**, **loss**, **bocsass**, **tűzess**.

c) Keď **s**, **sz** stojí pred literu **t**, vtedy **t** sa strať, a **j** sa na **s** aneb **sz** obráti, k. pr.: fest (maluje), fes-**s** (maluj); oszt (rozdeľuje), osz-**sz** (rozdeľuj) a t. d.

2. Časoslova na **s**, **sz**, **z** vychadzajíce obrať ia **j** na **s**, **sz** aneb **z**, k. pr.: ás (kope), ás-**s** (kopaj); vadász (poluje), vadász-**sz** (poluj); vrhász (odlieva), vrhász-**z** (odlievaj) a t. d.

3. Rozkazovacího spôsobu určitej tvary jednotného počtu 2-ha osoba i tak sa môže tvorit, že **j** a samohláska osobného pripona sa vyhať, a len **d** sa prilepí ku časoslovu, k. pr.: vár-**d**, mesto: vár-**j**-**ad**; ad-**d**, mesto: ad-**j**-**ad**; tanul-**d**, mesto: tanul-**j**-**ad**; neves-**d**, mesto: neves-**e**-**ed** a t. d. — V tych časoslovoch v ktorych **t** zostaňe a **j** sa na **s** obráti, toto **s** zostaňe a ku ňemu sa položí **d**, k. pr.: tanít-**s**-**d**; fűt-**s**-**d**, a t. d.

Sokat lass, hallj, de keveset szólj. Keresd, szeresd a (blaženosť, ha spokojný (spokojný) szívvel akarod élni életedet. Által (podstraj) meg magadat Isten előtt, és az ő kezeitől vagy megdelmet. Maradj hűséges (verný) barátodhoz szegénységben is. Ne ítélj (súď) hogy tégedet se (ani) ítéljenek. Ne mondj olyat, mit mondani nem szabad. Ne akarj nagyobbnak látszani (zdať sa) mint vagy, mert úgy járszak (ťať pochodíš), mint a felfúvott (naduta) és megpukkadt (napukla) béka. Jőért jőt ne várj emberektől, majd meg-

I. Naznamka. Tvorna litera rozkazovacého spôsobu je **j**; najprv ona sa priloži ku koreňu, a tak za ňu následuju osobne pripony.

II. Naznamka. Pri časoslovoch na **t, s, sz, z** vychadzajících tvorna litera **j** obrati sa na inakšu, a sice:

1. Časoslova na **t**:

a) ked pred **t** kratka samohláska stoji, **t** a **j** obrati sa na **s**, k. pr.: fut (beži), fu**ss** (bež); üt (bije), üs**s** (bi); arat (žňie), ara**ss** (žej); nevet (šmeje sa), neve**ss** (šmej sa).

b) Ked pred **t** dluha samohláska, abo krom **s, sz** jakakolvek jina spoluhláska stoji, vtedy lem **j** sa obrati na **s**, k. pr.: fût (topi), fût-**s** (top); hût (chladi), hût-**s** (ochladz); tanit (uči), tanit-**s** (uč); segit (pomaha), segít-**s** (pomahaj); ront (zhubi, zkázi), ront-**s** (zhub, zkáz); sért (obraži), sért-**s** (obraž); szánt (ore), szánt-**s** (oraj).

Tu sa lem try časoslova vyberu: lát (vidi), lót (beha), bocsát (pušti, odpušti), tote máju: lá**ss**, ló**ss**, bocsá**ss**.

c) Ked **s, sz** stoji pred literu **t**, vtedy **t** sa strati, a **j** sa na **s** aneb **sz** obrati, k. pr.: fest (maluje), fes-**s** (maluj); oszt (rozdava), osz-**sz** (rozdavaj) a t. d.

2. Časoslova na **s, sz, z** vychadzajice obratia **j** na **s, sz** aneb **z**, k. pr.: ás (kope), ás-**s** (kopaj); vadász (poluje), vadász-**sz** (poluj); ruház (odieva), ruház-**z** (odievaj) a t. d.

3. Rozkazovacého spôsobu určitej tvary jednotného počtu 2-ha osoba i tak sa može tvoriť, že **j** a samohláska osobného pripona sa vychabi, a lem **d** sa priloži ku časoslovu, k. pr.: vár-**d**, mesto: vár-**j**-**a**d; ad-**d**, mesto: ad-**j**-**a**d; tanul-**d**, mesto: tanul-**j**-**a**d; neves-**d**, mesto: neves-**s**-**e**d a t. d. — V tych časoslovoch v ktorych **t** zostaňe a **j** sa na **s** obrati, toto **s** zostaňe a ku ňemu sa položi **d**, k. pr.: tanit-**s**-**d**; fût-**s**-**d**, a t. d.

Sokat láss, hallj, de keveset szólj. Keresd, szeresd a békeséget, ha nyugodt (spokojny) szivvel akarod élni életedet. Alázd (poňižuj) meg magadat Isten előtt, és az ő kezeitől várj segedelmet. Maradj hűséges (verny) barátodhoz szegénységében is. Ne itélj (sudz) hogy tégedet se (aňi) itéljenek. Ne mondj olyat, mit mondani nem szabad. Ne akarj nagyobbnak látszani (zdať sa) mint vagy, mert ugy jársz (tak pochodiš), mint a fölfúvott (naduta) és megpukkadt (rozpukla) béka. Jóért jót ne várj emberektől, majd meg-

fizet érte az Isten. Baglyokkal huhogass, (huhukaj) verebekkel csiripelj (šlebotaj). Nyisd föl szemeidet embertársaid inségére, majd szived is utánok nyilik. Lassan járj, tovább érsz. Hol nincs, ott ne keress. Tanácsot (radu) ne adj, ha nem kérnek. Ne tagadd meg (ňe zataj) a szegénytől a segedelmet. Vagy igazat mondj, vagy hallgass. Oszd el (rozdel) terhedet, ha nem birsz (vladaš) vele. Keveset igérj, de tartsd meg igéretedet. Ajánld föl (poruč) dolgaidat Istennek és bizzál (dufaj) benne, ő mindent jóvá teszen. Ne forralj (ňe var) felebarátod (blížny) ellen roszat, midön benned helyezi (základa) bizodalmát (ufnosť) Kitöl tanulhatsz, arra hallgass. Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú életü lehess (mohol byť) a földön.

73.

Spojovaci spôsob (kötmód).

Pritomny čas.

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-j-ak, ňech čäkam.	kér-j-ek, ňech prosim.
vár-j-alak, ňech čäkam tä.	kér-j-elek, ňech prosim tä.
vár-j, čäkaj.	kér-j, proš.
vár-j-on, ňech čäka.	kér-j-en, ňech prosi.
vár-j-unk, čäkajme.	kér-j-ünk, prosme.
vár-j-atok, čäkajte.	kér-j-etek, proste.
vár-j-anak, ňech čäkaju.	kér-j-enek, ňech prosia.

Určita tvar.

vár-j-am, ňech čäkam (ho, ju, ich)	kér-j-em, ňech prosim (ho, ju, ich)
vár-j-ad, čäkaj „ „ „	kér-j-ed, proš „ „ „
vár-j-a, ňech čäka „ „ „	kér-j-e, ňech prosi „ „ „
vár-j-uk, čäkajme „ „ „	kér-j-ük, prosme „ „ „
vár-j-atok, čäkajte „ „ „	kér-j-ötek, proste „ „ „
vár-j-ák, ňech čäkaju „ „ „	kér-j-ék, ňech prosia „ „ „

Naznamka. Spojovacého spôsobu pritomny čas tak vlastne sa tvori, jak rozkazovaci spôsob, lem že i prvšu osobu ma.

A ki beteg, menjen az orvoshoz. Barátunkat kérjük, hogy jöjjön hozzánk. A földmüveló kéri az Istent, hogy jó esőt adjon és vedesit fagytól, jégesőtől, szárazságtól és egyéb kártékony időjárástól megőrizze (záchraňi). Kérjétek meg anyátokat, hogy a városba küldjön benneteket. Igazat szólj, ha akarod, hogy az emberek neked higyjenek (veriľi). Hogy embertársaid szeressenek, te is szeresd őket. A ki nem akarja, hogy öreg napjaiban szükséget (ňedostatek) szenvedjen (trpeľ), fiatal korában munkálkodjék (ňech pracuje). Téged arról vádolnak (žalovaľi) hogy roszúl viseled (spravoval) magadat, halljuk: mit tudsz előhozni mentségedre? (vyhvarka). Nem akarom fiamat magasztalni (vyvyšovať), minden dicsé-ret helyett szóljanak tettei. Kedves jótevőim (dobrodinc-éljenek boldogul, az Isten áldja meg, öröm és boldogság k-vesse (ňech nasleduje) lépteiket. Kövessük a jó példát, I-gyünk tökéletesek (dokonaly). Ne adjunk okot arra, h-az emberek gyüllöljenek (ňenavideľi) minket. Utolsó dol-inkról emlékezzünk meg (rozpamätajme sa), mert por-hamu vagyunk s ugy éljünk, hogy minden órában nyugod-(spokojňe) megjelenhessünk (by sme mohli sa predstavit-Isten itélőszéke előtt. Miveljük (čvičme) lelkünket és-vünket, forditsuk (obraťme, vynaložme) minden idő-jó cselekedetekre. Mondjatok nekem szebb örömet, min-melyet jó tett után érezünk (cítime).

74.

Polminuly čas, aneb: Žadaci spôsob (félmult idő, vagy: óhajtó mód).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-n-ék, by som čäkal.	kér-n-ék, by som prosil.
vár-n-alak, by som čäkal tä.	kér-n-elek, by som prosil tä.
vár-n-el, by si čäkal.	kér-n-el, by si prosil.
vár-n-é, by čäkal.	kér-n-é, by prosil.

A ki beteg, menjen az orvoshoz. Barátunkat kérjük, hogy jöjjön hozzánk. A földmivelő kéri az Istent, hogy jó esztendőt adjon és vetéseit fagytól, jégesőtől, szárazságtól és egyéb kártékony időjárástól megőrizze (záchrani). Kérjétek meg anyátokat, hogy a városba küldjön benneteket. Igazat szólj, ha akarod, hogy az emberek neked higyjenek (verili). Hogy embertársaid szeressenek, te is szeresd őket. A ki nem akarja, hogy öreg napjaiban szükséget (ňedostatek) szenvedjen (trpel), fiatal korában munkálkodjék (ňech pracuje). Téged arról vádoltak (žalovali) hogy roszúl viseléd (spravoval) magadat, halljuk: mit tudsz előhozni mentségedre? (vyhvarka). Nem akarom fiamat magasztalni (vyvyšovať), minden dicséret helyett szóljanak tettei. Kedves jótevőim (dobrodinci) éljenek boldogul, az Isten áldja meg, öröm és boldogság kövesse (ňech nasleduje) lépteiket. Kövessük a jó példát. Legyünk tökéletesek (dokonaly). Ne adjunk okot arra, hogy az emberek gyülöljenek (ňenavideli) minket. Utolsó dolgainkról emlékezzünk meg (rozpamätajme sa), mert por és hamu vagyunk s ugy éljünk, hogy minden órában nyugodtan (spokojňe) megjelenhessünk (by sme mohli sa predstaviť) az Isten itélőszéke előtt. Miveljük (čvičme) lelkünket és szivünket, forditsuk (obraťme, vynaložme) minden időnket jó cselekedetekre. Mondjatok nekem szebb örömet, mint az, melyet jó tett után érezünk (citime).

74.

Polminuly čas, aneb: Žadaci spôsob (félmult idő, vagy: óhajtó mód).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
vár-**n**-ék, by som čäkal.	kér-**n**-ék, by som prosil.
vár-**n**-álak, by som čäkal tä.	kér-**n**-élek, by som prosil tä.
vár-**n**-äl, by si čäkal.	kér-**n**-él, by si prosil.
vár-**n**-a, by čäkal.	kér-**n**-e, by prosil.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
vár-**n**-ánk, by sme čákali.	kér-**n**-énk, by sme prosili.
vár-**n**-átok, by ste čákali.	kér-**n**-étek, by ste prosili.
vár-**n**-ának, by čákali.	kér-**n**-ének, by prosili.

Určita tvar.

vár-**n**-ám, by som čákal (ho, ju, ich)	kér-**n**-ém, by som prosil (ho, ju, ich)
vár-**n**-ád, by si čákal „ „ „	kér-**n**-éd, by si prosil „ „ „
vár-**n**-á, by čákal „ „ „	kér-**n**-é, by prosil „ „ „
vár-**n**-ók, by sme čákali „ „ „	kér-**n**-ők, by sme prosili „ „ „
vár-**n**-átok, by ste čákali „ „ „	kér-**n**-étek, by ste prosili „ „ „
vár-**n**-ák, by čákali „ „ „	kér-**n**-ék, by prosili „ „ „

Naznamka. Žadaci spôsob ma svoju vlastnu tvornu literu **n**. Ona sa položi najprv ku koreňu časoslova, a tak prichadzaju osobne pripony, k. pr.: ad-**n**-ék, ad-**n**-ál a t. d.

Öcsémet nem várnám, ha tudnám, hogy nincsen kedve jöni. Örömest (milerad) vártad volna barátodat, ha tudtad volna, hogy eljő. Ha nem mondtad volna, hogy bátyám már elment a városba, még most is várnám. Ha szorgalmasak volnátok, többet gondolnátok a könyvre, mint a játékra. Szeretnék tanulni, ha könyvem volna. Ha ő menne (išol) külföldre, én is mennék vele. Ti keményszivűek vagytok, a világért sem adnátok a szegénynek nehány krajczárt. Inségünkben (núdza) Istenen kívül nincs, a ki segitene (spomahal) vagy könyörűlne (smiloval) rajtunk. Ha végczélunkat szemünk előtt tartanók, nem a mulandókban (časny) keresnök boldogságunkat, hanem egyedül a mennyeiek elnyerésére (ku zyskaňiu) törekednénk (ušilovať sa). Ha tanulni akarnál, többet tudnál s szüleid is jobban szeretnének. Szeretnök házatokat megvenni. Atyám eladná falusi jószágát, ha vevője (kupec) volna, maga pedig a városba vonulna (vťahnuť sa). Miért félnénk (bať sa) a haláltól, hiszen (však) sirjaink fölött is őrt áll (na ochranu stoji) az Isten irgalma (smilovaňie).

75.

Minuly a davnominuly čas (régmúlt idő).

Spojovacího spôsobu minuly a davnominuly čas tak vlastne sa tvori, jak v ukazovacím spôsobe, lem že sa doda v minulym čase každéj osobe slovičko: **volna**, k. pr: vártam legyen (žeby som bol čákal), vártál legyen (žeby si bol čákal), várt legyen (žeby bol čákal), a t. d. — vártam volna (bol by som čákal), vártál volna (bol by si čákal), várt volna (bol by čákal), a t. d.

76.

Budúci čas (jövő idő).

Neurčita tvar.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
vár-**and**-ok, by som čákal.	kér-**end**-ek, by som prosil.
vár-**and**-lak, by som čákal tá.	kér-**end**-elek, by som prosil
vár-**and**-sz, by si čákal.	kér-**end**-esz, by si prosil.
vár-**and**, by čákal.	kér-**end**, by prosil.
vár-**and**-unk, by sme čákali.	kér-**end**-ünk, by sme prosili.
vár-**and**-otok, by ste čákali.	kér-**end**-etek, by ste prosili.
vár-**and**-ank, by čákali.	kér-**end**-enek, by prosili.

Určita tvar.

vár-**and**-om, by som čákal	ja, ich.	kér-**end**-em, by som prosil
vár-**and**-od, by si čákal		kér-**end**-ed, by si prosil
vár-**and**-ja, by čákal		kér-**end**-i, by prosil
vár-**and**-uk, by sme čákali		kér-**end**-jük, by sme prosili
vár-**and**-otok, by ste čákali		kér-**end**-itek, by ste prosili
vár-**and**-ják, by čákali		kér-**end**-ik, by prosili

Naznamka. 1. Spojovacího spôsobu budúci čas vlastnu tvornu syllabu **and**, **end**. (ona sa najprv priloží ku ko a tak prichadzaju osobne pripony.

2. Niektoré pisare tento budúci čas užívaju mesto zdanlivého budúceho času, ale to je dopravé, poneváď veľky rozdíl jest, k

75.

Minuly a davnominuly čas (régmúlt idő).

Spojovacého spôsobu minuly a davnominuly čas tak vlastne sa tvôri, jak v ukazovacim spôsobe, lem že sa doda v minulym čaše každej osobe slovičko: **legyen**, a v davnominulym čaše slovičko: **volna**, k. pr: vártam legyen (žeby som bol čäkal), vártál legyen (žeby si bol čäkal), várt legyen (žeby bol čäkal), a t. d. — vártam volna (bol by som čäkal), vártál volna (bol by si čäkal), várt volna (bol by čäkal), a t. d.

76.

Budúci čas (jövő idő).

Ňeurčita tvar.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-**and**-ok, by som čäkal.	kér-**end**-ek, by som prosil.
vár-**and**-lak, by som čäkal tä.	kér-**end**-elek, by som prosil tä.
vár-**and**-asz, by si čäkal.	kér-**end**-esz, by si prosil.
vár-**and**, by čäkal.	kér-**end**, by prosil.
vár-**and**-unk, by sme čäkali.	kér-**end**-ünk, by sme prosili.
vár-**and**-otok, by ste čäkali.	kér-**end**-etek, by ste prosili.
vár-**and**-anak, by čäkali.	kér-**end**-enek, by prosili.

Určita tvar.

vár-**and**-om, by som čäkal	ho, ju, ich.	kér-**end**-em, by som prosil	ho, ju, ich.
vár-**and**-od, by si čäkal		kér-**end**-ed, by si prosil	
vár-**and**-ja, by čäkal		kér-**end**-i, by prosil	
vár-**and**-juk, by sme čäkali		kér-**end**-jük, by sme prosili	
vár-**and**-játok, by ste čäkali		kér-**end**-itek, by ste prosili	
vár-**and**-ják, by čäkali		kér-**end**-ik, by prosili	

Naznamka. 1. Spojovacého spôsobu budúci čas ma vlastnu tvornu syllabu **and**, **end**. Ona sa najprv príloži ku koreňu, a tak prichadzajú osobne pripony.

2. Ňektore pisare tento budúci čas užívaju mesto ukazovacého budúcého času, ale to je ňeprave, ponevač velky rozdíl jest, k. pr.

medzi **várni fogok** (budem čakať) a medzi **várandok** (by som čakal). Ten poslední budúci čas sa len v spojovacím spôsobe môže užívať, k. pr.: ha atyámat várandom, nem fogok menni velletek (keď by som mojeho otca čakal, neposjdem s vámi.

Ha valaki könyvemet kérendi, szivesen oda adom neki. Ha Isten nekem nyugalmat adand, hiven fogok neki szolgálni. Ha valaki azt kérdendi tőlem: miért nem megyek a többi gyermekekkel játszani, megmondom neki, hogy a házat őrzöm (chraňím). Ha szolgalmasan nem dolgozandunk, resteknek fog bennünket anyánk tartani.

77.

Neosobny neurčity spôsob (személytelen határozatlan mód).

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
vár-**ni**, čakať.	kér-**ni**, prosiť.

Osobny neurčity spôsob (személyes határozatlan mód),

vár-**n**-om kell, mne treba čakať.	kér-**n**-em lehet, mňe možno prosiť.
vár-**n**-od kell, tebe treba čakať.	kér-**n**-ed „ tebe „ „
vár-**ni**-a kell, jemu, jej treba čakať.	kér-**ni**-e „ jemu, jej „ „
vár-**n**-unk kell, nám treba čakať.	kér-**n**-ünk „ nám „ „
vár-**n**-otok kell, vám treba čakať.	kér-**n**-etek „ vám „ „
vár-**ni**-ok kell, jim treba čakať.	kér-**ni**-ök „ jim „ „

I. Naznamka. Neosobny neurčity spôsob vždy na **ni** vychadza, k. pr.: ad**ni**, néz**ni**.

Pri takych koreňoch, ktore na dva spoluhlásky, abo na **ít, űt** vychadzaju, tvorna syllaba **ni** bere pred sebe na pomoc samohlasku **a**, aneb **e**, k. pr.: rent-**a**-ni, tanít-**a**-ni, kezd-**e**-ni, fűt-**e**-ni a t. d.

II. Osobny neurčity spôsob tvôri sa s priponami majetkovima, tak že **i** len v tretej osobe jednotného a množného počtu zostava, a v jinych osobach sa straťi, k. pr.: vár-**ni**-a, vár-**ni**-ok.

Ten osobny neurčity spôsob uživa sa vtedy, keď čin časoslova [illegible] a bejaku osobu. To je zvlastna nasledkom neosob- [illegible] kell—treba; illik—svedči; lehet—možno; szabad— [illegible] boldog; sok—dosť; nehéz—ťažko; könnyű—lahko; szükség— [illegible] a t. d. ktore obyčajne s tym neurčitym [illegible]

(Önmagát diczérni hiuság (ničemnosť). Önmagátgyalázni [illegible] (poltlosť). A fiúnak addig kell várnia, míg re- [illegible] (dojde) a sor. Reméby táplálja (chova) az életet, mi- [illegible] kell. Jobb, később valamint megtanulnunk [illegible] szükséges, remélnod kell. Könnyű valakit boszantanod (pomrzet) de neh- [illegible] szint sebe. Könnyű valakit megnyerteinod (udobriť). Ha a gyermek szülöit megbó- [illegible] tottu, bocsánatot kell tőlök kérnie. Bolondság (blazenstv- [illegible] ugy vigadnunk (veselit sa) hogy az öröm legtisztább kú- [illegible] jét (triedlo) a jó lelkiismeretet elfojtsuk (zadušiť). [illegible] mitsem (nič) akar hallani, azon mitsem lehet segiteni [illegible] Nőnünk (rostnut), nem magasra lépnünk (vykročiť) [illegible] hogy nagyokká legyünk. Igen késő, ha valaki csak a [illegible] akar jó életet viselni (provadiť), mikor meg kell haluia. [illegible] elmének ismernie (poznat), a szivnek éreznie (cítiť), a te- [illegible] mutatnia kell, mit a száj mond. Az Istentől adott (dan- [illegible] vakat nem szabad az embernek megvetnie (zapovrhnuť [illegible] igénetet teljesitenünk (vyplniť) kell, habár nagy áldozat- [illegible] kerülne is. Mit tapasztalásból (skusenosť) tudhatunk (m- [illegible] nni), nem szükség könyvből olvasnunk. Vett jótétem- [illegible] kért (za obšahnuté dobrodeňie) hálákat illik adnunk.

78.

Učastné, aneb časoslovné mena (részes vagy igenevek).

Učastné prihomného času (jelen részesülő).

vár-**ó**, čakací (očakávajúci) očekávací.	kér-**ő**, prosiací (prosící) p-

Ten osobny ňeurčity spôsob uživa sa vtedy, keď čin časoslova stoji v poťažnosti s ňejaku osobu. To je zvlastne nasledkom ňeosobnych časoslôv, jak: kell—treba; illik—svedčí; lehet—možno; szabad—slebodno; fáj—boli; aneb ňektorych men, jak: kár—škoda; szükség—potreba; elég—dosť; nehéz—ťažko; könnyü—ľahko; szükséges—potrebno; hasznos—užitečne a t. d. ktore obyčajňe s tym ňeurčitym spôsobom stoja.

Önmagát dicsérni hiuság (ňičemnosť). Önmagát gyalázni alávalóság (podlosť). A fiúnak addig kell várnia, mig reá kerül (dojde) a sor. Remény táplálja (chova) az életet, mig élsz, remélned kell. Jobb, később valamint megtanulnunk, mint soha. Könnyü valakit boszantanod (pomržeť) de nehéz megengesztelned (udobriť). Ha a gyermek szülőit megbántotta, bocsánatot kell tőlök kérnie. Bolondság (blazenstvo) ugy vigadnunk (vešeliť sa) hogy az öröm legtisztább kútfejét (žriedlo) a jó lelkiismeretet elfojtsuk (zadušiť). Ki mitsem (ňič) akar hallani, azon mitsem lehet segitenünk. Nőnünk (rostnuť), nem magasra lépnünk (vykročiť) kell, hogy nagyokká legyünk. Igen késő, ha valaki csak akkor akar jó életet viselni (provadiť), mikor meg kell halnia. Az elmének ismernie (poznať), a szivnek éreznie (cítiť), a tettnek mutatnia kell, mit a száj mond. Az Istentől adott (dane) javakat nem szabad az embernek megvetnie (zapovrhnuť). Az igéretet teljesitenünk (vyplniť) kell, habár nagy áldozatunkba kerülne is. Mit tapasztalásból (skusenosť) tudhatunk (možeme znať), nem szükség könyvből olvasnunk. Vett jótéteményekért (za obšahnuťe dobrodeňie) hálákat illik adnunk.

78.

Učastné, aneb časoslovné mena (részesülők, vagy igenevek).

Učastné pritomného času (jelen részesülő).

vár-ó, čakaci (očakavajici) očekavateľ.	kér-ő, prosiač (prosici) prositeľ.

79.

Účastně polminulého času (félmult részesülő).

vár-**va**, vár-**ván**,	očekavajuc.	kér-**ve**, kér-**vén**,	prosiac.

80.

Účastné minulého času (múlt részesülő).

vár-**t**, čakany.	kér-**t**, proseny.
olvas-**ott**, čitany.	ég-**ett**, spaleny.
szök-**ött**, uskoknuly.	nő-**tt**, rosnuty, rostli.

81.

Účastné budúcého času (jövő részesülő).

vár-**and**-ó, buduce čakajuci.	kér-**end**-ő, buduce prošiaci.

I. Naznamka. Tote viššej predložene slova nazivaju sa účastne, aneb časoslovné mena, ponevač sú i mena (hlavné, aneb pridavné) i účastné su činnosti, trpeňia, stavu časoslova, k. pr.:

esni - padať — eső - spadlivy - dišiť . . . . . hlavné meno
aratni - žať — arató - žňejuci - žňec . . . . . „ „
tanulni - učiť sa — tanuló - učajici - učedelňik . „ „
adni - dať — adó - davajici - dan (dačka) . . . . „ „
venni - kupiť — vevő - kupujici - kupec . . . . „ „ a t. d.
égni - horeť — égő - horici
égett - spaleny; égett-ebb, legégettebb pridavné meno
érni - zreť — érő - zrejici
érett - zrely; érettebb, legérettebb „ „
tapasztalni - skusiť — tapasztaló - skusujuci
tapasztalt - skuseny; tapasztaltabb, legtapasztaltabb „ „ a t. d.

II. Účastné, aneb časoslovné mena prisluchaju zajisťe ku krásy každého jazyka, a jest mnoho pravidlov ku jejich dokonalemu vysvetleňiu. Tote ale pravidla sú do uplnejších mluvňicach suce, protož ich tu ňebudeme vyjadrovať, ale radši predložime ňektore priklady ku jejich vyrozumeňiu.

82.

Alv**ó** oroszlányt nem kell felkölteni.	Špiacého lva ňe treba zobudiť.
Az alv**ó**kat hagyd nyugodni.	Špiacich ňehaj odpočivať.

Segedőket vigasztalni, irgalmas cselekedet.
Ősök vallók és ennem adtatok.
Halliemő tengerre törékeny sajkán ne bocsátkozzál.
Rokkanó falra ne támaszkodjál.
Vezekelők közé ne kevereljél.
Az égen feltűnő és elenyésző csillagok félelemmel töltötték el keblemet.
Ezen sirlakó és rettegő gyermeket a házba vezettem.

—

Klemendás szerint sirva vigad a magyar.
Fiam futva jött haza.
Ő irva is beszél.
Ohajtva vártalak kedves barátom!
Akarva sokat nyerni, mindent veszthetünk.
A házak már fölépitvék = (a házak már fölépitve vannak).
Szöveink örömmel telvék = (szöveink örömmel telve vannak).
Képet, csinos keretbe foglalvát, kaptam = (képet kaptam, mely már csinos keretbe foglalva volt.

Trpiečich potešovať je skutel milosrdenstvi.
Lačny som bol a vy m pokrm dali.
Ňevstup na krechkej lodi na sburlive moro.
Ňeopieraj sa na spad stenu.
Medzi tych, ktore sa ňemiešaj sa.
Na ňebi vychadzajice a zujice hvezdy str naplňili mojo srdce.
Toto plačice a prest dite do domu som v

—

Podľa prislovka plac rozveseľuje uher.
Moj syn bežuci priso
On i pisaci hovori.
Žaduci som ťa očeka priatelu.
Hcejice velo vyhra možeme stratiť.
Domy už sbudovale (domy už sbudov
Srdca náse s radosťu
Obraz, do pekne vpraveny, som d

Szenvedőket vigasztalni, irgalmas cselekedet.
Éhező valék és ennem adtatok.
Hullámzó tengerre törékeny sajkán ne bocsátkozzál.
Roskadozó falra ne támaszkodjál.
Verekedők közé ne keveredjél.
Az égen feltünő és elenyésző csillagok félelemmel töltötték el keblemet.
Ezen siránkozó és rettegő gyermeket a házba vezettem.

—

Közmondás szerint sir**va** vigad a magyar.
Fiam fut**va** jött haza.
Ő ir**va** is beszél.
Óhajt**va** vártalak kedves barátom!
Akar**va** sokat nyerni, mindent veszthetünk.
A házak már fölépit**vék** = (a házak már fölépitve vannak).
Sziveink örömmel tel**vék** = (sziveink örömmel telve vannak).
Képet, csinos keretbe foglal**vát**, kaptam = (képet kaptam, mely már csinos keretbe foglalva volt.

Trpicich potešovať je skutek milosrdenstvi.
Lačny som bol a vy mne pokrm dali.
Ňevstup na krechkej lodičke na sburlive moro.
Ňeopieraj sa na spadlivu stenu.
Medzi tych, ktore sa biju, ňemiešaj sa.
Na ňebi vychadzajice a zmizujice hvezdy strachom naplňili mojo srdce.
Toto plačice a prestrašene dite do domu som vovedol.

—

Podľa prislovka plačuci sa rozveseluje uher.
Moj syn bežuci prisol domu.
On i pisaci hovori.
Žaduci som ťa očekaval mily priateľu.
Hcejice velo vyhrať, všecko možeme stratiť.
Domy už sbudovale súce, = (domy už sbudovane sú).

Srdca náse s radosťu naplňene.

Obraz, do pekneho ramu vpraveny, som dostal.

A tékozló fiu hazatér**vén** atyja lábaihoz borult = (midőn a tékozló fiu hazatért stb.)	Marnotratny syn domu sa navratice padol k noham sveho otca.
A király legyőz**vén** az ellenséget, Budára visszatért = (a király, miután legyőzte az ellenséget stb.)	Kraľ, jak premohol ňeprateľa, navratil sa do Budina.
—	—
Jól vég**zett** munka után édes a pihenés.	Po dobre dokonanej praci sladke je odpočivaňie.
Bátyám sokat tapasztal**t** ember.	Moj brat je mnoho skuseny človek.
A sokáig tart**ott** munkában elfáradtam.	V dluho trvajicej roboťe s unoval som sa.
A rég vár**t** levél végre megérkezett.	Davno očekavany list konečne prišol.
Eltűn**t** ifjuságom évei hol vagytok?	Kde sťe mojeho mladého veku zmiznule roky?
Elmúl**t** esőnek nem kell köpönyeg.	Na minuly dišď ňe treba kepeň.
A harczban eles**ett**ekért imádkoznak.	Modľia sa za spadnutych vo vojňe.
Fátyolt vetni a mul**t**akra.	Zakriť minule veci (to jest: ňepamätať sa na ňych).
Tűzkárosul**t**ak kérnek segélyt.	Pohorenci prosia pomoc.
Folyt**o**n foly; — nőtt**ö**n nő.	Ťekuci ťece; — rošniuci rošnie.
A **vettem** könyv elveszett = (a könyv, melyet vettem, elveszett).	Kňižka, ktoru som kupil, stratila sa.
Szélvészhány**ta** tenger =	More, od povetru zburene.

...ager, melyet a szellővel hányt.	Vinňica, ktoru brad zbil.
Jegyeret szőtt.	—
Tűrem pénzt kérendő, bozzám eljőve.	Odomňe peňazi prosic majuci, prišol ku mňe.
Az indulandó gőzhajót látom.	Vidim sa rušiť majuci parolod.
A világ ...minden mulandó.	Na sveťe všecko minutedlne.
Itt illőn nincs maradandó lakhelyünk.	Na tej zemi ňemáme zostavajice byvaňie.

83.

Hlásteľnice časoslova (hangugrató igék).

Niektore časoslova v jednej aneb druhej osobe straťa posledňej syllaby samohlásku, a zostaňu o jednu syllabu kratš. To ale lem v tych osobach je slobodno, v ktorych ľahka v poved to dovoľi. Take sú:

1. Niektore na **og, eg, ög** vychadzajice časoslova, ked p posledňu syllabu **j, l, ly, n, r, z, zs** stoji, k. pr.: sajog (boli, trasa); sajog (trik robi); vesseleg (kruti, toči sa); gőrölög (pari holyog (blaďi); mosolyog (usmiva sa); dörög (hrmi); forog (kruti a tak dalej.

2. Niektore na **ol, el, öl** vychadzajice časoslova, k. pr.: keresel (ščiť); erdemel (zaslužiť); meríszel (opovaži sa); vesszel (prov csókolj (zabiju); szólál (dolňitro obiahňe) vásarol (kupi) a t. d.

3. Niektore na **or, er, ör** vychadzajice časoslova, k. pr.: g (ľutuje); seper (sikn, zachviď); söpör (zameta); tipor (dlavi) a

4. Niektore na **or, ex, öz** vychadzajice časoslova, k. pr.: (mešuje); kina (trupi); ostor (kruďte, lupil); kepez (tvori, obra vaga (kraťi); ersz (ščiť); osztozik (popadruje); szerez (nadobudňe)

5. Časoslovo: terem (proťi sa).

6. Niektore na **ik** vychadzajice časoslova, ked pred **ik**: a stojí, k. pr.: foglik (rozparuje sa); ostlik (rozbadza sa); (lape sa); szaladlik (hliści sa); lakik (peňi sa); portik (pra vergyek (kvitňe) a t. d.

(tenger, melyet a szélvész hányt).	
Jégverte szőlő.	Vinňica, ktoru hrad zbil.
—	—
Tőlem pénzt kérendő, hozzám eljött.	Odomňe peňazi prosic majuci, prišol ku mňe.
Az indulandó gőzhajót látom.	Viďim sa rušit majuci parolod.
A világon minden mulandó.	Na sveťe všecko minutedlne.
E földön nincs maradandó lakhelyünk.	Na tej zemi ňemáme zostavajice byvaňie.

83.

Hlástraťice časoslova (hangugrató igék).

Ňektore časoslova v jednej aneb druhej osobe straťia poslednej syllaby samohlásku, a zostaňu o jednu syllabu kratše. To ale ľem v tych osobach je slebodno, v ktorych ľáhka vypoved to dozvôli. Take sú:

1. Ňektore na **og, eg, ög** vychadzajice časoslova, ked pred posledňu syllabu **j, l, ly, n, r, z, zs** stoji, k. pr.: sajog (boli, pali [rana]); zajog (krik robi); szédeleg (kruti, toči sa); gőzölög (pari sa); bolyog (bludi); mosolyog (usmiva sa); dörög (hrmi); forog (kruti sa) a tak dalej.

2. Ňektore na **ol, el, öl** vychadzajice časoslova, k. pr.: gyakorol (cviči); érdemel (zasluži); merészel (opovaži sa); vezérel (provaľi); öldököl (zabija); örököl (dedičtvo obšahňe) vasaról (kupi) a t. d.

3. Ňektore na **or, er, ör** vychadzajice časoslova, k. pr.: gyötör (sužuje); sodor (suka, zachvati); söpör (zameta); tipor (dlavi) a t. d.

4. Ňektore na **oz, ez, öz** vychadzajice časoslova, k. pr.: czéloz (cieluje); kínoz (trapi); oroz (kradňe, lupi); képez (tvori, obrazuje); végez (končí); érez (citi); ösztönöz (popudzuje); szerez (nadobudňe) a t.d.

5. Časoslovo: terem (rodi sa).

6. Ňektore na **ik** vychadzajice časoslova, ked pred **ik**: **l** aneb **s** stoji, k. pr.: feslik (rozparuje sa); oszlik (rozhadza sa); hámlik (lupe sa); tündöklik (blišči sa); habzik (peňi sa); porzik (praši sa); virágzik (kvitňe) a t. d.

Priklad ku hlástraťeňiu: gyö**tr**-öm, gyö**tr**-öd, gyö**tr**-i, gyötör-j-ük, gyö**tr**-itek, gyö**tr**-ik a t. d. Medzitym ale to sa najlepši zo zviku a čvičeňia nauči, ponevač kde by vypoved slova ťážka bola, tam sa hlas ňikda ňestraťi.

Kinek semmije sincs, nem sokat tékozol (marnotraťi). A hizelgő (lichotňik, pochlebník) sohasem szokott (zviknol) jóbarát lenni. Elrablott (ujatu) becsületet nehezebb visszatériteni, mint elrablott pénzt. Az ország akkor virágzik, midőn a polgárok a törvénynek engedelmeskednek. Gyarlóság (krehkosť) az ember örökségе (dedičtvo), mely őt bélyegzi (znači). Igen nehéz, talán lehetetlen is, hogy a nagyravágyás (ctižadostivosť) keserü gyöke (koreň) a szeretet édes gyümölcsét teremje. Minél (čim) erősebben tündöklik az élet, annál (tym) kevesebb ideig tart annak fénye. Igazságtalanul szerzett (nadobudnuťe) kincsek nem használnak nekünk. Az igazi becsület abban áll: a legkisebb büntetést soha meg nem érdemleni. A roka ravasz, orzó állat. A pipiske (pipiška) levegőben lebegve (v lufťe sa vznašajuci) énekli el dalát. Ki nagyon siet, később végzi dolgát. A pókok (pavuk) szemei éjjel fénylenek (blisčia sa) mint a macskáéi. Irgalmat gyakorolj, hogy irgalmat találj. A bolygó csillagok, melyekhez földünk is tartozik (prislucha), a naptól kölcsönzik (požičaju) fényöket és melegöket. Ha ellenségeddel jót teszesz (čiňiš), elszégyenli magát (zahaňbi sa) és visszafordul (navraťi sa) hozzád. Nem érdemlette meg a jótéteményt, ki azt megköszönni elfeledi (zapomňe). Forgó a szerencse, nincs állandó kincse. Drágán vásárlott házban nem lehet olcsón lakni. Ha Isten parancsait megőrzitek (záchovaťe), mind a jelen, mind a jövő életben boldogok lesztek. A fösvény (skupy) annyira szereti a pénzt, hogy a szükségeseket sem szerzi meg. Az erőt, hogy nőjön, gyakorolni kell. Ki romlott erkölcsü (zakazenych mravov) társakkal szövetkezik (spoji sa), megromlik. Drágán vásárlott nevetés az, mit becsületünk árán (za cenu poctivosťi) vásároltunk.

84.

Trac-trpného časoslova (a szenvedőige alakja).

Ukazovací spôsob.

Pritomny čas.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-at-**om**, čákany som.	kér-et-**em**, proseny som.
vár-at-**el**, čákany si.	kér-et-**el**, proseny si.
vár-at-**ik**, čákany je.	kér-et-**ik**, proseny je.
vár-at-**unk**, čákane sme.	kér-et-**ünk**, prosene sme.
vár-at-**tok**, čákane sťe.	kér-et-**tek**, prosene sťe.
vár-at-**nak**, čákane sú.	kér-et-**nek**, prosene sú.

Polminuly čas.

vár-at-**ám**, čákany som bol.	kér-et-**ém**, proseny som bol.
vár-at-**ál**, čákany si bol.	kér-et-**é**[illegible]seny si bol.
vár-at-**ék**, čákany bol.	kér-et-**ék**, [illegible]seny bol.
vár-at-**únk**, čákane sme boli.	kér-et-**énk**, prosene sme boli.
vár-at-**átok**, čákane sťe boli.	kér-et-**étek**, prosene sťe boli.
vár-at-**ának**, čákane boli.	kér-et-**ének**, prosene boli.

Minuly čas.

vár-at-**tam**, čákany som bol.	kér-et-**tem**, proseny som bol.
vár-at-**tál**, čákany si bol.	kér-et-**tél**, proseny si bol.
vár-at-**ott**, čákany bol.	kér-et-**ett**, proseny bol.
vár-at-**tunk**, čákane sme boli.	kér-et-**tünk**, prosene sme boli.
vár-at-**tatok**, čákane sťe boli.	kér-et-**tetek**, prosene sťe boli.
vár-at-**tak**, čákane boli.	kér-et-**tek**, prosene boli.

Davnominuly čas.

vár-at-**tam** vala, bol som bol čákany.	kér-et-**tem** vala, bol som bol proseny.
vár-at-**tál** vala, bol si bol čákany. a t. d.	kér-et-**tél** vala, bol si bol proseny a t. d.

Budúci čas.

vár-at-**ni** fogok, buďem čákany.	kér-et-**ni** fogok, buďem proseny
vár-at-**ni** fogsz, buďeš "	kér-et-**ni** fogsz, buďeš "
vár-at-**ni** fog, buďe "	kér-et-**ni** fog, buďe "
vár-at-**ni** fogunk, buďeme čákane.	kér-et-**ni** fogunk, buďeme prosene
vár-at-**ni** fogtok, buďeťe "	kér-et-**ni** fogtok, buďeťe "
vár-at-**ni** fognak, budu "	kér-et-**ni** fognak, budu "

84.

Tvar trpného časoslova (a szenvedőige alakja). Ukazovací spôsob.

Pritomny čas.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
var-at-**om**, čákany som.	kér-et-**em**, proseny som.
var-at-**ol**, čákany si.	kér-et-**el**, proseny si.
var-at-**ik**, čákany je.	kér-et-**ik**, proseny je.
var-at-**unk**, čákane sme.	kér-et-**ünk**, prosene sme.
var-at-**tok**, čákane ste.	kér-et-**tek**, prosene ste.
var-at-**nak**, čákane sú.	kér-et-**nek**, prosene sú.

Polminuly čas.

var-at-**ám**, čákany som bol.	kér-et-**ém**, proseny som bol.
var-at-**ál**, čákany si bol.	kér-et-**é**, proseny si bol.
var-at-**ék**, čákany bol.	kér-et-**ék**, proseny bol.
var-at-**ánk**, čákane sme boli.	kér-et-**énk**, prosene sme boli.
var-at-**átok**, čákane ste boli.	kér-et-**étek**, prosene ste boli.
var-at-**ának**, čákane boli.	kér-et-**ének**, prosene boli.

Minuly čas.

var-at-**tam**, čákany som bol.	kér-et-**tem**, proseny som bol.
var-at-**tál**, čákany si bol.	kér-et-**tél**, proseny si bol.
var-at-**ott**, čákany bol.	kér-et-**ett**, proseny bol.
var-at-**tunk**, čákane sme boli.	kér-et-**tünk**, prosene sme boli.
var-at-**tatok**, čákane ste boli.	kér-et-**tetek**, prosene ste boli.
var-at-**tak**, čákane boli.	kér-et-**tek**, prosene boli.

Davnominuly čas.

var-at-**tam** vala, bol som bol čákany.	kér-et-**tem** vala, bol som bol proseny.
var-at-**tál** vala, bol si bol čákany.	kér-et-**tél** vala, bol si bol proseny.
a t. d.	a t. d.

Budúci čas.

var-at-**ni** fogok, buďem čákany.	kér-et-**ni** fogok, buďem proseny.
var-at-**ni** fogsz, buďeš ,,	kér-et-**ni** fogsz, buďeš ,,
var-at-**ni** fog, buďe ,,	kér-et-**ni** fog, buďe ,,
var-at-**ni** fogunk, buďeme čákane.	kér-et-**ni** fogunk, buďeme prosene.
var-at-**ni** fogtok, buďete ,,	kér-et-**ni** fogtok, buďete ,,
var-at-**ni** fognak, budu ,,	kér-et-**ni** fognak, budu ,,

Rozkazovaci spôsob.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-as-**sál**, buď čäkany.	kér-es-**sél**, buď proseny.
vár-as-**sék**, ňech buďe čäkany.	kér-es-**sék**, ňech buďe proseny.
vár-as-**satok**, buďťe čäkane.	kér-es-**setek**, buďťe prosene.
vár-as-**sanak**, ňech budú čäkane.	kér-es-**senek**, ňech budu prosene.

Spojovaci spôsob.

Pritomny čas.

vár-as-**sam**, ňech som čäkany.	kér-es-**sem**, ňech som proseny.
vár-as-**sál**, „ si „	kér-es-**sél**, „ si „
vár-as-**sék**, „ je „	kér-es-**sék**, „ je „
vár-as-**sunk**, „ sme čäkane.	kér-es-**sünk**, „ sme prosene.
vár-as-**satok**, „ sťe „	kér-es-**setek**, „ sťe „
vár-as-**sanak**, „ sú „	kér-es-**senek**, „ sú „

Polminuly čas. (Žadaci spôsob).

vár-at-**nám**, by som bol čäkany.	kér-et-**ném**, by som bol proseny.
vár-at-**nál**, „ si „ „	kér-et-**nél**, „ si „ „
vár-at-**nék**, „ „ „	kér-et-**nék**, „ „ „
vár-at-**nánk**, „ sme boli čäkane.	kér-et-**nénk**, „ sme boli prosene.
vár-at-**nátok** „ sťe „ „	kér-et-**nétek**, „ sťe „ „
vár-at-**nának** „ „ „	kér-et-**nének** „ „ „

Minuly čas.

vár-at-**tam** legyen, žeby som bol čäkany byval.	kér-et-**tem** legyen, žeby som bol proseny byval.
vár-at-**tál** legyen, žeby si bol čäkany byval, a t. d.	kér-et-**tél** légyen, žeby si bol proseny byval, a t. d.

Davnominuly čas.

vár-at-**tam** volna, bol by som čäkany byval.	kér-et-**tem** volna, bol by som proseny byval.
vár-at-**tál** volna, bol by si čäkany byval, a t. d.	kér-et-**tél** volna, bol by si proseny byval, a t. d.

Budúci čas.

vár-atand-**om**, by som bol čäkany.	kér-etend-**em**, by som bol proseny
vár-atand-**ol**, „ si „ „	kér-etend-**el**, „ si „ „
vár-atand-**ik**, „ „ „	kér-etend-**ik**, „ „ „
vár-atand-**unk** „ sme boli čäkane	kér-etend-**ünk**, „ sme boli prosene
vár-atand-**otok** „ sťe „ „	kér-etend-**etek** „ sťe „ „
vár-atand-**anak**, by „ „	kér-etend-**enek**, by „ „

Složeny budúci čas.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
vár-at-**ni** fogněk, by som bol čäkany	kér-et-**ni** fogněk, by som bol proseny
vár-at-**ni** fognal, „ si „ čäkany	kér-et-**ni** fognal, „ si „ proseny
vár-at-**ni** fogna, „ „ čäkany	kér-et-**ni** fogna, „ „ proseny
vár-at-**ni** fognánk, „ sme boli čäkane	kér-et-**ni** fognánk, „ sme boli proseny
vár-at-**ni** fognátok, by sťe „ čäkane	kér-et-**ni** fognátok, by sťe „ proseny
vár-at-**ni** fognának, „ „ čäkane	kér-et-**ni** fognának, by „ proseny

Ňeurčity spôsob.

vár-at-**ni**, čäkanym byť.	kér-et-**ni**, prosenym byť.

Osobny ňeurčity spôsob.

vár-at-**nom** kell, mám byť čäkany	kér-et-**nem** kell, mám byť proseny
vár-at-**ned** „ máš „ čäkany	kér-et-**ned** „ máš „ proseny
vár-at-**nie** „ má „ čäkany	kér-et-**nie** „ má „ proseny
vár-at-**nünk** „ máme „ čäkany	kér-et-**nünk** „ máme „ proseny
vár-at-**netok** „ máťe „ čäkany	kér-et-**netek** „ máťe „ proseny
vár-at-**niok** „ máju „ čäkany	kér-et-**niök** „ máju „ proseny

Účastné.

vár-at-**ó**, čäkany súci.	kér-et-**ő**, proseny súci.
vár-at-**va** (ván), čäkany byv.	kér-et-**vé** (vén), proseny byv.
vár-at-**ott**, čäkany byv.	kér-et-**ett**, proseny byv.
vár-atand-**ó**, čäkany budúci.	kér-etend-**ő**, proseny budúci.

Fiam már egy hét óta váratik, talán beteg lett, hogy nem jö. Holnapra vendégek váratnak, tegnap is várattak, de nem jöttek. Ha tudtam volna hogy váratol, én is vártalak volna. Atyám búzája már behordatott és öcsém földjei nem csak megszántattak, de be is vettettek már. A lovak máz befogattak (zaprahnute sú). Az ökrök kihajtatnak a mezőre. Az étel már az asztalon van, a vendégek kéretnek, hogy ebédelni menjenek. Barátaink kéretni fognak, hogy hozzánk jöjjenek. Én is kérettem volna lakadalomba, ha idehaza lettem volna. A rest fiu eleinte (napred) intetik és kéretik, hogy tanulja meg leczkéjét, de ha a jó szó nem használ neki, megbüntettetik. Nagy városokban a házak kapui

Složeny budúci čas.

Hrubohlásne:		Ťenkohlásne:	
vár-at-**ni** fognék, by som bol	čákany	kér-et-**ni** fognék, by som bol	prosený
vár-at-**ni** fognál, „ si „		kér-et-**ni** fognál, „ si „	
vár-at-**ni** fogna, „ „		kér-et-**ei** fogna, „ „	
vár-at-**ni** fognánk „ sme boli	čákane	kér-et-**ni** fognánk, „ sme boli	prosene
vár-at-**ni** fognátok, by ste „		kér-et-**ni** fognatok, by ste „	
vár-at-**ni** fognának, „ „		kér-et-**ni** fognának, by „	

Ňeurčity spôsob.

vár-at-**ni**, čákanym byť. | kér-et-**ni**, prosenym byť.

Osobny ňeurčity spôsob.

vár-at-**nom** kell, mám byť	čákany	kér-et-**nem** kell, mám byť	prosený
vár-at-**nod** „ máš „		kér-et-**ned** „ máš „	
vár-at-**nia** „ má „		kér-et-**nie** „ má „	
vár-at-**nunk** „ máme „	čákane	kér-et-**nünk** „ máme „	prosene
vár-at-**notok** „ máte „		kér-et-**netek** „ máte „	
vár-at-**niok** „ máju „		kér-et-**niök** „ máju „	

Učastné.

vár-at-**ó**, čákany súci.	kér-et-**ő**, proseny súci.
vár-at-**va** (ván), čákany byv.	kér-et-**vé** (vén), proseny byv.
vár-at-**ott**, čákany byv.	kér-et-**ett**, proseny byv.
vár-atand-**ó**, čákany budúci.	kér-etend-**ő**, proseny budúci.

Fiam már egy hét óta váratik, talán beteg lett, hogy nem jö. Holnapra vendégek váratnak, tegnap is várattak, de nem jöttek. Ha tudtam volna hogy váratol, én is vártalak volna. Atyám búzája már behordatott és öcsém földjei nem csak megszántattak, de be is vettettek már. A lovak már befogattak (zaprahnute sú). Az ökrök kihajtatnak a mezőre. Az étel már az asztalon van, a vendégek kéretnek, hogy ebédelni menjenek. Barátaink kéretni fognak, hogy hozzánk jöjjenek. Én is kérettem volna lakadalomba, ha idehaza lettem volna. A rest fiu eleinte (napred) intetik és kéretik, hogy tanulja meg leczkéjét, de ha a jó szó nem használ neki, megbüntettetik. Nagy városokban a házak kapui

este 9 órakor bezáratnak. Az ellenség miután megveretett, futásnak indult (začial utekať). Ezen könyvecske Kassán nyomatott. Nem tudok dolgozni, ha minduntalan (ňeustavičňe) háborgattatom (buriť, nepokojiť). Ki hazugsággal akar boldogulni, mindenkitől megvettetik. Minden fa, mely nem hoz jó gyümölcsöt kivágatik és a tűzre vettetik. Ne itéljetek, hogy ne itéltessetek. Nem dicsértetni, hanem dicséretre méltó lenni iparkodjál (ušiluj sa).

85.

Tvar časoslôv na **ik**. (**Ik**-es igék alakja).

Ňeurčita tvar.

Ukazovaci spôsob.

Prítomny čas.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
Lakik, byva (nasiťi sa).	Éhezik, lačňem.
lak-**om**, byvám.	éhez-**em**, lačňem.
lak-**ol**, byváš.	éhez-**el**, lačňeš.
lak-**ik**, byvá.	éhez-**ik**, lačňe.
lak-**unk**, byváme.	éhez-**ünk**, lačňeme.
lak-**tok**, byváte.	éhez-**tek**, lačňete.
lak-**nak**, byvāju.	éhez-**nek**, lačňia.

Polminuly čas.

lak-**ám**, byvāl som.	éhez-**ém**, lačňel som.
lak-**ál**, byvāl si.	éhez-**él**, lačňel si.
lak-**ék**, byvāl.	éhez-**ék**, lačňel.
lak-**ánk**, byvāli sme.	éhez-**énk**, lačňeli sme.
lak-**átok**, byvāli ste.	éhez-**étek**, lačňeli ste.
lak-**ának**, byvāli.	éhez-**ének**, lačňeli.

Minuly čas.

lak-**tam**, byvāl som.	éhez-**tem**, lačňel som.
lak-**tál**, byvāl si.	éhez-**tél**, lačňel si.
lak-**ott**, byvāl.	éhez-**ett**, lačňel.
lak-**tunk**, byvāli sme.	éhez-**tünk**, lačňeli sme.
lak-**tatok**, byvāli ste.	éhez-**tetek**, lačňeli ste.
lak-**tak**, byvāli.	éhez-**tek**, lačňeli.

Davnominuly čas.

Hrubohlásne:	Tenkohlásne:
lak-**tam** volt (vala), bývalom bol. a t. d.	éhez-**tem** volt (vala), lačňel som bol. a t. d.

Budúci čas.

lak-**ni** fogok, bývni budem, a t. d. / éhez-**ni** fogok, lačňeť budem, a t. d.

Rozkazovaci spôsob.

lak-j-**él**, bývaj.	éhez-z-**él**, lačňej.
lak-j-**ék**, ňech bývá.	éhez-z-**ék**, ňech lačňi.]
lak-j-**atok**, bývajte.	éhez-z-**etek**, lačňite.
lak-j-**anak**, ňech bývajú.	éhez-z-**enek**, ňech lačňia.

Spojovaci spôsob.

Prítomny čas.

lak-j-**am**, ňech bývam.	éhez-z-**em**, ňech lačňím.
lak-j-**él**, „ bývaš	éhez-z-**él**, „ lačňiš.
lak-j-**ék**, „ býva.	éhez-z-**ék**, „ lačňi.
lak-j-**unk**, „ bývame.	éhez-z-**ünk**, „ lačňime.
lak-j-**atok**, „ bývate.	éhez-z-**etek**, „ lačňite.
lak-j-**anak**, „ bývajú.	éhez-z-**enek**, „ lačňia.

Polminuly čas. (Žadaci spôsob.)

lak-n-**ám**, by som bývaľ.	éhez-n-**ém**, by som lačňel.
lak-n-**ál**, „ si „	éhez-n-**él**, „ si „
lak-n-**ék**, „ „	éhez-n-**ék**, „ „
lak-n-**ánk**, „ sme bývali.	éhez-n-**énk**, „ sme lačňeli.
lak-n-**átok**, „ ste „	éhez-n-**étek**, „ ste „
lak-n-**ának**, „ „	éhez-n-**ének**, „ „

Minuly čas.

lak-t-**am** bývaľ, žeby som bol bývaľ, a t. d.	éhez-t-**em** lačňel, žeby som lačňel, a t. d.

Davnominuly čas.

lak-t-**am** volna, bol by som bývaľ. a t. d.	éhez-t-**em** volna, bol by som ňel, a t. d.

akor bezáratnak. Az ellenség minden megvesz
ak indult (začiał utiekať). Ezen könyvesbe
atott. Nem tudok dolgozni, ha mindunta
gattatom (burił, nepokojił). Ki hazugsággal
lni, mindenkitől megvettetik. Minden fa,
ó gyümölcsöt kivágatik és a tűzre vettetik.
ne itéltessetek. Nem dicsértetni, hanem
ó lenni iparkodjál (ušiluj sa).

85.

Tvar časoslôv na **ik**. (**Ik**-es igék alakja.

Neurčita tvar.

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
Lakik, byva (nasiľi sa).	Ňesiľi, lačňe.
lak-**om**, bývám.	éhez-**em**, lačňem.
lak-**ol**, bývaš.	éhez-**el**, lačňeš.
lak-**ik**, byva.	éhez-**ik**, lačňe.
lak-**unk**, bývame.	éhez-**ünk**, lačňeme.
lak-**tok**, bývaťe.	éhez-**tek**, lačňeťe.
lak-**nak**, bývaju.	éhez-**nek**, lačňia.

Polminuly čas.

lak-**ám**, byval som.	éhez-**ém**, lačňel som.
lak-**ál**, byval si.	éhez-**él**, lačňel si.
lak-**ék**, byval.	éhez-**ék**, lačňel.
lak-**ánk**, bývali sme.	éhez-**énk**, lačňeli sme.
lak-**átok**, bývali ste.	éhez-**étek**, lačňeli ste.
lak-**ának**, bývali.	éhez-**ének**, lačňeli.

Minuly čas.

lak-**tam**, byval som.	éhez-**tem**, lačňel som.
lak-**tál**, byval si.	éhez-**tél**, lačňel si.
lak-**ott**, byval.	éhez-**ett**, lačňel.
lak-**tunk**, bývali sme.	éhez-**tünk**, lačňeli sme.
lak-**tatok**, bývali ste.	éhez-**tetek**, lačňeli ste.
lak-**tak**, bývali.	éhez-**tek**, lačňeli.

Davnominuly čas.

Hrubohlásne:	Ťenkohlásne:
lak-**tam** volt (vala), byval som bol. a t. d.	éhez-**tem** volt (vala), lačňel som bol. a t. d.

Budúci čas.

lak-**ni** fogok, byvať buďem, a t. d.	éhez-**ni** fogok, lačňeť budem, a t. d.

Rozkazovaci spôsob.

lak-j-**ál**, byvaj.	éhez-z-**él**, lačňej.
lak-j-**ék**, ňech byva.	éhez-z-**ék**, ňech lačňi.]
lak-j-**atok**, byvajťe.	éhez-z-**etek**, lačňiťe.
lak-j-**anak**, ňech byvaju.	éhez-z-**enek**, ňech lačňia.

Spojovaci spôsob.

Pritomny čas.

lak-j-**am**, ňech byvam.	éhez-z-**em**, ňech lačňím.
lak-j-**ál**, „ byvaš	éhez-z-**él**, „ lačňíš.
lak-j-**ék**, „ byva.	éhez-z-**ék**, „ lačňi.
lak-j-**unk**, „ bývame.	éhez-z-**ünk**, „ lačňime.
lak-j-**atok**, „ bývaťe.	éhez-z-**etek**, „ lačňiťe.
lak-j-**anak**, „ bývaju.	éhez-z-**enek**, „ lačňia.

Polminuly čas. (Žadaci spôsob.)

lak-n-**ám**, by som byval.	éhez-n-**ém**, by som lačňel.
lak-n-**ál**, „ si „	éhez-n-**él**, „ si „
lak-n-**ék**, „ „	éhez-n-**ék**, „ „
lak-n-**ánk**, „ sme byvali.	éhez-n-**énk**, „ sme lačňeli.
lak-n-**átok**, „ ste „	éhez-n-**étek**, „ ste „
lak-n-**ának**, „ „	éhez-n-**ének** „ „

Minuly čas.

lak-t-**am** legyen, žeby som bol byval, a t. d.	éhez-t-**em** legyen, žeby som bol lačňel, a t. d.

Davnominuly čas.

lak-t-**am** volna, bol by sol byval. a t. d.	éhez-t-**em** volna, bol by som lačňel, a. t. d.

Budúci čas.

Hrubohlásne:		Ťenkohlásne:	
lak-and-om,	by som byval.	éhez-end-em,	by som lačňel.
lak-and-ol,	„ si „	éhez-end-el,	„ si „
lak-and-ik,	„ „	éhez-end-ik,	„ „
lak-and-unk,	„ sme byvali.	éhez-end-ünk,	„ sme lačňeli.
lak-and-otok,	„ sťe „	éhez-end-etek,	„ sťe „
lak-and-anak,	„ „	éhez-end-enek,	„ „

Ňeurčity spôsob a učastné skloňuju sa jak obyčajné.

Naznamka. Vedľa predloženej tvary skloňuju sa časoslova na **ik** vychadzajice, ktore sú ňeurčité, aneb zvratné (beható igék). Nachadzaju sa ale mnoho aj take, ktore sú predmetné (átható igék), tote posledňe teda, maju esťe aj určitu tvar, tak jak predmetne časoslova bez **ik**. Priklad: éhezem (az igazságot — láčňim spravedlivosť); éhezed az igazságot; éhezi az igazságoť a t. d.

Minden istenadta napodat ugy fogadd, mintha legutolsó volna, de mégis ugy iparkodjál (sa ušiluj), mintha örökre élnél. Hogy másokon könnyebben uralkodjál, magadon tanulj uralkodni. Ha az égre nézesz, lehetetlen, hogy a mindenható hatalmáról meg ne győződjél (by si sa ňepredsvečil). Nagy urnak is találkozik (najde sa) ura. A ki másnak vermet ás, maga esik bele. Puszta szerencsére támaszkodni (opirať sa) vakmerőség (šlepošmelosť). A ki maga lábain járhat (može hodiť), másra ne támaszkodjék. Az év első napját új évnek nevezik. A böjt (post) negyven napig tart; hamvazószerdán kezdődik és nagyszombaton végződik. Bizzál Istenben, ő el nem hagy szükségedben. Adj a munkásnak annyit enni, hogy jól lakjék (žeby sa nasiťil). Barátom velem lakik (byva) egy házban. Ez a szoba oly hideg, hogy télen nem lehet benne laknom. Ugy leszünk kedvesek Istennél, ha éhezzük és szomjuhozzuk (žižniť) az igazságot.

86.

Ňepravidlné časoslova (rendhagyó igék).

Ňepravidlné časoslova sú trojake:

1. Take, z ktorych **gy** vypadňe, tu prisluchaju: vagyok, megyek.

2. Take, z ktorych **sz** vypadňe, tu prisluchaju: leszek (buďem); teszek (položim, čiňim); veszek (kupim); hiszek (verim); viszek (ňešem); eszem (jem); iszem (pijem).

3. Take, z ktorych **v** vypadňe, tu prisluchaju: hivok (volam); rivok (plačem); sivok (plačem, vyjem); szívok (ťaham, cícam); vívok (bojujem); óvok (varujem); róvok (režem, nákladam); fúvok (dujem); búvok (skrivam sa); fővök (varim sa); jövök (prijďem); lövök (strelam); növök (rošňiem); nyővök (drem, tarham); szövök (tkam, pleťem.

I. gy traťice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

Vagy-ok, som.	Megy-ek, iďem.
vagy, si.	mégy, mész, iďéš.
van, vagyon, je, jest.	megy-en, mén, iďe.
vagy-unk, sme.	megy-ünk, iďeme.
vagy-tok, sťe.	men-tek, iďeťe.
vagy-nak, sú.	men-nek, idu.

Polminuly čas.

Val-ék, bol som.	men-ék, išol som.
val-al, bol si.	men-él, išol si.
val-a, bol.	men-e, išol.
val-ánk, boli sme.	men-énk, išli sme.
val-átok, boli sťe.	men-étek, išli sťe.
val-ának, boli.	men-ének, išli.

Minuly čas.

vol-t-am, bol som.	men-t-em, išol som.
vol-t-al, bol si.	men-t-él, išol si.
vol-t, bol.	men-t, išol.
vol-t-unk, boli sme.	men-t-ünk, išli sme.
vol-t-atok, boli sťe.	men-t-etek, išli sťe.
vol-t-ak, boli.	men-t-ek, išli.

Budúci čas.

z časoslova: leszek.	fogok lenni, buďem.	fogok menni, pojďem.
	fogsz „ buďeš.	fogsz „ pojďeš.
	fog „ buďe.	fog „ pojďe.

z časoslova: leszek.	fogunk lenni, buďeme.	fogunk menni, pojďeme.
	fogtok „ buďete.	fogtok „ pojďete.
	fognak „ budu.	fognak „ pojdu.

Rozkazovaci spôsob.

z časoslova: leszek	légy, buď.	men-j, iď.
	legyen, ňech je, buďe.	men-j-en, ňech iďe.
	legyetek, buďte.	men-j-etek, iďte.
	legyenek, ňech sú, budu.	men-j-enek, ňech idu.

Spojovaci spôsob.

z časoslova: leszek.	legy-ek, ňech som, buďem.	men-j-ek, ňech iďem.
	légy, „ si, buď.	men-j, „ iďeš.
	legy-en, „ je, buďe.	men-j-en, „ iďe.
	legy-ünk. „ sme, buďme.	men-j-ünk, „ iďeme.
	legy-etek, „ ste, buďte.	men-j-etek, „ iďete.
	legy-enek, „ sú, budu.	men-j-enek, „ idu.

Polminuly čas. (Žadaci spôsob).

vol-n-ék, by som bol.	men-n-ék, by som išol.
vol-n-ál, „ si „	men-n-él, „ si „
vol-n-a, „ „	men-n-e, „ „
vol-n-ánk, „ sme boli.	men-n-énk, „ sme išli.
vol-n-átok, „ ste „	men-n-étek, „ ste „
vol-n-ának, „ „	men-n-ének, „ „

Budúci čas.

z časoslova: leszek.	le-end-ek, buďem, by som bol	men-end-ek, pojďem, by som išol.
	le-end-esz, buďeš, „ si „	men-end-esz, pojďeš, „ si „
	le-end, buďe, „ „	men-end, pojďe, „ „
	le-end-ünk, buďeme, „ sme boli	men-end-ünk, pojďeme, „ sme išli.
	le-end-etek, buďete, „ ste „	men-end-etek, pojďete, „ ste „
	le-end-enek, budu, „ „	men-end-enek, pojdu, „ „

Ňeurčity spôsob.

len-ni, byť.	men-ni, isť, pojsť.
len-nem kell, ja mám byť.	men-nem kell, ja mám isť.
len-ned kell, ty máš byť.	men-ned kell, ty máš isť.
len-nie kell, on ma byť.	men-nie kell, on ma isť.
len-nünk kell, my máme byť.	men-nünk kell, my máme isť.
len-netek kell, vy máte byť.	men-netek kell, vy máte isť.
len-niök kell, oňi maju byť.	men-niök kell, oňi maju isť.

Účastné.

m-ő, idő, skutečný.	men-ő, idúci (ktorý iďe).
m-ék, bol.	men-vén, idúci } ktorý išol.
	men-t, idúci }
	men-end-ő, idúci (ktorý buďe isť).

Hová megy? Ha a szőlőbe megyek; megnézem, hogy érik-e már a szőlő. Ne menj gonoszak társaságába, mert az utánuk? Tegnap egy ismerősünkkel (známy) mentünk. Múlte ma reggel a gyümölcsös kertbe mentem, az úton egy kígyót láttam. Ha jobb idő volna, örömest menném veled a városba. Menjünk a rétre, a nap melegen süt. A beteg menjen a kertbe ott jobb levegő van. Mi bajod van? (Co ťi hyba?). Megfáztam magamat, fejem és mellem fáj, menj az orvosért, vagy küldj valakit érte. Segítsetek rajtam, mert igen rossul vagyok. Várj egy keveset, barátodnak mindjárt (ňňed) itt kell lennie. Jók legyünk, hogy az emberek becsüljenek és az Isten megáldjon. Isten veletek, nekünk már mennünk kell; két évig nem látlak benneteket, éljetek boldogul, emlékezzetek néha néha reám és irjatok levelet. Távolban (vzdalenosť) is emlékezem reátok. Mult éjjel éjfélig (polnoc) dolgoztam. Minek dolgozol oly sokat? Szegény vagyok, dolgoznom kell, hogy becsületesen (s poctivostu) megkeressem kenyeremet.

II. sz tratice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

Prítomný čas.

	I.
hisz-ek, hiszem.	hisz-ek, verím.
hisz-ed } hiszek.	hisz-esz, veríš.
hisz-esz }	hisz-en, verí.
hisz-en hiszek.	hisz-ünk, veríme.
hisz-ünk, hiszünk.	hisz-tek, veríte.
hisz-tek, hiszitek.	hisz-nek, veria.
hisz-nek, hiszik.	

Učastné.

va-ló, súc, skutečny.	me-nő, iduci (ktory iďe).
— — —	men-vén, iduci } ktory išol.
volt, bol.	men-t, iduci } ktory išol.
— — —	men-end-ő, iduci (ktory buďe isť).

Hová mégy? Én a szőllőbe megyek; megnézem, hogy érik-e már a szőlő. Ne menj gonoszak társaságába, mert azoktól csak gonoszat fogsz tanulni. Kivel mentetek tegnap az utczán? Tegnap egy ismerősünkkel (známy) mentünk. Midőn ma reggel a gyümölcsös kertbe mentem, az úton egy kigyót láttam. Ha jobb idő volna, örömest mennék veled a városba. Menjünk a rétre, a nap melegen süt. A beteg menjen a kertbe ott jobb levegő van. Mi bajod van? (Co ťi hybi?). Meghűtöttem magamat, fejem és mellem fáj, menj az orvosért, vagy küldj valakit érte. Segítsetek rajtam, mert igen roszul vagyok. Várj egy keveset, barátodnak mindjárt (hňed) itt kell lennie. Jók legyünk, hogy az emberek becsüljenek és az Isten megáldjon. Isten veletek, nekünk már mennünk kell; két évig nem látlak benneteket, éljetek boldogúl, emlékezzetek néha néha reám és irjatok levelet. Távolban (vzdalenosť) is emlékezem reátok. Mult éjjel éjfélig (polnoc) dolgoztam. Minek dolgozol oly sokat? Szegény vagyok, dolgoznom kell, hogy becsületesen (s poclivostu) megkeressem kenyeremet.

II. sz traťice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

1.

lesz-ek, buďem.	hisz-ek, verim.
lesz-esz } buďeš.	hisz-esz, veriš.
lész } buďeš.	hisz-en, veri,
lesz-en buďe.	hisz-ünk, verime,
lesz-ünk, buďeme.	hisz-tek, veriťe.
lesz-tek, buďeťe.	hisz-nek, veria.
lesz-nek, budu.	

Polminuly čas.

le-v-ék, zostal som.	hi-v-ék, veril som.
le-v-él, zostal si.	hi-v-él, veril si.
le-v-e } zostal.	hi-v-e, veril.
lőn }	
le-v-énk, zostali sme.	hi-v-énk, verili sme.
le-vé-tek, zostali ste.	hi-v-étek, verili ste.
le-v-ének, zostali.	hi-v-ének, verili.

Minuly čas.

le-t-tem, zostal som.	hi-t-tem, veril som.
le-t-tél, zostal si.	hi-t-tél, veril si.
le-t-t, zostal.	hi-t-t, veril.
le-t-tünk, zostali sme.	hi-t-tünk, verili sme.
le-t-tetek zostali ste.	hi-t-tetek, verili ste.
le-t-tek, zostali.	hi-t-tek, verili.

Rozkazovaci spôsob.

légy, buď.	hi-gy, ver.
legy-en, ňech buďe.	hi-gy-en, ňech veri.
legy-etek, buďte.	hi-gy-etek, verťe.
legy-enek, ňech budu.	hi-gy-enek, ňech veria.

Spojovaci spôsob.

legy-ek, ňech buďem.	hi-gy-ek, ňech verim.
légy, ňech buďeš.	hi-gy, ver.
legy-en, ňech buďe.	hi-gy-en, ňech veri.
legy-ünk, ňech buďeme,	hi-gy-ünk, ňech verime.
legy-etek, ňech buďete.	hi-gy-etek, ňech verite.
legy-enek, ňech budu	hi-gy-enek, ňech veria.

Polminuly čas. (Žadaci spôsob).

le-n-n-ék, by som bol.	hi-n-n-ék, by som veril.
le-n-n-él, „ si „	hi-n-n-él, „ si „
le-n-n-e, „ „	hi-n-n-e, „ „
le-n-n-énk, „ sme boli.	hi-n-n-énk, „ sme verili.
le-n-n-étek, „ ste „	hi-n-n-étek, „ ste „
le-n-n-ének „ „	hi-n-n-ének, „ „

Budúci čas.

le-end-ek, ked buďem.	hi-end-ek, ked buďem veril.
le-end-esz, „ buďeš.	hi-end-esz, „ buďeš „
le-end, „ buďe.	hi-end, „ buďe „

le-end-ünk, ked buďeme.	hi-end-ünk, ked buďeme verili.
le-end-etek, „ buďete.	hi-end-etek, „ buďeťe „
le-end-enek, „ budu.	hi-end-enek, „ budu „

Ňeurčity spôsob.

le-n-ni, byť.	hi-n-ni, veriť.
le-n-n-em kell, mám byť.	hi-n-n-em kell, mám veriť.
le-n-n-eď „ máš „	hi-n-n-eď „ máš „
le-n-n-ie „ ma „	hi-n-n-ie „ ma „
le-n-n-ünk „ máme „	hi-n-n-ünk „ máme „
le-n-n-etek „ maťe „	hi-n-n-etek „ maťe „
le-n-n-iök „ maju „	hi-n-n-iök „ maju „

Účastné.

le-v-ő, súc.	hi-v-ő, verici.
le-v-én } byvši.	hi-v-én verivše.
le-t-t }	hi-t-t uvereny.
le-end-ő, buduci.	hi-end-ő, buduce verici.

2.

Tak vlastňe byvaju skloňene aj **enni** (jesť), **inni** (piť) časoslova, lem že spriponami časoslôv na **ik**; teda:

Ukazovaci spôsob.

Prítomný čas. esz-em, jem.	isz-om, pijem.
esz-el, ješ.	isz-ol, piješ.
esz-ik, je.	isz-ik, pije.
esz-ünk, jeme.	isz-unk, pijeme.
esz-tek jeťe.	isz-tok, pijeťe.
esz-nek, jeďa,	isz-nak, piju.
Polminuly čas. e-v-ém, jedol som.	i-v-ám, pil som.
e-v-él, „ si.	i-v-ál, „ si.
e-v-ék, „	i-v-ék, „
e-v-énk, jedli sme.	i-v-ánk, pili sme.
e-v-étek, „ ste.	i-v-átok, „ ste.
e-v-ének, „	i-v-ának, „
Minuly čas. e-t-t-em, jedol som.	i-t-t-am, pil som.
e-t-t-él, „ si.	i-t-t-ál, „ si.
e-v-ett, „	i-v-ott, „

le-end-ünk, ked buďeme.	hi-end-ünk, ked buďeme verili.
le-end-etek, „ buďete.	hi-end-etek, „ buďeťe „
le-end-enek, „ budu.	hi-end-enek, „ budu „

Ňeurčity spôsob.

le-n-ni, byť.	hi-n-ni, veriť.
le-n-n-em kell, mám byť.	hi-n-n-em kell, mám veriť.
le-n-n-ed „ máš „	hi-n-n-ed „ máš „
le-n-n-ie „ ma „	hi-n-n-ie „ ma „
le-n-n-ünk „ máme „	hi-n-n-ünk „ máme „
le-n-n-etek „ maťe „	hi-n-n-etek „ maťe „
le-n-n-iök „ maju „	hi-n-n-iök „ maju „

Účastné.

le-v-ő, súc.	hi-v-ő, verici.
le-v-én } byvši,	hi-v-én verivše.
le-t-t }	hi-t-t uvereny.
le-end-ő, buduci.	hi-end-ő, buduce verici.

2.

Tak vlastňe byvaju skloňene aj **enni** (jesť), **inni** (piť) časoslova, lem že spriponámi časoslöv na **ik**; teda:

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.	esz-em, jem.	isz-om, pijem.
	esz-el, ješ.	isz-ol, piješ.
	esz-ik, je.	isz-ik, pije.
	esz-ünk, jeme.	isz-unk, pijeme.
	esz-tek jeťe.	isz-tok, pijeťe.
	esz-nek, jeďa,	isz-nak, piju.
polminuly čas.	e-v-ém, jedol som.	i-v-ám, pil som.
	e-v-él, „ si.	i-v-ál, „ si.
	e-v-ék, „	i-v-ék, „
	e-v-énk, jedli sme.	i-v-ánk, pili sme.
	e-v-étek, „ ste.	i-v-átok, „ ste.
	e-v-ének, „	i-v-ának, „
minuly čas.	e-t-t-em, jedol som.	i-t-t-am, pil som.
	e-t-t-él, „ si.	i-t-t-ál, „ si.
	e-v-ett, „	i-v-ott, „

minulý čas.	e-t-t-ünk, jedli sme.	i-t-t-unk, pili sme.
	e-t-t-etek, „ ste.	i-t-t-atok, „ ste.
	e-t-t-ek, „	i-t-t-ak, „

Budúci čas.

fogok enni, buďem jesť. a t. d.	fogok inni, buďem piť. a t. d.

Rozkazovaci spôsob.

e-gy-él, jeď.	i-gy-ál, pi.
e-gy-ék, ňech je.	i-gy-ék, ňech pije.
e-gy-etek, jeďte.	i-gy-atok, piťe.
e-gy-enek, ňech jeďa.	i-gy-anak, ňech piju.

Spojovaci spôsob.

Prítomný čas.	e-gy-em, aby som jedol.	i-gy-am, aby som pil.
	e-gy-él, „ si „	i-gy-ál, „ si „
	e-gy-ék, „ „	i-gy-ék, „ „
	e-gy-ünk, „ sme jedli.	i-gy-unk, „ sme pili.
	e-gy-etek, „ ste „	i-gy-atok, „ ste „
	e-gy-enek, „ „	i-gy-anak, „ „

Žadaci spôsob.

pojminulý čas.	e-n-n-ém, jedol by som.	i-n-n-ám, pil by som.
	e-n-n-él, „ „ si.	i-n-n-ál, „ „ si.
	e-n-n-ék, „ „	i-n-n-ék, „ „
	e-n-n-énk, jedli „ sme.	i-n-n-ánk, pili „ sme.
	e-n-n-étek, „ „ ste.	i-n-n-átok, „ „ ste.
	e-n-n-ének, „ „	i-n-n-ának, „ „
budúci čas.	e-end-em, ked buďem jest.	i-and-om, ked buďem piť.
	e-end-el, „ buďeš „	i-and-ol, „ buďeš „
	e-end-ik, „ buďe „	i-and-ik, „ buďe „
	e-end-ünk, „ buďeme „	i-and-unk, „ buďeme „
	e-end-etek, „ buďete „	i-and-otok, „ buďete „
	e-end-enek, „ budu „	i-and-nak, „ budu „

Neurčity spôsob.

e-n-n-i, jesť.	i-n-ni, piť.
e-n-n-em kell, mám jesť.	i-n-n-om kell, mám piť.
e-n-n-ed „ máš „	i-n-n-od „ máš „
e-n-n-ie „ ma „	i-n-n-ia „ ma „
e-n-n-ünk „ máme „	i-n-n-unk „ máme „
e-n-n-etek „ máte „	i-n-n-otok „ máte „
e-n-n-iök „ máju „	i-n-n-iok „ máju „

Účastné.

e-n-d, jedlá.	i-n-d, pijak.
e-n-ek (ve), jedce.	i-n-em (iva), pijce.
e-n-ett, jedený, a, o.	i-n-ett, pitý, a, o.
e-end-ő, budúce jedený, a, o.	i-and-ó, budúce pitý, a, o.

Pomocné slo do tej triedy priúchajúce časoslova, krem Iteho vypustíme, tvoríme tu nasledujúce try časslova:

Určita tvar.

Ukazovaci spôsob.

	tiszem (ho, ju, ich).	jem (ho, ju, ich).	pijem (ho, ju, ich).
Prítomný čas.	tisz-em	esz-em	isz-om
	tisz-ed	esz-ed	isz-od
	tesz-i	esz-i	isz-sza
	tisz-ünk	esz-ünk	isz-szunk
	tisz-itek	esz-itek	isz-szátok
	tesz-ik	esz-ik	isz-szák
pojminulý čas.	tev-ém	ev-ém	iv-ám
	tev-éd	ev-éd	iv-ád
	tev-é	ev-é	iv-á
	tev-ék	ev-ék	iv-ák
	tev-étek	ev-étek	iv-átok
	tev-ék	ev-ék	iv-ák
minulý čas.	tet-tem	et-tem	it-tam
	tet-ted	et-ted	it-tad
	tet-te	et-te	it-ta
	tet-tük	et-tük	it-tuk
	tet-tetek	et-tétek	it-tátok
	tet-ték	et-ték	it-ták

Budúci čas.

fogok tenni, a t. d.	fogok enni, a t. d.	fogok inni, a t. d.

Rozkazovaci a Spojovaci spôsob.

Prítomný čas.	tegy-ünk	egy-ünk	igy-ünk
	tegy-ed (teld)	egy-ed (e-d-d)	igy-ed (i-d-d)
	tegy-e	egy-e	igy-e

Učastné.

e-v-ő, jediač.	i-v-ó, pijak.
e-v-én (eve), jeduc.	i-v-án (iva), pijuc.
e-v-ett, jeďeny, a, e.	i-v-ott, píty, a, o.
e-end-ő, buduce jeďeny, a, o.	i-and-ó, buduce pity, a, o.

Ponevač ale do tej triedy prisluchajice časoslova, krem l e s z e k sú p r e d m e t n é, protož máju aj určitu tvar. Z ohlädu lepšého vysvetleňia davame tu nasledujice try časoslova:

Určita tvar.

Ukazovaci spôsob.

	čiňim (ho, ju, ich).	j e m (ho, ju, ich).	p i j e m (ho, ju, ich).
přitomny čas.	tesz-em	esz-em	isz-om
	tesz-ed	esz-ed	isz-od
	tesz-i	esz-i	isz-sza
	tesz-szük	esz-szük	isz-szuk
	tesz-itek	esz-itek	isz-szátok
	tesz-ik	esz-ik	isz-szák
polminuly čas.	tev-ém	ev-ém	iv-ám
	tev-éd	ev-éd	iv-ád
	tev-é	ev-é	iv-á
	tev-ők	ev-ők	iv-ók
	tev-étek	ev-étek	iv-átok
	tev-ék	ev-ék	iv-ák
minuly čas.	tet-tem	et-tem	it-tam
	tet-ted	et-ted	it-tad
	tet-te	et-te	it-ta
	tet-tük	et-tük	it-tuk
	tet-tétek	et-tétek	it-tátok
	tet-ték	et-ték	it-ták

Budúci čas.

	fogok tenni, a t. d.	fogok enni, a t. d.	fogok inni, a t. d.

Rozkazovaci a Spojovaci spôsob.

přitomny čas.	tegy-em	egy-em	igy-am
	tegy-ed (tedd)	egy-ed (e-d-d)	igy-ad (i-d-d)
	tegy-e	egy-e	igy-a

egy. tárgy.	tegy-ük	egy-ük	igy-uk
	tegy-étek	egy-étek	igy-átok
	tegy-ék	egy-ék	igy-ák

Žadaci spôsob.

tenn-ém	enn-ém	inn-ám
tenn-éd	enn-éd	inn-ád
tenn-é	enn-é	inn-á
tenn-ők	enn-ők	inn-ók
tenn-étek	enn-étek	innátok
tenn-ék	enn-ék	inn-ák
teend-em	eend-em	iand-om
teend-ed	eend-ed	iand-od
teend-i	eend-i	iand-ja
teend-jük	eend-jük	iand-juk
teend-itek	eend-itek	iand-játok
teend-ik	eend-ik	iand-jak.

(bud. egy. sas.)

Én reggel meleg tejet iszom s egy darab fekete kenyeret eszem. Csak oktalan (ñerozumny) ember iszik pálinkát. Ha pálinkát iszol rövid lesz életed; mert a pálinka mint méreg (jed) emészti (strovi) a testet. A gyermek ne igyék sem bort, sem sört, sem pálinkát, neki legegészségesebb ital a fris viz. Megetted már az ebédet? Megettem. Váljék egészségedre. Ha minden keresményünket (zárobek) egyszerre megeszszük, vagy megiszszuk, jövőre mi marad? Hiszed, hogy öcséd még ma eljő? Nem hiszem, mert sokat kell még dolgoznia. Hiszek egy Istenben mindenható atyában, mennynek és földnek teremtőjében. A ki hiszen és jót teszen üdvözül (bude spaseny), a ki nem hiszen és roszat cselekszik, elkárhozik (bude zatraceny). Nem hittem volna, hogy oly gyönyörű képet fessen, ha szemeimmel nem láttam volna. Boszorkányokban és kisértő lelkekben (v straškoch) nem kell hinnünk, mert nincsenek. Ha kötelességedet hiven megtetted, semmitől ne félj. Tégy mindent, a mi hatalmadban van, hogy öreg szülőidnek segítségére légy. Gyermekeknek

nem szabad mindenféle ételek, mert könnyen megrontják gyomrukat. A beteg vegyen orvosságot. Hogy (jak) vetted [illegible]? 100 forintom.

87.

alk-ut-ik	alk-ut-ik	alk-ud-ik (jedna sa)
al-ut-ik	al-ut-ik	al-ud-ik (spi)
rek-ut-ik	rek-ut-ik	rek-ud-ik (prišiba)
fek-ut-ik	fek-ut-ik	fek-ud-ik (leži)
nyug-ut-ik	nyug-ut-ik	nyug-od-ik (spočíva)
harag-ut-ik	harag-ut-ik	harag-ud-ik (hňevá sa).

Naznamka. Tote s **od, ed, öd, ud, üd,** abo: s **osz, esz, ösz, usz, üsz** tvorene časalova najobyčajnejši sa tak sklonivju, jak nadstojeca tvar ukazuje (lem že oddad treba mať na ňenko- a hrubokinocoh).

Ukazovaci spôsob.

Egyszerű egy.	al-ut-om,	al-ud-jam
	al-ut-ol,	al-ud-jál
	al-ut-ik,	al-ud-jék
	al-ut-unk,	al-ud-junk
	al-ut-tok,	al-ud-jatok
	al-ut-nak,	al-ud-janak
Folytonos egy.	al-ut-ám,	al-ud-nam
	al-ut-ál,	al-ud-nál
	al-ut-ék,	al-ud-nek
	al-ut-ánk,	al-ud-nánk
	al-ut-átok,	al-ud-nátok
	al-ut-ák.	al-ud-nanak
Befejezett egy.	al-ut-tam,	al-uvand-om
	al-ut-al,	al-uvand-ol
	al-ut-ott,	al-uvant-ik
	al-ut-tunk,	al-uvand-unk
	al-ut-tátok,	al-uvand-tak
	al-ut-tak.	al-uvand-nak

Budúci egy.

Ugyok al-ud-ol, a t. d.

Rozkazovaci a Spojovaci spôsob.

Felszólitó egy.		al-ud-jam
		al-ud-jál
		al-ud-jék
		al-ud-junk
		al-ud-jatok
		al-ud-janak

Žadaci spôsob.

Folytonos egy.		al-uď-nam
		al-uď-nál
		al-uď-nek
		al-uď-nánk
		al-uď-nátok
		al-uď-nanak
Befejezett egy.		al-uvand-om
		al-uvand-ol
		al-uvant-ik
		al-uvand-unk
		al-uvand-tak
		al-uvand-nak

nem szabad mindenből enniök, mert könnyen megrontják gyomrukat. A beteg vegyen orvosságot. Hogy (jak) vetted lovaidat? 100 forinton.

87.

Alk-usz-ik .	alk-sz-ik .	alk-ud-ik (jedna sa)
al-usz-ik .	al-sz-ik .	al-ud-ik (spi)
esk-üsz-ik .	esk-sz-ik .	esk-üd-ik (prišaha)
fek-üsz-ik .	fek-sz-ik .	fek-üd-ik (leži)
nyug-osz-ik .	nyug-sz-ik .	nyug-od-ik (spočiva)
harag-usz-ik	harag-sz-ik	harag-ud-ik (hňeva sa).

Naznamka. Tote s **od, ed, öd, ud, üd,** abo: s **osz, esz, ösz, usz, üsz** tvorene časoslova najobyčajnejši sa tak skloňuju, jak následujica tvar ukazuje (lem že ohlád treba mať na tenko- a hrubohlásnosť).

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

al-usz-om,
al-usz-ol,
al-usz-ik,
al-usz-unk,
al-usz-tok,
al-usz-nak,

polminuly čas.

al-uv-ám,
al-uv-ál,
al-uv-ék,
al-uv-ánk,
al-uv-átok,
al-uv-ának.

minuly čas.

al-ud-tam,
al-ud-ál,
al-ud-ott,
al-ud-tunk,
al-ud-tatok,
al-ud-tak.

Budúci čas.

fogok al-ud-ni, a t. d.

Rozkazovaci a Spojovaci spôsob.

Pritomny čas.

al-ud-jam
al-ud-jál
al-ud-jék
al-ud-junk
al-ud-jatok
al-ud-janak

Žadaci spôsob.

polminuly čas.

al-ud-nám
al-ud-nál
al-ud-nék
al-ud-nánk
al-ud-nátok
al-ud-nának

budúci čas.

al-uvand-om
al-uvand-ol
al-uvand-ik
al-uvand-unk
al-uvand-tok
al-uvand-nak

Ňeurčity spôsob.		Učastné.
al-ud-ni.		al-v-ó.
al-ud-nom	kell.	al-ud-va (ván).
al-ud-nod	„	al-ud-ott.
al-ud-nia	„	al-vand-ó.
al-ud-nunk	„	
al-ud-notok	„	
al-ud-niok	„	

Jó barátok társaságában hamar múlik az idő. Kevély (nadhrdny) ember nem lehet kedves Isten előtt. A nap már fölkelt és te még alszol? Alszom még mert igen későn (pozdné) lefeküdtem. A jó anya bölcsőben (koliska) ringatva (kolisajice) gyermekét, igy énekel neki: „Óh édes kedvesem, aludjál csendesen.“ Én forró (horuci) nyári időben igen szeretem az aludt (kisle) tejet. Áldottak legyenek ősapáink (predkove), kik a sirban nyugosznak. Miért nyugszol oly sokáig. Öcsém a fa alatt árnyékban nyugovék, midőn hozzá jöttem. A halottak nyugodjanak békével. Sirkövekre (hrobovy kameň) ezt szokták (zvikli) felirni: nyugodjék békével. Miért haragszol? Nem haragszom, hanem szomorú vagyok. De tegnap haragudtál? Haragudtam, mert a fiú nem engedelmeskedett. A ki mással jót cselekszik (zrobi), az menynyei kincseket gyüjt (shromažduje) magának. A szerény (skromny) ember nem dicsekszik (ňechvali sa) eszével és érdemeivel. Miért fekszel a fűbe? Estve 9 órakor lefekszünk. Sok eső után a gabona lefekszik.

88.

bünhödik, trest trpi.
dühödik, bešňeje, žuri sa.
egyeledik, pomieša sa.
elevenedik, oživa.
háborodik, ňepokojny je.
heveredik, vyvaluje sa.
iszonyodik, ošklivuje, strachuje sa.
keményedik, tvrdňe.
kérkedik, chvasta, chvali sa.
keveredik, zamieša sa.
nyomorodik, zopsotňeje.
rakodik, naklada sa.
savanyodik, kvasňi, kisleje sa.
szaporodik, rozmnožuje sa.

könnyebbedik, polähčí sa.
marakodik, hriže, vadí sa.
melegedik, utepluje sa.
menekedik, utíka, oslobodí sa.
nóvekedik, rošňie.
öregedik, stari sa.
részegedik, opija sa.
tanakodik, radí sa.
telepedik, usadí sa.
tolakodik, vtízka sa.
törekedik, usiluje sa.
ülepedik, šeda sa.
vastagodik, hrubňe.
vélekedik, misli.
veszekedik, vadí sa.
vetekedik, srovnava sa, dohadzuje.
vonakodik, utahuje sa.

Naznamka. Všecke tu vyložene časoslova mesto litery **d** možu sa vlať, k. pr: bünhödik, abo; bünhöszik; kérkedik, abo: kérkeszik; elégedik, abo: elégszik; hidegedik, abo: hidegszik, a t. d. V pritomnym čase ukazovacého spôsobu užívaju sa obidva, k. pr.: bünhödöm, bünhödöl, bünhödik, bünhödünk, bünhödnek; abo: bünhöszöm, bünhöszöl, bünhöszik, bünhöszünk, bünhösztök, bünhösznek. — Ale v jinych spôsoboch a časoch **d** sa navrati, k. pr.: bünhödém, bünhödtem, bünhödjél, bünhödjem, bünhödném, a t. d.

Vyberaju sa lem: cselekszik, dicsekszik, menekszik, törekszik, tote v polminulym čase ukazovacého spôsobu, a v učastnym pritomného a polminulého času možu sa dvojakym spôsobem skloňovať, totižto tak:

Polminuly čas.

cselekedém — cselekvém.	dicsekedém — dicsekvém.
cselekedél — cselekvél.	dicsekedél — dicsekvél.
cselekedék — cselekvék.	dicsekedék — dicsekvék.
cselekedénk — cselekvénk.	dicsekedénk — dicsekvénk.
cselekedétek — cselekvétek.	dicsekedétek — dicsekvétek.
cselekedének — cselekvének.	dicsekedének — dicsekvének.

Učastné.

cselekedő — cselekvő.	dicsekedő — dicsek[illegible]
cselekedve (vén) — cselekve (vén).	dicsekedve (vén — [illegible]

takarodik, prata sa.
tántorodik, kyve, točí sa.
tekeredik, skrutuje, vije sa.
tévelyedik, bludi, mili sa.
undorodik, osklivi sa.
vénhedik, stari sa,
alapodik, zaklada sa.
betegedik, oňemocnuje.
cselekedik, činí.
csillapodik, utiši sa.
dicsekedik, chvali sa.
elégedik, uspokojuje sa.
fehéredik, bieli sa, blädňe.
gazdagodik, bohati sa.
gyanakodik, ňedoveruje.
gyarapodik, pribyva, prirasta.
hidegedik, zimni sa, hladňe.
kövéredik, tlustňeje.
könnyebbedik, poláhči sa.
marakodik, hriže, vadi sa.
melegedik, utepluje sa.
menekedik, utíka, oslobodi sa.
növekedik, rošňie.
öregedik, stari sa.
részegedik, opija sa.
tanakodik, radí sa.
telepedik, usadi sa.
tolakodik, vtizka sa.
törekedik, usiluje sa.
ülepedik, šeda sa.
vastagodik, hrubňe.
vélekedik, misli.
veszekedik, vadí sa.
vetekedik, srovnava sa, dohadzuje.
vonakodik, utahuje sa.

Naznamka. Všecke tu vyložene časoslova mesto litery **d** možu **sz** vžat, k. pr: bûnhödik, abo; bûnhösszik; kérkedik, abo: kérkeszik; elégedik, abo: elégszik; hidegedik, abo: hidegszik, a t. d. V pritomnym čaše **ukazovacého** spôsobu užívaju sa obidva, k. pr.: bûnhödöm, bûnhödöl, bûnhödik, bûnhödünk, bûnhödnek; abo: bûnhöszöm, bûnhöszöl, bûnhöszik, bûnhöszünk, bûnhösztök, bûnhösznek. — Ale v jinych spôsoboch a časoch **d** sa navrati, k. pr.: bûnhödém, bûnhödtem, bûnhödjél, bûnhödjem, bûnhödném, a t. d.

Vyberaju sa lem: cselekszik, dicsekszik, menekszik, törekszik, tote v polminulym čase ukazovacého spôsobu, a v učastnym pritomného a polminulého času možu sa dvojakym spôsobem skloňovat, totižto tak:

Polminuly čas.

cselekedém	— cselekvém.	dicsekedém	— dicsekvém.
cselekedél	— cselekvél.	dicsekedél	— dicsekvél.
cselekedék	— cselekvék.	dicsekedék	— dicsekvék.
cselekedénk	— cselekvénk.	dicsekedénk	— dicsekvénk.
cselekedétek	— cselekvétek.	dicsekedétek	— dicsekvétek.
cselekedének	— cselekvének.	dicsekedének	— dicsekvének.

Učastné.

cselekedő	— cselekvő.	dicsekedő	— dicsekvő.
cselekedve (vén)	— cselekve (vén).	dicsekedve (vén)	— dicsekve (vén).

A gonosztevő bűneért bűnhődjék, (abo: lakoljon). A ki korpa (otruby) közé egyeledik, megeszik a disznók. Én nem egyeledném közéjök. A beteg elájult (zamdleť), de ujra fölelevenedett. Kár ily csekélység (ňepatrnosť) miatt fölháborodnod. A fűbe heveredve gyönyörködtem (oblibovať sa) a lenyugvó napban és a fölkelő holdban. Ha az ember meggondolja az Isten jóságát, lehetetlen (ňemožno) a bűntől nem iszonyodnia. Kigyótól és békától mindig iszonyodom. Eliszonyodtunk tőle, midőn hallottuk, hogy káromkodik (hrešiť). Sok munkától megkeményedett a kezem. Ha embertársadat szenvedni látod, szived meg ne keményedjék. Csak hiú (marnomišelny) ember kérkedik érdemeivel (zasluha), a bölcs megalázza (poňižiť sa) magát. Az ugorka már megsavanyodott. Minél tovább élünk, annál inkább (viac) szaporodnak gondjaink. Haragom vagy fájdalmam már kissé csillapodott. Minek dicsekedném vagyonommal (majetnosť), vagy tudományommal (učenosť), hiszen (však) mindenemet, mivel birok (vladnuť) Istentől vettem. Jobb kevéssel megelégedni, mint sok után törekedni. Ha megis gazdagodnám, ki tudja: volnék-e boldogabb? Testvéreim szépen gyarapodnak, vettek maguknak házat, kertet és mégis (ešťe vždy) maradt egy kevés pénzök is. Bajainkban (bieda) hozzád fohászkodunk (vzdychať) és oltalmad (ochrana) alá menekszünk ur Isten! Ez a szemtelen (bez oči) ember mindenüvé tolakodik. Törekedjél ideje korán (včas) megkedvelni (milovať) a munkát. Kötelességemet megtenni soha sem vonakodtam.

III. v trafice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

	Neurčita tvar. hi – vola	szö – tka	Určita tvar. hi-ja – vola (ho, ju, ich)	szö-vi – tka (ho, ju, ich)
Přítomný čas.	hi-v-ek	szö-v-ék	hi-v-em	szö-v-öm
	hi-v-ünk	szö-v-ünk	hi-v-od	szö-v-öd
	hi-v-ünk	szö-v-ünk	hi-ja	szö-v-i
	hi-v-ünk	szö-v-ünk	hi-j-uk	szö-j-ük
	hi-v-ünk	szö-v-ünk	hi-j-átok	szö-v-itek
	hi-v-ünk	szö-v-ünk	hi-j-ák	szö-v-ik
Polominulý čas.	hi-v-ék	szö-v-ék	hi-v-ám	szö-v-ém
	hi-v-álak	szö-v-élek	hi-v-ád	szö-v-éd
	hi-v-ál	szö-v-él	hi-v-á	szö-v-é
	hi-v-a	szö-v-e	hi-v-ók	szö-v-ök
	hi-v-ánk	szö-v-énk	hi-v-átok	szö-v-étek
	hi-v-átok	szö-v-étek	hi-v-ák	szö-v-ék
	hi-v-ának	szö-v-ének		
minulý čas.	hi-t-t-am	szö-t-t-em	hi-t-t-am	szö-t-t-em
	hi-t-t-alak	szö-t-t-elek	hi-t-t-ad	szö-t-t-ed
	hi-t-t-ál	szö-t-t-él	hi-t-t-a	szö-t-t-e
	hi-v-ett, hi-tt	szö-v-ött, szö-t-t	hi-t-t-uk	szö-t-t-ük
	hi-t-t-ünk	szö-t-t-ünk	hi-t-t-átok	szö-t-t-ttétek
	hi-t-t-átok	szö-t-t-etek	hi-t-t-ák	szö-t-t-ék
	hi-t-t-ak	szö-t-t-ek		

Rozkazovaci spôsob.

hi-j	szö-j	hi-j-ad, hi-d-d	szö-j-ed, szö-d-d
hi-j-en	szö-j-ön	hi-j-a	szö-j-e
hi-j-atok	szö-j-ünk	hi-j-átok	szö-j-étek
hi-j-anak	szö-j-enek	hi-j-ák	szö-j-ék

Spojovaci spôsob.

Přítomný čas.	hi-j-ak	szö-j-ek	
	hi-j-alak	szö-j-elek	
	hi-j	szö-j	hi-j-am	szö-j-em
	hi-j-on	szö-j-ön	hi-j-ad, hi-d-d	szö-j-od, szö-d-d
	hi-j-unk	szö-j-ünk	hi-j-a	szö-j-e
	hi-j-átok	szö-j-étek	hi-j-uk	szö-j-ük
	hi-j-anak	szö-j-enek	hi-j-átok	szö-j-étek
			hi-j-ák	szö-j-ék

III. v trať ice časoslova.

Ukazovaci spôsob.

	Neurčita tvar.		Určita tvar.	
	hi — vola.	szö — tha.	hí-ja — vola (ho, ju, ich)	szö-vi — tka (ho, ju, ich)
Prítomný čas.	hi-v-ok, hi-v-lak	szö-v-ök, szö-lek	hi-v-om	szö-v-öm
	hi-sz	szö-sz	hi-v-od	szö-v-öd
	hí	szö	hí-ja	szö-v-i
	hi-v-unk	szö-v-ünk	hí-j-uk	szö-j-ük
	hí-tok	szö-tök	hí-j-átok	szö-v-itek
	hí-nak	szö-nek	hí-j-ák	szö-v-ik
polminulý čas.	hí-v-ék, hi-v-álak	szö-v-ék, szö-v-élek	hi-v-ám	szö-v-ém
	hi-v-ál	szö-v-él	hi-v-ád	szö-v-éd
	hi-v-a	szö-v-e	hi-v-á	szö-v-é
	hi-v-ánk	szö-v-énk	hi-v-ók	szö-v-ök
	hi-v-átok	szö-v-étek	hi-v-átok	szö-v-étek
	hi-v-ának	szö-v-ének	hi-v-ák	szö-v-ék
minulý čas.	hí-t-t-am, hi-t-t-alak	szö-t-t-em, szö-t-t-elek	hí-t-t-am	szö-t-t-em
	hi-t-t-ál	szö-t-t-él	hi-t-t-ad	szö-t-t-ed
	hi-v-ott, hí-tt	szö-v-ött, szö-t-t	hí-t-t-a	szö-t-t-e
	hí-t-t-unk	szö-t-t-ünk	hí-t-t-uk	szö-t-t-ük
	hí-t-t-atok	szö-t-t-etek	hí-t-t-átok	szö-t-ttétek
	hí-t-t-ak	szö-t-t-ek	hí-t-t-ák	szö-t-t-ék

Rozkazovaci spôsob.

hí-j	szö-j	hí-j-ad, hí-d-d	szö-j-ed, szö-d-d
hí-j-on	szö-j-ön	hí-ja	szö-j-e
hí-j-atok	szö-j-ünk	hí-j-átok	szö-j-étek
hí-j-anak	szö-j-enek	hí-j-ák	szö-j-ék

Spojovaci spôsob.

Prítomný čas.	hí-j-ak, hí-j-alak	szö-j-ek, szö-j-elek	hí-j-am	szö-j-em
	hí-j	szö-j	hí-j-ad, hí-d-d	szö-j-ed, szö-d-d
	hí-j-on	szö-j-ön	hí-j-a	szö-j-e
	hí-j-unk	szö-j-ünk	hí-j-uk	szö-j-ük
	hí-j-atok	szö-j-etek	hí-j-átok	szö-j-étek
	hí-j-anak	szö-j-enek	hí-j-ák	szö-j-ék

Žadaci spôsob.

	Ňeurčita tvar.		Určita tvar.	
Polminuly čas.	hi-n-ék hi-n-álak	szö-n-ék szö-n-élek	hí-n-ám	szö-n-ém
	hí-n-ál	szö-n-él	hí-n-ád	szö-n-éd
	hí-n-a	szö-n-e	hí-n-á	szö-n-é
	hí-n-ánk	szö-n-énk	hí-n-ók	szö-n-ök
	hí-n-átok	szö-n-étek	hí-n-átok	szö-n-étek
	hí-n-ának	szö-n-ének	hí-n-ák	szö-n-ék
Minuly čas.	hi-v-and-ok hi-v-and-alak	szö-v-end-ek szö-v-end-elek	hi-v-and-om	szö-v-end-em
	hi-v-and-asz	szö-v-end-esz	hi-v-and-od	szö-v-end-ed
	hi-v-and	szö-v-end	hi-v-and-ja	szö-v-end-i
	hi-v-and-unk	szö-v-end-ünk	hi-v-and-juk	szö-v-end-jük
	hi-v-and-otok	szö-v-end-etek	hi-v-and-játok	szö-v-end-itek
	hi-v-and-anak	szö-v-end-enek	hi-v-and-ják	szö-v-end-ik

Ňeurčity spôsob.

hí-ni	szö-ni	hí-ní	szö-ni
hí-n-om	szö-n-öm	hí-n-om	szö-n-öm
hí-n-od	szö-n-öd	hí-n-od	szö-n-öd
hí-n-ia	szö-n-ie	hí-n-ia	szö-n-ie
hí-n-unk	szö-n-ünk	hí-n-unk	szö-n-ünk
hí-n-otok	szö-n-ötök	hí-n-otok	szö-n-etek
hí-n-iok	szö-n-iök	hí-n-iok	szö-n-iök

Učastné.

hi-v-ó	szö-v-ö	tiež tak	tiež tak
hi-v-a (ván)	szö-v-e (vén)		
hi-v-ott (hí-t-t)	szö-v-ött (szö-t-t)		
hi-v-and-ó	szö-v-end-ö		

Veďla tychto sa skloňuju i tamte do tej triedy prisluchajice časoslova, lem časoslovo **jö** (prijďe) ma ňektore časi kusčik inakši, a sice:

Ukazovaci spôsob.

Prítomny čas.	Minuly čas.
jö-v-ök (prijďem).	jö-t-t-em (prišel som).
jö-m (prijďeš).	jö-t-t-él (prišol si).
jö, (jön), (prijďe).	jö-t-t (prišol).
jö-v-ünk (prijďeme).	jö-t-t-ünk (prišli sme).
jö-t-t-ök (prijďeťe).	jö-t-t-etek (prišli sťe).
jö-nek (jö-n-nek), (prijďu).	jö-t-t-ek (prišli).

Polminuly čas.

jö-v-ék, (prišol som). a t. d.

Rozkazovaci spôsob.

jö-j, — jö-j-j, — (jer, jöszte, jövel), (prijď).
jö-j-ön, — (jö-j-j-ön), (ňech prijďe).
jö-j-etek, — (jö-j-j-etek, jer-tek), (prijďťe).
jö-j-enek, — (jö-j-j-enek), (ňech prijďu).

Žadaci spôsob.

jö-n-ék, — (jö-n-n-ék), (prišol by som).
jö-n-él, — (jö-n-n-él), (prišol by si),
jö-n-e, — (jö-n-n-e), (prišol by).
jö-n-énk, — (jö-n-n-énk), (prišli by sme).
jö-n-étek, — (jö-n-n-étek), (prišli by sťe).
jö-n-ének, — (jö-n-n-ének), (prišli by).

Ňeurčity spôsob.	Učastné.
jö-n-i (jö-n-ni), (prijsť).	jö-v-ö (prichadzajici).
jö-n-öm (jö-n-n-öm).	jö-v-e (vén), (prichadzajuc
jö-n-öd (jö-n-n-öd).	jö-t-t, (ten ktory prišol).
jö-n-ie (jö-n-n-ie).	jö-v-end-ö.
jö-n-ünk (jö-n-n-ünk).	
jö-n-etek (jö-n-n-etek).	
jö-n-iök (jö-n-n-iök).	

Barátom magához hitt engemet. Anyám híja ö
Híjad ide a munkásokat. A levegőt tüdőnkbe (plu
juk, vagyis beleheljük (dychať). Azon iskolákat, mel
kis gyermekeket őriznek (chraňiť) és tanítanak, kisde

Ukazovaci spôsob.

Pritomny čas.

jö-**v**-ök (prijďem).
jö-sz (prijďeš).
jö, (jön), (prijďe).
jö-**v**-ünk (prijďeme).
jö-**t**-t-ök (prijďete).
jö-**nek** (jön-nek), (prijďu).

Polminuly čas.

jö-**v**-ék, (prišol som). a t. d.

Minuly čas.

jö-**t**-t-em (prišel som).
jö-**t**-t-él (prišol si).
jö-**t**-t (prišol).
jö-**t**-t-ünk (prišli sme).
jö-**t**-t-etek (prišli ste).
jö-**t**-t-ek (prišli).

Rozkazovaci spôsob.

jö-**j**, — jö-**j**-j, — (jer, jöszte, jövel), (prijď).
jö-**j**-ön, — (jö-**j**-j-ön), (ňech prijďe).
jö-**j**-etek, — (jö-**j**-j-etek, jer-tek), (prijďte).
jö-**j**-enek, — (jö-**j**-j-enek), (ňech prijďu).

Žadaci spôsob.

jö-**n**-ék, — (jö-**n**-n-ék), (prišol by som).
jö-**n**-él, — (jö-**n**-n-él), (prišol by si),
jö-**n**-e, — (jö-**n**-n-e), (prišol by).
jö-**n**-énk, — (jö-**n**-n-énk), (prišli by sme).
jö-**n**-étek, — (jö-**n**-n-étek), (prišli by ste).
jö-**n**-ének, — (jö-**n**-n-ének), (prišli by).

Ňeurčity spôsob.

jö-**n**-i (jö-**n**-ni), (príjsť).
jö-**n**-öm (jö-**n**-n-öm).
jö-**n**-öd (jö-**n**-n-öd).
jö-**n**-ie (jö-**n**-n-ie).
jö-**n**-ünk (jö-**n**-n-ünk).
jö-**n**-etek (jö-**n**-n-etek).
jö-**n**-iök (jö-**n**-n-iök).

Účastné.

jö-**v**-ö (prichadzajici).
jö-**v**-e (vén), (prichadzajuc).
jö-**t**-t, (ten ktory prišol).
jö-**v**-end-ö.

Barátom magához hítt engemet. Anyám híja öcsémet. Híjad ide a munkásokat. A levegőt tüdőnkbe (pľuca) szíjuk, vagyis beleheljük (dychať). Azon iskolákat, melyekben kis gyermekeket őriznek (chraňit) és tanítanak, kisdedovók-

nak (ochranka) nevezik (nazivať). Télen fagyos északi szelek fúnak. Fúdd meg a levesedet, ha igen meleg. A burgonya már megfőtt, mindjárt fogunk enni belőle. Puskával vigyázva (pozorňe) kell bánnod (obcovať) nehogy meglőjed magad. Mióta nem láttalak igen megnőttél. Gyümölcsfáink szépen nőnek. A takács fonalból szövi a vásznat. Azon széket, melyen a takácsok vásznat szőnek, szövőszéknek (krosna) nevezünk. Mi többször jönnénk hozzátok, ha oly távol nem laknátok. Öcsémnek már kellene jönnie, nem tudom hol késik (sa meška). A tudomány mindenkor hasznos, és az idő, melyet megszerzésére fordítunk, soha sincsen elveszve. A név pusztán hangzik el, ha nagy tettek nem víják ki a mulandóságból (pominutelnosť).

89.

hat, het, može.	**at, et, tat, tet,** kaže.
ad**hat**ok, možem dať.	ad**at**ok, kažem dať.
dicsér**het**ek, možem chvalit.	főz**et**ek, kažem varit.

Naznamka. Možné časoslova sa tvória, ked ku koreňu časoslova sa priloži: **hat,** abo: **het,** k. pr.: vár**hat** (može čakať); néz**het** (može patriť); jár**hat** (može hodiť); jö**het** (može prijsť).

Pričinné časoslova sa tvória, ked ku koreňu časoslova sa priloži: **at, et, tat, tet,** k pr.: vár**at**ok (dam, kažem čakať, pričina som temu žeby čakal); néz**et**ek (dam, kažem patriť); olvas**tat**ok (dam čitať); vége**tet**ek (dam končiť) a t. d.

Öcsém nem tanulhat, mert teje fáj; én nem irhatok, mert tollam nincs. Szorgalmas embernek fáj, ha munkája által nem szerezhet annyit, hogy megélhessen belőle. Villámtól (blesk, strela) csak az félhet, ki hegyen, vagy magas fa alatt áll, vagy a ki mennydörgéskor (v hrmoťe) lóháton vagy szekeren sebesen fut. A mennydörgés igen nagyszerű természeti tünemény (preveliky ukaz natury), de attól csak gyáva (ňemotorny, bojažlivy) emberek félhetnek. Nem mehettem hozzád, mert ide haza kis testvéremre kellett vigyáz-

nom. Igen ítélhet, a ki sokat láthat és tapasztalhat. Lovai-
mat járatom, mert a lovak, ha az istállóban sokáig állanak
és minden nap egy kissé nem járatnak, könnyen megbeteg-
szenek. A szolgáknak minden héten adatok meleg ételt. Ha
mint gyermek nem tanulsz, majd sirhatsz vétségedben. Mit
csinálsz? Ebédem és iratom lovainkat. Fiam, megitattad
szép a szarvasmarhát? Már megetettem, de még meg nem
itattam. Menj, etesd és itasd meg a jahókat is. A ki nyá-
ron nem dolgozott, télen éhezhetik.

90.

alkonyodik, nerka.	szemnik (esö), kropi (dišť).
ebédelik (ostelik), svačiti sa.	esik (esö), pada (dišť).
éjjeledik, noći sa	havazik, šneži.
hajnalodik (hajnallik), świta.	látszik, viďi sa, zdá sa.
hallik, čuje sa.	tetszik, pači sa, zdá sa.
mennydörög, hrmi.	rémlik, zdá sa.
villámlik, blieska sa.	harmatozik, rosi.
	illik, svedči sa.

Naznamka. Tote časoslova sa ňeosobné (személytelen), treboj osobné (harmadik személyes igék) nazivaju, ponevač vidy v treboj osobe sa užívaju.

Télben már négy órakor alkonyodik, nyáron csak
hetven óra után. Tegnap korán alkonyodott, mert felhők
ritottak (zakriť) az eget. Ma egész nap esik. Három
nap óta nem esett nálunk az esö, legelőnk (pašvisko),
jeink, tarlóink (strnisko) sőt még kútjaink is kiszár
(vyschnuť). Néha csak szemnik, néha pedig vastag esö
ben esik az esö. Két éjjel egymásután mindig villám
Uj év körül sokszor havazik. Bár csak (kebi len) hava
mert őszi vetéseink kifagynak, ha a hó be nem borítja
valaki jót teszen velünk, illik, hogy háladatosak (podek
livy) legyünk iránta. Ez a falu nekem nem tetszik. N
ugy rémlik (tetszik, látszik), hogy ő is ott volt. Forró
ben, ha nehéz felhők tornyosulnak (vŕňu sa) az égen, vi

nom. Igen örülhet, a ki sokat láthat és tapasztalhat. Lovaimat jártatom, mert a lovak, ha az istállóban sokáig állanak és minden nap egy kissé nem jártatnak, könnyen megbetegszenek. A szegénynek minden héten adatok meleg ételt. Ha mint gyermek nem tanulsz, majd sirhatsz vénségedben. Mit csinálsz? Etetem és itatom lovainkat. Fiam, megitattad már a szarvasmarhát? Már megetettem, de még meg nem itattam. Menj, etesd és itasd meg a juhokat is. A ki nyáron nem dolgozott, télen éhezhetik.

90.

alkonyodik, mrka.
esteledik (estellik), zvečeri sa.
éjjeledik, nocňi sa.
hajnalodik (hajnallik), švita.
hallik, čuje sa.
mennydörög, hrmi.
villámlik, bliska sa.
szemzik (eső), kropi (dišď).
esik (eső), pada (dišď).
havazik, šneži.
látszik, vidí sa, zdá sa.
tetszik, pačí sa, zdá sa.
rémlik, zdá sa.
harmatozik, rosí.
illik, svedčí sa.

Naznamka. Tote časoslova sa ňeosobné (személytelen), abo: tretej osobné (harmadik személyes igék) nazivaju, ponevač vždy lem v tretej osobe sa užívaju.

Télben már négy órakor alkonyodik, nyáron csak kilencz óra után. Tegnap korán alkonyodott, mert felhők borították (zakrit) az eget. Ma egész nap esik. Három holnap óta nem esett nálunk az eső, legelőnk (pašvisko), rétjeink, tarlóink (strnisko) sőt még kútjaink is kiszáradtak (vyschnuť). Néha csak szemzik, néha pedig vastag csöppekben esik az eső. Két éjjel egymásután mindig villámlott. Uj év körül sokszor havazik. Bár csak (kebi lem) havaznék, mert őszi vetéseink kifagynak, ha a hó be nem borítja. Ha valaki jót teszen velünk, illik, hogy háladatosak (poďekovanlivy) legyünk iránta. Ez a falu nekem nem tetszik. Nekem ugy rémlik (tetszik, látszik), hogy ő is ott volt. Forró időben, ha nehéz felhők tornyosulnak (väžu sa) az égen, villám-

lik és mennydörög. Ki mondja meg, mi a felhő és a köd? A felhő és köd gőzből állanak, a tenger és a folyók a napsugár melegétől gőzölögnek, ezen gőz fölszáll, ott fönn (hore) hidegség által megsűrűsödik (shustnuť) és látható felhővé válik. Ha a gőz lenyomatik (dolu stisnut) a földre, ködnek neveztetik. A köd sokszor keverve (miesať) van füsttel. A föld és növények kigőzölgéséből támad (povstať) a harmat (rosa). Este és reggel a hideg levegő által a gőz cseppekké válik, melyek a füvek és más növények leveleihez tapadnak (lepiť sa). A dér pedig nem más, mint megfagyott harmat. Nem mind arany a mi fénylik. A te ajtód nehezen nyilik. Téli éjszakákon legszebben fénylenek a csillagok. Beszélik, hogy ez idén üstökös (kometa) lesz látható. Mondják, hogy nem sokára háborúnk (vojna) lesz. Isten mentsen háborútól. Tavaly is beszélték azt, de hála Istennek a jóslat (proroctvi) nem teljesült (vyplniť). Tegnap rút idő volt, szél fújt és havazott, én ugy fáztam, hogy ajkaim egészen kékek valának, fogaim vaczogtak (klapať) és egész testemben dideregtem (trasť sa).

91.

bot, palica.	asszony, nő, žena.	vőlegény, ženich.
palaczk, skleňica.	férj, manžel.	menyasszony, paňi mlada (brauta).
abrosz, obrusz.	feleség, manželka.	egyház, cirkev.
tojás, vajco.	nagyatya, dedo.	esküvő, prišaha.
sült, pečene.	unoka, vnuk.	nász, vešele.
lakoma, hostina.	sógor, švoger.	házasodik, ženi sa.
reggeli, ranšy (frištik).	koma, kmoter.	férjhez megy, za muž ide.
ozsonna, olovrant.	keresztatya, kerstny otec.	
férfi, chlap.		

Botra támaszkodom (opirať sa), bottal védelmezzem magam a kutyák ellen. Reggel eltörted (rozbil) a poharat, vigyázz hogy most a palaczkot el ne törjed. Ha lakomára meghivod barátaidat, tiszta abroszt terits (prestreť) az asztalra. Minden étel között, leginkább szeretem a sültet. Ke-

...nagyra fűzt tojás nem egészséges. Pénteken este két lág... (prata) tojást eszem. Hány órakor szoktál reggelizni? Hé... kor reggelünk, 12 órakor ebédelünk, 9 órakor vacsorálun... Menjünk a templomba öcsém esküvőjére. A menyasszon... nak koszorút tesznek fejére. Bátyám is megházasodott (... megesküdött) a igen jó férj lett belőle. Ez a fiatal ember ... gyermek már igen öreg (abo: elaggott, vén) ember, ... egészen ősz és homloka csupa merő (holy, samy) ráncz. ... kor halt meg apád? Ő nem emlékezem reá, mert ... míg kicsiny voltam, de anyám azt mondja, hogy már ... ota özvegy (vdova).

92.

tuzavirág, modračka.	fenyőmag, jedlovec.	szarka, straka.
nefeleja, ňezabudka.	kéménymag, raška.	holló, havran.
gyöngyvirág, konvalinka.	szarvas, jeleň.	pacsirta, prep...
szegfű, hvozdík.	egér, myš.	rigó, drozd.
mákfű, rumeniček.	vakond, krutica.	kenderke, ko...
harangvirág, zvonček.	kecske, koza.	fülemile, slav...
ibolya, fialka.	kakas, kohut.	gólya, bocian
bodza, habza.	tyúk, kura.	sas, orel.

Ki nem szeretné a virágokat, a természetnek e... (krasny) gyermekeit, melyek színökkel szemeinket é... kal ornakat gyönyörködtetik? A vetések között s... virágot, a bokrok között ibolyát és nefelejtset, a m... szegfűvirágot szedtem (shirať) és zöld levelekkel ... (miešať) koszorúba kötöttem (viazať). Székfüvet és ... rágot orvosságnak is használják. Tavaszszal ibol... gonak legelőször. Alig (sotva) olvad el (sa rozto... már is találhatni az erdőben ibolyát. Városokban ... kis leánykák tányérokon hordva ibolyát árulnak (... a házról házra menve igy kinálják (nukať): „tes... ibolyát." A vakond sokszor föltúrja (zriť) a rétek...

ményre főtt tojás nem egészséges. Pénteken este két lágy (puha) tojást eszem. Hány órakor szoktál reggelizni? Hétkor reggelizünk, 12 órakor ebédelünk, 9 órakor vacsorálunk. Menjünk a templomba öcsém esküvőjére. A menyasszonynak koszorút tesznek fejére. Bátyám is megházasodott (abo megnősült) s igen jó férj lett belőle. Ez a fiatal ember húgomat kérte feleségül. Nagyatyátoknak már 9 unokája van, ő szegény már igen öreg (abo: elaggott, vén) ember, haja egészen ősz és homloka csupa merő (holy, samy) ráncz. Mikor halt meg apád? Én nem emlékezem reá, mert akkor még kicsiny voltam, de anyám azt mondja, hogy már 15 év óta özvegy (vdova).

92.

buzavirág, modračka.	fenyűmag, jedlovec.	szarka, straka.
nefelejts, ňezabudka.	köménymag, raška.	holló, havran.
gyöngyvirág, konvalinka.	szarvas, jeleň.	pacsirta, prepilka.
szegfű, hvozdik.	egér, myš.	rigó, drozd.
székfű, rumenček.	vakond, krutica.	kenderke, konopka.
harangvirág, zvonček.	kecske, koza.	fülemile, slavík.
ibolya, fijalka.	kakas, kohut.	gólya, bocian.
bodza, habza.	tyúk, kura.	sas, orel.

Ki nem szeretné a virágokat, a természetnek ezen ékes (krasny) gyermekeit, melyek színökkel szemeinket és illatukkal orrunkat gyönyörködtetik? A vetések között szép buzavirágot, a bokrok között ibolyát és nefelejtset, a mezőn vad szegfűvirágot szedtem (sbirať) és zöld levelekkel vegyítve (miešať) koszorúba kötöttem (viazať). Székfűvet és bodzavirágot orvosságnak is használják. Tavaszszal ibolyák virágoznak legelőször. Alig (sotva) olvad el (sa roztopi) a hó, már is találhatni az erdőben ibolyát. Városokban szegény kis leánykák tányérokon hordva ibolyát árulnak (predavať) s házról házra menve igy kinálják (nukať): „tessék venni ibolyát.“ A vakond sokszor föltúrja (zriť) a réteket. Patká-

nyok és egerek sok kárt okoznak (pričiniť) házakban és szántóföldeken. Ha a farkas juhok közé lopódzik (vkradnuť sa), sok kárt teszen köztök. Mondják, hogy az oroszlány fél a kakastól. Pacsirták és fülemilék nem szép madarak, de gyönyörűen énekelnek. Tyúkok, ludak, kacsák, pulykák házi madarak és udvarainkban, emberek körül tartózkodnak (pretrimovať sa). A baglyok nappal alusznak, éjjel kirőpülnek és sok egeret elpusztítanak: ez okból hasznot hajtanak nekünk. Csak tudatlan (ňeumely) emberek hiszik, hogy a bagoly halált hoz azon házba, melynek tetejére, vagy kéményére száll.

93.

süket, hluchy.	tüdővész, suchoťiny.	vizkór, vodňačka.
vak, šlepy.	vérhas, červenka.	marhavész, zdych.
púpos, hrbaty.	szélhüdés, poražeňie.	ebvész, bešnosť.
köhögés, kašleňie.	betegség, } ňemoc.	gyuladás, zapaleňie.
hidegláz, žimňica.	nyavalya, } ňemoc.	fajás, boleňie.
forróláz, hluška.	himlő, poky.	gyűlés, obiraňie.

Minek beszélni süketnek hangokról és vaknak szinekről. A betegség szerencsétlenség, és nem szégyen (haňba). Púpos embert nem illik csúfolnunk (pošmievať). Minden beteget sajnálnunk kell. Vigyázz fiam, meghűtöd (prechladiť) magad, azután kapsz köhögést és náthát. Posványos (mocsaristy) helyeken uralkodik (panovať) a hideglelés (hidegláz). A köhögés rontja a mellet és elfojtja (zadušiť) a lélekzetet (dych). A ki megizzad (uznojiť sa) és hideg levegőre kimegyen, könnyen kap köhögést. A ki köhög, feküdjék le az ágyba, hogy izzadjon. Hideglelés van többféle, ugymint (jakožto) harmadnapos, negyednapos és mindennapos; orvosok azt mondják, hogy a negyednapos hidegláz igen veszélyes (ňebezpečny). A kik forrólázban szenvednek, csak lassan gyógyulnak (vyzdraviť sa). Veszett (sbesňety) kutyától (ebtől) őrizkednetek kell (varovať sa vám treba). Ha valakit veszett eb megmar (ukusiť), az tüzes vassal égesse (vypa-

liť) ki a sebet, mert különben (inakši) igen könnyen eshetik a legborzasztóbb (hrozny) betegségbe, a veszettségbe. Micsoda betegségben halt meg ez a szegény ember? Ő nem volt beteg, szélhűdésben halt meg. A ki sokat jár vagy fut és megmelegszik, az ne igyék mindjárt (hňed) vizet, mert tüdőgyuladást kaphat, melle fog fájni és tüdővészben meg is halhat. A ki rendesen (poradňé) dolgozik és mértékletesen (mierňé) él, az könnyen meg nem betegszik.

94.

Melyik világrészben fekszik Magyarország? Magyarország Európában fekszik. Határai: éjszakról: a kárpátok bérczei (hory), melyek szép hazánkat Morva,- Slézia- és Galicziától elválasztják (oddelif). Ezen hegyek Erdélytől félkörben terjednek Pozsonyig (Prešpurg) és gazdag kincsekkel bővelkednek (oplyvať); felületükön (povrch) gyönyörű erdők, leginkább fenyvesek (jedlina), terülnek el (rozširovať sa), melyek kedves hazánkat örökzöld koszorúval körülövezik (opasať); belsejükben pedig aranyat, ezüstöt, rezet, vasat, sót és drágaköveket rejtenek (kryť). Keletről határai: Galiczia és Oláhország; délről: a török birodalom (riša, majetnosť) némely országai, ugymint: Szerb- és Bosnyákország; nyugatról: az adriai tenger, Krain,- Stajerország és Ausztria. Magyarországnak egész kiterjedése (rozširnosť) Erdély-, Horvát-, Slavon- és Dalmátországokkal együtt, teszen 8175$^4/_5$□ (négyszeg) mértföldet. Hazánknak összes (sučetny) népessége (narodnosť) csaknem (blizko) 16,000,000 lélekre rug (uderiť). Van Magyarországon 52 szabad királyi város, 828 más kisebb város, 13,765 falu és 1204 puszta. Országunk fővárosa Buda-Pest, melyek egymással, a Dunán keresztül, lánczhíddal vannak összekötve.

95.

Prislovka (igehatározók, adverbia).

Kladu sa pred časoslovom, abo za ňím a značia spôsob a jine bočné okoličnosti, ktore sa na časoslovo potahuju.

Mestné prislovka (helyjelentő határozók).

Na otazku: hol? kde?

alúl (nižej), felűl (viššej), kivűl (zvon), belűl (zdnu), elűl (na predku), hátúl (na zadku), itt, itten (tu), ott, ottan (tam), imitt, amott (dakedi, tu i tam), közel (blizko), távol, messze (daleko), máshol, másutt (inďej), szanaszét, szerteszét (rozptilene sem i tam).

Na otazku: hová? kde? — merre? melyfelé? na ktoru stranu?

föl (do hory), alá (pod), le (dolu), be (dnu), ki (von), erre, emerre, (tadeto), arra, amarra (tam, tade), ide (tu), oda (tam), jobbra (na pravo), balra (na levo), kifelé (vonka), befelé (dnuka), előre (na predek), hátra (na zadek).

Na otazku: honnan? honnét? odkud? zkadzi?

innen (z tadzi, z tej strany), onnan (z tamtej strany), jobbról (z pravej strany), balról (z levej strany), elűlről (z predku), hátulról (zo zadku), alúlról (zo spodku), felűlről (z vrchu), a t. d.

Ott alúl jő. Kivűl dolgozik. A gyermekek elűl járnak az őregek pedig hátúl. Némely falu közel fekszik nagy városhoz. Távol lakom tőletek. Az alma nem messze esik fájától. Ha betegen nem feküdném, én is fölmennék a hegyre. Ez igen rendetlen gazda, minden szerszáma szanaszét hever (ležet). Egy kő leesett a szivemről. Katonáknak igy kiált (kričit) az ezredes (oberster, plukovňik): jobbra fordulj, balra nézz! Menjetek előre, én majd utánatok megyek.

96.

Časné prislovka (időt jelentő határozók).

Na otazku: mikor? kedi?

ma (dňeš), holnap (zajtra), éjjel (v noci), nappal (vedňe), késön (pozdňe), korán (časňe), most (teraz), máskor (dru-

hyrraz), olykor, néha (kakedi), hajdan, régen (davno), minap (v nedňi), mindenkor, mindig (vždy), naponta (každy deň), éjszaka (ňoc) a t. d.

Na otazku: meddig? dokal?

reggelig (do rana), virradtig (do švitania), sokáig (dluho), órákig (vodňe), egyidőig (za jeden čas), ideigóráig (za kratký čas), halálig (do smrti) a t. d.

A ki nappal szorgalmasan dolgozik, az éjjel édesdedi (dlulko) nyugodhatik. Hajdan nem voltak rendes katonák, mint most, hanem minden polgárnak kellett hazáját védeni. A ki korán kel, aranyat lel (najsť). Minap a városban tűzvész (nastanuť), ötven ház leégett. Mindenkor emlékezzél meg arról, hogy minden cselekedeteidről számot kell adnod egykor Istennek.

97.

Početne prislovka (számjelentő határozók).

Na otazku: hányan? kolko?

négyen, öten, sokan, ezeren, a t. d.

Na otazku: hányszor? kolkoraz?

egyszer, kétszer, háromszor, százszor, néhányszor (dakoľkoraz (veľoraz), eléggyer (dosťraz).

Na otazku: hányszorra? na kolkoraz?

egyszerre, kétszerre, százszorra, a t. d. — Tu sú všecke otázky opakovať, ktore jakým kolvek spôsobom číselky dotikaju.

98.

Spôsobné (jakovosťné) prislovka (módjelentő határozók).

Na otazku: hogy? hogyan? mint? miként? miképen? miféleképen? jak? na jaký spôsob?

igy, úgy (tak), imigy, amigy (takym, jinym spôsobom), nehogy (nijak), akárhogy (jakokolvek), jól (dobre), rosszul (zle), ifjonta (mlado), bölcsen (mudro), mélyen (

hyraz), olykor, néha (ňekedi), hajdan, régen (davno), minap (v onehdi), mindenkor, mindig (vždy), naponta (každy deň), tüstént (hned) a t. d.

Na otazku: meddig? dokál?

reggelig (do rana), viradtig (do švitaňia), sokáig (dlubo), örökké (večňe), egyideig (za jeden čas), ideigóráig (za kratky čas), holtig (do smrti) a t. d.

A ki nappal szorgalmasan dolgozik, az éjjel édesdeden (sladko) nyugodhatik. Hajdan nem voltak rendes katonák, mint most, hanem minden polgárnak kellett hazáját védenie. A ki korán kel, aranyat lel (najšť). Minap a városban tűz támadt (nastanuť), ötven ház leégett. Mindenkor emlékezzél meg arról, hogy minden cselekedeteidről számot kell adnod egykor Istennek.

97.

Početne prislovka (számjelentő határozók).

Na otazku: hányan? kolko?

négyen, öten, százan, ezeren, a t. d.

Na otazku: hányszor? kolkoraz?

egyszer, kétszer, húszszor, szászszor, nehányszor (dakeľoraz), sokszor (veloraz), elégszer (dosťraz).

Na otazku: hányszorra? na kolkorazi?

egyszerre, kétszerre, szászszorra, a t. d. — Tu sa možu všecke otazky opakuvať, ktore jakym kolvek spôsobom sa číselky dotikaju.

98.

Spôsobné (jakovosťné) prislovka (módjelentő határozók.

Na otazku: hogy? hogyan? mint? miként? miképen? mimódon? jak? na jaky spôsob?

igy, úgy (tak), imígy, amúgy (takym, jinym spôsobom), sehogy (ňijak), akarhogy (jakokolvek), jól (dobre), roszul (žle), ifjanta (mlado), bölcsen (mudro), sebesen (chytro),

szépen (pekňe), gyorsan (rychle), bizton (spokojňe), folyvást (vždy), örömest (radostne) a t. d.

Csak az halhat meg nyugodtan, ki becsületesen élt. Rút dolog, Isten képére teremtett embernek, gonoszul élni. Mit az ember ifjanta tanul, azt aggodtan (staro) is nehezen feledi. A fecsegő (ľabdavy, zvatlavy) ember sokat és roszul, a bölcs pedig röviden és jól szokott szólni. A rövid élet is elég hosszú arra, hogy jól és dicséretesen éljünk. A napórának csak addig vehetjük hasznát, míg a nap süt. Ha nem mindig tanácsos (radno jest) is minden igazat kimondani; de mindenkor tilos (zakazano) azt, mi nem igaz, beszélni. Többet árt, miről hiszed, hogy tudod, ha roszul tudod, mint ha nem tudod. Ha kötelességeidet hiven teljesíted, nincs mitől félned, bátran (šmelo) nézhetsz mindenkinek szemeibe.

99.

Prislovka stupnované (fokozott határozók).

Ňektore z tych prislovkoch beru aj pripony druhého aňeb tretého stupna, tote sú:

Obydva stupňe maju následujíce:

alá (pod),	alább (ňižej),	legalább (najňižej, aspon).
benn (dnu),	bennebb (vnutrňejšej),	legbennebb (najvnutrňejšej).
elő (pred),	előbb (pro, skorej),	legelőbb (najskorej).
elé (pred),	elébb (predňejši),	legelébb (najpredňejšej, najprv).
föl (hore),	fölebb (viššej),	legfölebb (całkom hore, najviac).
fönn (hore),	fönnebb (viššej),	legfönnebb (najviššej).
hamar (skoro),	hamarabb (skoršej),	leghamarabb (najskoršej).
hátra (nazad),	hátrább (dalej nazad),	leghátrább (najdalej nazad).
—	inkább (radšej),	leginkább (najradšej).
ki (von),	kiebb (lepši von),	legkiebb (najviac von).
közel (blizko),	közelebb (bližšej),	legközelebb (najbližšej).
kül (z vonku),	külebb (lepši von),	legkülebb (najlepšej z von).
le (dolu),	leebb (ňižej),	legleebb (najňižšej).
lent (dolu),	lentebb (ňižej),	leglentebb (najňižej).
messze (daleko),	messzebb (dalej),	legmesszebb (najdalej).
össze (vjedno),	összébb (lepšej vjedno),	legösszébb (najlepšej vjedno).

messzebb (dalej), legtávolabb (najdalej).
tovább (dalej), legtovább (najdalej).
belebb (vnutrňejšej), legbelebb (najvnutrňejšej).

Lem óraby stupeň maju následujíce:

amoda, tam.	amodább, dalej tam.
amarra, tamaďi.	amarrább, dalej tamaďi.
arra, tam taďi.	arrább, dalej taďi.
ennen, tudeto.	ennebb, bližej tudeto.
erre, sem.	errébb, bližej sem.
ide, tu, sem.	idébb, bližej tu.
oda, tam.	odább, dalej tam.

Najvišší stupeň maju, ked su im slovičko **leg** predloži následujíce:

alól, na spodku.	legalul, na samym spodku.
alól, z pod.	legalól, zo samého spodku.
alulról, zo spodku.	legalulról, zo samého spodk
belül, dnuka.	legbelül, najviac dnuka.
belülről, z dnuka.	legbelülről, najviac zdnuka.
elől, na predku.	legelül, na samym predku.
elülről, z predku.	legelülről, zo samého pre
felül, na vrchu.	legfelül, na samym vrchu.
felülről, z vrchu.	legfelülről, zo samého vrc
hátul, na zadku.	leghátul, na samym zadku
hátulról, zo zadku.	leghátulról, zo samého za
kívül, von.	legkívül, najviac von.
kívülről, z vonku.	legkívülről, najviac zvonk
ott, tam.	legott, doraz, na skutku.
szélül, na stranu.	legszélül, na samej strah
szélről, zo strany.	legszélről, zo samej stra
végül, konečne, na poslednk.	legutol, na sami zadek.
végről, z konca.	legvégül, na najposledniej
	legvégről, zo samého ko

Hova tegyem a pipát és a dohányt? Tedd amoda van a fejetőm? Nézd, amodább van. Voltál már P Nem, arra még nem jártam. Jer ide. Ide tettem a ki let. Tedd idébb, mert kezemmel el nem érem (ľedostu Fejem alól kivette a vánkost. A hárat alulról kendik nat) épitesi (todovar). Ha ezt a sort megirtad, kendj e Hidd ide ezt a füt, a ki leghátul megyen.

hyraz), olykor, néha (ňekedi), hajdan, régen (davno), minap (v onehdi), mindenkor, mindig (vždy), naponta (každy deň), tüstént (hned) a t. d.

Na otazku: meddig? dokál?

reggelig (do rana), viradtig (do švitaňia), sokáig (dlubo), örökké (večňe), egyideig (za jeden čas), ideigóráig (za kratky čas), holtig (do smrti) a t. d.

A ki nappal szorgalmasan dolgozik, az éjjel édesdeden (sladko) nyugodhatik. Hajdan nem voltak rendes katonák, mint most, hanem minden polgárnak kellett hazáját védenie. A ki korán kel, aranyat lel (najšť). Minap a városban tűz támadt (nastanuť), ötven ház leégett. Mindenkor emlékezzél meg arról, hogy minden cselekedeteidről számot kell adnod egykor Istennek.

97.

Početne prislovka (számjelentő határozók).

Na otazku: hányan? kolko?

négyen, öten, százan, ezeren, a t. d.

Na otazku: hányszor? kolkoraz?

egyszer, kétszer, húszszor, szászszor, nehányszor (dakeľoraz), sokszor (veloraz), elégszer (dosťraz).

Na otazku: hányszorra? na kolkorazi?

egyszerre, kétszerre, szászszorra, a t. d. — Tu sa možu všecke otazky opakuvať, ktore jakym kolvek spôsobom sa číselky dotikaju.

98.

Spôsobné (jakovosťné) prislovka (módjelentő határozók.

Na otazku: hogy? hogyan? mint? miként? miképen? mimódon? jak? na jaky spôsob?

igy, úgy (tak), imígy, amúgy (takym, jinym spôsobom), sehogy (ňijak), akarhogy (jakokolvek), jól (dobre), roszul (žle), ifjanta (mlado), bölcsen (mudro), sebesen (chytro),

100.

Spojky (kötszók).

To jest slova, ktore cale sady reči spojuju, k. pr.: **Minél** jobban müveled a földet, **annál** többet terem. (Čim lepši obrabjaš tvoju zem, **tym** vecej rodi). — Szeressed szülőidet, **mert** ezt kivánja **nemcsak** az Isten törvénye, **de** a hála **is,** melylyel nekik tartozol. (Miluj tvojo rodiče, **bo** to žada ňelem prikaz boži, ale i ďekovaňie, ktore si im podlužen).

Spojky sú následujíce:

1. Spojovace: és, s, is, meg (i, aj), még (ešte), mégis (predca), ismét (zase, znovu), mind-mind (i—i), nemcsak — hanem (ňelem — ale), pedig (predca, ale) a t. d. k. pr.: Én **még csak** nehány hét óta tanulok magyarúl **és** már **is** szépen tudok beszélni. **Mind** én, **mind** ő megköszöntük a jótéteményt. — Ez a valódi nemes ember, a ki szerencsétlenségünkben **nemcsak** jó tanácsot ad, **hanem** tettel is segít (pomahať).

2. Rozďelujíce: vagy-vagy (abo-abo), akár-akár (či-či), sem-sem, se-se (aňi-aňi), részint-részint (zo stranky — zo stranky), k. pr.: **Vagy** tanulsz, **vagy** irsz. — **Akár** esztek, **akár** isztok, **akár** mást valamit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére cselekedjetek. — **Sem** maga el nem jött, **sem** levelet nem irt.

3. Pričinné: mert (ponevač, bo), hogy (že), mivel, mivelhogy, minthogy (ponevač, preto že), azért, miért (preto), a t. d. k. pr.: Ez a gyermek nem érdemel dicséretet, **mert** nem szorgalmas. — **Mivel** jó és munkás vagy, az emberek becsülnek és az Isten megáld.

4. Tajice: nem (ňe), sem (aňi, tiež ňe), k. pr.: Én **nem** megyek, de te **sem** mégy.

5. Zakazujíce: ne (ňe), se (aňi, tiež ňe), k. pr.: **Ne** ölj. **Ne** orozz. Felebarátodnak **ne** kivánjad **se** házát, **se** mezejét, **se** szolgáló leányát, **se** ökrét, **se** szamarát, **se** egyébnemű jószágát.

6. Opytovace: hát? (nuž? teda?), hogy? hogyan? (jak? jako?) miként? (jakym spósobom?), valljon? (či?), e? (ci?), k. kr.: Nem tudtam, valljon örüljek-e vagy szomorkodjam?

7. Umišelné: ha, hogyha, hahogy (hed, že ked), hacsak (ked lem), ha ugyan (ked sice), hanem (ale, ked ňe) a t. d. k. pr.: Nem elég csak szóval hinnünk, a mit Isten kinyilatkoztatott (zjevil), **hanem** szükséges hitünk szerint élnünk is.

8. Dopuščajiće: bar, ámbár, habár, bárha, bátor, ámbátor, noha, jóllehet (ačprave, ačkolvek), mégis (predca), k. pr.: Ámbár sok nehézséggel (obtižnost), kellett küzdenem (bojavat) az Isten mégis megsegített.

9. Protivné: ámde (avšak), úgyde (ked ale, tak ale), ellenben, ellenkezőleg (naproti), mégsem (predca ňe), k. pr: Bármenynyire kértem, **mégsem** hallgatott reám. Én városba akartam menni, ő **ellenben** falun akart maradni.

10. Srovnavajiće: mint-úgy, valamint-úgy (jako-tak), mennyire-annyira (na kelo — na telo), miként-akként (jako-tak), minél-annál (čím-tym), k. pr: **Valamint** a földre — ha elmult a tél — uj tavasz következik: **úgy** mi is uj életre ébredünk föl sirjainkból. **Minél** többet igyekszel, **annál** többet szerezhetsz.

11. Vysvetlujiće: azaz (to jest), mint vagyis (jako), tudni illik (znať treba); például (na priklad), ugymint (totižto) a t. d. k. pr: Magyarországnak négy nagyobb folyója van, **ugymint**: Duna, Tisza, Száva, Dráva.

12. Nasledkovaće: tehát (teda), azért (preto), következőleg, következésképen (nasledovňe), a t. d. k. pr: Minthogy ez életben sokat kell tűrni és szenvedni: **azért** igyekezzél már ifju korodban a béketűrést (trpezlivosť) megtanulni.

13. Vyberajiće: csak, csakis, csupáncsak (lem), egyedül (jediňe), a t. d. k. pr: **Csak** az lehet nyugodt, a ki megtette kötelességét. Szenvedéseimben **egyedül** az vigasztalt (potešiť), hogy bajaimnak (sužeňie) oka nem vagyok.

14. Zastavujiće: mihelyt — azonnal (jak náhle — zaraz), alighogy — mindjárt (ledvo — doraz, hňed), addig — míg (dotäl — dokäl) a t. d. k. pr: **Mihelyt** megkapom pénzemet, **azonnal** veszek magamnak ruhát. **Addig** nem mégy játszani, **míg** leczkédet meg nem tanulod.

15. Časné: azalatt (za ten čas), míg, míglen (dokäl), mielőtt (prv ňež, prv jak), azóta (od toho času), addig, meddig (dotäl, dokäl), a t. d. k. pr: **Míg** én irtam, ő **azalatt** olvasott. **Mielőtt** eljött volna, már elküldöttem neki.

16. Zveličujiće: sőt (ba, ba anó), inkább (radňejšej) méginkább (ešte radňejšej), leginkább (najradňejšej), annálinkább (tym radňej), mi több (co vecej) a t. d. k. pr: én ugyan mindig szerettelek, de most látva szorgalmadat és jóviseletedet **méginkább** szerettelek.

17. Zaverajice: egyébbiránt, egyébbként (inač), végre végül, végtére, elvégre (konečňe, naposledi), utóljára (na ostatku), különben (inač) a t. d. k. pr.: Kérlek **végre** küldd vissza (nazad), a tőlem kölcsönözött (požičit) könyvet, mert **különben** panaszt emelek ellened a bíró urnál.

18. Spojky časoslôv: át (cez, pre), be (dnu) el (od), föl (na vrch), fön (z, na vrch), ki (von, vy), le (dolu), rá (na), meg (u, po, za, roz, o, ob, od, z, vy, na, do, pri, pod, pre), szét (roz), túl (za), ala (pod), alább (ňižej), bele (do), egybe (vjedno), elé (pred), ellen (naproti), fölül (na vrchu), félre (na stranu), hátra (na zadek), hozzá (ku), körül (okolo), közbe (do dačého), külön (osobňe), oda (tam), össze (vjedno), végre (konečňe), vissza (nazad). — Tote spojky pripojuju sa ňekedi samému časoslovu, ňekedí ale stoja pred čazoslovom, ku ňemu ňepripojene, a ňekedí za ňim.

Priklad na spojky časoslôv;

adni, dať.	önteni, liať.
átadni, oddať.	**át**önteni, preliať.
beadni, dnu dať.	**be**önteni, vliať.
eladni. predať, oddať.	**el**önteni, rozliať.
feladni, nadať.	**fel**önteni, naliať.
kiadni, vydať, von dať.	**ki**önteni, vyliať.
leadni, dolu dať.	**le**önteni, zliať.
ráadni, dodať na daco.	**rá**önteni, na daco liať.
megadni, udať, vdať.	**meg**önteni, poliať.
túladni, oddať, premarňiť.	**szét**önteni, rozliať.
beleadni, do dačeho dať.	**alá**önteni, podliať.
aláadni, poddať,	**bele**önteni, vliať.
egybeadni, vjedno dať.	**egybe**önteni, vjedno zliať.
eléadni, preddať, predložiť.	**fölül**önteni, na vrch liať.
hozzáadni, ku dačemu dať.	**körül**önteni, v okölo liať.
odaadni, tam dať.	**hozzá**önteni, ku dačemu liať.
összeadni, vjedno dať, spojiť.	**össze**önteni, vjedno zliať.
visszaadni, nazad dať, vratiť.	**vissza**önteni, nazad liať.

Čo značia pri jednym každym časoslove tote spojky, pravidlňé sa ňemože dosť vysvetliť, tota vec sa najlepšej nauči z čitaňia a z cvičeňia.

101.

Ha jó helyed van, ne keress más helyet. Ha kérdésedre több választ (odpovec) adnak, a legjobbikat válaszd.

(rybaľ). A csirebogár ártalmas rovar (hmyz), a méh ellen
ben kazmos rovar; ez mézet gyűjt (sbirať), amaz lerágja
fűk lombjait (ratolesť). A mennyi ház, annyi szokás. Go
dos bank kőrt még a morzsalék (odrobinka) sem vesz el.
jó ember csak jóval szövetkezik (spojiť sa). A sasok sz
lira lévkelnek (hiendo robiť). Ki ellened tör (naproti
kőbe sa nesloviť), gyakran nyelvén a tőr (nož, pomeč).
okos ember nem bízza el magát (mnoho v sebe duvero
ha dicsérik, hanem igyekszik, hogy a dicséretet meg
melje. Gyakorlat által érjük el (dožiahnuť) a tökélyt (
naloviť). Ki sokba kap (do velo sa lapiť), keveset vége
nyárban nem gyűjt, télen keveset fűt. A hideg víz sok
elvisz. A mely mű hamar kész (hotový), hamar vész
tíť sa). A drágán szerzett öröm, néha ürömmé (pelinek
lik. A bőlesség legjobb uti (cestny) költség. Ki mi
kedvel, azt nem teszi jó kedvvel. Ki törvényt megszeg
mať), arra a törvény büntetést követel (žadať). Mind
lyóviz a tengerbe szakad (vliať sa, urvať sa). Hizelkedő
nyalva (lizajúci) ejti a sebet (raňi). A munka háron
rosztól óvja még (zahraniť): bűntől, unalomtól (un
és szükségtől. Mihez könnyen férünk (dojsť), azt nem
tuk (zviknuť) nagyra becsülni. Néhezebb a jó bar
fűntartani (zatrimať), mint barátságot kőtni. Vanna
termények, melyeket pénzzel megbálálni (poďekovať) n
het. Másét ne bántsd, magadét ne engedd. Ha so
nem vagy megelégedve, menj a szegénynek kun
(chalupa) s megtanulod, hogyan lehet kevéssel megel
Ki emberben bízik, könnyen csalatkozik (sklamai s
bocsátkozik (ľa pustiť sa) oly játékba, mely csupán
reszétől függ. A szokás természetté válik. A sok
pasztalás bőlesczé teszi az embert. A szemérmesség
blivost, styd) órangyal (andel strazce) kit Isten az ár
ság (nevinnosť) védőül (obrana) rendelt (ustanoviť).

(vybrať). A cserebogár ártalmas rovar (hmyz), a méh ellenben hasznos rovar; ez mézet gyűjt (sbirať), amaz lerágja a fák lombjait (ratolesť). A mennyi ház, annyi szokás. Gondos kezek közt még a morzsalék (odrobinka) sem vesz el. A jó ember csak jóval szövetkezik (spojiť sa). A sasok sziklára fészkelnek (hňezdo robiť). Ki ellened tör (naproti dakého sa usilovať), gyakran nyelvén a tőr (nož, pomeč). Az okos ember nem bizza el magát (mnoho v sebe duverovať) ha dicsérik, hanem igyekszik, hogy a dicséretet megérdemelje. Gyakorlat által érjük el (došiahnuť) a tökélyt (dokonalosť). Ki sokba kap (do velo sa lapiť), keveset végez. Ki nyárban nem gyűjt, télen keveset fűt. A hideg viz sok bajt elvisz. A mely mű hamar kész (hotovy), hamar vész (stratiť sa). A drágán szerzett öröm, néha ürömmé (pelinek) válik. A bölcseség legjobb uti (cestny) költség. Ki mit nem kedvel, azt nem teszi jó kedvvel. Ki törvényt megszeg (zlamať), arra a törvény büntetést követel (žadať). Minden folyóviz a tengerbe szakad (vliať sa, urvať sa). Hizelkedő nyelv nyalva (lizajuci) ejti a sebet (rañi). A munka három nagy rosztól őriz meg (zahraniť): bűntől, unalomtól (unovañie) és szükségtől. Mihez könnyen férünk (dojsť), azt nem szoktuk (zviknuť) nagyra becsülni. Nehezebb a jó barátságot föntartani (zatrimať), mint barátságot kötni. Vannak jótétemények, melyeket pénzzel meghálálni (poďekovať) nem lehet. Másét ne bántsd, magadét ne engedd. Ha sorsoddal nem vagy megelégedve, menj a szegénynek kunyhójába (chalupa) s megtanulod, hogyan lehet kevéssel megelégedni. Ki emberben bízik, könnyen csalatkozik (sklamať sa). Ne bocsátkozzál (ňe pustiť sa) oly játékba, mely csupán a szerencsétől függ. A szokás természetté válik. A sok évi tapasztalás bölcscsé teszi az embert. A szemérmesség (hanblivosť, styd) örangyal (anďel strazce) kit Isten az ártatlanság (ňevinnosť) védeűl (ohrana) rendelt (ustanoviť). A jó

tettek (učinek) úgy ragyognak (blisčeť sa) Istennek örök könyvében, mint a fényes csillagok az égen.

102.

Vykrikňiky (indulatszók, interjectiones).

Tote značia city a trpnosťe, žadne určite myšlienky, a sú opravdive lem prirodne hlásy. K. pr.: ah! oh! jaj! hajh! hop! uczu! rajta! csitt! pszt! a t. d.

I. Privesek.

Časoslova,

ktore tak na **ik**, jak aj bez **ik** možu vychadzať, ale v každej tvary jino znamenaju.

ágaz, oklesa.
apróz, rozdrobi.
bokroz, klučka, rozkračuje.
bolondoz, do blaznoch dava.
bőröz, so skoru obťahuje.
bűzöl, smrodi.
cserepez, s čerepom zakríva.
csigáz, trapi, sužuje.
csiráz, ciňi žeby sa klalo.
csomóz, sviazuje, sklada.
csoportoz, hromadi.
érez, ciťi.
fenekel, dno zakladá.
föcskendez, strika.
gallyaz, oklesa.
gúzsol, svija.
gyökerez, koreňe sbira.
gyöngyöz, perlami pristrojuje.
gyűrűz, oprstenkuje, obvije.
haboz, peňi, šamuje.
különöz, ďeli.
levelez, listi piše.

ágazik, vetvi sa.
aprózik, rozdrobi sa.
bokrozik, krači sa.
bolondozik, blazňeje sa.
bőrzik, skoru dostava.
büzlik, smerďi.
cserepzik, skornati sa.
csigázik, samo sa kruťi, obraca.
csirázik, kole sa, rošňe.
csomózik, viaže sa.
csoportozik, hromadi sa.
érzik, voňi, čuť ho.
feneklik, uviažňe.
föcskendezik, samo strika.
gallyazik, ratolesti žeňe.
gúzslik, svija sa.
gyökerezik, koreňi sa.
gyöngyözik, perli sa.
gyűrűzik, ovija sa.
habzik, peňi sa, vre.
különözik, oddeluje sa.
levelezik, listnati, rozvija sa.

áll, rozviaže, odluši.
ároldik, dedičtvo obdahne.
porez, prši.
sebez, raňi.
sugárez, obvezuje.
szagol, pacha.
szemez, očkuje, po jednim sbira.
torol, sa hromadu klade, pomati.
tűz, lame.
vére, krvavi.
vesszőz, a prutom bije, oprutkuje.
virágz, s kvetom obkladá.

oldik, rozviazuje, topi sa.
öröklik, zvečňi sa, ustavičňe
porzik, prši sa.
sebzik, samo sa raňi.
sugárzik, blisci, sveci sa.
szaglik, voňi, čuť ho.
szemzik, prši (dišď), puši
torlik, na kupu sa hromad
törik, lame, trepe sa.
vérzik, krev teče.
vesszőzik, prutky žeňe.
virágzik, kvitňe.

Niektore najpotrebňejše časoslova na **ik**.

addik, dan platí.
ajuldozik, zamdleva.
áldozik, obetuje, zachadza.
áztozik, ťjevka.
ázik, mokňe.
bánik, lutuje.
bánik vele, obcuje s dačim.
betegzik, oňemocňeje.
bimbózik, puči sa (kvet).
bízik valamiben, duveruje v dačim.
bombázik, rozpadňe.
bozlik, svali sa.
borjazik } teli sa.
borjúzik }
boytlik, potkňe sa.
bécsuzik, odbere, loďi sa.
bevik } zkriva sa.
bújik }
bujtozik, bloďi, tula sa.
bűzölik, smrďi.
csalódik, ďiď.
csikhodik, kobota.
csillamlik, blišči sa.
csillapszik, upokoji, uteďňe sa.
csuklik, čka sa.
czuczamlik, ďyakňe sa.
cirkázik, kríňuje, blinka sa.
dirik, v obyčaju je.

dohlik, potuchňe.
dolgozik, pracuje.
dőglik, zdycha.
egyezik, srovnava sa.
ehezik, lačňi.
elhatalmazik, rozmaha s
emlékezik, rozpamäta sa
érik, zreje.
esdik } prosi.
esedezik }
esik, pada.
esőnik, ustavičňe prši.
estellik, mrka.
esik, je.
fázik, zimno mu jest.
fehérlik, bielava sa.
fejlik, vyviňuje sa.
feketellik, čarňeje sa.
felemlik, lika sa.
félhozik, zahmara sa.
fénylik, blišči sa.
fesik, rozparuje sa.
fázik, koťi sa.
fűcsmik, vytika sa.
fogamik } pojímu sa.
fogaszik }
fogzik, zuby dostava.
foszlik, pura, lupe sa.

old, rozviaže, odlusti.
örököl, dedictvo obšahňe.
poroz, praši.
sebez, rañi.
sugároz, ošvecuje.
szagol, pacha.
szemez, očkuje, po jednim sbira.
torol, na hromadu klaďe, pomsti.
tör, lame.
vérez, krvavi.
vesszöz, s prutom bije, oprutkuje.
virágoz, s kvetom obklada.

oldik, rozviazuje, topi sa.
öröklik, zvečňi sa, ustavičňe trva.
porzik, praši sa.
sebzik, samo sa rañi.
sugárzik, blišči, sveci sa.
szaglik, voňi, čuť ho.
szemzik, prši (dišď), puži sa.
torlik, na kopu sa hromaďi.
törik, lame, trepe sa.
vérzik, krev teče.
vesszözik, prutky žeňe.
virágzik, kvitňe.

Ňektore najpotrebňejše časoslova na **ik.**

adózik, dan plať.
ájuldozik, zamďleva.
áldozik, obetuje, zachadza.
ásítozik, žjevka.
ázik, mokňe.
bánik, lutuje.
bánik vele, obcuje s dačim.
betegszik, oňemocňeje.
bimbózik, puči sa (kvet).
bízik valamiben, duveruje v dáčim.
bomladozik, rozpadňe.
bomlik, svali sa.
borjazik / borjúzik } teli sa.
botlik, potkňe sa.
búcsuzik, odbere, luči sa.
buvik / bújik } ukriva sa.
bujdosik, bluďi, tula sa.
büdöslik, smrďi.
cselekszik, čiňi.
csiklandik, laskota.
csillámlik, blišči sa.
csillapszik, uspokoji, ušedňe sa.
csuklik, čka sa.
csuszamlik, šlyskňe sa.
czikázik, križuje, bliska sa.
dívik, v obyčaju je.
dohlik, potuchňe.
dolgozik, pracuje.
döglik, zdycha.
egyezik, srovnava sa.
éhezik, lačňi.
elhatalmazik, rozmaha sa.
emlékezik, rozpamäta sa.
érik, zreje.
esdik / esedezik } prosi.
esik, pada.
esözik, ustavičňe prši.
estellik, mrka.
eszik, je.
fazik, zimno mu jest.
fehérlik, bielava sa.
fejlik, vyviňuje sa.
feketéllik, čarňeje sa.
félemlik, lâka sa.
felhözik, zahmara sa.
fénylik, blišči sa.
feslik, rozparuje sa.
fiazik, koti sa.
ficzamlik, vytika sa.
foganik / foganszik } prijima sa.
fogzik, zubi dostava.
foszlik, para, lupe sa.

fuldoklik, zadušuje sa.
futamik } na uťek sa dava.
futamlik }
fürdik, kupe sa.
fütözik, zohrieva sa.
gazdagszik } bohati sa.
gazdagodik }
gyanakszik, ňedovera.
gyarapszik, prirasta.
gyónik, spoveda sa.
gyülemlik, sbira sa.
gyümölcsözik, ovoc noši.
hajlik } uhina, ukloňi sa.
hajol }
hajnallik, švita.
halálozik, umira.
haldoklik, kona.
hallik, počuva sa.
hámlik, lupe sa.
hangzik, hlaši sa.
hanyatlik, upaduje.
harmatozik, rosi.
hasonlik, podobi sa.
havazik, sneži.
hiányzik } chybi.
hibázik }
hidegszik, zimňeje sa.
himlőzik, poky ma
hirhedik } do chiru prijde.
hirheszik }
hízik, tlustňe.
hólyagzik, mechuri sa.
hugyozik, šika.
hullamzik, peňi sa, vlny ruca.
húzódik, ťaha sa.
igyekszik, usiluje sa.
illatozik, krásňe voňi.
illik, svedči sa.
iramik } evaluje, uťeka.
iramlik }
irtózik, deši, zhroži sa.
iszik, pije.

izlik, chutňi, šmakuje.
izzik, žeraveje.
játszik, bavi sa.
játszadozik, ustavičňe bavi sa.
jegellik } zmraži, zladuje sa.
jegzik }
jelenik, objavi sa.
káprázik, mihota sa.
kárhozik, zatraceny byva.
kérezik, vyprosi sa.
kékellik, belaveje sa.
keményszik, tvrdňe.
késedelmezik
késedezik } meška.
késik
keslik
kigyőzik, sem i tam sa ťaha.
kopik, dre sa.
kotlik, kvoka.
költözik, vytahuje sa inde.
kölykezik, koti sa.
könnyebbszik, olähči sa.
könyezik, slzy vylieva.
kövérszik } tlustňe,
kövéredik }
kúszik, lieže.
különbözik, odďeluje sa.
különzik, rozďeluje sa.
lakik, byva, nasiti sa.
lakozik, prebyva.
lángozik, plameňuje.
lassúdik, tichňe, popuštia.
látszik, vidi sa.
lélekzik, dycha.
létezik, je (bytnosť).
magaslik, vyvišuje sa.
mállik, rozsype sa, zprachňeje.
marakszik, } užira sa,
marakodik } ukusuje sa.
melegszik } zohrieva sa.
melegedik }
menekszik, utika, oslobodi sa.

menekedik, utika, oslobodi sa.
maradik } univa sa.
maradik
malik, mitie, kape.
mérkőzik } sváda.
mérakodik
nyílik, otvira sa.
nyúlik, ťahá sa.
odaszik, k sebe prijde.
szedik } beri sa.
szedi
szedik } zachadza sa.
szedi
osztozik, deli sa;
öltözik, oblieka sa.
önlik } lije sa.
önöl
öregszik, starnje sa.
ötlik, napadne, (do oč, do rozumu).
pattogik, vypukuje.
pelyhedik, ohrusta.
pirosik, červeni sa.
pitymallik, švita.
rajzik, roji sa.
rejlik, skrito je.
rejtezik, skryva sa.
remlik, tak sa vidi.
rengezik, pije, loče,
remlik } zhrši sa.
romol
rengődik, rozbori sa.
sarjadik, vyrasta.
sikamlik } šikto sa.
sikló
sötétlik, tmavi sa.
sóhajtozik, vzdycha.
sírdogál, kňadoje.
szakadozik, jri, pucz, jri skrzki
sa zdrava.
szálkásodik, stroji sa, mazyli.
szaporodik, podnaha.
szikrázik, iskri sa.

szokik, privykňe.
szunyókál } tiähli.
szunyókálik
szunyókálik
sujtik, cyca.
sóhajtozik, poskakuje.
sóhajtlik, vyskakuje.
sújtik, uboli, ujde.
szülemlik, narodi sa.
születik, narodi sa.
sztalik, prestava.
tajtékozik } peni sa.
tajtékzik }
tanakszik } roli sa.
tanakszik
tarkálik, strakava sa.
tartozik, prislucha.
tavaszik, jari sa.
tavozik, odchadza.
telepszik, usiela sa.
telik, naplňuje sa.
tetszik, pači sa.
tojik, vajca nosi.
tokosodik, tvrdi sa.
törődik, lame sa.
türik, lame, rozbija sa.
türődik, mučuje sa.
tartozik, stara sa.
tükrözik, zrkadli sa.
tündöklik, svetli sa.
tűnik, mizne.
ugrándozik, poskakuje.
ugrik, skoči.
ugyszik, a dojdu ďalej.
vallik, ukáza sa, [illegible]
valósulik, sneti sa.
vasik, kuje.
vastagszik, hrubne.
vetik, leti sa.
vidámodik, zveli.
vidámodik } stanje
vidámodik

menekedik, utika, oslobodi sa.
mosakodik } umiva sa.
mosdik }
múlik, mizne, kape.
növekszik } rošne.
növekedik }
nyilik, otvira sa.
nyúlik, ťaha sa.
ocsúdik, k sebe prijde.
omlik } buri sa.
omol }
oszlik } rozchadza sa.
oszol }
osztozik, deli sa;
öltözik, oblieka sa.
ömlik } leje sa.
ömöl }
öregszik, stareje sa.
ötlik, napadne, (do oč, do rozuma).
pattogzik, vypukuje.
pelyhedzik, obrasta.
piroslik, červeni sa.
pitymallik, švita.
rajzik, roji sa.
rejlik, skrito je.
rejtezik, ukryva sa.
rémlik, tak sa vidi.
részegszik, pije, loče,
romlik } zhubi sa.
romol }
rongyolik, rentavi sa.
sarjazik, vyrasta.
sikamlik } šlizka sa.
siklik }
sötétlik, tmavi sa.
sohajtozik, vzdycha.
sürüdik, hustneje.
sütkérezik, pri pecu, pri slunku sa zohrieva.
szándékozik, stroji sa, zamyšli.
származik, pochadza.
szikrázik, iskri sa.
szokik, privykne.
szomjazik
szomjuhozik } žižni.
szomjúzik
szopik, cyca.
szökdösik, poskakuje.
szökellik, vyskakuje.
szökik, uskoči, ujde.
szülemlik, narodi sa.
születik, narodi sa.
szünik, prestava.
tajtékozik } peni sa.
tajtékzik }
tanakodik } radi sa.
tanakszik }
tarkállik, strakava sa.
tartozik, prislucha.
tavaszlik, jari sa
távozik, odchadza.
telepszik, ušeda sa.
telik, naplňuje sa.
tetszik, paci sa.
tojik, vajca noši.
tolakszik, ťyska sa.
töredezik, lame sa.
törik, lame, rozbija sa.
törekszik, usiluje sa.
történik, stava sa.
tükrözik, zrkadli sa,
tündöklik, švetli sa.
tünik, mizne.
ugrándozik, poskakuje.
ülepszik, ušeda.
vájúdik, s ňejaku čežobu pracuje.
válik, odbira sa, zostava dačim.
változik, meni sa.
vásik, trpne.
vastagszik, hrubne.
vedlik, leni sa.
vélekszik, myšli.
vénhedik } stareje sa.
vénheszik }

vergődik, trepota sa.
verekszik, bije sa.
vérengzik, krev prelieva.
vereslik, červeňi sa.
veszekszik, vaďi sa.
viczkándozik, trepota.
viharzik, vichor buri sa.

világlik, švici.
villámlik, bliska sa.
vonaglik, natrhuje sa, kona.
vonakodik } odťahuje, odmaha sa.
vonakszik }
zajlik, šrieňi sa, ľad žeňe.
zöldellik, želeňeje sa.

II. Privesek.

Kratka Čitanka.

Isten nevében kezdem el; ő segéljen kegyelmével. Ha ő segit, mi sem nehéz; ha ő elhagy (opusťiť) erőm elvész. Azért legjobb e föltétel (predsevzeti): Isten nevében kezdem el.

Ha kötelességed teljesited, az Isten megsegit téged.

A mit nem kivánsz magadnak, te se tedd embertársadnak.

Sok beszédnek sok az alja (spodek). Ha hibáztál, vagy vétettél (previňiť), ne tagadd.

Nagy teher is könnyű, ha sokan emelik (dvihať). Keserű a tűrés (trpeňie), de édes a gyümölcse.

Mint rakod (klasť) a tűzet, ugy forralod (svariť) a vizet. Ki mint vet, ugy arat. A milyen ágyat vetsz (ágyat vetni = posťielať) magadnak, olyanon alszol.

A kis tisztaság jobb, mint a nagy czifraság. Az ritkán tiszta lelkében, aki ronda (ňečisty) öltözetében.

Ne perelj (procesovať sa): a békesség mindig biztos (isty) nyeresség. Jól kezdeni jó; jól végezni jobb. Amit kimondani szégyen, vétek (hriech) forgatni (vrťeť) eszedben.

Hallgass atyád intésére (napomínaňie) és ne vessed (zapovrhnut) meg anyád parancsát (rozkaz)! A bölcseség kezdete az Úr félelme. Erre int bennünket az úr szava.

Nincsen olyan titkos dolog, mi napfényre jönni nem fog.

A mely dolgot megtehetsz ma, azt ne halaszd (odkladať) el holnapra. Az idő becsesebb, drágább az aranynál, ki nem pótolhatod (nahradiť), mit elmulasztottál (zameskať).

A szorgalom hoz kenyeret, a henyeség (restség, lomhaság) okoz (pričinkovať) inséget.

Jobb az út, ha egyenes (rovna), mint ha tekervényes (kruťlavy).

Ki bottal köszönt (zdravkať), annak bottal felelnek.

Másnak tett jó szolgálatért, ne kérj mindjárt és mindig bért (žold, placa).

Isten szeretete.

Ki mérheti meg Isten szeretetét? Ki tudja azt kifejezni, minek ég és föld élő bizonysága? (svedectvi).

Ha megkérdezem a tavaszt: honnan kapta ezer virágát? azt feleli reá: Isten szeretetétől. Ha az őszhöz fordulok (obraciť sa) és kérdem: ki adta neki gyümölcseit? azt feleli: a kegyes Isten.

Ha a virágtól tudakozom: kitől vette szineit, ki áldá meg édes illattal? és a gyümölcstől: ki oszta (udeliť) neki kedves zamatot (zapach)? azt felelik egy hangon: a világ ura, a teremtő szeretete. És bár merre fordítsam szemeimet és bárkitől, vagy bármitől kérdezek: hol van örömeinek forrása? Mind ezt feleli: a szerető Istenben.

Hallgass atyád intésére (napominañie) és ne vessed (zapovrhnuť) meg anyád parancsát (rozkaz)! A bölcseség kezdete az Ur félelme. Erre int bennünket az úr szava.

Nincsen olyan titkos dolog, mi napfényre jönni nem fog.

A mely dolget megtehetsz ma, azt ne halaszd (odkladať) el holnapra. Az idő becsesebb, drágább az aranynál, ki nem pótolhatod (nahradiť), mit elmulasztottál (zameskať).

A szorgalom hoz kenyeret, a henyeség (restség, lomhaság) okoz (pričinkovať) inséget.

Jobb az út, ha egyenes (rovna), mint ha tekervényes (krutľavy).

Ki bottal köszönt (zdravkať), annak bottal felelnek.

Másnak tett jó szolgálatért, ne kérj mindjárt és mindig bért (žold, placa).

Isten szeretete.

Ki mérheti meg Isten szeretetét? Ki tudja azt kifejezni, minek ég és föld élő bizonysága? (svedectvi).

Ha megkérdezem a tavaszt: honnan kapta ezer virágát? azt feleli reá: Isten szeretetétől. Ha az őszhöz fordulok (obraciť sa) és kérdem: ki adta neki gyümölcseit? azt feleli: a kegyes Isten.

Ha a virágtól tudakozom: kitől vette szineit, ki áldá meg édes illattal? és a gyümölcstől: ki oszta (uďeliť) neki kedves zamatot (zapach)? azt felelik egy hangon: a világ ura, a teremtő szeretete. És bár merre forditsam szemeimet és bárkitől, vagy bármitől kérdezzek: hol van örömeinek forrása? Mind ezt feleli: a szerető Istenben.

Oh nagy szellem (duch) kegyességedet hirdeti (ohlasovať) a virágos föld; róla beszél a hullámaival (vlna) tovább hömpölygő (valiť sa) tenger, a földet körülfolyó levegő, a hold fénye, a csillagok ragyogása (skveňie), a nap mosolygó sugarai. A ligetben (háj, lešik) csattogó madárkát Isten tüze hevíti (zohriať), ez deríti (vyjasnovať) az ifju homlokát, s ettől feszül (pnuť sa) a dicső iránt a férfiu kebele.

---

elismerni, uznať.
osztr. érték, austriacka valuta.
kelt, dano, pisano.
s. k. (saját keze), vlastna ruka.
kölcsön venni, požičiť.
kikötés, vyjednaňie.
tőke, kapital.
ingó vagyon, pohnutelny majetek.
ingatlan, nepohnutelny.
kamat, interes.
hitelező, vieriňik, (ten, ktory peňazi dava).
adós, dlužňik.
előleg, na predek.
járulék, prichadzka, pridavka.
per, proces.
helyrajzi szám, numer topografičny
betáblázás, intabulatia.

Nyugta (uspokojenka, Quietantia).

Alólirott elismerem, hogy Pataki Imre ur, a tőlem vett százötven mázsa szénáért, száz tizenkét, azaz 112 forintot osztr. értékben, mai napon lefizetett.

Kelt Enyiczkén, julius 10-én 1869.

azaz 112 frt. o. é.

Szénási János s. k.

Más.

Negyvenkét, azaz: 42 forintokról osztrák értékben, melyeket Kovács András urtól, a tőlem vásárolt gabonáért, mai nap fölvettem. Kelt . . . . . .

Kötelezvény (Dlužny list).

Alábbirott ezennel elismerem; miszerint Pénzes Mihály urtól 300 frtot, azaz háromszáz osztrák értékű forintot köl-

csön vettem, oly világos kikötéssel: hogy ezen tőkét, mától számítandó két év leforgása után, minden előleges megintés nélkül, a hitelező Urnak, vagy törvényes örököseinek visszafizetendem, a megegyezés szerinti 6 száztóli kamatokat, minden fél évben előre fogom fizetni. Mit ha tenni vonakodnám, azon esetben jogot adok a hitelező urnak, hogy a tőkét, járulékaival együtt, rövid szóbeli per utján, rajtam, vagy maradékaimon, minden ingó vagy ingatlan vagyonomból megvehesse. Nagyobb biztonságául jogot adok továbbá a hitelező urnak, hogy ezen kötelezvényemet a bárczai határban 15-ik helyrajzi szám alatt levő $^{4}/_{5}$ urbéri telkemre, és saját költségemre betábláztathassa.

Kelt Bárczán, Augustus 2-án 1869.

Előttünk:

Vörös Tamás s. k. **Bodnár István** s. k.
Zöld Károly s. k. bárczai telkes.

Szolgálati bizonyitvány (sluzebné vysvečenie).

Ezen iratom erejénél fogva bizonyitom, hogy Kocsis Ferencz házamnál 1868-iki Január 1-sö napjától, 1869-iki December 31-keig mint béres, becsületesen, hiven, józanul s megelégedésemre szolgált s mai nap, saját kérelmére, tőlem egészségben elbocsáttatott.

Kelt Széplakon, Január 1-sö napján 1870.

(Pecsét) **Biró József** s k.

Czimek (Napisy).

Mešťanovi:
Tisztelt ur! (Ucteny paňe!)
Žemianovi, Fiskalovi, Doktorovi a t. d.
Tekintetes ur! (Urodzeny paňe!)

Na viššim stupňu ňejakého úradu postavenému:
Nagyságos ur! (Velkomožny paňe!)

Grofovi, kralovskému radcu:
Méltóságos ur! (Osvieceny paňe!)

Kňižatu, aneb hercegovi:
Fóméltóságú ur! Kegyelmes uram! (Osvieceny, milostivy paňe!)

Dediču koruny kralovskej, aneb: Arcikňižatu:
Fönséges ur! Császári királyi Fönség! (Vzňešeny paňe, čísarska, kralovska vysosť!)

Kralovi, aneb: Čisarovi:
Fölséges ur! császári kir. Fölség! (Najvišši paňe! čisarska kralovska Jasnosť!) Legkegyelmesebb ur! (Najmilostivejši paňe!)

Duchovnym osobam, k. pr.: Fararovi:
Tisztelendő ur! (Ctihodny paňe!)

Kapitulskému panu:
Főtisztelendő ur! (Visoko dostojny paňe!)

Biskupovi:
Méltóságos és Főtisztelendő ur! (Osvieceny a visoko dostojny paňe).

Arcibiskupovi:
Nagyméltóságú és Főtisztelendő ur! (Visoko hodny a visoko dostojny paňe. — Kegyelmes uram! (milostivy paňe).

Primasovi krajiny uherskej:
Fóméltóságú herczeg primás! Kegyelmes ur! (Vzňešeno-osvieceny kňiže a primas! Milostivy paňe!) — A ked je Kardinal: Fómagasságú Bibornok! (Vzňešeny Kardinal).

Papežovi:
Szentséges Atya! (Svaty otec).

Vojenské:

Tekintetes { Hadnagy ur! / Főhadnagy ur! / Kapitány ur!

Nagyságos { Őrnagy ur! (Major). / Alezredes ur! (Oberstwachtmeister). / Ezredes ur! (Oberster).

Méltóságos Tábornok ur! (General).

Nagyméltóságú { Főhadszertárnok ur! (Feldzeugmeister). / Tábornagy ur! (Maršal).

Na vyšším stupňu bejakého úradu poťarenému:
Nagyságos ur! (Velkomožný pane!)
Grofovi, kráľovskému radcu:
Méltóságos ur! (Osvietený pane!)
Knížaťu, aneb hercogovi:
Fölséges ur! Kegyelmes uram! (Osvietený, milostivý pane!)
Dediču koruny kráľovskéj, aneb: Arcikňaťu:
Fönséges ur! Császári királyi Fönség! (Vysoký pane! Císarská, kráľovská vysosť!)
Kráľovi, aneb: Císarovi:
Fölséges ur! császári kir. Fölség! (Najvyšší pane! Císarská kráľovská Jasnosť!) Legkegyelmesebb ur! (Najmilostivejší pane!)
Duchovným osobám, k. pr.: Farárovi:
Tisztelendő ur! (Ctihodný pane!)
Kapitulskému panu:
Főtisztelendő ur! (Vysoko dostojný pane!)
Biskupovi:
Méltóságos és Főtisztelendő ur! (Osvietený a vysoko dostojný pane).
Arcibiskupovi:
Nagyméltóságú és Főtisztelendő ur! (Vysoko ctený a vysoko dostojný pane. — Kegyelmes uram! (milostivý pane).
Primasovi krajiny uherskéj:
Főméltóságú herceg primás! Kegyelmes ur! (Vysokoctený kňaže a primas! Milostivý pane!) — A Jel. p. Kardinál: Főméltóságú Bíboros úr! (Vysokený Kardinál).
Papovi:
Szentséges Atya! (Svätý otec).
Vojenské:

Tekintetes	Hadnagy ur! Főhadnagy ur! Kapitány ur! Ornagy ur! (Major).
Nagyságos	Alezredes ur! (Obersztleutnant). Ezredes ur! (Oberst).
Méltóságos Tábornok ur! (Général).	
Nagyméltóságú	Főhadseregnok ur! (Général). Tábornagy ur! (Maréchal).

Obsah (Tartalom).

Úvod 1
Cvičeňie 4
Skloňeňie men 15
Hlávne základy skloňeňia men 16
Stupňovaňie pridavných men 34
Prípony majetku, jejich jednotný a množný počet . . . 37
Záložky 56
Záložky s priponami majetku 58
Zámena 61
Ukazovacie zámena 64
Určovacie zámena 66
Poťazne zámena 66
Opytovacie zámena 67
Neurčite zámena 67
Čislova, číselky 71
Radovo číselky 72
Rozdelujuce číselky 73
Rozmnožujuce číselky 73
Odev a ňektore domašne veci 80
Časoslovo 82
Skloňeňie časoslov, pritomný čas 87
Polminuly čas 92
Minuly čas 93
Davnominuly čas 96
Budúci čas 98
Rozkazovaci spôsob 98
Spojovaci spôsob 100
Polminuly čas, aneb: Žadaci spôsob 101

Minuly a davnominuly čas 103
Budúci čas 103
Ňeosobny a osobny ňeurčity spôsob 104
Učastné, aneb časoslovné mena 105
Hlástrafice časoslova 109
Tvar trpného časoslova 111
Tvar časoslôv na **ik** 114
Ňepravidlné časoslova 117
Prislovka 138
Mestné prislovka 138
Časné prislovka 138
Početné prislovka 139
Spôsobné (jakovosťne) prislovka 139
Stupnované prislovka 140
Spojky 142
Vykrikňiky 146
I. Priveska. Časoslova na **ik**, a bez **ik** 146
II. Priveska. Kratka Čitanka 150
Napisy (czimek) 153

Značnejše chyby tisku a napravky.

Na straňe:	v riatku:	na mesto:	ma stať:
10	od spodku 7	atya, aneb: az ő atya	atyja, aneb: az ő atyja.
16	„ „ 10	Z menoch ni **i**	Z menoch na **i**
24	„ vrchu 18	réz, častka	réz, medz
25	„ „ 15	eset, podvod	csel, podvod
93	„ „ 17	lebegé	lebege
99	„ spodku 16	jednotneho po	jednotneho počtu druha
105	„ vrchu 11	valamint	valamit
111	„ spodku 5	kér-et-**ni**	kér-et-**ni**
113	„ vrchu 5	kér-et-**ei**	kér-et-**ni**
134	„ spodku 5	védelmezzem	védelmezem
141	„ vrchu 20	legbelülről	legelülről.

...uly čas 108
...ny a osobny ňeurčity spôsob 108
...ně, aneb časoslovné mena 108
...ratice časoslova 108
... trpného časoslova 109
... časoslôv na **ik** 111
...avidlné časoslova 111
...ovka 111
...né prislovka 118
...é prislovka 118
...tné prislovka 118
...obné (jakovostne) prislovka 119
...nované prislovka 119
...ky 120
...rikňiky 120
Priveska. Časoslova na **ik**, a bez **ik** 120
Priveska. Kratka Čitanka 121
...pisy (cnimek) . . . . . .

Značnejše chyby tisku a napravky.

...a strahe:	v riatku:	na mostu:	na vnd:
10	od spodku 7	atya, aneb: az 5 atya	atyja, aneb: az 5 atyja
16	„ „ 10	Z menoch ni **i**	Z menoch na **i**
24	„ vrchu 18	réz. častka	réz. motz
25	„ „ 15	osot. podvod	osl. podvod
93	„ „ 17	lebegé	lebege
99	„ spodku 16	jednotneho po	jednotneho počtu krčia
105	„ vrchu 11	valamint	valamit
111	„ spodku 5	kér-et-**ni**	kér-et-**ni**
113	„ vrchu 5	kér-et-**ei**	kér-et-**ni**
134	„ spodku 3	védelmenzem	védelmetem
141	„ vrchu 20	legéhelhlvit	legéhlvit

V KOŠICOCH,
TISKEM KARLA WERFERA.
1869.